

**Міністерство освіти і науки України
Полтавський національний педагогічний університет
імені В. Г. Короленка**

**Історичний факультет
Полтавського національного
педагогічного університету
імені В. Г. Короленка:
історія і сучасність**

**Видання присвячене 100-річчю
Полтавського національного педагогічного університету
імені В. Г. Короленка.
У ньому розкрита історія створення,
розвитку та сьогодення факультету**

Полтава
2014

УДК 378,096 : 94(477,53) «711», «712»
ББК 74,584 (4 Укр – 4 Пол)

ISBN 978-966-192-053-7

Історичний факультет Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка: історія і сучасність. – 2-е видання, перероблене й доповнене. – Полтава: ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2014. – 132 с.

Редакційна колегія: *Я. Є. Блоха, Л. М. Булава, Б. В. Год, О. П. Єрмак, Т. В. Жалій, П. А. Кравченко, Р. А. Сітарчук.*

Авторський колектив: *В. А. Андрієць, Я. Є. Блоха, Ю. В. Вільховий, Б. В. Год, Т. П. Демиденко, О. П. Єрмак, Т. В. Жалій, П. А. Кравченко, К. В. Лобач, І. О. Сердюк, Л. І. Шаповал, С. М. Шевчук.*

Відповідальний за випуск: декан історичного факультету, доктор філософських наук, професор П. А. Кравченко.

Друкується за рішенням ученої ради Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка від 19 червня 2014 року (протокол № 12)

ISBN 978-966-192-053-7

© колектив авторів, 2014
© ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2014

ВЕЛИЧНА МІСІЯ УЧИТЕЛЯ-ІСТОРИКА

Ректор Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка, доктор філологічних наук, професор, дійсний член Академії вищої школи України, заслужений працівник науки і техніки України М. І. Степаненко

Українська держава, долаючи труднощі перехідного періоду, поступово інтегрується у світову спільноту, засвоює принципи й цінності сучасної цивілізації. На цьому шляху визріло усвідомлення потреби формування в суспільстві історичної пам'яті як однієї з базових підвалин націє- і державотворення, важливого складника його внутрішньої політичної єдності. Історична пам'ять включає в себе не лише глобальні аспекти історичного минулого в житті народу, але й ті події та факти, які, здавалося б, не вплинули посутньо на загальний поступ людства. Величезну роль у цьому процесі відіграють заклади освіти, які на різних етапах акумулювали знання про історичне минуле, ставали центрами наукових досліджень, просвітництва, формування кращих традицій духовності. З-поміж таких храмів освіти й науки – Полтавський державний (національний) інститут (університет).

У 2014 році виповнюється 100 літ від дня його заснування. Протягом десяти десятиліть цієї історії він пережив різні етапи становлення: учительський інститут, інститут народної освіти, інститут соціального виховання, педагогічний інститут, педагогічний університет. Разом з ним зростав, употужнювався, долав труднощі й випробування історичний факультет.

Майбутнє країни значною мірою залежить від учителя: «Підготовка педагогічних працівників є центральним завданням модернізації освіти, провідним принципом державної освітньої політики», – зазначено в Національній доктрині розвитку освіти України у XXI столітті. Тому важливе місце у професійному рості вчителя історії мають його світоглядні позиції, усвідомлення й утілення в професійній діяльності ідей державотворення та демократичних змін, високий рівень духовності, фахових знань і професійних умінь, педагогічна творчість і культура. Над цими завданнями й працює сумлінно колектив історичного факультету.

Нині на факультеті діють п'ять кафедр: історії України, всесвітньої історії та методики викладання історії, філософії, географії і краєзнавства, правознавства, які успішно розв'язують проблеми адаптації до вимог Болонського процесу. Педагоги-науковці та студенти дбайливо зберігають пам'ять про фундаторів, викладачів і випускників історичного факультету, які примножували його авторитет і славу: Д. Багалія, І. Рибаківа, Н. Мірзу-Авакянц, В. Пархоменка, О. Касименка, О. Череваня, П. Денисовця, В. Лобурця, В. Жук та багатьох інших. Наукові конференції, дослідження й публікації, виховні заходи допомагають студентам досягнути роль попередників у процесі складному формування організаційних, науково-методичних засад підготовки вчителя історії та діяльності факультету.

Сучасний історик, не заангажований ідеологічними поглядами, не лише повинен володіти глибокими знаннями, але й відчувати велику відповідальність за мовлене слово, витлумачену подію і факт, відтворення уроків минулого. Він не має морального права використовувати історичні знання як політичну зброю, він зобов'язаний трудитись задля єдності українського суспільства. Ці слова адресовані передусім студентській молоді, яка в недалекому майбутньому примножуватиме добрі справи і славу історичного факультету, готуватиметься до нових поважних ювілеїв.

Ректор

професор М.І.Степаненко

З МИНУЛОГО І СЬОГОДЕННЯ ІСТОРИЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ

Будинок по вул. Фабрикантській (нині Балакіна), 14, де в 1914-1917 рр. розміщувався Полтавський учительський інститут. Сучасний вигляд.

інститутах здебільшого вивчалися ті предмети, які згодом майбутні вчителі мали навчати своїх учнів у початковій школі. Історію і географію в Полтавському учительському інституті викладав Василь Никифорович Тарасов, колишній випускник історико-філологічного факультету Казанського університету. У короткій характеристиці, підписаній директором інституту О. К. Волніним у 1915 році, відзначається, що Тарасов енергійний, позбавлений рутини, здатний на ініціативу викладач. Пізніше випускник Полтавського учительського інституту, в майбутньому великий педагог сучасності А. С. Макаренко відзначав благотворний вплив викладачів інституту в своєму навчанні та вихованні. Маючи на увазі багатьох із них, зокрема В. Тарасова, він писав, що то були справжні люди і виховували у студентів кращі прагнення. До речі, у характеристиці, яку отримав сам Макаренко від педагогічної ради інституту, відзначалося, що він «буде дуже хорошим викладачем усіх предметів курсу вищих початкових училищ, особливо історії та російської мови».

З вересня 1917 року Полтавський учительський інститут очолив Олекса Августинович Левитський (1872-1947) – педагог, просвітянин, вихованець одного з кращих навчальних закладів Києва – колеги Павла Галагана. До призначення директором Левитський уже мав 22-річний педагогічний стаж роботи у низці шкіл та гімназій у Полтавській губернії, на Кубані, в Казані й Таганрозі. У Полтавському вчительському інституті О. Левитський, окрім адміністративної діяльності, одночасно викладав педагогіку та українську мову. За досить короткий час талановитий педагог перетворює навчальний заклад на справжню українську школу, залучає до співпраці відомих на Полтавщині педагогів (В. Щепотьєва, Ф. Пошивайла, Г. Ващенко та інших), наполегливо працює над створенням методик для українських шкіл. Його рецензії на нові українські підручники з'являються в місцевих виданнях, зокрема, у педагогічному часописі «Нова школа» за 1918 рік.

Славетна історія історичного факультету Полтавського державного педагогічного університету імені В. Г. Короленка була започаткована заснуванням Учительського інституту та Історико-філологічного факультету в Полтаві.

1 липня 1914 року розпочав свою діяльність Учительський інститут з трирічним строком навчання. Приміщення інституту знаходилося по вулиці Фабрикантській (нині Балакіна), 10. Першим директором інституту був відомий педагог, історик за освітою Олександр Костянтинович Волнін (1872-1942). В учительських

Директор Полтавського учительського інституту в 1914-1917 рр. О. К. Волнін

Професор Г. Г. Ващенко, який тісно співпрацював з ректором О. А. Левитським, характеризував його так: «Це був справжній вчений український патріот, людина з ґрунтовною освітою і разом з тим чулий і тактовний». Подвижницька діяльність ректора учительського інституту, його чітка українська позиція, інтелект сприяли утвердженню високого авторитету О. Левитського серед викладачів і студентів. Своїм учителем, у широкому розумінні цього слова, його вважав студент учительського інституту Антон Макаренко. До речі, коли 28 липня 1919 року до Полтави вступили білогвардійські «добровільці», як згадує донька ректора Н. Левитська, саме Макаренко «прийшов до її батька вночі і порадив йому негайно, тієї ж години виїхати з Полтави, бо денікінські правителі вже видали ордер на арешт Левитського... Батько вночі пішов на залізницю, щоб поїхати хтозна-куди. Тяжко далася йому та втеча в невідоме, адже покидав інститут, де вперше відчув колектив однодумців, як учителів так і студентів».

О. А. Левитський – директор Полтавського учительського (педагогічного) інституту в 1917-1919 рр.

В умовах Української революції в країні широко розгорнувся рух за утвердження національної освіти. 10-12 серпня

Будинок Центральної Ради (сучасний вигляд)

будинку, споруджений у 90-их роках XIX століття. Будинок цей не має якихось архітектурних прикмет і навряд чи заслуговував би на увагу краєзнавців, якби не одна обставина. Річ у тім, що тут у 1918-1921 роках функціонував перший у нашому місті й третій в Україні, після

1917 року в Києві відбувся Всеукраїнський вчительський з'їзд, у роботі якого взяли участь полтавці В. Н. Андрієвський, Г. Г. Ващенко, І. М. Стешенко. Форум проголосив, що школа має бути національною як за формою, так і за змістом.

У час національно-визвольних змагань українського народу у Полтаві з'явився ще один навчальний заклад, який відіграв важливу роль у становленні вищої педагогічної освіти в краї. На розі сучасних вулиць Шевченка і Комсомольської розташований одноповерховий цегляний

В. Н. Андрієвський, у 1917-1918 рр. – губернський комісар освіти

Г. Г. Ващенко – у 1917-1918 рр. викладач Полтавського учительського інституту

І. М. Стешенко – в 1917-1918 рр. генеральний секретар освіти УНР

Київського та Кам'янець-Подільського університетів, україномовний вищий навчальний заклад – Історико-філологічний факультет Українського університету.

Ідея створення в Полтаві університету виникла ще напередодні Першої світової війни у місцевій інтелігенції, серед якої особливою активністю відзначалися члени Товариства українських поступовців В.М. Щербаківський, В.Н. Андрієвський, М.Д. Токаревський. Але практичні кроки в цьому напрямі були зроблені з початком Української революції. Навесні 1917 року при полтавській «Просвіті» почали працювати короткотермінові курси українознавства, а при Центральному народному музеї Полтавщини – лекторій. Ці громадські установи 7 квітня перетворили в Український народний університет. Він мав два факультети: економіко-правничий та історико-філологічний. Ректором цього навчального закладу, що діяв на громадських засадах, став завідувач археологічного відділу музею В.М. Щербаківський. Лекції для слухачів читали філолог, мистецтвознавець і фольклорист В.О. Щепотьєв, історики Л.В. Падалка й Н.Ю. Мірза-Авакянц, педагог Г.Г. Ващенко, археолог і краєзнавець М.Я. Рудинський та інші провідні науковці міста. Пізніше професор В. Щербаківський пригадував, що «аудиторія слухачів була досить численна, особливо було багато молоді». Досвід, нагромаджений Українським народним університетом, у майбутньому було використано при створенні вже державного Українського університету в Полтаві.

Л. В. Падалка – історик, археолог, краєзнавець, етнограф

М. Я. Рудинський – археолог, історик мистецтв, один із керівників українського пам'яткоохоронництва

В. М. Щербаківський – історик, мистецтвознавець, ректор Українського народного університету в Полтаві

Восени 1917 року діячі Полтавської губернської земської управи і Полтавської спілки споживчих товариств звернулися до керівництва Харківського університету з проханням допомогти у заснуванні в Полтаві спочатку історико-філологічного, а потім юридичного й медичного факультетів Українського університету. Переговори з цього приводу вели М.Я. Рудинський і Д. І. Багалій.

3 серпня 1918 року голова ради Полтавської «Просвіти» О.А. Левитський скликав нараду представників культурно-освітніх та інших українських організацій губернського центру, земства, на яких були намічені основні заходи по заснуванню вишу. Він же розробив статут Історико-філологічного факультету.

Почалася конкретна робота зі створення навчального закладу. На кошти земства та «Просвіти» у Відні й Львові купили цінні книги для університетської бібліотеки, придбали для неї й бібліотеку київського професора П. В. Голубовського, яка налічувала близько 25 тисяч томів. А сам В. Щербаківський на закупівлю для майбутнього університету наукової літератури витратив 10 тис. крб. власних коштів.

Відкриття Історико-філологічного факультету відбулося 6 жовтня 1918 року в міському театрі у присутності представників офіційних органів влади й установ та громадських інституцій Полтави, студентів і викладачів. На урочистостях з привітанням від гетьмана П. П. Скоропадського виступив комісар освіти на Полтавщині В. Н. Андрієвський. Він, зокрема, зачитав вітальну телеграму гетьмана такого змісту: «Щиро вітаю Полтавське товариство «Просвіти» і маю надію,

Будинки по вул. Новополтавській (нині Шевченка), 20 і Стрітенській (нині Комсомольська), 37 і 40 які у 1918-1921 рр. орендував Історико-філологічний факультет (сучасний вигляд)

що майбутня вища українська школа, яка маєтись бути відкрита вами, буде дійсно джерелом української національної освіти». Надійшла телеграма і від міністра освіти Української держави М. П. Василенка. У ній говорилося: «Прошу прийняти мою подяку за ласкаве запрошення на свято відкриття Історико-філологічного факультету в Полтаві і вірити, що тільки дуже велике свято відкриття Київського державного університету в той же день шостого жовтня не дало мені можливості виїхати до Полтави. Вітаю з відкриттям нового вогнища української науки. Бажаю, щоб Полтавський Історико-філологічний факультет став проводирем національної культури на користь і славу рідного народу». В. Андрієвський також оголосив, що утримання професорів і технічного персоналу навчального закладу бере на себе держава. Статут Історико-філологічного факультету затвердило 29 жовтня 1918 року Міністерство народної освіти гетьманського уряду.

Деканом Історико-філологічного факультету став Іван Федотович Рибаків. Він народився у 1890 році в Херсоні. У 1908 році закінчив Першу херсонську чоловічу гімназію. Вищу гуманітарну освіту отримав, закінчивши в 1912 році історико-філологічний факультет Московського університету. Викладацьку діяльність розпочав на вечірніх педагогічних курсах у Москві. Упродовж 1915-1918 років був учителем московської Петропавлівської німецької гімназії. З 1915 року перебував на кафедрі історії Росії Московського університету для підготовки до професорського звання. Одночасно читав лекції на вчительських курсах у Самарі та Тамбові. Прореканом (заступником декана) призначили Наталію Юстинівну Мірзу-Авакянц, згодом відому дослідницю історії України XIX – початку XX століття.

Для читання лекцій на факультеті запросили провідних фахівців Харківського університету – професорів Д. І Багалія, В. О. Барвінського, Є. В. Кагарова, М. Ф. Сумцова.

І. Ф. Рибаків – декан Історико-філологічного факультету, професор (фото 1921 р.)

Історико-філологічний факультет орендував приміщення в одноповерховому цегляному будинкові по вулиці Новополтавська (нині Шевченка), 20, який зберігся до наших часів. Заняття відбувались і в приміщенні приватної гімназії М. Старицької. На цьому місці нині міститься споруджений у 1954 році будинок загальноосвітньої школи №6 (вулиця В. Чорновола, 3). В останні два місяці правління гетьмана П. Скоропадського факультет фінансували з державної скарбниці, а в 1919-1920 роках – коштом Полтавського товариства споживчих спілок. Протягом 1918-1921 років тут навчалось близько 400 студентів.

Відомий полтавський літературознавець, член Спілки письменників України П. П. Ротач у своїй розвідці «Кілька штрихів до біографії професора Івана Рибаківа» навів цікавий документ – виписки із залікової книжки №215 студента словесного відділу Історико-філологічного факультету Ю.З. Жилка (згодом поета, репресованого в 1938 році). З нього видно, що Жилко був зарахований на факультет 27 серпня 1918 року. Там же знаходимо відомості про предмети, які вивчали студенти-філологи, та про викладачів, котрі їх читали. І. Рибаків читав курс історії Росії XII-XVII століть. Разом з ним працювали І. Чаленко (історія філософії), К. Гриневич (історія Греції), В. Щербанівський (вів курс «Мистецтво на Україні»). Плідну діяльність факультету

Викладачі історико-філологічного факультету 1920-1930-х років

Д. І. Багалій –
видатний український
історик, організатор
української науки та освіти,
академік ВУАН

С. А. Таранущенко – мистецтвознавець, музейник,
пам'яткоохоронець,
доцент

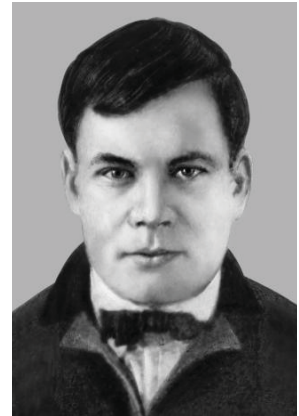
М. Ф. Сумцов –
фольклорист, етнограф,
професор академік ВУАН

Ф. І. Шміт –
візантолог, археолог,
мистецтвознавець,
професор, академік ВУАН

С. М. Кульбакін –
філолог-славист, паліограф,
професор, член-кореспондент
РАН

М. Г. Йогансен –
український письменник,
перекладач, доцент

тету також забезпечувала діяльність ще кількох відомих у науці викладачів і вчених. Серед них слід назвати Стефана Андрійовича Таранущенко (1898-1976) – мистецтвознавця, музейника. Закінчивши історико-філологічний факультет Харківського університету, він успішно розпочав свою роботу на педагогічній ниві. У 1918 році його обрали доцентом Полтавського історико-філологічного факультету. Окрім безпосередньої викладацької роботи він вніс значний вклад в організацію музейної справи, збереженню історико-культурної спадщини. Зокрема, завдяки його втручанням в Полтавському та Лубенському округах у 1920-их роках було взято на облік 76 пам'яток старовини, збережено від переплавки «для потреб індустріалізації» дзвін «Кизикермен» з дзвінниці Успенського собору та монумент Слави в Полтаві.

Хороше враження на викладачів і студентів Історико-філологічного факультету справив вчений богослов, спеціаліст в галузі патристики Микола Іванович Сагарда (1870-1943). Уродженець Полтавщини, він закінчив Полтавську духовну семінарію та Санкт-Петербурзьку духовну академію. Став професором, доктором церковної історії. На Історико-філологічному факультеті в Полтаві він читав лекції з історії християнства та курс «Культурні зв'язки між Сходом і Заходом».

Професор Харківського університету, член-кореспондент Російської академії наук Степан Михайлович Кульбакін (1873-1941) викладав у 1918-1919 роках на Історико-філологічному факультеті в Полтаві такі дисципліни, як «Палеографія» і «Давня слов'янська мова». Професор Харківського університету, а згодом дійсний член Української АН Федір Іванович Шміт (1877-

1937) упродовж всього періоду діяльності Полтавського історико-філологічного факультету читав там курси з історії Візантії, теорії мистецтва.

Курс історії літератури у Полтавському історико-філологічному факультеті вів Майк (Михайло) Гервасійович Йогансон (1896-1937) – український поет, автор пригодницьких романів. Його вірші були написані українською, російською, німецькою мовами. Був справжнім поліглотом, володів старогрецькою, латиною, англійською, німецькою, французькою, знав скандинавські та слов'янські мови. Як казали сучасники, «з Майка був чортівськи здібний лінгвіст». Згодом, у 1920-их роках він зближується з Василем Елланом, Миколою Хвильовим, Павлом Тичиною, Володимиром Сосюрою. Разом з ними став фундатором першої організації українських письменників «Гарт» (1923). Належав до діячів так званого розстріляного відродження.

Професор В. Щербаківський у своїх спогадах, написаних у 1953 році, але опублікованих тільки після проголошення незалежності України, передає ту атмосферу, яка панувала на Історико-філологічному факультеті. Незважаючи на суворі умови революційної доби, аудиторії завжди були повними. Студенти, переважно молоді селяни, відзначались активністю й у навчанні, й у громадських справах. Вони мали своїх представників у професорській раді.

**С. П. Наріжний –
історик, випускник
Історико-філологічного
факультету**

Щосуботи студенти їхали або йшли пішки в свої села. Звідти, часто на плечах, приносили харчі та ділилися ними зі своїми викладачами. «Це була дуже велика й цінна допомога, бо вартість грошей тоді падала так, що вони не мали майже жодної покупної сили».

Серед випускників Історико-філологічного факультету в Полтаві слід відзначити С. П. Наріжного, про якого ми довідалися тільки після проголошення незалежності України. Народився Симон Наріжний 1898 року в селі Сокілка Кобеляцького повіту в старовинній козацькій родині. Закінчив Кобеляцьку гімназію. У 1918 році вступив на заочний відділ Полтавського Історико-філологічного факультету. Від 1919 року С. Наріжний поєднував навчання з роботою редактора полтавської української газети «Рідне слово».

Після утвердження в Полтаві більшовицької влади в 1920-1921 роках розгорнулися політичні репресії проти української інтелігенції, студентів і викладачів Історико-філологічного факультету, Педагогічного інституту, а потім створеного на їх базі Інституту народної освіти. «В цей час, – пише в своїх спогадах

С. Наріжний, – з Полтави було вивезено до Харкова всіх видатніших українських політичних і громадських діячів. Багато з них не повернулися зовсім, а ті, яких минула ця чаша, оповідали страхіття про чекістський побут, про звірства катів і про геройства мучеників. Розстріли, звичайно, відбувалися вночі. Слідом за «чистками» професорів добралися і до студентів, з метою «усунути зі студентського складу небажані владі елементи... Партійний склад комісії, виключаючи професорського представника, був комуністичним».

Отже, надії пройти крізь сито чистки у Наріжного не було. Тому він у 1922 році разом із дружиною та трьохмісячною дитиною вирушив до Чехословаччини. У подальшому С. Наріжний став професором Українського вільного університету (1933-1954), вченим секретарем Українського історико-філологічного товариства (1929-1938) і директором Музею визвольної боротьби України в Празі (1945-1948). Він автор ряду праць про добу гетьмана Івана Виговського, історіографічних оглядів про «Літопис» Г. Граб'янки, про діяльність істориків В. Біднова, М. Василенка, деяких історичних установ і товариств.

Із тих же спогадів, а також із матеріалів періодичної преси 1918-1921 років бачимо, що робилися спроби налагодити роботу не тільки Історико-філологічного, а й інших факультетів Українського університету в Полтаві – правового, природничого, медичного. Однак це питання потребує ще ґрунтовного дослідження, пошуку поки що невідомих документів.

Оскільки радянська влада підозріло ставилась до національної вищої школи і чинила її закладам усілякі перешкоди, діяльність Українського університету в Полтаві у 1920-1921 роках поступово згасала.

Щодо учительського інституту в Полтаві, то його діяльність продовжувалась і в складних умовах революційних перетворень 1917-1920 років, боротьби різних політичних сил за владу, економічної розрухи, відсутності необхідних коштів для існування закладу та викладачів. За часів Центральної Ради, Гетьманату, Директорії інститут продовжував працювати переважно на основі тих же навчально-методичних принципів, що склалися ще в перші роки існування закладу, але із запровадженням української мови викладання.

Реформування ж вищої школи в Україні відповідно до інтересів більшовицької влади практично розпочалося лише навесні 1919 року. 2 березня 1919 року Раднарком УСРР видав декрет «Про вступ до вищої школи». Цим актом усувалися юридичні перешкоди для дітей робітників і селян у здобутті вищої освіти. При вступі до ВНЗ вимагалось лише посвідчення особи й віку, не складалися вступні іспити. Декретом 4 березня 1919 року плата за навчання скасовувалася. Щоб створити умови для навчання дітей робітників та селян-незаможників, відпускались певні кошти для матеріального забезпечення студентів – вихідців із цих соціальних категорій.

У вищих навчальних закладах вводилося одноособове керівництво. Народним комісаріатом освіти призначався політичний керівник ВНЗ – комісар. У його руках зосереджувалося управління навчальним закладом. У виші створювалися ради (науково-учбові, освітні), які відали відповідними ділянками роботи. Дореволюційні вчені ступені й звання скасовувалися, вводилися лише посади викладачів (лекторів) та асистентів.

Створення нової системи вищої освіти повинно було вирішити й долю колишніх учительських інститутів, діяльність яких в Україні в роки Громадянської війни часто порушувалася та припинялася. У радянській Росії ще в середині 1918 року розпочалося перетворення учительських інститутів у педагогічні з чотирьохрічним терміном навчання. На основі досвіду РСФРР

Будинок по вул. Новокременчуцькій (нині Лідова), 12, у якому в 1919-1921 рр. працював Полтавський педагогічний інститут. (Сучасний вигляд)

така реформа проводилась і в Україні. Полтавський учительський інститут реорганізувався в педагогічний протягом травня-липня 1919 року. Новий статут інституту було затверджено відділом вищих шкіл Наркомосу України в липні 1919 року.

Проте роботу першого на Полтавщині вищого навчального закладу одразу ж було порушено. Денікінські війська захопили територію України. Робота інституту припинилася. Викладачів було розігнано. Та після відновлення радянської влади у Полтаві, 27 грудня 1919 року, наказом губернського відділу народної освіти діяльність інституту поновилася. Наприкінці грудня викладачі повернулися на роботу, розпочалися заняття.

У 1920 році в Полтавському педагогічному інституті працювали відділи (факультети): основний (1 курс), словесно-історичний, природничий та фізико-математичний (2-4 курси). На всіх відділах навчалось 468 студентів. Заняття проводились у двоповерховому приміщенні по вулиці Новокременчуцькій (нині Лідова), 12.

Навчальний план інституту передбачав вивчення широкого кола загальнопедагогічних дисциплін: дитячої й загальної психології, теорії навчання і виховання, трудової школи, школознавства тощо. Вступала до закладу переважно селянська молодь Полтавщини, яка здебільшого закінчила вчительські семінарії.

Будинок по вул. Луначарського, 2, де в 1920-их – 1930-их рр. працював історичний факультет ІНО, ІСВ та педінституту

Оскільки більшовицьке керівництво не влаштовувала діяльність заснованого в умовах Української революції Історико-філологічного факультету в Полтаві, 6 жовтня 1920 року Головний комітет професійно-технічної та спеціально-наукової освіти УСРР (Укрголовпрофосвіта) прийняв постанову, якою передбачалося злиття Полтавського педагогічного інституту й Історико-філологічного факультету в єдиний навчальний заклад. Тому в листі від 8 жовтня 1920 року до Полтавської губнаросвіти Наркомос визнав можливість існування окремого Історико-філологічного факультету в Полтаві лише до наступної реорганізації інституту.

22 квітня 1921 року Історико-філологічний факультет у Полтаві остаточно об'єднали з педінститутом. Реорганізований таким чином навчальний заклад став іменуватися Полтавським вищим інститутом народної освіти (ІНО). Він складався з двох відділів – словесно-історичного (з факультетами соціально-історичним і літературно-мистецьким) та природничо-математичного. З липня 1921 року словесно-історичний відділ, де навчалося 290 студентів, розміщувався у будинку колишньої приватної гімназії Старицької, а з 1928 року – у будинку колишнього художньо-ремісничого училища по вулиці Луначарського, 2.

Першим ректором новоствореного вишу у квітні 1921 року обрали Володимира Олександровича Щепотьєва – відомого вченого, літературознавця, архівіста. Корінний полтавець, він народився 1880 року в родині дрібного службовця. Закінчив Полтавську духовну семінарію (1900) та Петербурзьку духовну академію (1904) «по словесному відділу». Повернувшись до Полтави викладав російську мову в єпархіальній школі для дівчат та в музичній школі, був членом Полтавської губернської вченої архівної комісії, засновником вченої першої Полтавської української гімназії імені Івана Котляревського. З 1917 року – викладач Полтавського учительського інституту, з 1918 року – лектор Історико-філологічного факультету в Полтаві, з 1921 року – лектор (а з 1926 року професор) Полтавського українського вищого інституту народної освіти. Його наукові праці стосувались творчості Т. Шевченка, П. Мирного, А. Тесленка, М. Лисенка, самобутності українського фольклору, етнографії, народної словесності. Окрім того, В. Щепотьєв читав публічні лекції для громадськості Полтави, проводив заняття з української мови і літератури на різних учительських курсах. Справжня інтелігентність, науково-літературна та громадська діяльність педагога і вченого врешті-решт обумовили глибоку повагу колег з Полтавського ІНО, і ту обставину, що саме його обрали першим ректором цього навчального закладу. А от більшовицьку владу такі українські патріотично налаштовані діячі науки і освіти, як В. О. Щепотьєв, не влаштовували. Це добре розумів і новообраний ректор. До речі, у жовтні 1920 року Щепотьєв на короткий термін уже заарештовувався чекістами за підозрою в «петлюрівських настроях». Тому він подав заяву про складання ним ректорських повноважень нібито «за станом здоров'я».

Обов'язки ректора Полтавського інституту народної освіти тимчасово, до березня 1922 року виконувала проректор Наталія Юстинівна Мірза-Авакянц (1938-1939) У 1907 році вона закінчила жіночу гімназію в Києві. Працювала на педагогічних курсах при Московському учбовому

В. О. Щепотьєв – ректор Полтавського ІНО в квітні 1921 р.

Н. Ю. Мірза-Авакянц
(Дворянська) – в. о. ректора
Полтавського ІНО
в квітні 1921 – березні 1922 рр.,
професор

окрузі. У 1913 році склала державний іспит при Московському університеті з правом викладати історію в середніх навчальних закладах. З 1918 року – викладач Полтавського учительського інституту. У 1919-1920 роках – продекан Історико-філологічного факультету в Полтаві. Автор багатьох наукових праць з історії селянського руху на Полтавщині та Харківщині. На посаді в.о. ректора ІНО Мірза-Авакянц в суворих умовах господарської розрухи чимало зробила для підтримання життєдіяльності навчального закладу, матеріального забезпечення студентів і викладачів. Після складання повноважень продовжувала працювати (до 1924 року) професором історії України.

7 березня 1922 року наказом Наркомату освіти УСРР ректором Полтавського ІНО було призначено професора – історика Івана Федотовича Рибаківа, який пропрацював на цій посаді до квітня 1923 року.

Словесно-історичний відділ Полтавського інституту народної освіти з 23 травня 1921 року очолював Іван Васильович Лебединський. Про цю людину ми знаємо поки що небагато. Відомо, що він закінчив ще до революції в російському місті Ярославлі славнозвісний демидівський ліцей, який давав вищу

юридичну освіту. Отримав звання кандидата юридичних наук. У Полтавському педінституті в 1919-1920 роках був товаришем (заступником) голови науково-учбової ради – колективного органу управління педінститутом. Читав лекції з історії соціалізму та теорії права. Ці ж лекції він читав і після призначення деканом словесно-історичного відділу Полтавського ІНО. Наприкінці 1921 року був заарештований органами ВУЧК за звинуваченням у петлюрівському русі і розстріляний.

Нормальній роботі ІНО в перші роки його існування заважала нестача палива, гасу, меблів, підручників. Студенти і співробітники самі заготовляли дрова на відведеній для цього лісовій ділянці. Навчання проводилось лише у вечірні години, адже вдень студенти працювали, щоб одержати якісь кошти на прожиття. Матеріальне становище викладачів у перші роки також було вкрай незадовільним. «Академічний пайок» вони отримували нерегулярно, суворо нормувалася видача одягу, взуття і палива. І все ж викладачі словесно-історичного відділу, серед яких варто виокремити професорів Н. Ю. Мірзу-Авакянц, М. Ф. Сумцова, А. Т. Бузинного, О. І. Білецького, І. В. Шаля, П. І. Ритера, О. І. Прийму, робили все залежне від них для забезпечення навчального процесу.

Із запровадженням нової економічної політики матеріальне становище студентів і викладачів дещо поліпшилось. Більшість студентів звільнялася від плати за навчання, половина з них отримували стипендію. У 1924 році була здійснена перша спроба впорядкувати штатне навантаження викладачів. Це дозволило їм мати гарантовану заробітну платню, що забезпечувала мінімальні життєві потреби. Стали кращими умови і для організації навчального процесу. З 1924 року відновлюється навчання в першу зміну. В інституті обладнуються навчальні кабінети, зокрема суспільствознавства, мови і літератури, мистецтвознавства, краєзнавства.

Сприятливі умови для підготовки істориків та філологів склалися і завдяки проведенню у 1920-і роки політики «українізації». Провідну роль у здійсненні «українізації» відіграв словесно-історичний відділ. Душею всієї наукової і навчальної роботи в Полтавському інституті народної освіти був Володимир Олександрович Щепотьєв. Офіційно не обіймаючи жодних адміністративних посад, окрім члена правління закладу та науково-учбової ради, Щепотьєв своїм педагогічним талантом та глибокою людяністю завоював серця колег та студентів. З надзвичайною теплотою писала про Вчителя його колишня учениця, дитяча письменниця і педагог з Австралії Марія Дейко: «Людина ніжної і чутливої душі та лагідної товариської вдачі, що щасливо сполучалася з дотепністю й жартівливістю, він користувався загальною пошаною і любов'ю. Золотоустий майстер, він захоплює і веде за собою численну аудиторію, що

збирається на його прилюдні доповіді, де він майстерно переплітає українську літературу з історією нашого народу. Дуже мелодійний, баритонального тембру голос, лагідні темні очі, спокійне, обрамоване темною, досить довгою «окладистою» бородою обличчя, неквапна, розважна мова чарувала слухачів, а висока ерудиція імпонувала їм».

У чудових лекціях В. Щепотьєва з української літератури, фольклористики, які читав студентам Історико-філологічного факультету, потім в Полтавському інституті народної освіти, на курсах учителів розкрилася його наукова ерудиція та блискуче риторичне мистецтво. Один із його слухачів-очевидців розповідав: «Аудиторія слухала майстра, затаївши подих: на крилах історичної правди він переносив нас в імлу віків, у добу Сагайдачного, Сірка, Наливайка й Дикого поля...».

У 1920-1933 роках в інституті плідно працював видатний український педагог, фольклорист, етнограф, хореограф, хормейстер, композитор В. М. Верховинець (Костів). Керуючи кафедрою мистецтвознавства в ІНО, він створив прекрасний студентський хор і хореографічний ансамбль, які на високому професійному рівні пропагували українську народну творчість. Матеріали українознавчого змісту широко публікувались у «Записках Полтавського ІНО», що почали видаватися з 1924 року.

Педагогічну практику студенти проходили у школах міста, дитячих будинках. Для ознайомлення кращих студентів із роботою педагогічних навчальних закладів, культосвітніх установ та новобудов країни організовувалися змістовні екскурсії на Урал, Кавказ, у Крим, а також до Москви, Ленінграда, Києва, Харкова, Одеси.

Студенти-історики були активними учасниками громадської роботи в інституті і за його межами. Вони видавали журнал «Іновець», виступали з лекціями і давали концерти художньої самодіяльності на селі, організовували лікнепи, брали участь у роботі комсомольської і профспілкової організацій, а також у таких організаціях, як Міжнародна організація допомоги борцям революції (МОДР), «Геть неписьменність!», «Друзі дітей», «Культзмичка», збирали кошти на будівництво літака «Відповідь Чемберлену», влаштовували спортивні змагання.

Соціальний склад словесно-історичного відділення в той час був робітничо-селянським. Серед студентів, що навчалися в 1920-их роках, варто виокремити О. К. Касименка (1905-1971). Народженому в родині селян-бідняків Олександрові довелося змалку відчутти і незабутній живий подих розораного чорнозему, і біль трудових мозолів. Життєвий шлях привів юного

Комсомольський осередок Полтавського ІНО.
На фото С. Данішев (верхній ряд другий зліва),
О. Касименко (верхній ряд четвертий зліва). Фото 1924 р.

В. М. Верховинець –
професор Полтавського ІНО,
відомий композитор і етнограф

трудоаря до лав комсомолу. В автобіографії для особової справи О. Касименко засвідчив: «У 1921 році вступив у члени комсомолу і працював секретарем комсомольського осередку до літа 1922 року й одночасно членом бюро райкому і членом повітового комітету комсомолу».

Та вольовий і допитливий юнак прагнув учитися, хоча в буремні воєнні та голодні повоєнні роки навчатися було надважкою справою. Здобувати середню освіту О. Касименко вступає до Полтавського ІНО. Під час навчання в інституті він систематично й наполегливо оволодів

історичною наукою, що привабила юнака на все життя. Довелося одночасно попрацювати й на громадській ниві – два роки секретарем комсомольського осередку інституту і ще два роки – головою бюро студентства при Полтавській окружній раді профспілок.

У 1926 році О. К. Касименко отримав диплом «викладача старшого концентру семирічки з суспільствознавчих дисциплін». У Полтаві він пройшов усі щаблі викладацької роботи, зокрема у серпні 1933 року стає доцентом кафедри історії Росії та народів СРСР Полтавського педінституту, а в грудні наступного року – завідувачем названої кафедри. На цій посаді він пропрацював до лютого 1935 року. Далі була блискуча наукова кар'єра. У 1947-1964 роках він очолював головний центр історичних досліджень в Україні – Інститут історії АН УРСР.

Розвиток вищої історичної освіти в педвишах у 1920-і роки ускладнювалось тим, що історії в початковій і середній школах відводилась досить скромна роль. Довгий час вона входила до синтетичного курсу суспільствознавства і залучалася лише при вивченні сучасності. З 1923 року історія була взагалі вилучена з навчальних планів як самостійна дисципліна. Майже щороку змінювалася і назва словесно-історичного відділу – гуманітарний відділ, факультет суспільних наук, суспільно-економічний відділ. Здійснення освітніх реформ 1920-их років мали своїм наслідком тотальну політизацію навчання на тлі збільшення програм, зокрема з вітчизняної та всесвітньої історії. До того ж 1920-і роки – це період різного роду радикальних елементів у народній освіті, які далеко не завжди знаходили практичне застосування (створення факультетів старшого і молодшого концентрів, «бригадно-лабораторний метод», «Дальтон-план», тощо). Не уник усіх цих експериментів і Полтавський ІНО.

1930 року Полтавський ІНО реорганізовано в Інститут соціального виховання (ІСВ) з двома факультетами – дошкільним і шкільним. Шкільний факультет мав серед інших історико-філологічне відділення. Окрім стаціонару, 1931 року в інституті діяв і заочний відділ. При ІСВ також працювали денний і вечірній робітфаки для підготовки випускників з числа робітничо-селянської молоді (функціонували до 1940 року). Термін навчання в ІСВ – три роки – встановлювався за рахунок скорочення годин на вивчення теоретичних курсів. Це, звичайно, негативно вплинуло на якість підготовки вчителів.

На початку 1930-их років для партійно-державного керівництва країни стало очевидним, що поверхові, несистематизовані знання з історії, які отримували учні в процесі вивчення так званого суспільствознавства, відірвані від фактичної основи абстрактно-соціологічні схеми, що їх заучували школярі замість послідовного вивчення минулого не давали можливості формувати історичний світогляд молоді. Тому постановою ЦК ВКП(б) від 5 вересня 1931 року історію відновили як самостійний предмет. Це, в свою чергу, поставило нові завдання в справі підготовки вчителів історії в стінах Полтавського інституту соціального виховання. Важливу роль у цьому мала виконувати новостворена в 1931 році кафедра історії.

**П. М. Койнаш –
директор Полтавського
педінституту в 1933-1934 рр.**

Її очолив доцент П. М. Койнаш, який викладав історії СРСР та УРСР, спеціаліст з нової історії М.А. Курилко та асистент Г.А. Даценко. У наступні три роки склад кафедри збільшився за рахунок доцентів О. П. П'янкова (історія Росії та народів СРСР), Л. О. Ієрусалимського (стародавня історія), А. Ф. Морозенка (історія середніх віків), Л. П. Ткаченка (історична географія, економічна географія).

У серпні 1933 року відбувається нова реорганізація – Полтавський інститут соціального виховання перетворюється на педагогічний інститут з чотирирічним терміном навчання. Вищу педагогічну освіту студенти отримували на чотирьох факультетах, серед них – історичний і філологічний. У 1933-1934 роках директором Полтавського педінституту був доцент П. М. Койнаш. Його лекції з історії України із захопленням слухали студенти. Петро Михайлович був прекрасним організатором викладацького колективу, вимогливий і в той же час чуйний, уважний і тактовний. З метою поглиблення наукової підготовки студентів,

вивчення історії рідного краю з ініціативи П. Койнаша була організована редколегія «Наукових праць Полтавського педінституту», де він обіймав посаду редактора. П. Койнаш підготував монографію «Більшовицькі організації на Полтавщині в боротьбі за переростання буржуазно-демократичної революції в соціалістичну». Щоправда, ця опублікована праця так і не дійшла до читачів, бо зберігалася у спецфонді республіканської бібліотеки. Лише 1991 року вона була оприлюднена.

Добра пам'ять залишилася про тодішнього декана історичного факультету М. А. Курилка. Викладаючи нову історію, М. Курилко не користувався будь-якими конспектами, знав матеріал досконало, наводив багато цікавих прикладів, аналогій. Він прекрасно володів ораторським мистецтвом.

Справжнім подвигом стало життя старшого викладача кафедри історії, випускника історичного факультету Полтавського педінституту 1933 року П. І. Шебітченка. Ще в 1920-ті роки, перебуваючи на військовій службі, при виконанні важливого державного завдання він обморозив ноги, які довелося ампутувати. П. Шебітченко переніс 25 тяжких операцій, утратив і руки, але духом не впав. Наполегливо оволодівав знаннями. Отримавши диплом історика, був залишений в інституті на викладацькій роботі, де і працював до останніх років життя (помер у 1949 році). Заслужена вчителька УРСР Т. М. Толстоносова, яка навчалася в інституті наприкінці 1930-х років, згадувала про високу майстерність П. І. Шебітченка як викладача: «Читав захоплююче. Пам'ятаю, ми були зачаровані його ерудицією і майстерністю викладати матеріал... Він вселяв віру в наші сили, в наше майбутнє».

М. А. Курилко –
декан історичного факультету та
завідувач кафедри історії в 1931-
1935 рр. (Фото 1942 р.)

У курсах вітчизняної та всесвітньої історії викладачі тоді демонстрували акцентований формаційний підхід до структурування історичного матеріалу по роках навчання, проведення ідеї класової боротьби як рушійної сили історії. Жорстка формаційна схема структурування історичних курсів, підкреслено класові цінності і пріоритети, вписування всього різномайття історії в прокрустове ложе боротьби класів, безумовно, збіднювали і регламентували зміст історичної освіти. Досить сказати, що для студентів-гуманітаріїв читався великий курс «Історія класової боротьби» (доцент Й. І. Стасюкайтис). Однак, очевидним кроком вперед став сам факт відновлення історії як самостійної шкільної та вишівської дисципліни, а також декларований намір вивчати курс в усій конкретності та історичній перспективі.

1930-і роки для інституту були надзвичайно тривожними. Успіхи і невдачі, які переживала країна в умовах тоталітарної системи, тією чи іншою мірою відбивалися й на співробітниках і студентах. Студент Полтавського інституту соціального виховання 1930-1933 років навчання, у майбутньому відомий педагог М. К. Пойдеменко згадував: «Вчитися було важко. Був період зловісного голодомору. Але бажання набути вищу освіту, стати педагогом змушувало терпіти всі незгоди й лиха. Була стипендія, давали картки на хліб і також на сніданки, обіди й вечері. Однак для молодих людей усього того було так мало, що завжди ходили напівголодними, виснаженими». Пекельна сталінська репресивна машина наприкінці 1930-их років знищила десятки ні в чому не винних педагогів та студентів Полтавського педінституту. Серед тих, хто був розстріляний та загинув у таборах, слід назвати В. О. Щепотьєва, П. М. Койнаша, І. М. Онісіна, Н. Ю. Мірзу-Авакянц, О. Т. Бузинного, В. М. Верховинця та інших.

У 1935 році в Україні проводилася реорганізація й укрупнення факультетів педагогічних інститутів. У зв'язку з цим студенти історичного факультету були переведені на навчання до Харкова, а до Полтави прибули студенти-філологи з Кременчуцького, Лубенського і Сумського педінститутів, у якій філологічні факультети закривалися. Що стосується викладачів вітчизняної, всесвітньої історії, суспільствознавчих дисциплін, то вони переважно залишилися працю-

Зустріч групи викладачів Полтавського педінституту з відомими українськими письменниками Миколою Бажаном (другий ряд шостий зліва) та Павлом Тичиною (другий ряд восьмий зліва).
Фото 1935 р.

вати в Полтавському педінституті, де читали лекції і проводили семінарські заняття з історії СРСР і УРСР на філологічному факультеті, на всіх інших – з історії КНРС.

Після того, як припинив своє існування історичний факультет, три кафедри: історії (завідувач доцент О.К. Касименко), діалектичного матеріалізму (професор Ю.О. Хоменко), економіки (доцент М.С. Дашенко) об'єднали в одну кафедру соціально-економічних дисциплін, яку в 1939 році перейменували на кафедру основ марксизму-ленінізму. Напередодні війни, в 1940 році на кафедрі основ марксизму-ленінізму педінституту, яку очолював доцент В.І. Пантелєєв, працювали старші викладачі М. І. Гіріч, М. А. Курилко, О. П. Редько, Ю. О. Хоменко, П. І. Шебітченко, викладачі А. Г. Бойко, В. Ю. Гельміх, С. О. Данішев, П. М. Єршов, С. Я. Шейхзахзон, З.В. Штицький, асистент М.І. Малич.

Припинення підготовки вчителів історії в Полтавському педінституті негативно позначилось на стані освіти в області. У другій половині 1930-их років відчувався дефіцит учителів історії, особливо в сільських школах. Для того, щоб якось вирішити цю кадрову проблему обласний відділ народної освіти навіть відкрив однорічні курси вчителів-істориків, на яких проходили відповідну перепідготовку інші педагоги-предметники. Навесні 1941 року Наркомат освіти УРСР на прохання місцевої влади дав дозвіл знову відкрити історичний факультет в Полтавському педінституті, але цьому перешкодила війна.

Коли розпочалася радянсько-нацистська війна, багато викладачів і студентів історико-філологічного факультету Полтавського педінституту зі зброєю в руках стали на захист вітчизни. Від рядового до майора пройшов фронтовими дорогами П. Д. Мудраченко, на Південно-Західному фронті хоробро громив ворога старший лейтенант М. А. Курилко, кавалер багатьох бойових нагород М. В. Семиволос командував стрілецькою ротою при визволенні у вересні 1943 року рідної Полтави. Школу фронтового гарту пройшли й випускники історичних факультетів інших вишів, які у післявоєнний період стали викладачами Полтавського педінституту. Серед них слід назвати штурмана бомбардувальної авіації П. М. Денисовця, офіцера-танкіста О. Х. Соколовського – учасника Сталінградської битви, який не раз горів у танку. На Далекому Сході закінчив війну офіцер-перекладач Я. А. Побіленський. Офіцерами були й Г. І. Кулик та А. С. Черевань. А сержант М. Й. Чупрун обіймав посаду комсорга авіаескадрилії. Медсестрами у евакогоспіталях служили Л. С. Ліхіна і Л. Л. Мазуренко.

У період дворічної німецько-фашистської окупації Полтави інститут не працював. Частина його матеріальних цінностей вивезено до Тюмені. У тил країни були евакуйовані і там кували на трудовому фронті перемогу співробітники інституту, зокрема С. О. Данішев, М. І. Малич, Ф. А. Редько.

П. М. Денисовець

Г. І. Кулик

Л. С. Ліхіна

Л. Л. Мазуренко

П. Д. Мудраченко

В. Я. Пащенко

Ф. М. Собко

Ю. П. Тенянко

М. Й. Чупрун

23 вересня 1943 року після напружених боїв війська 2-го Українського фронту визволили Полтаву від німецьких окупантів. Приміщення педінституту були повністю зруйновані майно розграбоване. І все ж уже 15 листопада 1943 року Полтавський педінститут відновив свою роботу. У процесі підготовки до занять провели реєстрацію студентів старших курсів, здійснили набір першокурсників. Заняття розпочались у кількох пристосованих будинках по вулиці Скороди та провулку Госпітальному.

По закінченню радянсько-нацистської війни склалися більш сприятливі можливості для розвитку інституту. На роботу та навчання поверталися демобілізовані воїни, поступово відбудовувались інститутські приміщення, поліпшувались матеріальні умови для навчання та побуту викладачів і студентів.

Усі перші післявоєнні ректори інституту – Ф. А. Редько (1944-1949), І. Я. Кирса (1949-1952), Д. С. Нененко (1952-1953) – історики за фахом. Понад 18 років (1953-1971) на посаді

Руїни приміщень педінституту. 1943 р.

ректора працював його випускник 1930-их років, кандидат філологічних наук М. В. Семиволос. При ньому була завершена відбудова (у 1955 році) головного навчального корпусу інституту по вулиці Остроградського, 2, уведений в експлуатацію гуртожиток № 2 (1966 рік) по вулиці К. Маркса (нині В. Козака), 7. У 1971-1975 роках ректором інституту був історик, професор О. К. Зубань.

Позитивні зрушення відбулися і на факультетському рівні. У серпні-вересні 1946 році в педінституті здійснено перший післявоєнний набір студентів на знову відкритий історичний

Будинки, у яких тимчасово розміщувався педінститут після визволення Полтави від німецько-фашистських окупантів

факультет – 32 особи на стаціонар і 27 – на заочний відділ. На двох заснованих у тому ж році факультетських кафедрах – історії СРСР (завідувач – доцент Ф. А. Редько) та загальної історії (завідувач – старший викладач С. О. Данішев) працювало 9 викладачів без наукових ступенів і вчених звань. Деканами історичного факультету в той час були старші викладачі М. І. Малич

Історики-директори Полтавського педінституту в перші повоєнні роки

Ф. А. Редько

І. Я. Кирса

Д. С. Нененко

(1946-1948), С. П. Бабенко (1948-1949), П. Д. Мудраченко (1949-1950), П. І. Годенко (1950-1951).

У 1951 році історичний факультет об'єднали з філологічним (деканом до 1959 року працював доцент І. Т. Чирко). Історико-філологічний факультет мав три відділи: історії, української мови і літератури, російської мови та літератури. З середини 1950-их – до кінця 1960-их років підготовка фахівців на факультеті здійснювались за спеціальностями – «українська мова, література та історія», «російська мова, література та історія», «російська мова, література, музика і співи», але вже з середини 1960-их років набір студентів знову проводиться за моноспеціальностями.

Викладачі історичного факультету ПДІІ першого повоєнного десятиліття

С. О. Данішев

В. Г. Євтушенко

М. І. Малич

Д. В. Степанов

М. Й. Чупрун

М. І. Різун

У повоєнні роки поступово зростає науковий рівень професорсько-викладацького складу історико-філологічного факультету. Наприкінці 1940-их – на початку 1960-их років успішно захистили кандидатські дисертації колишні випускники Полтавського педінституту С. О. Данішев, М. І. Малич, І. Т. Чирко. У той же час на факультет приходять після закінчення вищих навчальних закладів, аспірантури, переводяться з інших педінститутів П. М. Денисовець, Г. І. Кулик, Я. А. Побіленський, А. С. Черевань та інші. Частина з них уже мала наукові ступені і вчені звання, інші в короткий термін захистили дисертації, стали провідними викладачами, зайняли відповідальні посади в інституті.

Післявоєнна історія історичного і філологічного факультетів багата яскравими особистостями. У 1924 році закінчив Полтавський педінститут С. О. Данішев. Відтоді займався педагогічною діяльністю, у тому числі з 1932 року працював викладачем Полтавського інституту соціального виховання. У важкий відбудовний період обіймав посади проректора з навчальної і наукової роботи, користувався авторитетом як знавець історії рідного краю. Свої знання він майстерно передавав студентам і молодим викладачам. Сучасники знали С. О. Данішева як активного громадського діяча. Він неодноразово обирався депутатом Полтавської міськради, працював заступником голови правління обласної організації товариства «Знання». За багато-

річну викладацьку, наукову та громадсько-політичну діяльність С. О. Данішева нагороджено орденом «Знак пошани», кількома медалями. Одним із перших в інституті він отримав значок «Відмінник народної освіти». А в 1967 році С. О. Данішеву присвоєно почесне звання Заслуженого працівника культури Української РСР.

Викладачі історичного факультету 1960-1980 рр.

М. В. Бака

П. Х. Білий

В. Н. Жук

В. С. Жученко

Б. Я. Кузняк

В. Є. Лобурець

А. С. Черевань

А. П. Шebітченко

У 1959-1971 роках деканом історико-філологічного факультету був П. М. Денисовець, людина з нелегкою життєвою долею. Син репресованого в 1937 році як «ворога народу» селянина, він з великими труднощами вступив на історичний факультет Київського університету. У роки радянсько-нацистської війни став штурманом, здійснив 540 бойових вильотів. Про один з його подвигів розповів у своїй книзі «Крила Перемоги» маршал авіації С. Г. Руденко. Закінчивши після війни навчання, П. Денисовець захистив кандидатську дисертацію, працював у ряді педінститутів доцентом, завідувачем кафедри, ректором. Полтавський період став найбільш плідним у його науковій творчості. У 1969 році П. Денисовець захистив докторську дисертацію з історії колгоспного будівництва в 1921-1925 роках. З 1961 по 1964 рік, коли П. Денисовець готував докторську дисертацію, посаду декана обіймав кандидат економічних наук, доцент В. Г. Євтушенко.

Складний життєвий шлях пройшов доктор історичних наук, професор А. С. Черевань, який з 1962 по 1975 рік працював у Полтавському педінституті. У 1939 році він закінчив Хар-

Студенти на відбудові навчального корпусу №1. 1954 р.

У 1955 р. завершилась відбудова навчального корпусу №1 по вул. Остроградського, 2, де зараз розміщується історичний факультет

Доктор історичних наук,
професор О. К. Зубань
(1971-1975 рр.)

Доктор філософських наук,
професор І. А. Зязюн
(1975-1990 рр.)

Доктор історичних наук,
професор В. О. Пашенко
(1990-2008 рр.)

ківський державний університет. Вступив до аспірантури, але війна не дозволила захистити дисертацію. У червні 1941 року мобілізований до армії. Через рік у важких боях під Харковом був тяжко поранений і потрапив до німецького полону. Пройшов через всі страхотні нацистських концтаборів. У 1946 році був демобілізований із Червоної армії і поновлений в аспірантурі Харківського університету. Захистив кандидатську дисертацію. Працював у Пермському державному університеті. Потім був звільнений з роботи як колишній військовополонений. У час деєталізації А. Череваня повністю реабілітували і він отримав право займатися науковою і педагогічною діяльністю. Як викладач історичного факультету Полтавського педінституту, він зразково організував студентську наукову роботу. Десятки його учнів стали в наступному докторами і кандидатами історичних наук.

У 1966 році на базі історико-філологічного факультету утворено два факультети – історичний та філологічний. Відтоді деканами історичного факультету працювали професор П. М. Денисовець (1966-1971), доценти М. К. Бойко (1971-1974), П. М. Тригуб (1974-1976), С. В. Ніколенко (1976-1977), Я. А. Побіленський (1977-1978), С. М. Кадетов (1978-1982), В. О. Пашенко (1982-1983), В. Г. Колбін (1984), А. П. Шебітченко (1984-1989), П. А. Кравченко (1989-1997), Б. В. Год (1997-2002).

Особливо помітними були досягнення трудового колективу факультету в поліпшенні навчально-виховного процесу, наукової роботи, зміцненні матеріально-технічної бази в час багаторічної діяльності деканів П. М. Денисовця, А. П. Шебітченка, Б. В. Года, П. А. Кравченка.

Минуле і сьогодні історичного факультетів тісно пов'язані з діяльністю ректора Полтавського педагогічного інституту в 1975-1990-их роках, доктора філософських наук, професора, дійсного члена АНП України І. А. Зязюна. При ньому було збудовано гуртожиток №1 по вулиці Радянській (нині Монастирська), 7, де проживають студенти-історики, спорткомплекс, нова їдальня, поліпшилось естетичне виховання студентської молоді, впроваджено курс педагогічної майстерності.

Перший досвід організаторської роботи ректор Полтавського педінституту (з 1999 року – педуніверситету) у 1990-2008 роках, доктор історичних наук, професор, член АПН В. О. Пашенко набув, протягом кількох років працюючи заступником декана філологічного факультету та деканом історичного факультету.

Гуртожиток №1 по вул. Монастирська, 7, де проживають студенти-історики

На початку ХХІ століття історичний факультет став одним з провідних в університеті за своїм кадровим професорсько-викладацьким складом, новаторськими формами забезпечення навчально-виховного процесу. З 2002 року деканом історичного факультету є доктор філософських наук, професор, Заслужений працівник освіти України, академік Української Академії політичних наук П. А. Кравченко.

Декан історичного факультету,
доктор філософських наук,
професор П. А. Кравченко

Станом на 1 червня 2014 року на історичному факультеті навчалося 594 студенти і магістранти, із них на стаціонарі – 379, на заочному відділі – 215.

У сучасних умовах, коли в незалежній Україні взято курс на кардинальну перебудову загальноосвітньої школи, утворилися спеціалізовані гімназії, ліцеї, відроджується село, особлива потреба виникає у підготовці вчителів широкого профілю, як і у гімназичних, ліцейних та малокомплектних сільських школах могли б на високому теоретичному і методичному рівні викладати не один, а кілька предметів і забезпечувати їх якісне засвоєння учнями. У зв'язку з цим в останні роки значно розширився перелік спеціальностей, за якими на факультетах здійснюється підготовка вчителів: «історія і географія», «історія і правознавство», «історія, людина і світ», «географія, краєзнавчо-туристична робота».

У зв'язку із розширенням набору спеціальностей збільшилася на факультетах і кількість випускаючих кафедр, кожна з яких являє собою не лише об'єднання викладачів і дослідників з однієї чи кількох тісно пов'язаних між собою наукових дисциплін, але й педагогів, справжніх наставників студентської молоді. Кожна із п'яти кафедр – це колектив однодумців, сплав мудрості і досвіду викладачів старшого покоління та енергії й допитливості – молодшого.

На кафедрах історії України, всесвітньої історії і методики викладання історії, географії і краєзнавства, філософії, правознавства зараз працюють 50 штатних працівників, у тому числі 6 докторів наук, професорів, 3 кандидати наук, професори, 29 кандидатів наук, доцентів та 5 кандидатів наук, старших викладачів. Окрім того, на факультеті працюють 25 викладачів із інших кафедр вишу, у тому числі професори Л. А. Семеновська, А. Ю. Цина, Л. І. Яковенко та 18 доцентів.

Навчальний процес здійснюється у 15 лекційних аудиторіях, 5 навчально-методичних кабінетах, 13 з яких є спеціалізованими аудиторіями і кабінетами з дисциплін фахового спрямування. Успішному навчанню студентів, магістрантів і аспірантів сприяє комплекс технічних засобів: комп'ютерний клас з персональними комп'ютерами, принтерами, сканерами, інтерактивними дошками, виходом в Інтернет.

Організацію навчально-виховного процесу на факультеті здійснює деканат. Там, окрім декана професора П. А. Кравченка, сумлінно працюють заступники декана з навчальної роботи

Кабінет історичного краєзнавства

Відкриття музею історії факультету
(листопад 2013 року)

Працівники деканату історичного факультету (зліва направо) доц. Я. Є. Блоха, С. С. Трунова, С. В. Полтавська, проф. П. А. Кравченко

доцент кафедри філософії Я. Є. Блоха, з наукової роботи – доцент О. П. Лахно, з питань практик – доцент Т. В. Тронько, з виховної роботи – доцент Ю. В. Вільховий. Обов'язки диспетчера стаціонарного відділення виконує С. В. Полтавська, заочного відділення С. С. Трунова

За роки свого існування історичний факультет Полтавського державного педагогічного університету імені В. Г. Короленка дав путівку в життя тисячам учителів. Виш закінчили: учителі історії, Герої Радянського Союзу А. І. Дробаха і П. Ф. Клепач, Заслужені вчителі України В. М. Балюк, О. А. Білоусько, М. М. Кадука, М. Д. Плиска.

Історичний факультет – це сформовані наукові школи, які мають свої давні традиції і великі здобутки, їх випускниками були відомий спеціаліст у галузі військової історії М. П. Дерев'янку, доктори історичних наук М. К. Бойко, В. І. Козаченко, М. І. Некоз, О. О. Нестуля, І. М. Петренко, В. Л. Савельєв, В. В. Стрілець, С. М. Тимченко, Б. І. Хорошун, М. А. Якименко. Кандидатами історичних наук стали близько 120 вихованців Полтавського педуніверситету, чимало з них працюють у стінах рідного вишу.

На високих постах у навчальних закладах, науково-дослідних інститутах, державному апараті працюють випускники історичного факультету ПНПУ різних років доктор історичних наук, професор В. А. Войналович (Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України), доктор історичних наук, професор Л. М. Новохатько (міністр культури України у 2013-2014 роках), кандидат історичних наук, доцент О. Г. Бажан (Національний університет «Києво-Могилянська академія»), доктор історичних наук, професор О. О. Нестуля (Полтавський університет економіки і торгівлі), доктор наук із державного управління, доцент М. І. Лахижа (Управління державної служби Головного управління державної служби України в Полтавській області), кандидат географічних наук, доцент С. М. Шевчук (Департамент освіти і науки Полтавської обласної державної адміністрації), кандидат історичних наук старший науковий співробітник О. Б. Супруненко (Центр охорони й дослідження пам'яток археології), Г. П. Білоус і Т. П. Пустовіт (Державний архів Полтавської області), Л. К. Шедрик (Музей-заповідник «Поле Полтавської битви»), Д. П. Кальний (Музей авіації і космонавтики), О. М. Корчукова (Полтавський художній музей (галерея мистецтв) імені Миколи Ярошенка), генерал-майори В. А. Богдан, О. Б. Христенко, полковники О. І. Богданов, М. І. Гузь, О. О. Єрмак, В. В. Нестека, О. Г. Шило та інші.

Заступники декана історичного факультету

з навчальної роботи кандидат філософських наук, доцент Я. Є. Блоха

з наукової роботи кандидат історичних наук, доцент О. П. Лахно

з виховної роботи кандидат історичних наук, доцент Ю. В. Вільховий

з питань практик кандидат історичних наук, доцент Т. В. Тронько

КАФЕДРА ІСТОРІЇ УКРАЇНИ

Визначення поняття «кафедра», яке дає енциклопедичний словник, досить сухе і знеособлене: у вищому навчальному закладі головне об'єднання науково-педагогічного складу з однієї або кількох споріднених дисциплін. Утім більшість викладачів навряд чи зверталися до словникової термінології, з хвилюванням переступаючи поріг кабінету, який і є тим магічним місцем, що іменується КАФЕДРОЮ. Для тих, кому випала щаслива нагода працювати на кафедрі історії України Полтавського державного педагогічного університету, це, передусім, колектив однодумців, висококваліфікованих педагогів і науковців, патріотів держави, історії якої вони навчають студентів, де панує повага до традицій факультету і університету, атмосфера творчого неспокою, дух новаторства і постійних наукових пошуків, співпраці з студентською молоддю. Сьогодні кафедри історії України, професорсько-викладацький склад якої представлений викладачами різних поколінь, багатогранне, насичене цікавими формами роботи і планами на майбутнє. А з чого все починалося? Де витoki історії одного з найважливіших підрозділів історичного факультету? Вони закладалися наполегливою працею попередників – фундаторів одного з найстаріших педагогічних вишів.

З утворенням у 1914 році Полтавського учительського інституту з трирічним терміном навчання постало питання забезпечення всебічної освітньої підготовки студентів. Однак поділу на кафедри тоді не існувало, і здебільшого викладачі забезпечували викладання відразу кількох дисциплін, в тому числі і історії. Звісно ж, імперське трактування історії унеможливлювало вивчення історії України як самостійної дисципліни.

Традиції історичної освіти, спрямованої на глибоке вивчення вітчизняної історії студентами, формувалися в період Української революції, коли в Полтаві на базі Українського народного університету при музеї губернського земства восени 1918 року виник Історико-філологічний факультет як державна вища школа.

Важливим етапом у розвитку навчального закладу стало об'єднання в квітні 1921 року Полтавського педінституту й Історико-філологічного факультету та створення на їх базі інституту народної освіти. Підготовка вчителів історії набуває нового імпульсу з утворенням у складі словесно-історичного відділу соціально-історичного факультету. Організацією навчально-методичної роботи викладачів займалися предметні комісії, котрі багато в чому нагадували сучасні кафедри. Історичні дисципліни входили до суспільствознавчої комісії. Кафедри ж розглядалися як науково-дослідні установи, які діяли не тільки при ІНО.

1920-ті роки, позначені здобутками національно-культурного відродження, були періодом спалаху інтересу до історичного минулого українського народу, плідних пошуків нових напрямів і методів наукових досліджень. У самостійну галузь історичної науки переростає історичне краєзнавство. Його розвитку великого значення надає Всеукраїнська академія наук, яка сприяє створенню наукових форм історичного краєзнавства. Предметна комісія суспільствознавчого циклу дисциплін визнавала за доцільне «...всі лекційні і семінарські заняття спрямувати в краєзнавчий ухил». Разом з тим навчальний процес не був позбавлений ідеологічних нашарувань: курс «Історії класової боротьби на Полтавщині» був визначений «...центром краєзнавства в ІНО».

На історичному факультеті Полтавського ІНО у цей час працюють такі яскраві особистості, як Володимир Пархоменко, Павло Клепацький, Наталія Мірза-Авакянц. Справжнім ентузіастом краєзнавчої справи у вузі виступав В.О.Пархоменко. Фахово займаючись проблемами Київської Русі, він запропонував для вивчення студентами такі курси: «Краєзнавство у зв'язку

Декан Історико-філологічного факультету І.Ф.Рибаків.
Фото 1921 р.

з історією матеріальної культури», «Природні багатства Полтавщини», «Історія та економіка Полтавщини». У лютому 1925 року в Полтавському ІНО під керівництвом Володимира Олександровича було створено кабінет краєзнавства, який згодом мав стати осередком науково-дослідної кафедри краєзнавства. З суто навчальною метою також виник і кабінет суспільствознавства. У його історичному відділі знаходилися мапи колонізації Полтавщини, таблиці й діаграми торговельно-економічних зв'язків краю, матеріали до історії селянства XIX – XX століть. Особливий інтерес студентів викликали колекції грошових знаків і монет, художніх робіт. Археологічний відділ повністю складався зі знахідок, добутих під час розкопок за участю студентів ІНО на території Полтавщини. З ініціативи і під керівництвом професора Пархоменка з 1924 року діяв студентський краєзнавчий гурток, який з часом перетворився на загальноміський та тісно співпрацював з Полтавським науковим товариством ВУАН.

Записки Полтавського ІНО та ІСВ за 1926-1927 та 1928-1930 рр., у яких публікувались статті П.Г.Клепацького, П.М.Койнаша і В.О.Пархоменка

Наявність серед викладачів гуманітарного циклу ІНО талановитих дослідників і організаторів науки й навчально-виховного процесу спонукала до заснування у листопаді 1924 року семінару підвищеного типу для обдарованих студентів, що «виявили схильність до наукових досліджень», а в серпні 1926 року – до клопотання перед Укрголовнаукою наркомату освіти про відкриття на базі ІНО науково-дослідної кафедри історії української культури. У проекті положення майбутньої установи зазначалося, що вона «буде працювати в контакт з ВУАН», іншими вузами та органами державної влади «у справі підготовки аспірантів і науковців». На посаду керівника кафедри одногосподарно пропонувалася кандидатура авторитетного

історика, професора П.Г.Клепацького. У списку на затвердження кандидатур майбутніх аспірантів зустрічаємо й прізвище майбутнього викладача історії України, ректора педінституту в 1933-1934 роках П.М.Койнаша. Про майбутніх аспірантів у документі говорилося, що «...всі вони скінчили ІНО, працюють у різних установах Полтави (педтехнікум, окрархів, трудшколи), беруть участь у роботі семінару підвищеного типу і науковому товаристві, відомі інституту своїми здібностями до наукової праці». Попри потужний кадровий потенціал, обидві науково-дослідні кафедри через відсутність державного фінансування так і не змогли в повному обсязі розгорнути свою діяльність.

З іменем професора Клепацького пов'язана важлива ініціатива у справі покращення навчально-методичного забезпечення студентів. За гострого дефіциту підручників і посібників він започаткував разом із студентами – членами історико-архівного гуртка серію публікацій у «Записках Полтавського ІНО» «Матеріалів до історичної хрестоматії з краєзнавства». У передмові до першого випуску Павло Михайлович так обґрунтовував свій задум: «Матеріалів краєзнавчого характеру з сучасності завжди можна знайти доволі, а от з минулого роздобути важко, особливо для масової школи». Загалом зміст «Записок ІНО» істотно заповнював прогалини у забезпеченні студентів навчальною літературою з історії. На перші чотири їх випуски відгукнувся рецензією відомий київський професор К.Харлампович. Він відзначив, що кількість публікацій засвідчує, що...з'явилось чимало людей, які працюють у краєвому архіві, ...притому ж архівні розшуки і друкування матеріалів безпосередньо торкається головної мети ІНО».

Наприкінці 1920-их – на початку 1930-их років історію України в Полтавському педінституті викладав П.М.Койнаш. Теплі спогади про свого Вчителя залишила М.І.Малич, колишня студентка і викладач з 53-річним стажем: «Я з великим захопленням слухала його лекції, цікаві, наповнені багатими фактами, позначені прекрасною лекторською майстерністю... Петро Михайлович був чудовим організатором викладацького і студентського колективів, вимогливий і в той же час чуйний, уважний і тактовний; ми, студенти, його дуже любили і шанували, він користувався великим авторитетом, часто зустрічався з студентським активом». У 1934 році

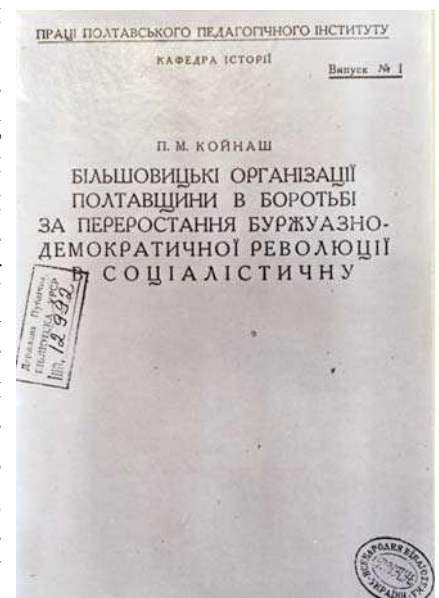
П.М.Койнаша було призначено ректором Одеського педінституту, пізніше – заступником наркома освіти УРСР.

З 1932 року вивчає і викладає історію України С.О.Данішев. У біографічному нарисі про нього В.Є.Лобурець пише про багато притаманних йому чеснот, характеризує як «одного з найбільш кваліфікованих викладачів інституту», людину «з вражаючою ерудицією», котра «знання вітчизняної історії майстерно передавала студентам і молодим викладачам». Як вчений, він досліджував широке коло проблем історії України, але найбільше уваги приділяв сюжетам з історії рідного краю. Найбільшим доробком С.О.Данішева стала монографія «Великий Жовтень на Полтавщині» (Харків: Прапор, 1969).

Науково-педагогічна діяльність викладачів вітчизняної історії Полтавського педінституту в 1920–1930-их роках проходила у складних політичних умовах. Через систему освіти здійснювався цілеспрямований вплив на свідомість підростаючого покоління у відповідності з комуністичними ідеалами, тому до науково-педагогічних кадрів педагогічних вузів висувалися суворі вимоги щодо класової чистоти і відданості тоталітарній системі. Більшовицька влада і її каральні органи пильно контролювали сферу освіти з метою запобігання опозиційних настроїв. До того ж радянська влада як форма диктатури пролетаріату завжди з підозрою ставилася до інтелігенції, вбачаючи в інтелектуальному середовищі сприятливий ґрунт для виникнення опозиційних настроїв і національного сепаратизму. Політика українізації якраз і продемонструвала величезний патріотичний потенціал освітян і науковців, що зумовило її згортання та активізацію боротьби з буржуазним націоналізмом. Перша гучна справа Спілки визволення України вихопила з рядів колективу Полтавського ІНО колишнього ректора професора В.О.Щепотьєва, викладачів О.Т.Бузинного, В.С.Воропая. Рішенням суду вони були вислані за межі України. У Дніпропетровську в справі СБУ заарештували історика В.О.Пархоменка, котрий вже кілька років як залишив Полтаву.

У відповідь на розгортання репресій партійна організація інституту розпочала «партійну чистку» професорсько-викладацького складу. Рішенням від 3 вересня 1929 року, серед «вичищених» п'яти осіб, з роботи було звільнено і професора П.Г.Клепацького. Партбюро ухвалило «...просити О.П.К. (окружний партійний комітет – авт.) вжити заходів, щоб їх перекинути в інші міста». Наприкінці грудня 1930 року окреме рішення партбюро приймає про наукову спадщину П.Г.Клепацького: «Підручник П.Г.Клепацького «Огляд джерел по історії України» як ідеологічно не витриманий і політично шкідливий від використання усунути». Опальний професор, вже працюючи в Мелітопольському педінституті, зазнав повторних репресій у 1937 році. Партійні документи цього періоду рясніють закликами до керівників закладів освіти «очистити ряди нашої партії від класово ворожих елементів, опортуністів різних мастей, дворушників, буржуазних переродженців, кар'єристів, шкурників, бюрократів та побутово-розкладених». Таким чином до названих категорій можна було при бажанні зарахувати будь-кого з викладачів чи студентів. Колектив викладачів називають «Полтавською ІНУвською групою націоналістів», а вуз – «центром Полтавської філії СБУ». Продовженням погрому колективу педінституту стали постанови ЦК КП(б)У від 16 березня 1935 року «Про антирадянські виступи і засміченість полтавських вишів – інституту м'ясної промисловості і педагогічного інституту» та від 13 березня 1936 року «Про полтавські вузи».

Боротьба з «націоналізмом» відбувалася під безпосереднім контролем партійних органів та за їхніми вказівками. Як засвідчує С.О.Данішев, котрий у 1935 році очолював міський відділ освіти, «в перших числах березня 1935 року я був викликаний у міськком КП (б)У до помічника секретаря Олефіра, який показав список учителів і запропонував мені зняти цих учителів з роботи як націоналістів... таких учителів було близько 50 чоловік».

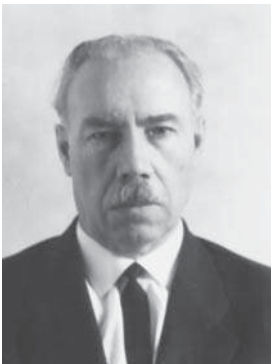
Монографія ректора педінституту
П. М. Койнаша

По закінченні Великої Вітчизняної війни у 1945 році відновлює свою роботу історичний факультет, створюється кафедра історії СРСР. Її завідувачем призначається ректор педінституту Ф.А.Редько, який уже в 1947 році успішно захистив кандидатську дисертацію. На жаль, ми не маємо точних відомостей про стан викладання історії України. Остання викладалася як фрагменти історії СРСР, а в програмах та підручниках вживалася назва Українська РСР.

Хочемо акцентувати увагу на тому, що, незважаючи на жорсткий курс національної політики радянської держави, у Полтавському педінституті українська мова була панівною у системі викладання усіх без винятку дисциплін. Задекларована вченою радою ПДПІ у лютому 1946 року вимога проводити лекційні і семінарські заняття українською мовою поширювалася на всі факультети. Водночас йшлося і про якісний бік мовленнєвої культури викладачів: «В усіх галузях створити мовний режим, відповідно до якого кожний викладач і робітник інституту вважав би себе зобов'язаним подавати своєю мовою зразки мовної культури для студентів». Рівень мовної культури та загальної грамотності останніх в першу чергу потребував істотного поліпшення, у зв'язку з чим усі кафедри зобов'язувалися «не менше двох разів на семестр» розглядати це питання, викладачам необхідно було «пильно стежити за усним мовленням в аудиторії та за її межами і негайно виправляти помилки», «вибірково перевіряти писані матеріали студентів (конспекти лекцій та ін.)» тощо. Ця проблема залишалася актуальною й надалі, загострюючись посиленням русифікації. На початку 1960-их років вчена рада знову констатувала: «Студенти всіх факультетів слабо володіють мовою практично – це не українська літературна мова, а своєрідний суржик – мішанина українських і російських перекручених слів».

Викладачі кафедри історії 1940-60-их рр.

С. О. Данішев

П. М. Денисовець

Г. І. Кулик

Л. А. Медведська

У повоєнні десятиліття історію УРСР продовжували викладати С.О.Данішев, Г.І.Кулик, М. К. Бойко. Неординарним виявився шлях до наукової і викладацької роботи у Григорія Івановича Кулика. Війна застала його аспірантом академії педагогічних наук у Москві. В результаті мобілізації він потрапляє в охоронні війська НКВС, підрозділи яких охороняли партійних і державних діячів. Як згадує донька педагога Н.Г.Марченко, про Й.Сталіна і його кремлівське оточення у Кулика збереглися вкрай негативні враження, про що він ділився з дуже небагатьма близькими людьми. Відразу після війни Г.І.Кулика відрядили до Києва, де він служив в охороні М.С.Хрущова і згадував про нього, як «про дуже демократичну, лояльну, на відміну від московських керівників, людину, але, на жаль, малограмотну і малокультурну». Не маючи бажання служити далі в органах безпеки, він пише кандидатську дисертацію і захищає її у 1948 році. Після цього, попрацювавши у Львівському і Ніжинському педінститутах, у 1951 році переїздить до Полтави.

Навчальні програми та підручники того часу акцентували увагу на проблемах революційної і класової боротьби, успіхах соціалістичного будівництва, провідній ролі комуністичної партії, критиці буржуазно-націоналістичних концепцій історії України тощо. Здебільшого викладачі не наважувалися на відкриті дискусії та висловлювання власних оцінок аби не бути звинуваченими у «антирадянщині». Хрестоматійною і повторюваною з різними емоційними відтінками серед студентів історичного факультету 1970-их років стала фраза, мовлена одним з викладачів кафедри історії КПРС у відповідь на запитання студентів «А що Ви самі думаєте про культ особи Сталіна?»: «Як написано у постанові ЦК КПРС, так я й думаю і вам раджу».

Краєзнавець В.Н.Жук серед співавторів фундаментального дослідження «Історія міст і сіл Української РСР. Полтавська область» із сигнальним примірником книги. 1967 р.

Професор В.Є.Лобурець

Певним етапом у зростанні статусу та уваги до удосконалення викладання вітчизняної історії можна вважати 1968 рік. Тоді приймається рішення про поділ єдиної кафедри історії на дві самостійні – історії СРСР і УРСР та загальної історії. Першу послідовно очолювали професори В.Є.Лобурець та П.М.Денисовець. Хоча їх основними навчальними дисциплінами були відповідні періоди історії СРСР, предметом наукових досліджень завжди залишалася проблематика історії України і рідного краю. Високо поцінований сучасниками внесок В.Є.Лобурця у розвиток теорії й історії історичного краєзнавства, що надавало позитивного імпульсу у вивченні історичного минулого. Слід відзначити й іншу подвижницю краєзнавчої справи, яка працювала на кафедрі історії СРСР і УРСР з 1978 по 1986 рік, – В.Н.Жук. У своїх численних публікаціях вона розробляла проблеми історії Полтавщини, давньої історії України, українсько-болгарських зв'язків, охорони пам'яток історії і культури. Всі ці матеріали використовувалися у навчальному процесі, більшість із них не втратили своєї актуальності й сьогодні.

Патріархом нині діючої кафедри історії України є В.Я.Ревегук. У 1963 році він закінчив історико-філологічний факультет Полтавського педінституту, відпрацював за призначенням 2 роки у Білогірському професійно-технічному училищі Кримської області. Попрацювавши старшим лаборантом у кооперативному інституті, 1971 року вступає до аспірантури при кафедрі історії УРСР Харківського державного університету. Після захисту в 1975 році кандидатської дисертації незмінно працює на посаді доцента кафедри рідного вузу. В ті роки, коли відбувалося його фахове становлення, відчувалося, що Віктор Якович завжди залишався «внутрішнім дисидентом». Його людські й професійні чесноти завжди вабили студентів до

Учасники Всесоюзної ювілейної наукової конференції, присвяченої 100-річчю дня народження Б.В.Грекова на відкритті пам'ятника видатному історичному Миргороді. Квітень 1982 р.

Перша Всесоюзна конференція з історичного краєзнавства в Полтаві. На трибуні директор Інституту історії СРСР АН СРСР, академік С.С.Хромов. Жовтень 1987 р.

Викладачі кафедри історії СРСР і УРСР з провідними вченими-краєзнавцями Києва, Донецька, Миколаїва. 1990 р.

спілкування, а гострий розум, відкритість, простота, почуття гумору робили загальним улюбленцем. Колишні студенти пригадують, що з ним було однаково цікаво як на аудиторних заняттях, так і на осінніх сільськогосподарських роботах. Авторитет і повагу колег В.Я.Ревегук завоював наполегливою працею на ниві наукових досліджень як автор понад 100 наукових праць, з них 5 монографій. Він, патріот, небайдужий до долі своєї держави, сприйняв серцем незалежність України і своєю невтомною повсякденною науково-педагогічною і громадською

діяльністю продовжує приносити користь суспільству, державі, університету.

Суспільно-політичні пріоритети другої половини 1980-их років, поступово ламали застарілі консервативні стереотипи у свідомості викладачів кафедр історичного факультету. Нові виклики порушили проблему вибору як для викладачів старшого, так і молодшого покоління: або перебороти страх і сумніви перед переосмисленням методології і фактології вітчизняної історії і глибоко вивчити її, або відступити. Україна стояла на порозі незалежності.

Становлення нинішньої, сучасної кафедри історії України пов'язане з проголошенням незалежності нашої країни в 1991 році. Саме тоді вивчення курсу вітчизняної історії було впроваджено на всіх факультетах інституту, що й зумовило потребу в об'єднанні викладачів цієї дисципліни у складі однієї кафедри (листопад 1991 року).

Перед колективом фахівців з вітчизняної історії постало складне, але шляхетне завдання: перетворити історію України з terra incognita, якою вона була в часи, коли учні й студенти краще знали битву під Фермопілами, аніж битву під Берестечком, коли Наполеон і Кромвель були ближчими й знанішими, аніж Гуня, Косинський, Остриця чи Трясило – на усвідомлено потрібні знання, цікавий і важливий навчальний предмет.

Працювати доводилося у вкрай важких умовах: були відсутні навчальна література, програми з курсу, будь-яке його методичне забезпечення. Викладачі йшли неторованим шляхом, розробляючи авторські програми, вибудовуючи систематизовані лекційні курси з розрізнених і поодиноких публікацій початку доби незалежності.

Кафедра працювала як колектив однодумців, очолюваний молодим і амбітним науковцем – кандидатом історичних наук, доцентом (нині – доктором історичних наук, професором) А.М.Киридон. Фахівці кафедри забезпечували викладання курсу історії України на всіх факультетах інституту, крім історичного, де спеціалісти з вітчизняної історії працювали у складі кафедри історії східного слов'янства (з квітня 1993 року – історії України), очолюваної доктором історичних наук, професором В.Є.Лобурцем.

У квітні 1997 року керівництвом навчального закладу з метою оптиміза-

Перший склад новоутвореної кафедри історії України. 1991 р.

ції викладання курсу вітчизняної історії було здійснено чергову реорганізацію кафедр: припинила своє існування кафедра історії України на історичному факультеті, а її викладачі ввійшли до складу кафедри всесвітньої історії та кафедри історії України, яка функціонувала з 1991 року як загальноінститутська.

Потужний науково-педагогічний потенціал реорганізованої кафедри історії України дозволив їй повністю забезпечити викладання курсів вітчизняної історії як на історичному, так і на всіх інших факультетах інституту (з грудня 1999 року – університету). На кафедрі в цей час працювали доктори історичних наук, професори В.О.Пашенко, О.О.Нестуля, кандидати історичних наук, доценти Л.Л.Бабенко, Т.П.Демиденко, І.І.Діптан, А.М.Киридон, П.В.Киридон, А.О.Овсяницький, В.Я.Ревегук, асистент Р.Л.Гавриш.

З квітня 1997 року до теперішнього часу статус кафедри не змінювався, її очолювали в ці роки кандидат історичних наук, доцент А.М.Киридон, доктор історичних наук, професор В.О.Пашенко, доктор історичних наук, професор Ю.В.Волошин, нині – доктор історичних наук, професор Р.А.Сітарчук.

У ювілейному 2014 році на кафедрі історії України працюють 13 викладачів (професори Р.А.Сітарчук, Ю.В.Волошин, Л.Л.Бабенко, О.П.Єрмак, доценти П.Я.Гавриш, Т.П.Демиденко, І.І.Діптан, П.В.Киридон, В.Я.Ревегук, Л.І.Шаповал, старші викладачі О.А.Гура, Т.О.Лахач, І.О.Сердюк). Також кафедра очікує на повернення з декретної відпустки своєї колеги – доцента О.В.Коваленко. Усі викладачі кафедри мають наукові ступені: в колективі працюють три доктори та десять кандидатів історичних наук, відтак, у сенсі кадрового забезпечення кафедра є однією з найпотужніших у стінах ПНПУ імені В.Г.Короленка. Обов'язки старшого лаборанта сумлінно виконує С.Г.Дивуленко.

Кафедра забезпечує викладання таких курсів на історичному факультеті: «Давня історія України», «Середньовічна історія України» (Р.А.Сітарчук), «Нова історія України» (І.І.Діптан), «Новітня історія України» (П.В.Киридон та Л.Л.Бабенко), «Археологія» (П.Я.Гавриш), «Шкільний курс історії та методика його викладання», «Актуальні проблеми методики навчання історії» (Т.П.Демиденко), «Етнографія України» (Л.І.Шаповал), «Історіографія історії України», «Організація краєзнавчих досліджень, архівознавство, музеєзнавство» (О.П.Єрмак), «Спеціальні історичні дисципліни» (Ю.В.Волошин, І.О.Сердюк), «Історія і культура рідного краю» (В.Я.Ревегук), а також

В.С. Лобурець

А. М. Киридон

В. О. Пашенко

Ю. В. Волошин

Р. А. Сітарчук

Гавриш П.Я. Більська давнина: нариси з історії села Більська на Полтавщині від часу заснування до 1917 року. – Полтава: Дивосвіт, 2012

спецкурси та спецсемінари з актуальних проблем вітчизняної історії.

На неісторичних факультетах кафедра забезпечує викладання курсів «Історія України» (П.Я.Гавриш, Л.Л.Бабенко, Л.І.Шаповал, Т.О.Лахач, О.А.Гура, І.О.Сердюк).

З 2001 року, коли на історичному факультеті почала діяти магістратура, фахівці кафедри забезпечують викладання таких курсів, як «Українська національна історіографія ХХ століття» (доктор історичних наук, професор Ю.В.Волошин), «Сучасні політичні партії та рухи в Україні» (кандидат історичних наук, професор Л.Л.Бабенко), «Релігія та церква в Україні» (доктор історичних наук, професор Р.А.Сітарчук), «Методика викладання історії у ВНЗ» (кандидат історичних наук, доцент Т.П.Демиденко) та інші.

Під науковим керівництвом викладачів кафедри Л.Л.Бабенко, Ю.В.Волошина, Т.П.Демиденко, І.І.Діптан, О.П.Єрмака, П.В.Киридоно, Р.А.Сітарчука успішно виконуються кваліфікаційні магістерські роботи, а випускники магістратури поповнюють склад кафедри (О.А.Гура, І.О.Сердюк, аспіранти

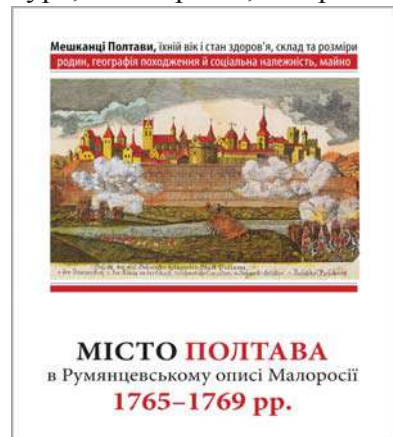
А.О.Момот (Єрмолаєва), О.В.Ночовний, Д.В.Стаценко та інші).

При кафедрі історії України з 1992 року діє аспірантура. Керівництво науково-дослідною роботою молодих вчених здійснювали доктор історичних наук, професор В.Є.Лобурець, доктор історичних наук, професор О.О.Нестуля (нині – ректор Полтавського університету економіки і торгівлі). Надзвичайно успішним науковим керівником багатьох аспірантів був доктор історичних наук, професор, академік АПН України В.О.Пашенко.

Сьогодні наставниками аспірантів кафедри є доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри Р.А.Сітарчук, доктор історичних наук, професор Ю.В.Волошин, доктор історичних наук, доцент П.В.Киридон, кандидат історичних наук, професор кафедри Л.Л.Бабенко.

Упродовж 1992–2014 років 26 випускників аспірантури успішно захистили кандидатські дисертації, а колишні аспіранти Р.А.Сітарчук, Ю.В.Волошин, О.А.Гура, Т.О.Лахач, І.О.Сердюк та Л.І.Шаповал нині працюють на кафедрі викладачами.

Захисти дисертацій є наслідком та наочним підтвердженням плідної діяльності знаних на всеукраїнському рівні наукових шкіл, засновниками яких виступили викладачі кафедри історії України. Перша з них – «Історія релігії, церкви і їх взаємовідносини із державою в Україні» – була започаткована академіком В.О.Пашенком. 21 лютого 1994 року Володимир Олександрович захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора історичних наук «Політика Радянської держави щодо православної церкви в Україні. 20-30 роки ХХ ст.». Далі цей почин захистами кандидатських дисертацій продовжили учні В.О.Пашенка: Ю.В.Волошин (1997), С.О.Гладкий (1997), Р.А.Сітарчук (2001), Ю.В.Вільховий (2002), К.Б.Пивоварська (2004), Т.В.Нагорна (2007), О.П.Ляхо (2008). Натхненні прикладом свого Вчителя, вони не зупинилися на досягнутому, наполеглива наукова праця втілювалася в докторських дисертаціях. Так, у 2006 році Ю.В.Волошин захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора історичних наук

Волошин Ю.В. Місто Полтава в Румянцевському описі Малоросії 1765-1769 рр. – К.: Наш Час, 2012

Сердюк І. О. Полкових городів обивателі: історико-демографічна характеристика міського населення Гетьманщини другої половини ХVIII ст. – Полтава: ТОВ «АСМІ», 2011

Пащенко В. О. Православна церква в тоталітарній державі. Україна 1940 – початку 1990-х років. – Полтава: АСМІ, 2005

«Розкольницькі слободи Північної Гетьманщини у XVIII ст.: історико-демографічний аналіз», а у 2009 році докторську дисертацію «Адвентисти сьомого дня в Українських землях у складі Російської імперії: історико-політичний аспект (друга половина XIX ст. – 1917 р.) захистив Р.А.Сітарчук. Він же й продовжив опікуватися науковою школою та плідно працює з аспірантами, зокрема, під його керівництвом у 2011 році кандидатську дисертацію захистив О.А.Гура.

Окрема наукова школа під керівництвом доцента кафедри історії України П.В.Киридона тривалий час займається підготовкою науковців, розробляючи тематику, пов'язану із функціонуванням тоталітарного суспільства в УРСР. Кандидатські дисертації під його керівництвом захистили Л.І.Шаповал (2006), М.В.Брегедя (2009), Т.О.Лахач (2010), О.В.Лук'яненко (2013), В.В.Нагорний (2013). 28 жовтня 2014 року Петро Васильович захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора історичних наук «Партійно-державна номенклатура Української РСР 1945-1964 років: інституціоналізація та функціонування».

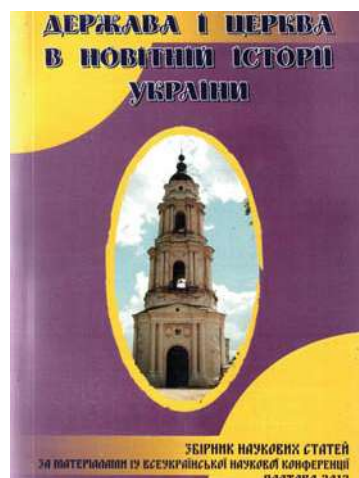
Ще одна наукова школа під керівництвом професора Ю.В.Волошина займається комплексним вивченням соціальної історії Гетьманщини XVIII ст. Саме цьому напрямку досліджень вітчизняної історії були присвячені дисертації І.О.Сердюка (2010), О.Є.Сакала (2011), В.А.Дмитренка (2011), О.Ю.Замури (2013), О.А.Бороденко (2014). Загалом результатом діяльності згаданих наукових шкіл є те, що всі викладачі кафедри мають наукові ступені, що, безперечно, є унікальним явищем для будь якого вишу.

Науковці кафедри беруть активну участь в організації та проведенні наукових конференцій, семінарів, круглих столів тощо. Так, значний науковий резонанс мали міжнародні наукові конференції «Гадяцька унія 1658 року: контрверсії минулого і сучасність» (2008), «Полтавська битва 1709 року в історичній долі України, Росії, Швеції та інших країн» (2009). Знаними на загальнодержавному рівні є традиційні всеукраїнські наукові конференції «Держава і церква в новітній історії України» та «Череванівські читання».

Візитівкою кафедри стало фахове наукове видання «Історична пам'ять», одним із заступників головного редактора якого незмінно працює професор О.П.Єрмак. Журнал є випробуваним майданчиком для апробації текстів як молодих дослідників, так і відомих в Україні авторів. Серійними кафедральними науковими виданнями є також збірники матеріалів наукових конференцій, зокрема і щорічної студентської наукової конференції історичного факультету.

Киридон П.В. Правляча номенклатура Української РСР (1945 – 1964 рр.): монографія. – Полтава: ТОВ «АСМІ», 2012

Збірник наукових статей за матеріалами наукової конференції «Держава і церква в новітній історії України», Полтава-2012

Історична пам'ять

Наукові здобутки викладачів кафедри неодноразово підтримувалися міжнародними грантами (Ю.В.Волошин, О.В.Коваленко, І.О.Сердюк) та відзначалися почесними званнями і нагородами. Так, серед нині працюючих викладачів заслуженим діячем науки і техніки є професор О.П.Єрмак. Професори Л.Л.Бабенко, О.П.Єрмак, Ю.В.Волошин, доценти Т.П.Демиденко, І.І.Діптан, П.В.Киридон стали лауреатами Полтавських обласних премій імені Панаса Мирного, Леоніда Бразова, Самійла Величка. Доцент П.В.Киридон нагороджений нагрудним знаком МОН «Петро Могила», він же та Л.Л.Бабенко, Т.П.Демиденко, О.П.Єрмак нагороджені нагрудними знаками МОН України «Відмінник освіти України».

Учасники Всеукраїнської наукової конференції «Держава і церква у новітній історії України», 2012 р

Починаючи з 1990-х років викладачі кафедри підготували велетенський об'єм наукових публікацій. Тільки бібліографія академіка В.О.Пащенка нараховує понад 400 найменувань, 12 з яких є монографіями. Автором 17 монографій та майже 300 наукових праць є доцент В.Я.Реvegук.

В останні роки науковці кафедри історії України щорічно готують до друку в середньому 4-5 монографій та близько 80 публікацій загальним обсягом 160 умовних друкованих аркушів.

Найбільший резонанс у науковій спільноті мали такі монографії кафедралів:

– Пащенко В.О. Православна церква в тоталітарній державі. Україна 1940 – початку 1990-х років. – Полтава: АСМІ, 2005.

– Сітарчук Р.А. Адвентисти сьомого дня в українських землях у складі Російської імперії (друга половина XIX століття - 1917 рік). – Нац. акад. наук України, Від-ня релігієзнавства ін-ту філософії ім. Г. Сковороди НАН України, Полтавський держ. пед. ун-т ім. В.Г. Короленка. – Полтава, 2008.

– Управління Служби безпеки України в Полтавській області: Історія і сучасність (науково-популярне видання) / За заг. ред. О.Б.Дроботенка. – Авт. кол.: Бабенко Л.Л. (кер. авт. кол., текст, упорядник), Даниленко О.І., Злидар А.І. та ін. – Полтава: ПФ «Ектив Стар», 2012.

– Волошин Ю.В. Розкольницькі слободи на території Північної Гетьманщини у XVIII ст. (історико-демографічний аспект). – Полтава: АСМІ, 2005.

– Волошин Ю.В. Місто Полтава в Румянцевському описі Малоросії 1765-1769 рр. – К.: Наш Час, 2012.

– Єрмак О.П. Історія обласного державного підприємства «Полтаводоканал» – Полтава: Дивосвіт, 2000.

– Єрмак О.П. Історія водопровідно-каналізаційного господарства міста Кременчука. – Кременчук: ТОВ «Кременчуцька міська друкарня», 2010.

– Полтавщина: влада на історичних паралелях / Л.Л. Бабенко, О.А. Білоусько, О.П. Єрмак та ін. Редколегія: М.П.Перепелиця (гол. ред.), О.А. Білоусько, О.М. Петренко, Т.П. Пустовіт. – Вид.

друге, перероб. і доп. – Полтава: ТОВ «АСМІ», 2012.

– Гавриш П.Я. Більська давнина: нариси з історії села Більська на Полтавщині від часу заснування до 1917 року. – Полтава: Дивосвіт, 2012.

– Реvegук В.Я. Отамани Полтавського краю - борці за волю України. Полтава: АСМІ, 2011.

– Киридон П.В. Правляча номенклатура Української РСР (1945 – 1964 рр.): монографія. – Полтава: ТОВ «АСМІ», 2012.

Єрмак О.П. Історія обласного державного підприємства «Полтаводоканал» – Полтава: Дивосвіт, 2000

Ревегук В.Я. Отамани Полтавського краю – борці за волю України. Полтава: АСМІ, 2011

Полтавіка. Полтавська енциклопедія : у 12 т. Т.12 : Релігія і церква. – Полтава : Полтавський літератор, 2009

- Коваленко О. Глиняні люльки XVII–XVIII століть (за матеріалами Полтавщини). – Опішне, 2008.
- Лахач Т.О. Державна регламентація шлюбно-сімейних відносин у радянській Україні 1920-1930-х років. – Полтава: ПУЕТ, 2014.
- Сердюк І.О. Полкових городів обивателі: історико-демографічна характеристика міського населення Гетьманщини другої половини XVIII ст. – Полтава: ТОВ «АСМІ», 2011.

Кафедра історії України підтримує наукові зв'язки з Московським державним університетом імені М.В.Ломоносова, Інститутом всесвітньої історії РАН (м.Москва, Росія); кафедрою історії слов'янських народів Гомельського університету (м.Гомель, Білорусь); Дахау-Форум (м.Дахау, Німеччина); німецько-українським науковим об'єднанням імені Ю.Бойка-Блохина при Українському Вільному Університеті (м.Мюнхен, Німеччина), Саскачеванським університетом імені Святого Томаса (Канада).

Професор Ю.В.Волошин здійснював керівництво Полтавською робочою групою міжнародного проекту з усної історії «Книги пам'яті в'язнів Дахау» (2006 рік), а також координацію (разом з доктором Н.Ханенко-Флізен, Канада) усно історичного проекту «Деколективізація в Україні» спільно з Центром усно історичних досліджень Саскачеванського університету (Канада). У 2013 році професор Ю.В.Волошин від України керував групою по розробці українського сегменту масштабного проекту з вивчення народонаселення Європи «MOSAIC», організованого Інститутом демографічних досліджень імені Макса Планка (Росток, Німеччина).

Потужний науковий потенціал кафедри знаходить визнання і в показниках загально університетського рейтингу, згідно з яким за кількістю, якістю й обсягом наукових публікацій кафедра історії України неодноразово посідала I–III місця серед 38 кафедр навчального закладу.

Методична робота на кафедрі спрямовується насамперед на підготовку необхідних матеріалів для роботи за модульно-рейтинговою системою навчання студентів, розробку нових підходів до організації самостійної роботи, вироблення найбільш адекватних критеріїв оцінювання знань, пошук нових форм проведення занять з історії України та інших дисциплін в умовах входження вищої освіти України до Болонського процесу. Особливо потрібно відзначити у цьому контексті плідну роботу професора Л.Л.Бабенко, доцентів Т.П.Демиденко, І.І.Діптан, О.В.Коваленко, старших викладачів Т.О.Лахач, І.О.Сердюка.

Поліпшенню методичного забезпечення викладання дисциплін сприяє також робота методичного семінару кафедри, в межах якого аналізуються новітні технології навчання у ВНЗ, практичний досвід колег-кафедралів. Так, викладачами кафедри активно впроваджуються інтерактивні технології, тестовий контроль, такі нетрадиційні форми навчання, як рольові ігри, аукціони знань, робота в малих групах тощо.

На кафедрі зусиллями викладачів підготовлено навчально-методичні посібники з курсів, що вивчаються на засадах кредитно-модульної системи, в тому числі в електронному варіанті. Вагомим досягненням є створення кафедральної електронної бібліотеки на кілька тисяч найменувань друкованих видань (загальним обсягом понад 70 гігабайт).

Для вчителів міста і області професори Ю.В.Волошин, О.П.Єрмак та доцент Т.П.Демиденко читають цикли лекцій з історії України, історіографії вітчизняної історії, методики навчання історії.

Професори Л.Л.Бабенко, Ю.В.Волошин, О.П.Єрмак, доценти П.Я.Гавриш, Т.П.Демиденко, О.В.Коваленко, Л.І.Шаповал, старші викладачі О.А.Гура, Т.О.Лахач, І.О.Сердюк є членами журі обласних і міських олімпіад з історії, конкурсів-захистів наукових робіт МАН. А коли ювілейного 2014 року Полтава стала місцем проведення четвертого етапу XIX Всеукраїнської учнівської олімпіади з історії, у складі журі цих поважних інтелектуальних змагань кафедра гідно репрезентувала професори Л.Л.Бабенко, Ю.В.Волошин, Р.А.Сітарчук, доцент Т.П.Демиденко. Викладачі працюють з командою учнів Полтавської області, які делегуються на всеукраїнські олімпіади з історії, систематично проводять консультації для вчителів – керівників учнівських науково-дослідницьких робіт. Наукове керівництво школою нового типу – Карлівською гімназією імені Н.В.Герасименко – упродовж п'ятнадцяти років здійснює доцент Т.П.Демиденко. Старший викладач І.О.Сердюк працює з обдарованими учнями під час змін історичного спрямування в обласному таборі «Горизонт».

Звісно, що свій багатий науковий досвід викладачі кафедри передають і студентській молоді. Наприклад, упродовж 2012 – 2013 навчального року при кафедрі працювали 10 студентських наукових груп. Основними видами їхньої діяльності були написання та обговорення студентських кваліфікаційних робіт, апробація виступів до участі в наукових конференціях, підготовка публікацій. Так, результати діяльності проблемних груп були вагомо представлені на XV студентській науковій конференції історичного факультету (квітень 2013 р.), учасниками котрої від кафедри були 18 студентів. Студенти-історики є активними учасниками й всеукраїнських наукових конференцій, зокрема, Ю.Безсмертна успішно виступила на Всеукраїнській науково-практичній конференції «Дисидентський рух в СРСР: погляд із сьогодення» (Умань, 2011р.), О.Шведун та Д.Стаценко брали участь у «Сьомих Богданівських читаннях» (Черкаси, 2012 р.). Загалом за навчальний рік учасники студентських наукових груп опублікували 29 статей загальним обсягом 6,8 умовних друкованих аркушів.

Члени проблемних груп є також активними учасниками олімпіад та конкурсів студентських наукових робіт. Студент М.Хорольський став абсолютним переможцем найпрестижнішого Всеукраїнського недержавного конкурсу наукових робіт молодих учених імені Ковальських (I місце), нагороджений дипломом I ступеня, грошовим призом та історичними книгами (науковий керівник – ст. викладач І.О.Сердюк). У 2013 та 2014 роках призерами цього ж конкурсу ставали студенти М.Мусієнко (науковий керівник – ст. викладач І.О.Сердюк), М.Семко (науковий керівник – доц. Л.І.Шаповал) та Р.Басенко (науковий керівник – проф. Л.Л.Бабенко).

Студентка Ю.С.Безсмертна за наукову роботу «Жінки в українському опозиційному русі 60-80-х років XX століття» одержала в 2011 році диплом II ступеня у Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт (науковий керівник – доц. Т.П.Демиденко), студентка М.В.Максименко стала призером (III місце) Міжнародного конкурсу науково-дослідних робіт з українознавства для студентів та молодих учених (2012 р., м. Київ, Національний науково-дослідний інститут українознавства та всесвітньої історії), нагороджена дипломом III ступеня (науковий керівник – доц. Л.І.Шаповал).

Виховна робота зі студентами здійснюється у таких напрямках як національно-громадянське, моральне, правове, трудове, естетико-художнє виховання. Робота здійснюється викладачами як у процесі навчальної роботи, так і в позааудиторний час. Більшість викладачів кафедри є кураторами студентських академічних груп. Особливою ефективністю відзначається в цьому аспекті робота професора Л.Л.Бабенко, доцентів Т.П.Демиденко, І.І.Діптан, Л.І.Шаповал, старшого викладача Т.О.Лахач.

Усі члени кафедри беруть активну участь у такому найочікуванішому, найулюбленішому студентами заході, як щорічні Тижні історичного факультету. Традиційно в їхній програмі є

Гадяччина: історія краю. – Гадяч, 2013

день кафедри історії України, змістом якого були і історичні відеосалони, що передбачали перегляд та обговорення відеофільмів з циклу «Невідома Україна», і інтелектуальна гра на визначення кращих знавців вітчизняної історії «Перший мільйон», і презентації наукових праць викладачів кафедри, і виставки-конкурси наочності, виготовленої студентами з курсу методики навчання історії – «Майбутні вчителів історії – школі», і зустрічі з провідними освітянами міста та області.

Напевно, пам'ятатимуть студенти-історики і виступи кафедри історії України з вокально-поетичними привітаннями на честь Міжнародного дня студентів, і дотепно та винахідливо створені викладачами до цього свята фото колажі, стіннівки, плакати.

Художньо-естетичне виховання студентів викладачі-куратори здійснюють насамперед через залучення вихованців до участі в колективах художньої самодіяльності (фольклорно-пісенного гурту «Чебрець», вокального ансамблю «Тисяча років музики», студентського театру «Фабула»). Останніми роками за ініціативою доцента Т.П.Демиденко студенти колективно відвідують вистави Полтавського академічного музично-драматичного театру імені М.В.Гоголя, концерти симфонічного оркестру театру, муніципального духового оркестру. Високим творчим потенціалом і організаторськими здібностями при організації факультетських заходів відзначається старший викладач О.А.Гура.

Колектив кафедри вдало поєднує зрілу майстерність досвідчених викладачів та завзяття й ентузіазм молоді. Так, понад три десятиріччя займаються науково-педагогічною діяльністю в університеті нинішні ветерани кафедри – професор О.П.Єрмак, доценти В.Я.Реvegук, Т.П.Демиденко.

Зразком вірності обраному колу наукових інтересів, плідної дослідницької діяльності, активної громадянської позиції є для колег і студентів доцент В.Я.Реvegук. Його праці з історії Полтавщини незмінно користуються попитом науковців, учителів, краєзнавців, студентів, учнів. Історія України і рідного краю для Віктора Яковича – об'єкт постійного дослідницького інтересу, сфера особисто значущих цінностей – патріотизму, відданості, служіння Батьківщині.

Беззаперечним авторитетом знаного вченого, досвідченого лектора, вмілого організатора наукової діяльності користується в освітянському середовищі професор О.П.Єрмак. Викликає повагу його дивовижна працездатність, глибина знань, широка ерудиція, готовність швидко та якісно виконати будь-яку довірену справу. Олександр Петрович упродовж тривалого часу є заступником декана з наукової роботи, і зараз плідно керує дослідницькою діяльністю студентів та магістрантів, активно співпрацює з учителями історії міста й області.

Понад тридцять п'ять років викладає курс методики навчання історії доцент Т.П.Демиденко: практично в усіх школах міста й області працюють учителі історії, до методичної підготовки яких доклала зусиль Тетяна Прокопівна. Серед її учнів – лауреати й переможці Всеукраїнських, обласних турів конкурсу «Учитель року», визнані майстри педагогічної справи. Тетяна Прокопівна – досвідчений і креативний викладач, кваліфікований лектор, талановитий вихователь, приязна й доброзичлива колега, понад два десятки років працювала заступником декана з виховної роботи, дбаючи про формування у студентів рис вчителя-інтелігента, людини високої загальної та професійної культури.

Високо цінують і колишні, й нинішні студенти історичного факультету глибокі й довершені за змістом, вишукані за мовленнєвою культурою лекції доцента І.І.Діптан. Ірина Іванівна – надзвичайно вимогливий до себе викладач і науковець, вона постійно працює над удосконаленням форм і методів навчально-методичної роботи, успішно керує науковою діяльністю студентів і магістрантів. Будучи скромною й не схильною до афішування власних досягнень людиною,

Етнографічний захід «Андріївські вечорниці», 2014 рік

Ірина Іванівна, тим не менше, має заслужений авторитет високопрофесійного фахівця, принципової й цілісної особистості, уважної й чуйної колежанки, вихователя студентської молоді.

Взірцем відповідальності, самодисципліни, вимогливості, чіткості й точності у виконанні усіх доручених справ є професор Л.Л.Бабенко. Людмила Леонідівна весь час перебуває у науковому пошуку, успішно працює над докторською дисертацією, надає науково-методичні консультації колегам-початківцям, підтримує постійні зв'язки з науковцями академічних установ та ВНЗ, володіє прекрасними організаторськими здібностями, плідно веде виховну роботу зі студентами. Коли Людмила Леонідівна опікується справою, можна бути абсолютно впевненим, що результат її зусиль буде відмінним.

Гідним наслідування прикладом сучасного викладача-дослідника, орієнтованого на актуальні європейські освітні пріоритети, є професор Ю.В.Волошин. Юрій Володимирович – людина мобільна, різнобічна, демократична, толерантна, допитливий і незаангажований дослідник, турботливий наставник молодих науковців. Він ініціює цікаві починання в роботі з аспірантами, підтримує широкі міжнародні контакти з істориками-дослідниками, сповнений творчих планів і задумів.

Амбітним науковцем та талановитим адміністратором виявив себе нинішній завідувач кафедри – доктор історичних наук, професор Р.А.Сітарчук. Роман Анатолійович – вдумливий, кваліфікований дослідник, мудрий керівник і досвідчений викладач, який працює зі студентами молодших курсів, демонструючи толерантність, терпіння і водночас вимогливість. Він уважний і доброзичливий колега, дбайливий вихователь молоді.

Не менш важливими чеснотами володіє доктор історичних наук, доцент П.В.Киридон. Студенти особливо цінують його щирю повагу до аудиторії, зацікавленість у результатах спільної навчальної діяльності, розкутість думки, об'єктивність оцінювання, доброзичливість і розуміння. Колеги ж по кафедрі відзначають притаманні Петру Васильовичу привітність, відкритість, толерантність і водночас принциповість, незалежність думок і вчинків.

Овіяною ореолом романтики, загадок давніх цивілізацій є постать доцента П.Я.Гавриша – викладача курсу археології. Петро Якимович закоханий у свою науку, його шляхом – дослідника-археолога – пішло чимало учнів-студентів, котрі після вивчення археології та проходження археологічної практики зберігають вірність цій науці впродовж усього життя.

Доцент кафедри, кандидат історичних наук О.В.Коваленко – з когорти молодих науковців. Оксана Валентинівна – сучасний дослідник зі свіжим поглядом на речі, широким колом наукових інтересів, котра володіє і методикою археологічних досліджень, і музеєзнавчими навичками, і тонкощами керамології, і секретами історичної топоніміки, і загадками давнього минулого Полтави. Вона користується авторитетом у студентському загалі, повагою колег.

Наполегливо і цілеспрямовано здобуває досвід викладацької діяльності, науково-дослідницької роботи кандидат історичних наук, доцент Л.І.Шаповал. Лариса Іванівна – енергійна, працелюбна, уважний і відповідальний куратор, має хороші організаторські здібності. Загальне визнання здобули тепер уже традиційні щорічні заходи з етнографії (Андріївські вечорниці, ярмарок українських народних страв, етнографічна виставка «Хто не знає минулого, той не вартий майбутнього»), ініціатором і вмілим організатором яких є Л.І.Шаповал.

Перспективу професійно росту має на кафедрі й кандидат історичних наук, старший викладач Т.О.Лахач. Таміла Олександрівна має хороший потенціал викладача, вихователя, вона надзвичайно уважна до студентів, наполегливо оволодіває методикою викладання, відповідально ставиться до кафедральних доручень, активна в громадському житті.

Свого часу з надією сприйняв колектив кафедри й появу у її складі колишнього аспіранта, а нині – доцента І.О.Сердюка. Як і іншим молодим колегам, Ігореві Олександровичу є в кого переймати досвід, майстерність, працелюбність, закоханість у справу, притаманні викладачам кафедри історії України. Здібний і перспективний дослідник, він успішно опікується науковою роботою на кафедрі, стимулюючи колег власним прикладом. А ще Ігор Олександрович любить мандрувати, сміливо долає гірські перевали, стрімкі річки, майстерно фотографує, знімає відеофільми, а коли долучається до підготовки кафедральних свят, усі заздалегідь впевнені: креативність і змістовність довгоочікуваного дозвілля поза сумнівом!

В.Я. Ревегук

О.П. Єрмак

Т.П. Демиденко

Л.Л. Бабенко

Ю.В. Волошин

П.В. Киридон

П.Я. Гавриш

О.В. Коваленко

Л.І. Шаповал

Т.О. Лахач

І.О. Сердюк

О.А. Гура

Наполегливо працює над самовдосконаленням улюбленець студентів з багатьох факультетів кандидат історичних наук, старший викладач О.А.Гура. А оптимістичний погляд на життя, вроджене почуття гумору найвищого гатунку, повсякчасна готовність підставити плече та інші людські чесноти, притаманні Олексію Анатолійовичу, належно поціновані і його колегами по кафедрі.

Важливу роль в організації і забезпеченні кафедрою навчального процесу, веденні діловодства, координації розкладу відіграє старший лаборант С.Г.Дивуленко. Світлана Григорівна дбає і про затишок на кафедрі, і про оперативне інформування викладачів стосовно засідань, зборів, нарад, і про забезпечення студентів навчально-методичними посібниками.

С.Г. Дивуленко

Зазначимо, що з 13 викладачів кафедри 1 – заслужений діяч науки і техніки України (професор О.П.Єрмак), 3 – відмінники освіти України (професори О.П.Єрмак, Л.Л.Бабенко, доцент Т.П.Демиденко), 3 – лауреати премії Полтавської міської ради імені Самійла Величка (професори Ю.В.Волошин, О.П.Єрмак, доцент І.І.Діптан), 5 – лауреати обласної премії імені

Панаса Мирного (професори Л.Л.Бабенко, О.П.Єрмак, доценти Т.П.Демиденко, І.І.Діптан, В.Я.Реvegук).

Готуючись до 100-літнього ювілею свого навчального закладу, кафедра історії України усвідомлює, що її сучасний поважний статус, успіхи й досягнення були б неможливі без подвижницької праці попередників. У різні часи історію кафедри творили, тривалий чи нетривалий час працюючи на ній та маючи різний масштаб діяльності та вагу в науковому світі, такі викладачі і лаборанти як В.М.Артеменко, Д.І.Багалій, О.С.Башкат, М.К.Бойко, О.М.Васильєва, В.А.Войналович, О.Г.Волошина, Р.Л.Гавриш, О.В.Гайдар, В.Я.Горошочок, С.О.Данішев, В.О.Демиденко, П.М. Денисовець, В.Н.Жук, А.І.Злидар, С.Б.Іващенко, Г.Т.Капустян, І.А.Касимова, П.Г.Клепацький, П.М.Койнаш, Л.В.Колодочка, Г.І.Кулик, Т.В.Куликова, Л.С.Ліхіна, В.Є.Лобурець, Н.А.Лукомська, Н.Ю.Мірза-Авак'янц, О.Б.Мірошніченко, А.О.Момот, Т.В.Нагорна, Л.А.Нестуля, О.О. Нестуля, Л.М.Новохатько, А.О.Овсяницький, В.М.Орлов, В.О.Пархоменко, В.О.Пашенко, Н.І.Пироженко, І.М.Рева, І.Ф.Рибаков, М.І.Самойленко, О.П.Самойленко, Р.І.Стовбун, М.Н.Тарасов, П.М.Тригуб, Т.В.Тронько, І.А.Христенко, Н.Я.Цехмістро, А.С.Черевань, С.П.Юренко.

Кафедра історії України, травень 2011 року

Р.А.Сітарчук

КАФЕДРА ВСЕСВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ ТА МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ ІСТОРІЇ

Кафедра всесвітньої історії та методики викладання історії, як і ряд інших кафедр педагогічного університету, свої витoki бере з довоєнних років. Історія Полтавського учительського інституту (1914 рік заснування), у наступному – Полтавського українського педагогічного інституту (з 1920 року) та Вищого інституту народної освіти (ІНО) (з 1921 року) ще не фіксувала серед названих навчальних закладів таких структур як кафедри. Лише після того, як у 1930 році ІНО був реорганізований в Інститут соціального виховання (ІСВ), а 9 лютого 1931 року в Бюлетені Народного Комісаріату освіти було опубліковано Статут про кафедри, директор Полтавського ІСВ видав наказ про взяття Статуту на озброєння у розбудові наукової та навчально-методичної структури вузу. У цьому важливому директивному документі вперше чітко окреслювалися функції кафедр. Там говорилося, що кафедра вищої школи як первісний організаційно-методичний осередок, має досліджувати методику викладання та обліку окремих дисциплін у напрямі їхньої актуалізації та застосування діалектичної методології; забезпечувати поєднання теорії та практики; розробляти й доповнювати програми окремих дисциплін; переглядати навчальні плани щодо місця окремих дисциплін та їх послідовності; організовувати та проводити науково-дослідну роботу; брати участь у підготовці підручників і навчальної літератури.

Відповідно до даного Статуту в навчальному закладі було створено ряд кафедр різних профілів, у тому числі й кафедра історії. Вона забезпечувала викладання вітчизняної історії, історії Сходу, історії Середніх віків, нової історії.

У жовтні 1931 року доцентом всесвітньої історії було призначено М. Курилка та ще двох викладачів. М. Курилко забезпечував викладання нової історії. У ті роки при кафедрі діяв навчальний кабінет історії та методики, на обладнання якого у 1932 році було складено кошторис у сумі 1400 крб.

Студенти історико-економічного відділення Інституту соціального виховання, на якому й перебувала кафедра історії, в обов'язковому порядку виконували дипломні роботи, що захищалися перед комісією у складі заступника директора з навчальної роботи інституту та восьми членів. Студентам мовно-літературного відділення, починаючи з 1934 року читався скорочений курс всесвітньої історії, в якому висвітлювалися основні події історії Стародавнього світу, Середніх віків та нової історії.

У серпні 1934 року викладачем історії на посаді виконуючого обов'язки доцента був призначений Ф. Донський. Проте наприкінці жовтня цього ж року він був звільнений як такий, що “не забезпечував необхідного рівня викладання”. Ф. Донський став жертвою розгорнутої у той час так званої кампанії боротьби проти троцькізму і націоналізму. Із січня до грудня 1935 року на посаді виконуючого обов'язки доцента історії Середніх віків працював В. Порхун. Але він теж був звільнений як такий, що “не відповідає вимогам до викладача”.

31 січня 1935 року керівником кафедри історії був призначений О. Касименко. Доля цього відомого історика була схожою з долями багатьох інших науковців того часу. Наказом по інституту 25 лютого 1935 року він був виключений з партії як націоналіст і звільнений від керівництва кафедрою.

3 квітня 1935 року в навчальному закладі був оголошений наказ директора Р. Осініна, що базувався на висновках комісії Полтавського міського комітету партії. Вона працювала з 22 березня до 1 квітня, перевіряючи хід виконання постанови ЦК КП(б)У про антирадянські ви-

Доцент М. А. Курилко
Фото 1942 р.

ступи і засміченість полтавських вузів. Тоді були звинувачені у “відсутності класової більшовицької пильності” керівники вузу, котрі допустили засмічення кафедр “соціально-ворожими елементами – носіями націоналістичної ідеології”. Серед багатьох називалися також викладачі кафедри історії Ф. Донський, В. Пархун, О. Касименко.

Річне навчальне навантаження викладачів, які викладали курси всесвітньої історії, у 1935 році становило: для в.о. доцента нової історії – 640 год., в.о. доцентів історії Стародавнього світу та історії Середніх віків – 1000 і 800 год. відповідно.

У другій половині 1930-х років в Полтавському педагогічному інституті вже функціонували мовно-літературний, природничий, фізико-математичний факультети та робфак. Проходила реорганізація кафедр. У наказі директора закладу від 7 жовтня 1936 року про затвердження керівників десяти кафедр кафедра історії не була названа. Проте з’явилася кафедра соціально-економічних дисциплін. 23 січня 1938 року її керівником був призначений випускник інституту в.о. доцента Данішев С. Він викладав історію СРСР, а член цієї кафедри М. Курилко – нову історію.

Напередодні Другої світової війни для вступників відчинив двері історичний факультет зі стаціонарною та заочною формами навчання. Із початком Великої Вітчизняної війни його робота була перервана.

Після визволення Полтавщини від фашистської окупації почалася відбудова народного господарства, відновлювали роботу й навчальні заклади. Відповідно до постанови Ради Народних Комісарів від 21 жовтня 1943 року Народний Комісаріат освіти дозволив поновити роботу Полтавському і Сумському педінститутам. У ті важкі роки викладання історії забезпечували викладачі кафедри марксизму. Лише в 1945 році відновилася робота кафедри історії. Всесвітню історію нового часу викладала Л. Мазуренко.

1946 рік став роком початку самостійної роботи кафедри загальної історії. Її заснування пов’язане з відновленням роботи історичного факультету. До складу кафедри були залучені викладачі історії, а також географії, які до цього працювали на природничо-географічному факультеті Учителівського інституту. У 1946 – 1947 навчальному році членами кафедри були Л. Мазуренко, О. Соколовський, Н. Нікітченко та І. Прохорова викладали географію. Очолював кафедру доцент Данішев С. Викладачі забезпечували викладання історії Стародавнього світу та історії Середніх віків (на I і II курсах історичного факультету відповідно), а також всесвітньої історії на I курсі літературного факультету.

Перші повоєнні роки, як, до речі, й останні передвоєнні, були часом, коли зміст роботи кафедри, її цілеспрямованість підпорядковувалися проведенню в навчальних курсах марксистсько-ленінської ідеології. У першому звіті кафедри за 1946 – 1947 навчальний рік читаємо, що всім членам кафедри ставилися завдання підносити рівень лекційних і семінарських занять шляхом їхнього ідеологічного загострення; викладачі повинні були доводити правильність політики партії, розвінчувати буржуазну ідеологію та виховувати студентів у дусі радянського патріотизму та ненависті до ворогів.

Із такого змісту звіту кафедри випливає, що її функціональна діяльність була підпорядкована виконанню постанови ЦК ВКП(б) про журнали “Звезда” и “Ленинград” та серії постанов ЦК КП(б)У про “політичні помилки” інституту історії АН УРСР, що закликали загострювати політичну пильність та боротися проти “ворогів народу” в особі “носіїв українського буржуазного націоналізму”. Саме тоді спеціальні комісії біля 10 разів перевіряли стан викладання історії в Полтавському педінституті. Такий тотальний партійний контроль перешкоджав найменшому прояву альтернативності у трактуванні викладачем історичних процесів і явищ. Більше того, це було просто небезпечно для життя.

У 1951 році історичний факультет об’єднали з філологічним. Кафедру очолив в.о. завідувача О. Соколовський. С. Данішев перейшов на кафедру історії СРСР, а кафедра загальної історії поповнилася ст. викладачем Коган С. На час відрядження О. Соколовського до річної аспірантури 18 вересня 1951 року викладачем кафедри був зарахований І. Блавацький. У 1954 році О. Соколовський захистив кандидатську дисертацію на тему “Феодальна вотчина в Південній Сербії XIII століття” і з того часу до 1955 року працював завідувачем кафедри. У

серпні 1955 року відбулося об'єднання двох історичних кафедр і надалі до 1968 року на історико-філологічному факультеті діяла лише кафедра історії.

Таким чином, тривалий час незмінними викладачами кафедри загальної історії залишалися к.і.н. Соколовський О. та старший викладач Л. Мазуренко. Про них, як ветеранів кафедри, слід говорити окремо. Вони були викладачами з великим педагогічним досвідом, людьми, навченими життям і загартованими Великою Вітчизняною війною.

Доцент О. Х. Соколовський
Фото 1954 р.

О. Соколовський (1914-2000 роки), – уродженець незаможної селянської сім'ї на Полтавщині, учасник Великої Вітчизняної війни. Із червня 1941 року він був командиром взводу та роти, брав участь у важких боях на Південному фронті. У 1942 році – тяжко поранений. Після тривалого лікування знову повернувся до Червоної Армії.

Він – уважний історик-дослідник, автор низки ґрунтовних статей з історії середньовічної Сербії. Олексій Хрисанфович брав участь у написанні полтавського тому “Історії міст і сіл УРСР”, енциклопедичного довідника “Полтавщина”. Порівняно невелика кількість друкованих праць О. Соколовського, автора сумлінного й відповідального, пояснюється умовами його часу, коли дослідникам історії зарубіжних країн обмежувався доступ до архівних джерел, видавництв і редакцій історичних журналів. Крім того, щодо викладачів всесвітньої історії проводилася неприхована дискримінаційна політика. Їх річне навчальне навантаження завжди було більшим, ніж у викладачів кафедр вітчизняної історії.

О. Соколовський був висококваліфікованим викладачем. Він викладав різні курси, але основними для нього були Середньовічна історія та історії Стародавнього світу. Маючи від природи феноменальну пам'ять, він вільно, не користуючись записами, оперуючи десятками дат та імен, на високому рівні проводив лекції і семінарські заняття. Студенти любили й поважали його ще й за особливі, характерні лише йому жести. До самого виходу на пенсію (1985 рік) Олексій Хрисанфович, окрім навчальної та наукової роботи, багато уваги приділяв вихованню студентів у дусі працьовитості, колективізму і патріотизму.

Неординарною людиною і обдарованим педагогом була старший викладач Л. Мазуренко (1920 – 2000 роки). Тридцять чотири роки стали часом її трудового фронту у Полтавському педагогічному інституті. До війни Лідія Логвинівна навчалася у Харківському університеті, а завершила здобувати вищу освіту вже у Київському університеті імені Т.Г. Шевченка. У роки війни вона була медсестрою евако-шпиталю. Після закінчення навчання отримала призначення на роботу в Полтавський педінститут, в якому працювала до виходу на пенсію (1979 рік). Її наукові інтереси були пов'язані з новою історією Англії. Але найбільше Л. Мазуренко проявила себе як майстерний педагог. Лекції з нової історії країн Західної Європи та Америки та історії країн Азії та Африки вона читала не лише змістовно, але й методично досконало й емоційно, подавала студентам приклади того, як можна і як необхідно використовувати художню літературу з метою образного сприйняття історичних подій і персоналій, користувалася авторитетом як людина чесна, порядна та принципова.

У 1956 році дві історичні кафедри були об'єднані в одну – кафедру історії. Об'єднану кафедру, у яку в повному складі влилася кафедра загальної історії, очолив к.і.н., доцент Кулик Г. У цьому ж році на посаду старших викладачів кафедри прибули к.і.н. Чупрун М., який став вести курси нової та новітньої іс-

Старший викладач
Л. Л. Мазуренко
Фото 1964 р.

торії та к.і.н. Лопатнікова Г. – фахівець з історії Стародавнього світу. Тоді ж майже рік історію новітнього часу викладав А. Фурса.

Середина і друга половина 1950-х років були часом несміливих пошуків нових підходів до висвітлення вітчизняної та світової історії у зв'язку з рішенням XX з'їзду КПРС (1956 рік), що започаткував процес лібералізації радянського суспільства та часткової реабілітації невинно засуджених. Але події в Угорщині та Польщі, коли збройні сили Радянської держави придушили народний виступ проти тоталітарного режиму, за інерцією ще довго трактувався викладачами в студентських аудиторіях як інтернаціональний акт допомоги в придушенні контрреволюційного заклоту.

У 1960-ті роки проходила перебудова структури факультетів і кафедр інституту. На базі історико-філологічного факультету було утворено два самостійних факультети, у тому числі й історичний (1966 рік). На виконання наказу Міністерства освіти УРСР 28 серпня 1968 року було

Доцент М. Й. Чупрун
Фото 1954 р.

оприлюднено наказ ректора інституту про реорганізацію кафедр. Відповідно до нього були створені кафедри історії СРСР і УРСР та загальної історії. Завідувачем першої кафедри був призначений доцент Лобурець В., а виконуючим обов'язки завідувача другої – доцент Чупрун М. У штаті кафедри загальної історії тоді були: доцент Чупрун М. (нова і новітня історія), доцент Соколовський О. (історія Середніх віків), старший викладач Мазуренко Л. (історія нового часу і країн Сходу), старший викладач Воловик В. (історія Стародавнього світу), асистент Бака М. (історія нового часу), виконуючий обов'язки доцента Рева М. (методика викладання історії і суспільствознавства).

Під назвою загальної історії кафедра діяла до перейменування в 1990 році. Як уже зазначалося, доцент Чупрун М.Й. прийшов на історико-філологічний факультет у 1956 році. Він теж належав до того покоління, яке було причетне до Великої Вітчизняної війни. Микола Йосипович навчався в Одеському університеті, який закінчив у 1947 році.

У 1942 році двадцятирічним юнаком пройшов курси військової школи авіамеханіків. Далі – курсант ескадрильї, служба на посаді комсорга курсів пілотів-інструкторів та 5-ї ескадрильї Чугуївської воєнно-авіаційної школи. Нагороджений медаллю “За перемогу над Німеччиною”.

Після закінчення навчання в Одеському університеті він був залишений там на посаді асистента кафедри нової історії. З 1954 року – працював старшим викладачем Дніпропетровського університету. У 1956 році М. Чупрун захистив кандидатську дисертацію на тему “Сен Жюст і організація оборони Франції в 1793 році”. Ним було опубліковано декілька статей про революційну діяльність якобінців. Два роки (1966 – 1968) викладач навчався у докторантурі, де працював над темою “Боротьба Французької комуністичної партії проти колоніалізму”, але дисертації не підготував. Завідувачем кафедри пропрацював до 1978 року, а на кафедрі – до виходу на пенсію у 1996 році.

Колоритною фігурою кафедри тих років був доцент Побіленський Я. (1922 – 1988 роки). Він навчався на історичному факультеті ХДУ (1939 – 1940 роки), але війна перешкодила закінчити вуз. Будучи мобілізованим до армії, він у 1942 – 44 роках пройшов школу військових перекладачів, взявши на озброєння

Семінарське заняття з історії країн Сходу
проводить доцент Я. А. Побіленський
Фото 1972 р.

японську мову. Служив перекладачем відділу Хабаровської військової картографії, редагував газету на японській мові для військовополонених. Був нагороджений медалями “За перемогу над Японією”, “XX років Радянської Армії і Флоту” та “За бойові заслуги”. Завершив здобуття вищої історичної освіти у Хабаровську, а в 1954 році став аспірантом Харківського державного університету.

Після демобілізації Я. Побіленський працював учителем історії та англійської мови, а з 1954 року трудовий стаж продовжував асистентом, викладачем, старшим викладачем і доцентом кафедри нової та новітньої історії Харківського державного університету. У 1959 році він захистив кандидатську дисертацію на тему “Боротьба японського народу за мир і незалежність”.

Півтора десятки його статей про Японію увійшли до Української Радянської Енциклопедії. У грудні 1968 року Я. Побіленський за конкурсом був обраний на посаду доцента кафедри загальної історії Полтавського педагогічного інституту, і з тих пір незмінно працював на ній.

Доцент Побіленський Я. був фахівцем високої кваліфікації. Його лекції і семінарські заняття з історії країн Азії та Африки захоплювали студентів глибиною змісту, яскравим і емоційним наведенням маловідомих історичних фактів та аналізом їхнього змісту в загальноісторичному контексті. Особливо блискучими були його заняття з історії Японії. Він завжди виглядав спокійним і врівноваженим. Усмішка ніколи не зраджувала його. У час, коли важка хвороба прикувала до ліжка, він проявив неабиякі якості вольової людини. Освоїв письмо лівою рукою і продовжував працювати.

Наприкінці 1960-х і в 1970-ті роки на кафедрі працювали, окрім згаданих вище фахівців старшого покоління, також асистенти й старші викладачі: М. Бака, В. Воловик, М. Авдєєва, Ю. Поляков.

**Старший викладач
В. С. Воловик
Фото 1960-х р.**

В. Воловик (1938 – 2004 роки) здобув історичну освіту в Ленінградському державному університеті, спеціалізуючись з історії Греції і Риму. Пройшовши повний курс навчання і повернувшись до Полтави, він деякий час працював вихователем у школі, науковим працівником Полтавського краєзнавчого музею. Із 1961 року в педагогічному інституті читав курс “Основи наукового атеїзму” за розписом погодинної оплати, а в 1963 році пройшов за конкурсом на посаду асистента кафедри загальної історії. Із березня 1968 року обіймав посаду старшого викладача.

Наукові інтереси В. Воловика були у сфері історії християнства. Працював над кандидатською дисертацією на тему “Раннє християнство в радянській історіографії”. Усі роки роботи на обійманій посаді викладав історію Стародавнього світу. Звільнився у зв’язку з виходом на пенсію у 1998 році.

В. Воловик був кваліфікованим фахівцем з історії Стародавнього світу. Як викладач вирізнявся унікальною пам’яттю. Він знав і пам’ятав по імені майже всіх студентів історичного факультету. Студенти любили його за спокійний, веселий, дотепний норов. Він був справедливим і вимогливим. Старшокурсники говорили про нього: “Хто подолав фараона (так його люб’язно називали), той може вважати себе справжнім студентом”.

Асистентом, старшим викладачем і доцентом кафедри загальної історії працювала М. Авдєєва (1937 р.н.). Вона пройшла хорошу школу Московського державного університету імені М.В. Ломоносова. З 1961 року працювала учителем історії м. Полтави, завідуючою кабінетом політекономії Полтавського інженерно-будівельного інституту, а з 1964 року – асистентом кафедри політекономії цього ж навчального закладу. У лютому 1970 року за конкурсом Маргарита Олександрівна була обрана на посаду асистента кафедри загальної історії педагогічного інституту. У жовтні 1973 року захистила кандидатську дисертацію в Московському державному університеті на тему “Брісбейк – представник американського утопічного соці-

лізму”. У науковому плані її інтереси стосувалися історії соціалістичного і робітничого руху нового часу. Своєю навчальною роботою М. Авдєєва забезпечувала засвоєння студентами курсів нової історії та історіографії нової і новітньої історії. Саме на цій ділянці роботи вона виявила неабиякі здібності та обдарування педагога. Родзинкою її лекцій і семінарських занять була велика увага до питань культури. Вона неодноразово говорила, що працювати треба так, щоб за викладачем закріпилася хороша слава представника певної науково-педагогічної школи. М. Авдєєва володіла барвистою мовою, що робило її лекції привабливими і цікавими. З посади доцента кафедри всесвітньої історії звільнилася в 2004 році у зв’язку з виходом на пенсію.

Екзамен з нової історії країн Європи та Америки проводить доцент М. О. Авдєєва

У другій половині 1960-х років за кафедрою загальної історії була закріплена навчальна дисципліна “методика викладання історії”. Тому деякий час членом кафедри був кандидат педагогічних наук Хвиль М.

Новим у методології навчальної та наукової роботи кафедри 1970-х років була поступова відмова від безальтернативного показу на лекціях і семінарських заняттях шляхів історичного розвитку, але відповідно до постанов КПРС та Радянського уряду ще довго домінував підхід до з’ясування історичних явищ і процесів із позицій класової боротьби, хоча вже сповідувався принцип мирного співіснування двох суспільно-політичних систем.

У серпні 1978 року завідувачем кафедри загальної історії був обраний доцент Бака М. (1937 року народження), який очолював її 19 років. Його трудовий і професійний стаж розпочався ще в 1956 році, коли він, закінчивши Великосорочинське педучилище, став студентом історико-філологічного факультету. На останньому курсі навчання в педінституті був призначений старшим лаборантом кабінету історії. Після завершення навчання (1961 рік) залишився на посаді

Доцент М. В. Бака
Фото 1970-х р.

старшого лаборанта кафедри загальної історії. Потім – працював асистентом цієї ж кафедри. М. Бака з 1970 по 1973 рік навчався в аспірантурі на кафедрі нової і новітньої історії Московського державного університету імені М.В. Ломоносова. Пройшов стажування в Берлінському університеті імені Гумбольдта (жовтень 1972 – липень 1973 року). За роки аспірантури та стажування підготував і захистив кандидатську дисертацію на тему “Виникнення коопераційних соціально-економічних відносин – новий етап розвитку аграрного ладу в НДР”.

За роки праці на кафедрі загальної історії ним опубліковано півтори сотні наукових статей, тез, рецензій, майже половина з яких присвячена німецькій історії. Крім того, він є одним із авторів історичних нарисів про Полтаву та Полтавщину, тринадцяти статей енциклопедичного довідника “Полтавщина”.

Як керівник кафедри М. Бака багато уваги приділяв науковому зростанню молодих викладачів, поставивши за мету забезпечення викладання усіх курсів загальної історії кандидатами наук. Цьому сприяла та обставина, що в 1970-ті роки вдалося розпочати співробітництво з кафедрою нової і новітньої історії Московського державного університету імені М.В. Ломоносова. Як підсумок – декілька молодих викладачів кафедри отримали можливість пройти школу університетської аспірантури або стажування. За багаторічну плідну роботу М. Бака нагороджений медаллю “Ветеран праці” та знаком “Відмінник освіти України”.

У 1979 – 1980 навчальному році асистентами кафедри стали вихованці Полтавського педагогічного інституту Ю. Поляков та М. Лахижа. Тоді ж асистентські ряди поповнилися випускницею Київського державного університету імені Т.Г. Шевченка Р. Майбородою. У 1982 році Ю. Поляков був рекомендований на навчання в цільовій аспірантурі МДУ, де й залишився працювати.

У 1982 році аспірантом кафедри нової і новітньої історії МДУ став М. Лахижа, який вчасно захистив кандидатську дисертацію про діяльність Демократичною селянської партії в НДР. У 1985 році він, закінчивши цільову аспірантуру, повернувся до Полтави і продовжував працювати вже на посаді старшого викладача та доцента, викладаючи курси нової та новітньої історії країн Європи та Америки й успішно займаючись науково-дослідною роботою. Сьогодні Микола Іванович – перший на Полтавщині доктор наук із державного управління.

У 1979 році за призначенням Міністерства освіти УРСР на кафедрі став працювати на посаді асистента випускник КДУ О. Мельников.

Р. Майборода, випускниця Київського державного університету імені Т.Г. Шевченка 1979 року, згідно з наказом Міністерства освіти УРСР була направлена на посаду асистента в Полтавський педагогічний інститут, де стала членом кафедри загальної історії. Вона зарекомендувала себе як перспективний викладач, була рекомендована до цільової аспірантури КДУ (1983 рік). Там вона вчасно підготувала і захистила кандидатську дисертацію. Сьогодні працює у вищих навчальних закладах міста Києва.

Невеликий проміжок часу на посадах асистента кафедри працювали випускники КДУ В. Великолуг, С. Кротюк і С. Масол.

Майже 20 років посади асистента, старшого викладача, доцента кафедри займала випускниця Харківського державного університету Н. Самойленко. Вона в 1984 – 1987 роках навчалася в аспірантурі Київського університету, захистила кандидатську дисертацію. Викладала історію країн Азії та Африки. Успішно працювала в науковому плані.

У 1982 році до Полтавського державного університету прибув випускник КДУ В. Ставнюк, який обійняв посаду асистента з курсу історії Стародавнього світу. Із перших днів він зарекомендував себе ґрунтовно підготовленим фахівцем-істориком, цілеспрямованою молодого людиною. У 1984 році кафедра рекомендувала його до цільової аспірантури МДУ, яку він успішно закінчив і там же захистив кандидатську дисертацію про суспільно-політичну діяльність Фемістокла (1988 рік). Це був перший в історії кафедри випадок, коли її викладач захистив дисертацію з історії Стародавнього світу. У 1993 році доцент Ставнюк В. перейшов на роботу в Київський університет, де в 2006 році захистив і докторську дисертацію. Сьогодні він виконує обов'язки завідувача кафедри історії Стародавнього світу і Середніх віків провідного вишу України.

У 1984 році на кафедру загальної історії був прийнятий на основі конкурсного відбору доктор юридичних наук, професор міжнародного права Пушмін Е. (1984 – 1986 роки).

Перша половина 1980-х років була часом, коли ректорат, дбаючи про підготовку кваліфікованих викладачів з числа здібних випускників вузів, узяв курс на співробітництво з провідними університетами України в питаннях кадрової політики. Так, із Києва до Полтави прибули Б. Год і В. Рибачук, а з Харкова – Н. Беседіна.

Б. Год у 1983 році з відзнакою закінчив історичний факультет Київського державного університету імені Т.Г. Шевченка і був зарахований на посаду асистента кафедри всесвітньої історії. Із перших днів роботи в Полтавському державному педагогічному інституті він зарекомендував себе висококваліфікованим викладачем, активним у громадському житті. Через два роки він був обраний за конкурсом на посаду старшого викладача. У 1987 році Бориса Васильовича було призначено на посаду заступника декана історичного факультету з навчально-виховної роботи.

Перебуваючи на дворічному стажуванні в Інституті історії АН УРСР, він підготував та успішно захистив у Харківському державному університеті кандидатську дисертацію.

Працюючи на посадах старшого викладача та доцента кафедри, Борис Васильович упродовж 6 років успішно виконував обов'язки заступника та відповідального секретаря приймальної комісії педагогічного інституту.

У 1997 році Б. Года було обрано деканом історичного факультету. На цій посаді він працював до 2002 року. Борис Васильович багато уваги приділяв підвищенню якості знань студентів, зміцненню трудової дисципліни, активізації наукової роботи викладачів і співробітників, покращенню матеріальної бази факультету. За його участю на факультеті була вибудована нова система виховної роботи, проводилися різноманітні виховні заходи. Особливою заслугою Бориса Васильовича можна вважати створення чоловічого пісенно-фольклорного гурту “Чебрець”, який мав постійні гастролі; у 2007 році він виборов високе звання “народного хорового колективу”.

Завідувач кафедри всесвітньої історії доцент М.В. Бака, декан історичного факультету доцент Б. В. Год, академік НАН України, Герой України П. Т. Тронько, заступник декана з наукової роботи доцент О. П. Єрмак. Фото 1999 р.

У 2005 році Борис Васильович у Харківському національному педагогічному університеті імені Г.С. Сковороди успішно захистив докторську дисертацію на тему “Ідея всебічного й гармонійного виховання особистості в епоху європейського Відродження”. Це було перше в українській історико-педагогічній науці дослідження, у якому розглянуті педагогічні ідеї та практика виховання особистості в країнах Європи кінця XIV – початку XVII століть. Із 2006 року – він професор.

Б. Год є автором біля 350 наукових статей з історії освіти і виховання в країнах Європи, нової історії країн Європи та Північної Америки, вітчизняної історії, історичного краєзнавства. Ним підготовлено 5 наукових монографій, 11 навчальних посібників для учнів і студентів. Друкувався у наукових виданнях Російської Федерації, Італії та США.

Борис Васильович працює в редколегіях 6 фахових видань. У 1999 році обраний член-кореспондентом Української Академії історичних наук, у 2013 році – академіком Академії наук вищої освіти України. Працював у спеціалізованих учених радах із педагогічних наук в науково-дослідних установах і навчальних закладах Києва, Полтави, Сум. Під його керівництвом працюють 1 докторант, 6 аспірантів і 3 здобувачі наукового ступеня кандидата наук. Викладає нову історію країн Європи та Північної Америки, історію країн Латинської Америки. У лютому 2009 року Б. Года було призначено на посаду проректора університету з науково-педагогічної роботи.

З 2000 року Б. Год очолює кафедру всесвітньої історії, колектив якої визначився із загальнокафедральною науковою темою. Це – історія політичних систем країн Європи та Америки. За його ініціативи та під керівництвом про-

ведено 8 Всеукраїнських науково-практичних семінарів “Актуальні питання всесвітньої історії та методика їх викладання”, започатковано Полтавські студентські наукові читання зі всесвітньої історії. Щорічно кожен викладач друкує 2-3 наукові статті у фахових виданнях України з проблематики кафедри.

У 1982 році асистентом кафедри стала випускниця Харківського державного університету Н. Бесєдіна. Вона від того часу незмінно веде лекційний курс і семінарські заняття з історії країн Азії та Африки. У науковому плані займаєть-

Лекцію з історії країн Латинської Америки читає професор Б. В. Год Фото 2006 р.

Доцент Н. В. Бесєдіна
Фото 2009 р.

ся дослідженням питань краєзнавчої тематики, історії Сходу. Закінчивши в 2000 році аспірантуру та захистивши у 2002 році кандидатську дисертацію, вона стала кандидатом історичних наук та отримала звання доцента.

Висококваліфікованим фахівцем кафедри є старший викладач Рибачук Віктор Олексійович у 1991 – 1994 роках навчався в цільовій аспірантурі на кафедрі філософії Української академії аграрних наук у м. Києві, проходив стажування на кафедрі історії Стародавнього світу Московського державного університету. Основні навчальні дисципліни, які він успішно викладає, це історія Стародавніх Греції та Риму, історіографія нової та новітньої історії. Окрім того, він проводить заняття з інших дисциплін всесвітньої історії. Вони відзначаються суворою логікою викладу матеріалу, великою увагою до ролі надбудовних категорій у процесі суспільно-політичного розвитку.

Пам'ятною сторінкою історії кафедри була середина 1980-х років, коли по лінії шефської допомоги з боку кафедри нової і новітньої історії Московського державного університету імені М.В. Ломоносова на факультет прибули і прочитали студентам спецкурси з історії Італії, Англії, Франції, Латинської Америки професори Григор'єва І., Єрьомін Л., Смірнов Л., Строганов О. Пізніше наукові контакти з кафедрою всесвітньої історії підтримував завідувач кафедри нової і новітньої історії МДУ професор Язьков Є.

У другій половині 1970-х років ректором інституту став професор Зязюн І., з ім'ям якого пов'язаний цілий ряд новацій у роботі всіх підрозділів вузу, у тому числі й кафедр. Насамперед був узятий курс на вишкіл педагогічної майстерності усіх викладачів. У зв'язку з цим члени кафедри загальної історії готували й захищали реферативні повідомлення з проблем удосконалення педмайстерності при вивченні дисциплін всесвітньої історії.

У 1990 році кафедра загальної історії була перейменована на кафедру всесвітньої історії. Усі наступні роки були часом, коли кафедра поповнювалася новими силами. У квітні 1997 року відбулася реорганізація кафедр історичного факультету, у результаті якої до кафедри всесвітньої історії перейшли викладачі історії Росії та СРСР доктор історичних наук, професор Лобурець В., доцент Цехмістро Н. та викладач Тронько Т. Посаду завідувача кафедри обійняв В. Лобурець. Він прибув до Полтавського педінституту в 1960 році після закінчення аспірантури Київського державного педагогічного інституту. Пройшов школу становлення вузівського викладача від асистента до професора, був відомим в історичних колах як фахівець із вітчизняної історії радянської доби. Наукова, навчально-педагогічна та громадська діяльність Василя Єгоровича високо оцінена урядом. Його нагородили орденом Трудового Червоного прапора.

Н. Цехмістро, закінчивши в 1977 році вуз і попрацювавши певний час у школі, у 1980 – 1983 роках навчалася в аспірантурі КДУ на кафедрі історії радянського суспільства. У рік закінчення аспірантури захистила кандидатську дисертацію і згідно з призначенням Міністерства освіти УРСР прибула на роботу до Полтавського педінституту. На кафедрі загальної історії веде навчальний курс з історії слов'янських народів та історії

Завідувач кафедри у 1997-2000 рр. професор В. С. Лобурець проводить екскурсію в музеї історії університету. Фото 1998 р.

міжнародних відносин, очолює методичну комісію історичного факультету. У 1991 році Н. Цехмістро отримала атестат доцента. Вона є майстерним викладачем, скрупульозним науковцем, принциповою і порядною людиною.

Знахідкою для кафедри стала Т. Тронько, яка після закінчення навчання на історичному факультеті Полтавського педагогічного інституту в 1984 році деякий час працювала вихователем в одній із полтавських шкіл і невдовзі була взята на посаду старшого лаборанта кафедри історії СРСР. У 1989 році за конкурсом обрана на посаду асистента. У 1992 – 1995 роках навчалася в аспірантурі на кафедрі історії східного слов'янства. Її науковим керівником був професор В. Лобурець. Кандидатську дисертацію Тетяна Володимирівна захистила у 2002 році і через два роки отримала атестат доцента. Викладає історію первісного суспільства, історію слов'янських народів. Вона належить до розряду дуже працьовитих людей, із педагогічним хистом. Виконує обов'язки заступника декана з педагогічних практик, заступника завідувача кафедри.

Доцент Т. В. Тронько
Фото 2009 р.

1990-ті – початок 2000-х років для кафедри були не лише періодом науково-педагогічного зростання її працівників, але й часом відходу від старих стереотипів і поглядів на суспільно-політичні процеси та історичні явища, відмови від приматів формаційного розвитку історії та класової боротьби як єдиної рушійної сили поступального руху.

У цей час на історичному факультеті навчалися та успішно закінчили студії в Полтавському педінституті здібні студенти: І. Цебрій, Ю. Вільховий, Л. Швець, О. Лахно, Ю. Левченко. Усі вони майже відразу після отримання дипломів про вищу освіту з відзнакою стали працювати в педінституті.

Професор І. В. Цебрій
Фото 2009 р.

І. Цебрій, отримавши диплом про вищу освіту, заглибилася у роботу з підготовки кандидатської дисертації, яку захистила у 2003 році, здобувши вчену ступінь кандидата педагогічних наук. Два роки працювала на кафедрі менеджменту освіти Полтавського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти. Із 2004 року – на кафедрі всесвітньої історії. Спочатку на посаді старшого викладача, доцента сьогодні – професора. У 2013 році успішно захистила докторську дисертацію з загальної педагогіки та історії педагогіки. Викладає історію Стародавнього Сходу, типологію та динаміку людських цивілізацій. Професор Цебрій І. проводить велику роботу не лише з фахової підготовки студентів, але й естетичного виховання. Її дітищем став чудовий хоровий колектив «Тисяча років музики», студентський театр «Фабула». Їхня творчість відома далеко за межами Полтавщини.

Ю. Вільховий певний час працював асистентом і старшим викладачем кафедри історії України, а після закінчення у 2003 році аспірантури перейшов на посаду старшого викладача кафедри всесвітньої історії.

У 2004 році він захистив кандидатську дисертацію і обійняв доцентську посаду. У цьому ж році вступив до докторантури, одночасно викладаючи новітню історію країн Західної Європи та Америки. Крім науково-педагогічної роботи він багато уваги приділяє виховній роботі серед студентів, будучи активним членом народного хору «Калина» та факультетського гурту «Чебрець». Керує жіночим вокальним колективом «Черемшина». Виконує обов'язки заступника декана історичного факультету з виховної роботи.

Л. Швець у 2000 році з відзнакою закінчив навчання на історичному факультеті Полтавського педагогічного університету й був залишений на роботі на посаді асистента кафедри історії

України. У 2005 році за конкурсом переведений на кафедру всесвітньої історії, де невдовзі обійняв посаду старшого викладача з історії Середніх віків. Захистив кандидатську дисертацію. Активний учасник художньої самодіяльності.

О. Лахно, одержавши в 2001 році диплом з відзнакою випускника університету, вступив до магістратури, яку через рік успішно закінчив. Деякий час працював асистентом кафедри історії України, а з 2006 року обіймав посаду старшого викладача кафедри всесвітньої історії. У 2008 році захистив кандидатську дисертацію. Обраний доцентом. Викладає історію слов'янських народів.

У 2005 році на посаду старшого викладача прийшла випускниця Полтавського педагогічного університету, учитель історії середньої школи №17 м. Полтави Н. Год. Після року роботи вона вступила до аспірантури, обравши предметом наукового дослідження педагогічну спадщину відомого гуманіста епохи європейського Відродження Еразма Роттердамського. У 2009 році після успішного захисту кандидатської дисертації була обрана за конкурсом на посаду доцента кафедри. Викладає нову історію країн Європи та Північної Америки, історію країн Латинської Америки.

Після закінчення Кременчуцького педагогічного училища імені А.С. Макаренка, історичного факультету та магістратури Полтавського державного педагогічного університету в 2006 – 2014 роках на кафедрі на посадах асистента і старшого викладача працював Ю. Левченко. Темою наукового дослідження він обрав зародження і розвиток ідеалу освіти в педагогічній думці Стародавніх Греції та Риму.

Завідувач кафедри, доктор педагогічних наук, професор Год Б.В.

Колектив кафедри всесвітньої історії та методики викладання історії. Фото 2014 р.

У лютому 2006 року згідно з рішенням Ученої ради університету кафедра всесвітньої історії була перейменована на кафедру всесвітньої історії та методики викладання історії. Колектив кафедри, окрім великої уваги до питань навчально-виховного процесу, постійно переймається проблемами наукового життя. Так як найбільших змін в історіографії зазнали нова та новітня історія, відповідно до цього зросла увага до питань теорії і методології. Це стосується відмови від формаційного і переходу до цивілізаційного тлумачення розвитку людської цивілізації, пошуків науково-обґрунтованих критеріїв періодизації історичного процесу, перегляду історичного місця і ролі окремих подій світової історії тощо.

Новим у організації навчальної роботи стало впровадження з 2005 року кредитно-модульної системи навчання, обліку і оцінки знань студентів. Цей процес, спрямований на втілення в життя Болонської системи освітянської роботи, що передбачає наявність сучасної матеріально-технічної бази, оптимального навантаження на професорсько-викладацький корпус, проходить суперечливо, долаючи формалізм.

У останні роки помітно зросла увага до науково-видавничої діяльності викладачів кафедри. Її співробітниками підготовлено тисячі фахівців освітянської ниви, які успішно трудяться у загальноосвітніх школах, професійних училищах, державних установах і культурно-освітніх закладах тощо. Чимало з них, як уже говорилося вище, стали кандидатами і докторами наук, професорами своєї справи.

Колектив кафедри та окремі її працівники неодноразово відзначалися відзнаками галузевого міністерства, міської й обласної адміністрацій, керівництва обласного інституту післядипломної педагогічної освіти за успішну роботу щодо підготовки висококваліфікованих фахівців, а завідувачі кафедри В. Лобурець і Б. Год отримали високі державні відзнаки – звання “заслужений діяч науки і техніки України” і “заслужений працівник освіти України” відповідно.

Історія кафедри з її щоденними турботами і новими завданнями продовжується... Її професорсько-викладацький склад із вагомими здобутками в навчально-виховній, організаційній і науковій роботі готується успішно відзначити 100-ліття від дня заснування Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка.

ІСТОРІЯ ГЕОГРАФІЧНОЇ ОСВІТИ В ПОЛТАВСЬКОМУ НАЦІОНАЛЬНОМУ ПЕДАГОГІЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ ІМЕНІ В. Г. КОРОЛЕНКА (1914 – 2014 роки)

У 2014 році виповнюється 100 років з початку діяльності Полтавського учительського інституту (офіційно заснований у липні 1914 року, фактично навчання в ньому розпочалося 25 вересня того ж року). Під цією назвою заклад існував до січня 1920 року. З січня 1920 р. по квітень 1921 р. – Полтавський український педагогічний інститут. Після об'єднання з історико-філологічним факультетом, заснованим полтавським товариством «Просвіта», з квітня 1921 по серпень 1930 року навчальний заклад мав назву «Полтавський інститут народної освіти» (ПНО). ПНО був реорганізований у Полтавський інститут соціального виховання (серпень 1930 – серпень 1933 рр.), а після цього невдалого експерименту, з 1933 по 1999 рік – Полтавський державний педагогічний інститут (з грудня 1946 р. – імені В.Г. Короленка), в 1999-2010 роках – Полтавський державний педагогічний університет, з березня 2010 року – Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка.

В. Н. Тарасов

Учительський інститут, як середній спеціальний навчальний заклад, готував учителів широкого профілю для вищих початкових шкіл (неповної середньої освіти), без поділу на спеціальності. Тому географію викладали і як загальноосвітню дисципліну, і в контексті методики її навчання. Географічна освіта в 1914-1917 рр. поєднувалася з історичною (викладачем цих дисциплін був В.Н.Тарасов), а в 1917-1919 рр. – з природничою (викладач О.Т.Булдовський).

Полтавський український педагогічний інститут (1920-1921 рр.) був вищим місцевого рівня і поділявся на три відділи. Для студентів природничого відділу географічні дисципліни викладали: О.Т.Булдовський (методика навчання географії); К.В.Дубняк (загальне землезнавство); М.М.Самбікін (метеорологія і кліматологія) та інші.

Упродовж 9 років функціонування ПНО (1921-1930 рр.) неодноразово змінювалася його структура й місце географічних дисциплін у підготовці вчителів. У 1921/1922 н.р. в ньому було два факультети, один із яких - природничо-математичний (з математичним і природничим відділами). Природничий відділ готував учителів природознавства та географії.

На початку 1922/1923 н.р. відбулася внутрішня реорганізація ПНО. На першому курсі тепер єдиного факультету соціального виховання студенти не розподілялися за напрямками підготовки і вивчали спільні дисципліни. А з другого курсу починалася фахова (спеціальна) підготовка за трьома секціями (циклами): математичною, природничою, гуманітарною. Організація викладання географічних дисциплін в ПНО була в компетенції природничо-математичної предметної комісії. Випускники природничої секції до 1925 р. отримували диплом з кваліфікацією: «викладавець природознавства та географії».

Серед лекторів на початку 1920-х років в інституті працювали професори К.В. Дубняк – відомий український географ, теоретик української економічної географії та географічного краєзнавства; Ф.Т. Матвієнко-Гарнага – один із лідерів районної школи в українській економічній географії першої половини ХХ століття, основоположник краєзнавчого та районного напрямків у науці; М.М.Самбікін – фундатор української агрометеорологічної науки.

Професійних географів на той же час взагалі було ще мало. Тому окремі фізико-географічні дисципліни викладали й представники інших природничих наук: ботаніки В.Ф. Ніколаєв і М.Ф. Ніколаєв, зоологи О.Т. Булдовський і М.І. Гавриленко, яким належала провідна роль у розробці змісту й методики природничо-географічної освіти в ПНО. Економічну географію також декілька років викладали вчені-історики, які, зокрема, займалися економічною історією

О. Т. Булдовський

К. В. Дубняк

М. Ф. Ніколаєв

М. М. Самбікін

(І.Ф. Рибаків, В.О. Пархоменко). ПННО займалось підготовкою вчителів досить широкого профілю, й географічні дисципліни входили до планів підготовки як природознавців, так і гуманітаріїв.

Починаючи з середини 1920-х рр. природничо-наукова підготовка студентів ПННО мала яскраво виражений краєзнавчий і сільськогосподарський зміст. У 1926/1927 і 1927/1928 н.р. діяв один факультет соціального виховання зі спеціалізацією на III-му курсі за трьома напрямками, у т.ч. агробіологічним (природознавство з елементами географії). Випускники отримували кваліфікацію: «вчитель природничих дисциплін», та мали право працювати учителями трудових шкіл старшого концентру (5-7 класи). Головування в природознавчій цикловій комісії було доручено професорові О.Т. Булдовському (впродовж 1927/1928 і 1928/1929 навчальних років).

Серед викладачів природничо-географічних дисциплін продовжували працювати професори О.Т. Булдовський (методика природознавства й географії), М.М.Самбікін (енциклопедія виробництва з краєзнавчим ухилом; метеорологія; геологія); з 1925 р. починають працювати М.Ф. Ніколаєв (ботаніка, фізична географія) і О.М.Колонтай, який до 1931р. викладав економічну географію; у 1928-1930 рр. геологію та методику вивчення неживої природи викладав І.С.Педан.

З 1928/1929 н.р. в ПННО відбулася чергова внутрішня реорганізація. Дисципліни географічного змісту викладалися для студентів двох відділів факультету старшого концентру: агробіологічного (голова циклової комісії проф. М.М.Самбікін, його заступник – І.С.Педан), і соціально-економічного (економічна географія). Проте перелік дисциплін змінився, в зв'язку із загальною орієнтацією навчального процесу на ознайомлення студентів з основами виробництва (при цьому зростала роль навчальних екскурсій на виробництво і практик). В 1929-1932 рр. географію викладали на робітфаці.

У зв'язку з першою хвилею репресій на рубежі 1920-1930-х років, залишили ПННО майже всі кваліфіковані природознавці, які викладали й дисципліни географічного змісту: М.І. Гавриленко (жовтень 1929 р.), улітку 1930 р. – М.Ф.Ніколаєв, О.Т.Булдовський, І.С.Педан.

У серпні 1930 р. ПННО було реорганізовано в Полтавський інститут соціального виховання (ПІСВ). Це був невдалий експеримент, за рахунок збільшення прийому на навчання – два рази на рік, прискорених темпів підготовки вчителів, зниження вимог до обсягу і якості теоретичної підготовки. Природничо-географічна освіта в ПІСВ була зосереджена на кафедрі землезнавства і сільського господарства (пізніше перейменовувалася: агрономічних наук; реконструкції сільського господарства), якою керував професор Ф.Г.Білецький. Вона здійснювалася, переважно, в аспектах, що стосувалися аграрного сектора господарства. В ті роки перелік і обсяг навчальних дисциплін змінювалися щорічно. Курс геології викладав О.О.Іллічевський; ґрунтознавства з хліборобством Ф.Г.Білецький; фізичну географію з краєзнавством – проф. М.М. Самбікін.

До суспільно-географічної освіти, до певної міри, можна віднести курс основ виробництва (їх на кафедрі хімії викладав доц. О.М.Колонтай), і курс економічної географії (з 1931 р. – Л.П. Ткаченко, кафедра економіки).

У вересні 1933 року ПІСВ з трирічним терміном навчання був реорганізований у педагогічний інститут з чотирирічним терміном навчання. Замість агробіологічного відділу створені три окремі природознавчі відділи підготовки вчителів, у тому числі – географічний (у межах факультету біологічного, хімічного й географічного відділів, який працював під такою

назвою й складом тільки в 1933/1934 навчальному році). В інших педагогічних інститутах аналогічні факультети називались природничо-географічними. 1 вересня 1933 року на посаду керівника кафедри біології призначено агрометеоролога і географа професора М.М. Самбікіна. Повернувся на посаду доцента за сумісництвом М.І. Гавриленко; на посаду нештатного викладача геодезії та топографії призначено М.О. Соколова. Основною причиною припинення підготовки вчителів географії в 1934 р. було звільнення проф. М.М. Самбікіна за його статтю про неприродні причини голоду в 1933 році.

Л. П. Ткаченко

У 1934/1935 навчальному році на кафедру історії перейшов Л.П.Ткаченко, який викладав для студентів-істориків та економістів курси «Економічна географія» і «Історична географія». Але й історичний факультет був у 1935 році закритий. Л.П.Ткаченко – єдиний на той час географ в ПДПІ, – перейшов на природничий факультет (який у 1934-1936 р. називали біохімічним). Він викладав геологію та фізичну географію в педагогічному й учительському інститутах, двічі призначався деканом природничого факультету (в 1936-1937 й 1939-1941 рр.), був ректором інституту в 1941-1942 рр. під час німецької окупації Полтави (у 1944 р. був засуджений до 10 років позбавлення волі).

Час від часу для роботи за сумісництвом запрошувалися також викладачі метеорології. Таким чином, фізико-географічні дисципліни стали складовою частиною підготовки вчителів природознавства.

Після війни, з 1943 року й донині, елементи географічної освіти певною мірою, формуються на природничому факультеті (геологія з основами палеонтології, зоогеографія, географія рослин, біогеографія). Ці дисципліни викладають біологи – працівники кафедр цього факультету.

У 1946-1951 рр. діяв природничо-географічний відділ Полтавського учительського інституту, який підготував на стаціонарній й заочній формі біля півтори сотні учителів природничих дисциплін і географії для 5-7 класів середньої школи. Викладачами географічних дисциплін для студентів цього відділу працювали Л.І. Прохорова і Н.І. Нікітенко (у складі кафедри загальної історії та географії). Після закриття природничо-географічного факультету учительського інституту майже на 40 років припинилася підготовка вчителів географії у нашому виші.

До 1970-х років підготовка вчителів географії в педагогічних інститутах здійснювалася в обмежених кількостях (їх, головним чином, готували географічні й геолого-географічні факультети університетів). У школах Полтавщини географію викладали, здебільшого, вчителі без базової географічної освіти, переважно, історики й біологи. Працювали також географи – випускники Харківського й Київського університетів, природничо-географічних факультетів Мелітопольського й Луганського педагогічних інститутів. Впродовж 1970-1980-х років були відкриті природничо-географічні факультети в Київському, Сумському, Ніжинському та інших педінститутах. Зокрема, з початку 1980-х років у Сумському педінституті готували вчителів географії та біології за цільовим замовленням для шкіл Полтавської області. Але все ж таки більшість учителів географії у 1980-х не мали базової освіти.

У кінці 1980-х років про підготовку на природничому факультеті ПДПІ вчителів за поєднанням спеціальностей «географія та біологія» задумався ректор І.А. Зязюн. Проте, цей проект не був реалізований. Саме в період «перебудови» чимало осіб, які мали базову освіту вчителя історії, почали переходити на роботу із партійних, комсомольських та інших органів до шкіл. Із Міністерства освіти СРСР, якому був підпорядкований Полтавський педінститут, надійшов сигнал про необхідність суттєвого зменшення кількості студентів для підготовки вчителів історії та суспільствознавства. Зважаючи на це, ректор прийняв рішення клопотати перед міністерством про відкриття спеціальності «історія та географія» (аналогів подібного поєднання тоді в педінститутах України не було). Це клопотання подане з метою збереження від суттєвого скорочення підготовки зі спеціальності «історія».

Дозвіл був отриманий, і восени 1989 року новообраний декан історичного факультету П.А. Кравченко почав агітацію серед студентів 2-го курсу з тим, щоб частина з них (3 групи) згодилася перейти зі спеціальності «історія та суспільствознавство» на спеціальність «історія та географія». 30 осіб 1-го курсу набору 1989 року теж були переведені на новоутворене поєднання спеціальностей. Проте, в 1989/1990 навчальному році жодна із географічних дисциплін не викладалася ні на 1-му, ні на 2-му курсах.

У перших навчальних планах підготовки студентів спеціальностей «історія і географія» не було дотримане орієнтовне співвідношення 60-40% в розподілі кількості годин на вивчення дисциплін між першою й другою спеціальністю. Особливо сильно цей дисбаланс видно в першому навчальному планові, який діяв до набору 1992 року включно (географічні дисципліни становили лише 10% від загальної кількості часу, відведеного на теоретичну підготовку студентів).

Тільки на початку 1990/1991 навчального року викладання географічних дисциплін було доручене кафедрі історії УРСР (із лютого 1991 р. – завідувач кафедри к.і.н., доцент Єрмак О.П.). Єдиним викладачем географічних дисциплін на цій кафедрі впродовж року була канд. пед. наук, доцент Л.І.Гоженко, яка викладала фізичну географію материків і океанів на третьому курсі – без попереднього вивчення студентами компонентних фізико-географічних дисциплін, та «Землезнавство» – на другому курсі. Дві навчальні дисципліни викладали представники кафедри біології: зоолог і палеонтолог В.М.Закалюжний («Геологія з основами палеонтології», 1-й семестр), та ботанік Р.В.Ганжа, який викладав у 2-му семестрі курс «Географія з основами ґрунтознавства».

Із кінця серпня 1991 року кафедру історії УРСР поповнили асистенти – викладачі географії Злобіна С.О., Кушнір Л.Л., Кушнір Л.М.. Саме в цей час, після «серпневого путчу», фактично, перестав існувати Радянський Союз і 24.08.1991 року була проголошена незалежність держави Україна.

Відповідно до рішення ради Полтавського педінституту від 25.10.1991 року відбулася реорганізація кафедр історії СРСР та історії УРСР. Кафедра історії УРСР була перетворена на кафедру спеціальних історичних дисциплін та географії (зі збереженням попереднього штату викладачів). Відповідно до рішення колегії Міністерства освіти від 8.10.1991 р., замість курсів «Фізична географія СРСР» та «Економічна та соціальна географія СРСР» було вирішено з 1.11.1991 р. ввести навчальні курси «Фізична географія України» (викладав Л.Л.Кушнір), та «Економічна і соціальна географія України» (Л.М.Кушнір).

Частково зміст відмінених курсів був включений до програми курсів «Фізична географія материків і океанів» (доц. Гоженко Л.І.) та «Економічна і соціальна географія зарубіжних країн» (асистент Злобіна С.О.).

Завідувач кафедри доцент О.П. Єрмак значну увагу приділяв оформленню географічних стендів у кабінетах №№ 13, 43, 45. Під його керівництвом викладачі-географи працювали над забезпеченням географічних дисциплін навчальною літературою та наочністю.

У листопаді 1991 року був прийнятий на посаду викладача за сумісництвом (на 0,5 ставки) Бульба С.С., якому було доручено викладання курсу «Картографія з основами топографії». Степан Степанович також активно підключився до забезпечення цього та інших навчальних курсів картографічними матеріалами, обладнанням.

Л.І. Гоженко з 1991/1992 н.р. почала викладати на четвертому курсі навчальну дисципліну «Методика навчання географії». Лекції з курсу «Загальне землезнавство» у тому навчальному році за сумісництвом викладав доцент кафедри біології, ботанік Р.В.Ганжа, а лабораторні заняття вела асистент Злобіна С.О.

Улітку 1992 року комплексна польова географічна практика пройшла на вищому теоретичному й методичному рівневі, порівняно з попереднім роком. Вона проводилася впродовж 4-х тижнів і включала практику з топографії (С.С.Бульба), гідрології (Л.Л.Кушнір) тощо.

Із вересня 1992 року на кафедру спеціальних історичних дисциплін і географії були призначені доцент Булава Л.М. (читав лекції із курсів «Загальне землезнавство», «Фізична географія України», «Біологічна географія», вів польову практику з географії), і асистент Машенко О.М.

(лекції з географії населення, лабораторні заняття з різних дисциплін, польова практика). О.М.Мащенко переведена в штат кафедри з 1993/1994 навчального року.

Студенти перших двох випусків (набори 1988 і 1989 рр.), які вступали на спеціальність «історія», загалом вирізнялися високим інтелектуальним рівнем, і практично всі мали хороші й відмінні показники успішності. Але за другою спеціальністю працює небагато із перших випускників (усього випущено: 67 – в 1993-му, й 27 – у 1994-му роках). Приблизно таку ж характеристику можна дати й студентам, які вступали на спеціальність «історія і географія» ще за радянських часів (1990 і 1991 роки набору). Чимало випускників 1995-го (випущено 54 особи) й 1996 років (випущено 61 особа) працюють за фахом.

У 1993 році був розроблений і затверджений другий навчальний план підготовки вчителів за поєднанням спеціальностей «історія та географія». І хоч пропорції у співвідношенні часу на вивчення спеціальностей змінилися не дуже суттєво, проте послідовність викладання географічних дисциплін стала більш логічною. Суттєво збільшилася кількість годин на викладання інтегрованого навчального курсу «Загальне землезнавство» (який включав основи знань про Землю як планету в космічному просторі; метеорології й кліматології, гідрології, геоморфології, ландшафтознавства тощо).

Введені нові навчальні дисципліни: Вступ до економічної географії, Рідний край, Основи промислового і сільськогосподарського виробництва. Збільшена кількість тижнів на географічні польові практики.

У 1993-1994 роках колектив кафедри працював над спільними проектами: макетом карт наукового атласу Полтавщини (на жаль, він так і не був виданий), підготовлений і виданий методичний посібник для вчителів «Методика навчання географії Полтавщини» (у 2-х частинах). Проведена наукова конференція «Актуальні проблеми викладання географії Полтавщини».

У 1995 р. на кафедрі був залишений на посаді асистента випускник спеціальності «історія та географія» цього ж року В.В. Єрмаков.

Якщо в 1990-1994 роках на 1-й курс за поєднанням спеціальностей «історія і географія» приймалися три групи студентів, то з 1995 року їх стало дві (48 і 52 випускники 2000 і 2001 рр.), а з 1997 по 2001, і з 2007 по 2010 роки – 1 група.

Збільшення в другій половині 1990-х років навантаження на ставку до 1548 годин, та зменшення кількості груп за поєднанням спеціальностей «історія та географія» зумовило скорочення викладачів-географів. У 1996 р. був звільнений за скороченням В.В.Єрмаков, вступив до аспірантури Л.Л.Кушнір (продовжував викладати географічні дисципліни на частину ставки за сумісництвом); у 1997 році залишили роботу за власним бажанням С.С.Злобіна, та у зв'язку із закінченням терміну контракту – Л.І.Гоженко; у 1998 році звільнилися з ПДП як основної роботи О.М.Мащенко і С.С.Бульба. О.М.Мащенко перейшла на основну роботу в лабораторію інтеграції Інституту педагогіки (в 1998-2001 роках працювала на кафедрі спеціальних історичних дисциплін та географії на 0,5 ставки за сумісництвом, викладаючи курс «Загальне землезнавство»). С.С.Бульба перейшов на політичну роботу, але продовжував викладати за сумісництвом на частину ставки курси «Картографії з основами топографії», «Географія ґрунтів з основами ґрунтознавства» тощо.

Таким чином, у штаті кафедри спеціальних історичних дисциплін та географії у 1998/1999 навчальному році за основним місцем роботи працювали тільки 2 викладачі (і то, не на повну ставку): Л.М. Булава (викладав курси: Геологія, Біогеографія з основами екології, Фізична географія України, Рідний край, Соціоекологія, Методика навчання географії польова геологічна і географічна практики), та Л.М. Кушнір, яка в 1997 році повернулася в інститут після навчання в аспірантурі (викладала курси: Економічна і соціальна географія України, Економічна і соціальна географія зарубіжних країн, Фізична географія материків і океанів, Вступ до економічної географії).

У 1993 – 2014 роках здійснено 17 випусків спеціалістів із кваліфікацією «учитель історії та географії» (усього 613 осіб):

1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2012	2013
67	27	54	61	59	58	58	48	52	20	29	11	21	21	9	9

Кафедра спеціальних історичних дисциплін та географії, 1998 р. Сидять (зліва направо): Г. В. Лаврик, О. В. Дубровська (Гайдар), старший лаборант; О. П. Єрмак, Л. М. Кушнір. Стоять: Л. М. Булава, В. С. Воловик, С. С. Бульба, П. Я. Гавриш, Ю. В. Вільховий

У 1999 році, за підтримки й активної участі декана історичного факультету Б.В. Гола, була ліцензована спеціальність «Географія», як перша.

Набір першої групи на спеціальність був успішно здійснений (у тому ж 1999 році ще була набрана 1 група на спеціальність «історія та географія»).

Спеціальність виявилася досить популярною (майже щорічно фіксується чи не найбільша кількість заяв абітурієнтів у розрахунок на кількість місць держзамовлення). Тому наступного, 2000 року ліцензований обсяг прийому студентів на 1-й курс був збільшений до 40 осіб

(таким він і є й на час написання цієї книги). На жаль, обсяг держзамовлення так і залишався на рівні 15 осіб (тільки в 2010 році він становив 20 осіб).

Щоправда, тільки на початку 2000-х років ліцензійний обсяг по стаціонарній формі навчання виконувався повністю, а в подальшому він становив дещо менше (мінімум у 2011-2012 роках, 24-28 осіб). Ліцензійний обсяг прийому студентів заочної форми навчання спеціальності «Географія» був повністю виконаний тільки в 1999 році (25 осіб; до речі, це найсильніша група за всі 15 років навчання). В останні роки кількість студентів 1-ших курсів заочної форми навчання невелика (7-15 осіб). Але до 5-го курсу їхня чисельність значно зростає (інколи – понад 30 осіб), що пов'язано з масовим переведенням студентів зі стаціонарної форми навчання. Переліки навчальних дисциплін для студентів стаціонарної й заочної форм навчання аналогічні.

Окремі навчальні дисципліни географічного змісту викладаються для студентів-істориків («Історична географія», та «Основи екології» – в 1-му семестрі, «Етногеографія України з основами етнополітичної географії» – в 4-му семестрі). Додатково для студентів спеціальності «історія» зі спеціалізацією «суспільствознавство» викладачами кафедри розроблені навчальні дисципліни: «Демографія та географія населення», 1-й курс; «Суспільна географія світу» і «Суспільна географія України та рідного краю» – 5-й курс).

За 25 років існування спеціальності «Географія», як другої до спеціальності «історія», і за 15 років – як першої, навчальні плани неодноразово змінювалися.

Перший навчальний план з кваліфікацією випускників «Учитель географії, історії та основ економіки. Організатор краєзнавчо-туристичної роботи», який діяв для наборів 1999, 2000, 2001 років, не мав поділу на освітньо-кваліфікаційні рівні «бакалавр» і «спеціаліст». Приблизно половину аудиторного навчального навантаження відводилося на вивчення історичних дисциплін (у т.ч. тих, які, з нашої точки зору, були другорядними й не вивчалися в шкільних курсах історії). Порівняно з навчальним планом поєднання спеціальностей «історія та географія», відведено суттєво більше часу на вивчення географічних дисциплін. Проте, як і раніше, викладалася інтегрована фундаментальна географічна дисципліна «Загальне землезнавство». Введені курси «Вступ до спеціальності», «Основи промислового і сільськогосподарського виробництва», «Історія географічних відкриттів і досліджень», «Ландшафтознавство і фізико-географічне районування»; інтегрований курс, націлений на змістове й методичне забезпечення підготовки фахівців зі спеціалізації «Краєзнавчо-туристична робота та методика її організації»; дещо збільшений час на польові географічні практики.

За ліцензійними умовами, інститут зобов'язувався створити профільну кафедру. Але в 1999/2000 навчальному році керівництвом інституту цього не було зроблено (про причину можна було тільки здогадуватися). Рік при кафедрі спеціальних історичних дисциплін та географії (завідувачем кафедри дев'ятий рік був історик О.П.Єрмак), діяла методична географічна

комісія. До двох штатних і трьох викладачів-сумісників у цьому навчальному році додався штатний викладач І.І.Щенко – випускник аспірантури з геології Харківського університету. Ігор Іванович працював на кафедрі 4 роки, захистив кандидатську дисертацію, але залишив наш виш для продовження наукової діяльності.

Із 1 вересня 2000 року кафедра спеціальних історичних дисциплін та географії була реорганізована в кафедру географії та краєзнавства. В.о. завідувача кафедри призначений, а з грудня 2000 р. обраний Л.М. Булава. Крім нього, в штаті кафедри працювали географи Л.М.Кушнір, І.І.Щенко, а також викладач археології і народознавства П.Я.Гавриш, історик і географ, випускник 1996 року Ю.В.Вільховий, викладач етнографічних дисциплін Л.І.Шаповал. Нетривалий час працював історик О.П.Самойленко.

Старшим лаборантом кафедри з середини 1990-х років і до цього часу сумлінно працює О.В. Гайдар (нетривалий час, під час її трирічної відпустки, на цій посаді працювали О.С. Швець і О.М. Семигал).

Збільшення обсягу навчального навантаження сприяло подальшому покращенню кадрового складу кафедри. Були зроблені пропозиції декільком творчим учителям м. Полтави (до речі, не всі вони відразу їх прийняли, але, з рештою, майже всі згодом перейшли працювати на кафедру). Першою погодилася перейти на посаду асистента новоутвореної кафедри Н.С.Іващенко, учитель гімназії №31 (після двох років роботи на кафедрі, вона повернулася на попередню посаду провідного учителя економіки й географії). Надія Семенівна почала викладати курс «Загальне землезнавство», вела лабораторні заняття з інших дисциплін. У кінці 2000 року почала працювати на кафедрі за сумісництвом Л.П.Вішнікіна (викладала курс методики навчання географії). Із початку 2001/2002 навчального року вона перейшла на роботу в штат кафедри (їй також був переданий курс «Фізична географія материків і океанів»). З цього ж навчального року в університет, як на основне місце роботи, повернулася О.М. Мащенко. Із січня 2003 року (замість Н.С.Іващенко), прийшла працювати А.А.Шуканова. На початку 2003/2004 навчального року в штат кафедри був зарахований О.А. Федій (в 2004-2006 намагався реалізувати себе в інших сферах діяльності й працював за сумісництвом). Разом з тим, в перші роки існування кафедри географії та краєзнавства її залишили викладачі-сумісники С.С.Бульба та Л.Л.Кушнір.

У 2004 році на кафедрі (спочатку як старший лаборант, з жовтня – як асистент) була залишена випускниця першого набору на спеціальність «географія» О.С.Швець (Сороколат). У 2002 році вона посіла 2-ге місце на всеукраїнській студентській олімпіаді з географії, а команда Полтавського педуніверситету – 3-тє місце.

Після того, як університет залишив І.І.Щенко, з 2003/2004 н.р. за сумісництвом, а наступного року – в штаті кафедри працює викладачем геології Л.Д.Кубарева.

Через 2 роки після створення кафедри її залишили викладачі історичних та етнографічних дисциплін (П.Я.Гавриш, Ю.В.Вільховий, Л.І.Шаповал).

У 2002 році був прийнятий новий навчальний план спеціальності «Географія та історія» (у зв'язку із чітким поділом на освітньо-кваліфікаційні рівні «бакалавр» і «спеціаліст»). Відтепер підготовка за першою спеціальністю відбувалася за 4 роки (видавався диплом із кваліфікацією фахівця: Бакалавр, учитель географії та основ економіки). На 1-4 курсах історичні дисципліни викладалися в межах блоку вибіркового навчальних дисциплін. Були відсіяні другорядні історичні дисципліни. Деякі зміни відбулися в обсязі географічних дисциплін. Були об'єднані в один курси «Біогеографія» та «Основи екології». Введений новий курс «Історія взаємодії суспільства і природи» (9 семестр).

У 2006 році прийнятий третій навчальний план (у зв'язку із переходом на кредитно-модульну систему навчання). Зокрема, від 1/3 до 2/3 від загального обсягу навантаження відводилося на самостійну й індивідуальну роботу студентів; вводилися нові зразки для розробки робочих програм навчальних дисциплін, модульний контроль знань, оцінювання знань за 100-бальною шкалою, з детальною розбивкою оцінювання за кожний вид роботи тощо. Зазначимо, що в перший же рік упровадження цієї системи (яку не зовсім коректно назвали «болонською») рівень знань студентів різко знизився, оскільки більшість часу вони проводили за написанням рефератів тощо. Деякі зміни відбулися і в змісті навчального плану. Зокрема, інтегрований

навчальний курс «Загальне землезнавство» був розділений на чотири окремі (вступний курс з попередньою назвою, метеорологія і кліматологія, гідрологія, геоморфологія). Введені курси «Методика географічних досліджень», «Актуальні проблеми сучасної географії і методики її навчання». Співвідношення між лекціями й лабораторними заняттями встановлене в пропорції 2:1. Перелік польових практик зберігся до цього часу.

Навесні 2004 року, в зв'язку із закінченням 5-річного терміну ліцензії, відбулася перша акредитація спеціальності (вона пройшла успішно, й ліцензія була продовжена ще на 5 років).

У 2008 році був здійснений перехід від поєднання спеціальностей «Географія та історія» (останній випуск був здійснений у 2012 році) – до підготовки за однією спеціальністю «Географія» та спеціалізацією «Організація краєзнавчо-туристичної роботи» (у 2013 році був здійснений перший випуск). У зв'язку з переходом на підготовку фахівців за однією спеціальністю, збільшилася кількість годин на викладання географічних дисциплін (практично всі штатні викладачі стали працювати на 1,5 ставки). Крім того, введені нові навчальні дисципліни (для підготовки бакалаврів - Історична географія та етнографія; Геоелектроніка; Географічні аспекти охорони природи й раціонального природокористування; Практикум з геоінформатики та сучасних інформаційних технологій навчання географії; для підготовки спеціалістів - Вступ до рекреаційної географії; Фізична географія й геоелекологія Полтавщини; Економічна географія й економіка Полтавщини тощо).

Повторна акредитація спеціальності «Географія» проходила навесні 2010 року. Ліцензія Міністерства освіти і науки на здійснення освітньої діяльності зі спеціальності 6.040104 Природничі науки. Географія за освітньо-кваліфікаційними рівнями «бакалавр» і «спеціаліст» діє до 1.07.2020 року. Передбачений набір студентів стаціонарної й заочної форм навчання для підготовки бакалаврів зі спеціальності 6.040104 Природничі науки. Географія з кваліфікацією випускників «Учитель географії» (термін навчання – 4 роки), та спеціалістів зі спеціальності 7.04010401 Природничі науки, з кваліфікацією випускників «Учитель географії та основ економіки. Організатор краєзнавчо-туристичної роботи» (термін навчання – 1 рік, на базі освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр»).

У 2007-2013 роках на кафедрі діяла ліцензована й акредитована магістратура зі спеціальності (Освітньо-кваліфікаційний рівень: Галузь знань: 0401 Природничі науки. Спеціальність: 8.040104 Географія. Освітньо-кваліфікаційний рівень: магістр. Кваліфікація випускника: Географ. Викладач географії). За 6 років функціонування було підготовлено 55 магістрів.

У міру потреби, до роботи на кафедрі, як сумісники, залучалися доктори географічних наук, професори І.П. Половина і І.М. Дудник; викладачі кафедри екології та охорони довкілля нашого університету (д.б.н., професор О.М. Смоляр, к.б.н., доцент Н.О. Смоляр), викладачі-географи Полтавського кооперативного інституту (тепер – економіки і торгівлі) П.В. Шуканов, М.М. Логвин, В.Г. Смирнова; як фахівець зі спортивного туризму й спортивного орієнтування, з 2003 по 2007 рік залучався до роботи на кафедрі за сумісництвом А.В. Липницький; як спеціаліст з геоелекології – Т.В. Лаврут. Працювали за сумісництвом випускники кафедри М.С. Лихман (випуск 2006 року), Т.С. Япринець (випуск 2006 року, в 2007-2014 рр.), Г.Л. Кушнір (2012/2013). Час від часу за сумісництвом, а з 2011 року – знову в штаті кафедри працює В.В. Єрмаков, з 2006 року – С.М. Шевчук (з 2007 р. – в штаті кафедри).

Більшість викладачів, які зараз працюють в штаті кафедри, захистили кандидатські дисертації під час роботи в нашому закладі, або працюючи в ньому за сумісництвом. Кандидатами географічних наук стали Л.М. Кушнір (1998), С.М. Шевчук (2008), В.В. Єрмаков (2010); кандидатами педагогічних наук – О.М. Мащенко (2000), Л.П. Вішнікіна (2009), А.А. Шуканова (2009), О.А. Федій (2013).

У 2004-2014 роках здійснено 9 випусків спеціалістів із кваліфікацією «Географ. Учитель географії, історії та основ економіки. Організатор краєзнавчо-туристичної роботи» та 2 випуски із кваліфікацією «Географ. Учитель географії та основ економіки. Організатор краєзнавчо-туристичної роботи». Всього було випущено 250 спеціалістів, що навчалися на стаціонарній формі навчання:

2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
18	29	22	29	26	29	24	19	22	18	14

У ці ж роки і з абсолютно такою ж кваліфікацією випущений 251 спеціаліст – зі студентів, які навчалися на заочній формі:

2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
26	23	19	18	20	20	25	33	25	20	22

У 2007 році була ліцензована, а в наступному – акредитована підготовка магістрів з напрямку 0101 «Педагогічна освіта», спеціальності 8.010103 «Педагогіка і методика середньої освіти. Географія» (з 2011 року – галузь знань: 0401 Природничі науки. Спеціальність: 8.040104 Географія). Підготовка магістрів тривала до 2013 року включно. За 6 років функціонування магістратури на кафедрі було підготовлено 55 магістрів (кваліфікація фахівця: Географ. Викладач географії), від 7 до 10 осіб щорічно.

Таким чином, за 25 років після відновлення спеціальності «Географія» в ПНПУ імені В.Г. Короленка підготовлено понад 1170 учителів географії.

Комплексна тема наукових досліджень кафедри – «Краєзнавчий аспект неперервної географічної й економічної освіти».

СФЕРИ НАУКОВИХ ІНТЕРЕСІВ ВИКЛАДАЧІВ КАФЕДРИ ГЕОГРАФІЇ ТА КРАЄЗНАВСТВА

Булава Леонід Миколайович	Екологія ландшафтів Полтавщини. Краєзнавство. Методика навчання фізичної географії і краєзнавства.
Мащенко Ольга Миколаївна	Методика викладання фізичної географії та інтегрованих курсів з природознавства. Екологічна освіта і виховання
Кушнір Людмила Миколаївна	Регіональна соціально-економічна географія. Методичне забезпечення комплексу навчальних дисциплін.
Вішнікіна Любов Петрівна	Методика навчання географії
Шуканова Анжела Анатоліївна	Методика навчання географії та основ економіки (міжпредметні зв'язки)
Кубарева Любов Дмитрівна	Перспективи нафтогазоносності кристалічного фундаменту Дніпровсько-Донецької западини
Єрмаков В'ячеслав Володимирович	Історична географія Полтавщини
Федій Олександр Анатолійович	Географія розселення сільського населення
Шевчук Сергій Миколайович	Теорія та історія суспільної географії в Україні
Япринець Тетяна Сергіївна	Методика природоохоронної освіти на уроках географії
Смирнова Віра Геннадіївна	Гідрологія суходолу

Починаючи з 1999 року, викладачі кафедри організовують виїзні польові географічні практики в різні регіони України (Кримські гори, на Південний берег Криму, Керченський півострів, Карпати, Передкарпаття й Закарпаття, Шацький національний природний парк, по північній і західній Україні, Новгород-Сіверському Поліссі, по долині Південного Бугу, Асканію-Нова, Українському степовому заповіднику, на косу Бірючий Острів тощо).

Кафедра має наукові зв'язки з географічними факультетами класичних і педагогічних університетів, лабораторіями Інституту педагогіки Національної Академії педагогічних наук України: географічної та економічної освіти; інтеграції змісту шкільної освіти.

Видання з грифом МОН викладачів кафедри географії та краєзнавства

Викладачі кафедри географії та краєзнавства.
 Стоять: О.М. Мащенко, Л.М. Булава, С.М. Шевчук, Л.М. Кушнір.
 Сидять: О.А. Федій, ст. лаборант О.В. Гайдар,
 викладачі: А.А. Шуканова, Л.П. Вішнікіна, Л.Д. Кубарєва, Т.С. Япринець

**ВИКЛАДАЧІ ГЕОГРАФІЧНИХ ДИСЦИПЛІН, ЯКІ ПРАЦЮВАЛИ В ПНПУ
 ІМЕНІ В.Г. КОРОЛЕНКА І ЙОГО ПОПЕРЕДНИКАХ УПРОДОВЖ 1914 – 2014 РОКІВ**

Прізвище, ім'я, по батькові	Посади на час роботи, <i>навчальні дисципліни</i>	Роки роботи
Тарасов Василь Никифорович	Викладач історії та географії	1914 – 1917
Булдовський Олександр Теофілович	Голова науково-учебної ради педінституту. Професор зоології, методики навчання природознавства та географії ПНО	1917 – 1930
Ніколаєв Валентин Федорович	Голова науково-учебної ради педінституту. Декан, професор ботаніки, викладач природничо-географічних дисциплін ПНО	1920 – 1923
Гавриленко Микола Іванович	Старший викладач учительського й педагогічного інститутів, ПНО (геологія і мінералогія, зоогеографія)	1920 – 1960 (з перервами)
Самбікін Михайло Митрофанович	Професор педінституту і ПНО (метеорологія, фізична географія тощо)	1920 – 1934

Дубняк Кость Володимирович	Професор педінституту і ПНО (загальне землезнавство, географія України)	1920 – 1922
Лук'яневич Борис Борисович	Викладач антропогеографії ПНО	1921 – 1924
Матвієнко-Гарнага Федір Трохимович	Професор економічної географії ПНО	1921 – 1923
Рибаков Іван Федотович	Ректор ПНО, професор (історик), викладач економічної географії	1919 – 1924
Пархоменко Володимир Олександрович	Професор історії; викладач економічної географії ПНО	1924 - 1925
Ніколаєв Микола Федорович	Професор ПНО, викладач природничо-географічних дисциплін, ботанік	1924 - 1930
Колонтай Олекса Маркіянович	доцент ПНО й ІСВ, викладач економічної географії та технологій виробництва	1925 – 1933
Педан Ілько Сергійович	Викладач геології та методики вивчення неживої природи в ПНО	1928 – 1930
Білецький Федір Григорович	Професор, завідувач кафедри ІСВ, фахівець з рослинництва й ґрунтознавства	1930 – 1933
Іллічевський Олімпій Олександрович	Позаштатний доцент ІСВ, викладач ґрунтознавства і геології	1930 – 1933
Соколов Михайло Олександрович	Позаштатний викладач ПДП (топографії, геодезії, картографії)	1933 – 1935
Ткаченко Леонід Пилипович	Доцент, викладач географії й геології. Ректор Полтавського педінституту	1929 – 1941 1941 – 1942
Прохорова Лідія Іванівна	Викладач фізико-географічних дисциплін учительського інституту	1946 – 1951
Нікітенко Наталія Іванівна	Викладач економіко-географічних дисциплін учительського й педінституту	1947 – 1958, 1976 – 1985
Гоженко Людмила Іванівна	Доцент ПДП (методика навчання географії)	1990 – 1997
Злобіна Світлана Олександрівна	Старший викладач ПДП (економічна і соціальна географія зарубіжних країн)	1991 – 1997
Кушнір Людмила Миколаївна	Доцент ПДП, ПНПУ (економічна і соціальна географія України, географія населення тощо)	1991 – по цей час
Кушнір Леонід Леонідович	Старший викладач ПДП (картографія, фізична географія України тощо)	1991 – 2002
Бульба Степан Степанович	Старший викладач ПДП (топографія і картографія тощо)	1991 – 2001
Булава Леонід Миколайович	Завідувач кафедри, професор ПНПУ (фізична географія, біогеографія тощо)	1992 – по цей час
Мащенко Ольга Миколаївна	Доцент ПДП, ПНПУ (загальні фізико-географічні дисципліни, методика навчання природознавства)	1992 – по цей час
Єрмаков В'ячеслав Володимирович	Доцент ПНПУ (викладач різних географічних дисциплін)	1995- 1996, 2011 – цей час
Вільховий Юрій Віталійович	Старший викладач (різних етнографічних і географічних дисциплін)	1996 – 2002
Іщенко Ігор Іванович	Старший викладач (геологія)	1999 – 2003

Іващенко Надія Семенівна	Асистент (землезнавство, соціоекологія)	2000 – 2002
Вішнікіна Любов Петрівна	Доцент ПНПУ (методика навчання географії, фізична географія материків і океанів)	2000 - по цей час
Шуканова Анжела Анатоліївна	Доцент ПНПУ (суспільна географія світу, методика навчання економіки, країнознавство)	2003 – по цей час
Федій Олександр Анатолійович	Доцент ПНПУ (картографія і топографія, технології виробництв, геоэкономика, загальна суспільна географія світу)	2003 – по цей час
Кубарева Любов Дмитрівна	Старший викладач ПНПУ (геологія)	2003 - по цей час
Швець Ольга Сергіївна	Асистент (різні географічні дисципліни)	2004 – 2007
Шевчук Сергій Миколайович	Доцент ПНПУ (теорія та історія суспільної географії, історична географія)	2007 – по цей час
Викладачі, які з 1990 року викладали географічні дисципліни за сумісництвом		
Закалюжний Віктор Маркович	Доцент ПНПУ (геологія та палеонтологія)	1990 – 1997
Шуканов Павло Васильович	Доцент (сакральна географія, геоглобалістика, геополітика)	1990-ті – поч. 2000-х
Смоляр Наталія Олексіївна	Доцент ПНПУ (екологія, географія ґрунтів, польові практики)	2001 - по цей час
Логвин Михайло Михайлович	Доцент (географія населення, комерційна географія)	В 2000-х рр.
Липницький Анатолій Володимирович	Викладач туризму й спортивного орієнтування	2003-2007
Лаврут Тетяна Валеріївна	Доцент (соціоекологія)	2004 – 2005
Лихман Максим Сергійович	Асистент з фізико-географічних дисциплін, демографії	2006 – 2008
Япринець Тетяна Сергіївна	Викладач ряду фізико-географічних дисциплін, геології	2007 – по цей час
Смирнова Віра Геннадіївна	Доцент (гідрологія)	2010– по цей час
Кушнір Галина Леонідівна	Асистент (різні географічні дисципліни)	2012

Навчальна екскурсія в біосферному заповіднику «Асканія-Нова»

ІСТОРІЯ КАФЕДРИ ФІЛОСОФІЇ

Витоки сучасної кафедри філософії сягають часів заснування Полтавського учительського інституту і змін, які відбувалися у ньому в 20-х роках ХХ століття. У 1924-1925 навчальному році з ініціативи директора Вищого інституту народної освіти О.В. Ходака, у зв'язку з необхідністю підвищення якості викладання гуманітарних дисциплін, був обладнаний кабінет суспільствознавства на базі якого пізніше була утворена кафедра суспільствознавства. У 1940 році кафедра суспільствознавства була перейменована на кафедру основ марксизму-ленінізму, першим завідувачем якої був В.І. Пантелеєв.

У період дворічної німецько-фашистської окупації Полтави у 1941-1943 роках кафедра, як і інститут, не функціонувала. Частина її матеріальних цінностей було вивезено до Тюмені, куди евакуювали також і деяких викладачів. Однією з тих, хто кував перемогу на трудовому фронті в далекій Тюмені була викладач кафедри основ марксизму-ленінізму М.І. Малич.

Після відновлення діяльності інституту 15 листопада 1943 року відновила свою діяльність і кафедра основ марксизму-ленінізму. Новим завідувачем кафедри, до складу якої входили 3 доценти, 4 старші викладачі та 2 викладачі, у вересні 1945 року став ст. викл. Б.Й. Лозовський.

Про високий рівень викладання філософських дисциплін та активну участь викладачів кафедри основ марксизму-ленінізму в громадсько-політичному житті міста свідчить той факт, що 4 травня 1946 року згідно з наказом міністра освіти УРСР П. Тичини, з нагоди відзначення 25-річного ювілею Полтавського педагогічного інституту значком «Відмінник народної освіти» та почесними грамотами були нагороджені старші викладачі кафедри основ марксизму-ленінізму С.П. Бабенко та М.І. Малич. Варто зауважити, що саме вони у 1946-1949 роках обіймали посаду декана історичного факультету: Марія Іванівна у 1946-1948, Сергій Павлович у 1948-1949 роках.

У квітні 1946 року склад кафедри поповнюється молодими викладачами, одним з яких став Д.В. Степанов, який 2 жовтня 1946 року став завідувачем кафедри основ марксизму-ленінізму, а у 1949 році успішно захистив дисертацію «Філософські погляди М.Г. Чернишевського», отримавши науковий ступінь кандидата філософських наук та вчене звання «доцент». 21 липня 1947 року кафедру основ марксизму-ленінізму було перейменовано на кафедру марксизму-ленінізму, філософії та політекономії. До 6 липня 1964 року її очолював Д.В. Степанов, який 21 жовтня 1964 року згідно з наказом міністра освіти Української РСР А. Бондаря, був нагороджений значком «Відмінник народної освіти».

У 1967 році кафедру марксизму-ленінізму, філософії та політекономії було перейменовано на кафедру історії КПРС та філософії. Її першим завідувачем 25 листопада 1967 року став доктор історичних наук, професор О.К. Зубань, який вніс значний вклад у зміцнення матеріально-технічної бази кафедри та методичного забезпечення викладання циклу філософських дисциплін. 2 жовтня 1976 року, у зв'язку з обранням на посаду завідувача кафедри історії КПРС і філософії Полтавського кооперативного інституту, О.К. Зубань був звільнений з посади завідувача кафедри історії КПРС та філософії.

Викладачі кафедри філософії 1960-1970-их рр.

Д. В. Степанов

М. І. Малич

Л. Ю. Савицький

Р. С. Балакірєва

Викладачі кафедри філософії 1970-1980-их рр.

Я. І. Таран

Б. М. Головка

І. Г. Слюсаренко

А. Я. Варава

У цьому ж році кафедра отримала сучасну назву, а її новим завідувачем став кандидат філософських наук, доцент, ректор інституту (з 1975 року) І.А. Зязюн.

Саме із середини 1970-х років цикл філософських наук посідає провідне місце серед інших дисциплін, а склад кафедри філософії значно розширюється. У 1976-1986 роках на до-

Завідувач кафедри філософії у 1975-1990 рр., доктор філософських наук, професор І. А. Зязюн

помогу доцентам Г.Д. Бойку, Є.Г. Родчанину, Л.Ю. Савицькому, прийшли випускники філософського факультету Київського державного університету імені Тараса Шевченка Я.І. Таран, Б.М. Головка, І.Г. Слюсаренко, В.О. Пащенко, П.А. Кравченко, В.А. Сіверс, Т.М. Кононенко, І.В. Лебединська, випускниця Луганського педагогічного інституту А.П. Шибітченко та випускниця Ростовського-на-Дону державного університету Н.І. Головіна. Переважна більшість з них тривалий час працювала або й до цього часу працює на кафедрі, а інші працюють в інших навчальних закладах.

Доктор філософських наук, професор В.А. Сіверс нині обіймає посаду завідувача кафедри культурології, декана факультету міжнародної інформації і права Інституту міжнародних відносин Національного авіаційного університету, а кандидат філософських наук Т.М. Кононенко, якій у 1987 році за вагомих внесок у розвиток вищої освіти було оголошено подяку Міністерства освіти УРСР, працює завідувачем економічного відділення Аграрного коледжу управління і права Полтавської державної аграрної академії.

У 1979 році А.П. Шибітченко успішно захистила кандидатську дисертацію на тему: «Роль виробничого колективу в формуванні активної життєвої позиції».

Упродовж періоду перебування І.А.Зязюна на посаді ректора викладачі кафедри обіймають різні адміністративні посади в університеті. У 1982-1983 роках кандидат філософських наук, доцент В.О. Пащенко – декан історичного факультету, а у 1989-1990 роках – проректор з навчальної роботи. У 1984-1989 роках на посаді декана історичного факультету перебуває кандидат філософських наук, доцент А.П. Шибітченко, яка у 1985 році була нагороджена почесним званням «Відмінник освіти УРСР», а у 1986 році за вагомі досягнення в галузі вищої освіти отримала медаль А.С. Макаренка. Із 1989 по 1997 роки та із 2002 року і донині історичний факультет очолює доктор філософських наук, професор Петро Анатолійович Кравченко.

Важливою віхою історії кафедри цього періоду став захист у 1989 році кандидатської дисертації Н.І. Головіною на тему: «Методологічні принципи формування комуністичних переконань молоді засобами мистецтва».

У 1990 році І.А. Зязюн залишає посади ректора інституту та завідувача кафедри філософії у зв'язку з призначенням на посаду міністра освіти України, яку він обіймав до 1992 року. Із 1994 року І.А. Зязюн працює директором науково-дослідного інституту педагогіки і психології професійної освіти АПН України. Сьогодні Іван Андрійович – доктор філософських наук,

професор, академік Академії педагогічних наук України, заслужений працівник вищої школи України, Почесний член Російської академії освіти. Він є автором фундаментальних праць у галузі філософії освіти, проблем естетичного виховання і естетичного розвитку особистості, краси педагогічної дії, має визнану наукову школу з питань теорії і практики педагогічної майстерності, активно розробляє проблеми педагогіки і психології професійної освіти.

У 1990 році посаду завідувача кафедри філософії обійняв кандидат філософських наук, новий ректор В. О. Пащенко. Того ж року зі складу кафедри філософії було виокремлено ка-

Міжнародна науково-теоретична конференція «Міфологія у сучасній суспільній свідомості пострадянського простору». На трибуні доктор філософських наук, професор Вадим Скуратівський. У президії: М. В. Попович, Жорж Ніва, П. А. Кравченко, В. С. Горський, Є. І. Тягло. Серед учасників – доктори наук, професори Ю. М. Бауман, Є. І. Головаха, В. А. Малахов, В. І. Мацапура, О. М. Ніколенко, Н. В. Паніна, А. Г. Тихолаз, Н. М. Яковенко. Фото 1992 р.

федру етики та естетики, завідувачем якої стала кандидат філософських наук, доцент Н.І. Головіна. У зв'язку з реорганізацією, склад кафедри філософії був укомплектований кандидатом філософських наук, доцентом Полтавського медичного стоматологічного інституту О.Ф. Ніколаєнком. Але вже 1 лютого 1992 року кафедру етики та естетики, у зв'язку з реорганізацією кафедр, було знову включено до складу кафедри філософії.

Всеукраїнська науково-практична конференція «Національна ідея в духовній культурі України ХІХ–ХХ ст.». У президії Президент АПН України, доктор філософських наук, професор В. Г. Кремень; академік НАН України, директор Інституту філософії, доктор філософських наук, професор М. В. Попович; доктори філософських наук, професори В. І. Ярошовець, І. В. Бичко, А. К. Бичко, Є. К. Бистрицький. Травень 1993 р.

1992 рік також ознаменувався успішним захистом кандидатської дисертації на тему: «Аксіологічна функція філософії: єдність істини, добра і краси» Ю.Ю. Пономарьовим.

У 1993 році, отримавши науковий ступінь «доктор історичних наук» В.О. Пащенко залишає посаду завідувача кафедри філософії, а обійняв дану посаду кандидат філософських наук,

Міжнародна наукова конференція «Актуальні проблеми дослідження філософської культури східних слов'ян XI–XVIII ст.». У президії доктори наук, професори І. В. Бичко, М. В. Кашуба, П. А. Кравченко, В. Ю. Франчук, В. С. Горський, В. Є. Лобурець. Квітень 1996 р.

доцент, декан історичного факультету Петро Анатолійович Кравченко, який очолює її до сьогодні. У 1994 році йому було присвоєно звання «Відмінник освіти України» – наказ № 339-к МО України від 12 вересня 1994 року.

Не зважаючи на знані труднощі у галузі вищої освіти, науковий потенціал кафедри було значно підвищено. Так, у 1996 році успішно захистила кандидатську дисертацію на тему «Двоїстий характер людського буття» В. М. Вакуліна.

1997 рік ознаменувався захистом двох кандидатських дисертацій. У травні дисертацію на тему «Існування сім'ї як форма культурної реальності» успішно захистила І. О. Ковальова, а у червні – С.В. Куцепал (тема дисертації: «Епістемологічна функція мови на матеріалі французького постмодернізму»).

Серйозним досягненням у науковій роботі даного періоду кафедри філософії стало видання доцентом П.А. Кравченком навчального посібника «100 відповідей на запитання з історії України» (Опішне: Українське Народознавство, 1998).

З липня 1999 року кафедрою філософії спільно з Інститутом філософії імені Г. С. Сковороди Національної Академії наук України розпочато випуск журналу «Філософські обрії». Здобутком кафедри у тому ж році стало видання завідувачем кафедри, кандидатом філософських наук, доцентом П. А. Кравченком разом з член-кореспондентом АПН України, доктором філософських наук, професором В.О. Огнев'юком монографії «Людина-культура-історія» (К.: Генеза, 1999).

Завідувач кафедри філософії з 1993 р., доцент П.А. Кравченко

Титульний аркуш монографії П. А. Кравченко «Вітчизняний культурно-історичний досвід у системі сучасного державотворення»

У 2000 році викладачами кафедри було видано два навчальні посібники: доц. П. А. Кравченко став співавтором посібника «Політологія / Курс лекцій для студентів вищих навчальних закладів» (К.: Генеза, 2000), а Н. І. Головіна – автором посібника «Світова та українська культура: матеріали до читання». (Полтава: АСМІ, 2000).

Пріоритетним завданням кафедри було і надалі залишається підвищення її наукового потенціалу. Так, безперечним досягненням кафедри філософії став захист у 2001 році П. А. Кравченком докторської дисертації на тему: «Інтеграція вітчизняного культурно-історичного досвіду в сучасну українську державотворчу концепцію (соціально-філософський аналіз)». У 2003 році йому було присвоєно вчене звання «професор». 2001 рік також ознаменувався виданням П. А. Кравченком монографії «Вітчизняний культурно-історичний досвід у системі сучасного державотворення» (К.: Генеза, 2001).

Пленарне засідання філософських читань «Природа. Свобода. Особистість» (до 70-річчя Ігоря Валентиновича Бичка). Доктори філософських наук, професори А.Є.Коверський, І.В.Бичко, кандидати філософських наук, доценти О.Ф.Ніколаєнко, С.В.Шейко, доктор філософських наук, професор П.А.Кравченко. Жовтень 2001 р.

нікативної філософії та культурології, що уможливило перехід від узагальнюючих теоретичних концептів до аналізу конкретного культурно-історичного матеріалу (на прикладі української культури XVII–XVIII ст.).

Використання нового підходу до дослідження культурно-історичних феноменів обґрунтоване завдяки відходу від описових схем відтворення культурного досвіду і демонструє парадоксальні засади формування останнього; визнання істотної парадоксальності культурного досвіду дозволяє виявити нові його аспекти. За даними матеріалами видана монографія «Парадоксальність естетичного в українській культурі XVII–XVIII століть».

Запровадження нових зразків інтерпретації текстів, творів образотворчого мистецтва, дозволило виділити в бароковій культурі, як історичній системі, три топологічні моделі способів існування іманентних історичній добі. На основі дослідження своєрідності українського культурно-історичного досвіду виділені специфічні структури – соціальні (динаміка еліт і сфер соціальної активності), культурні (взаємодія різних моделей існування), екзистенційні (співвідношення наявного і жаданого), які виявляють динаміку культурного процесу. Застосовані нові підходи трактування основних вимірів людського буття: сакральне – профанне, публічне – приватне, ідентичність – комунікація, норма – виняток, які фактично розкривають інфраструктуру життєвого світу людини і в якому національний культурно-історичний досвід практично не досліджений. Здійснення подібного аналізу, принаймні до окремих культурних періодів і феноменів знайшло відображення у цілому ряді наукових статей у фахових виданнях.

На основі результатів проведеного дослідження у Полтавському державному педагогічному університеті імені В.Г. Короленка на історичному факультеті введено нову спеціальність

Викладачі кафедри філософії 1990-2000-их рр.

В. О. Пашенко

О. Ф. Ніколаєнко

І. А. Бондаревська

С. В. Куцупал

Титульний аркуш монографії П.А. Кравченка та Р.А. Сітарчука «Протестантські об'єднання в Україні в контексті соціальної політики більшовиків (20-30 роки XX століття)»

«історія та суспільствознавство», започатковано нові спецкурси «Громадянське суспільство в Україні: соціальні тенденції та чинники становлення» та «Архетип сім'ї у контексті комунікативних відносин: гендерні стратегії».

Новітній етап в історії кафедри розпочався у 2004 році. Тоді вона, існуючи з 1924 року як загальноуніверситетська, забезпечуючи викладання на усіх факультетах таких основних курсів: «Філософія», «Актуальні проблеми релігієзнавства», «Культурологія», «Етика», «Історія філософії», «Естетика» та «Логіка», увійшла до складу історичного факультету, оскільки тут було відкрито спеціалізацію «суспільствознавство».

У цьому ж році на кафедрі була відкрита постійно діюча аспірантура зі спеціальності 09.00.03 – соціальна філософія та філософія історії. Результатом діяльності аспірантури є підготовка і успішний захист 7 дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата філософських наук.

У 2005 році науковий потенціал кафедри зріс ще більше, оскільки були захищені дві докторські дисертації: С. В. Куцепал на тему «Онтологія в сучасній французькій філософії», І. А. Бондаревською на тему «Своєрідність естетичного в українській культурі XVII-XVIII ст.». С. В. Куцепал повернулася до рідного університету і у 2006 році отримала вчене звання «професор», нині – завідувач кафедри соціально-економічних навчальних дисциплін Полтавського юридичного інституту Національного університету імені Ярослава Мудрого, а І. А. Бондаревська поповнила викладацькі ряди Національного університету «Кієво-Могилянська академія».

У цьому ж році професор П. А. Кравченко (у співавторстві з доцентом Р.А. Сітарчуком) опублікував монографію «Протестантські об'єднання в Україні в контексті соціальної політики більшовиків (20-30 роки XX століття)» (Полтава: АСМІ, 2005).

У 2006 році згідно з Указом Президента України В.А. Ющенка № 22/2006 від 20 січня 2006 року «Про відзначення державними нагородами України працівників підприємств, установ та організацій Полтавської області» завідувачеві кафедри філософії професору П.А. Кравченкові було присвоєне почесне звання «Заслужений працівник освіти України».

З цього ж року викладачі кафедри починають працювати за кредитно-модульною системою контролю знань студентів. Найбільшу роль у цьому процесі відіграла відповідальна за методичну роботу кафедри доцент Н.І. Головіна, яка постійно надає кваліфіковану допомогу викладачам кафедри при розробці комплексного методичного забезпечення дисциплін, які стали необхідністю в нових умовах.

Протягом 2008 року викладачі кафедри опублікували 69 одиниць друкованої продукції загальним обсягом 59,1 друкованих аркушів. Основним здобутком на науковій ниві у цьому році стало видання професором П. А. Кравченком (у співавторстві з доцентом І. І. Діптан) навчального посібника «Українське козацтво: соціально-історичний нарис: у 2 ч.; ч.1: посіб. [для студ., аспір., учителів історії]» (Полтава: АСМІ, 2008). Окрім того викладачами було опубліковано 3 методичні рекомендації з курсів «Філософія», «Філософія. Логіка», «Вступ до гендерної теорії» (професор П.А. Кравченко, доцент Л.А. Усанова), 19 статей в центральних журналах, 7 статей у фахових виданнях, 30 матеріалів та тез конференцій, виданих в Україні. Протягом року викладачі кафедри взяли участь у 45 конференціях (25 з яких відбулися поза межами університету, 20 – в ПДПУ імені В.Г. Короленка, серед яких 15 – міжнародні, 29 – Всеукраїнські, 1 – регіональна.

Титульний аркуш робочого зошита з етики для учнів 5 класу

Випускник аспірантури
2011 року Я. Є. Блоха

Протягом 2009 року викладачі кафедри філософії опублікували 88 одиниць друкованої продукції загальним обсягом 57,2 друкованих аркуші. Серед досягнень кафедри у цьому році стало опублікування доцентом А.П. Шибітченко (у співавторстві з Н.А. Андросовою, В.І. Ростовською, О.В. Савельєвою) робочих зошитів для учнів 5 та 6 класу загальноосвітніх навчальних закладів з курсу «Етика» (Харків: Друкарня ДП ХМЗ «ФЕД», 2009) (з грифом МОН України), а також видання методичних рекомендацій з курсу «Філософія» (професор П.А. Кравченко, доцент Л.А. Усанова), 3 статей в центральних журналах, 14 статей у фахових виданнях, 32 матеріалів та тез конференцій, виданих в Україні. Протягом року викладачі кафедри взяли участь у 58 конференціях (32 з яких відбулися поза межами університету, 26 – в ПДПУ імені В.Г.Короленка), серед яких 34 – міжнародні, 24 – Всеукраїнські.

Протягом 2010 року викладачі кафедри філософії опублікували 49 одиниць друкованої продукції загальним обсягом 46,6 друкованих аркуші. Основним здобутком на науковій ниві у цьому році стало видання професором П.А. Кравченком (у співавторстві з доцентом І.І. Діптан) навчального посібника грифом МОН «Українське козацтво: соціально-історичний нарис. У 2-х частинах. – Ч.ІІ» (Полтава: ТОВ АСМІ, 2010) (Лист МОН України № 14/18.1 – 2136 від 30 листопада 2007 року). Окрім того викладачами кафедри було опубліковано 6 статей у центральних журналах, 17 статей у фахових виданнях, 25 матеріалів та тез конференцій, виданих в Україні. За 2010 рік викладачі кафедри взяли участь у 41 конференції (13 з яких відбулися поза межами Полтави).

У 2010 році випускники аспірантури кафедри захистили 2 кандидатські дисертації: Г. В. Радіонова «Тоталлогічний вимір феномену гри» (науковий керівник – професор С. В. Куцепал) і Т. О. Бондар «Категорія «благо» в процесі еволюції соціальних утопій» (науковий керівник – професор П.А. Кравченко).

Протягом 2011 року викладачі кафедри опублікували 74 одиниці друкованої продукції загальним обсягом 43,4 друкованих аркуші. Серед них: 5 статей в центральних журналах, 7 статей у фахових виданнях, 43 матеріалів та тез конференцій, виданих в Україні, 7 методичних рекомендацій, 6 публікацій в інших виданнях. За 2011 рік викладачі кафедри взяли участь у 27 конференціях (18 з яких відбулися поза межами Полтави).

Кадровий склад кафедри у 2011 році поповнив випускник аспірантури Я. Є. Блоха.

Протягом 2012 року викладачі кафедри опублікували 45 одиниць видавничої продукції загальним обсягом 40,6 д.а. Зокрема, професором П. А. Кравченком (у співавторстві з А. М. Єрмоленком, Г. Д. Ємельяненком, М.М. Кисельовим, Я.В. Любимим, В. А. Малаховим, К. Ю. Райдою, С.Л. Шевченком) було опубліковано навчальний посібник з грифом МОНМС України «Теоретичні проблеми сучасної етики» (Полтава: Полтавський літератор, 2012); доцентом Л.А. Усановою (у співавторстві з доцентом І. В. Усановим) було опубліковано статтю «Человек за чертой человечности» у «Вестнику Бакинського славянського університету. Сборник научных статей «Ученые записки». Крім цього викладачами було опубліковано 11 статей у фахових виданнях, 20 матеріалів та тез конференцій, виданих в Україні, 5 методичних рекомендацій, 8 публікацій в інших виданнях. За 2012 рік викладачі кафедри взяли участь у 47 конференціях (22 з яких відбулися поза межами Полтави).

Титульний аркуш навчального посібника з грифом МОНМС України «Теоретичні проблеми сучасної етики»

У цьому ж році випускницею аспірантури В.Ю. Вощенко була захищена кандидатська дисертація «Рефлексія концептів «азійський спосіб виробництва» К. Маркса і «цивілізація» А. Тойнбі в історико-філософському контексті» (науковий керівник – професор П.А. Кравченко).

Протягом 2013 року викладачі кафедри опублікували 65 одиниць видавничої продукції загальним обсягом 70,5 д.а. З них 12 статей у фахових виданнях, 3 матеріали та тези конференцій у зарубіжних виданнях, 28 матеріалів та тез конференцій, виданих в Україні, 8 методичних рекомендацій, 6 навчальних програм, 8 публікацій в інших виданнях.

Випускниками аспірантури Я.Є. Блохою та І.М. Руденком були успішно захищені кандидатські дисертації «Аксіологічні аспекти творчої спадщини В. Г. Короленка (історико-філософський контекст)» та «Інновації у суспільному житті: природа і функціональний потенціал» (науковий керівник – професор П. А. Кравченко).

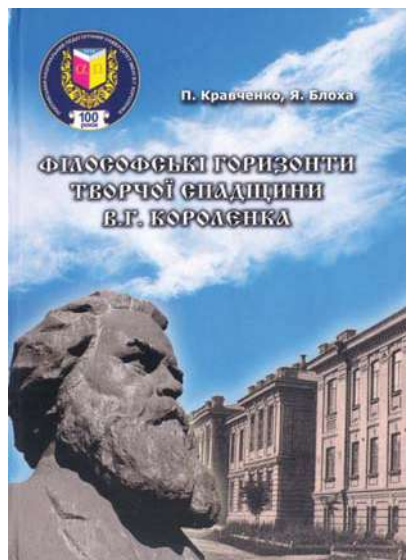
Крім цього у 2013 році асистент Я. Є. Блоха взяв участь у роботі 3 конференцій за межами України: 2-й міжнародної науково-практичної конференції «Филология и культурология: современные проблемы и перспективы развития» (г. Москва, 28 февраля 2013 г.); Общероссийской научно-практической дистанционной конференции с международным участием «Интеллектуальный потенциал российской науки и стран СНГ» (г. Смоленск, 26 мая 2013 г.); Международной научно-практической конференция, посвященной 160-летнему юбилею В.Г. Короленко «Наука, просвещение, искусство провинции в социокультурном пространстве:

Девятое Короленковские чтения» (г. Глазов, 28 октября 2013 г.).

Основним здобутком на науковій ниві на початку 2014 року став випуск професором П.А. Кравченком та доцентом кафедри Я.Є. Блохою монографії «Філософські горизонти творчої спадщини В.Г. Короленка» (Полтава: ПНПУ імені В.Г. Короленка, 2014).

На сьогодні на кафедрі філософії сформувався потужний кадровий потенціал, а кафедра стала одним з провідних наукових та освітніх центрів в Україні.

Осердям наукової діяльності на кафедрі є наукова школа «Вітчизняний культурно-історичний досвід у процесі формування громадянського суспільства», керівництво якою з 1998 року здійснює доктор філософських наук, професор, заслужений працівник освіти України, академік Української Академії політичних наук П.А. Кравченко. Головними напрямками наукового дослідження школи є розкриття культурно-історичної детермінації розвитку людського потенціалу в процесі формування громадянського суспільства і правової держави в Україні; означення стратегії українського державотворення через реконструкцію

Титульний аркуш монографії П. А. Кравченка та Я. Є. Блохи «Філософські горизонти творчої спадщини В. Г. Короленка»

вітчизняного культурно-історичного досвіду та його залучення до структури української державотворчої концепції. За період існування школи її членами було опубліковано 336 наукових праць, з них монографій – 14, захищено 3 докторські й 10 кандидатських дисертацій.

Так, за новітній період історії кафедри (2004-2014 рр.) її викладачами було підготовлено і опубліковано 600 наукових праць загальним обсягом понад 250 друкованих аркушів, що є свідченням високого наукового та методичного рівня викладачів кафедри. Зокрема, завідувач кафедри П. А. Кравченко за 2006-2013 роки за підсумками науково-дослідної роботи неодмінно посідає місце у першій п'ятірці серед понад 400 викладачів університету.

Основні результати діяльності кафедри відображені у монографіях, публікаціях, а також матеріалах наукових конференцій. За період з 1992 по 2014 роки кафедрою проведено 1 міжнародна, 9 Всеукраїнських та 5 міжвузівських науково-практичних та теоретичних конференцій та семінарів, предметом розгляду яких стали кардинальні проблеми сучасної вищої освіти у гносеологічному та аксіологічному аспектах, якість підготовки фахівців як пріоритетна мета освітнього процесу, формування національних та загальнолюдських цінностей засобами освіти, міжнародні співпраця й інтеграція в сфері освіти та інші актуальні проблеми розвитку сучасної філософії.

Серед останніх конференцій, проведених кафедрою, виокремимо Всеукраїнську науково-теоретичну конференцію «Ірраціональне підґрунтя раціональності», яка відбулася 14 травня 2009 року, та науково-практичну конференцію «Реалії та ілюзії свободи: філософський аналіз сучасності», яка відбулася 21-22 жовтня 2011 року. У роботі вказаних конференцій взяли участь більш ніж двісті науковців з провідних закладів освіти і науки України, у тому числі: Інституту філософії імені Г.С. Сковороди НАН України, Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Київського національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова, Львівського національного університету імені Івана Франка та інших навчальних і наукових закладів з Києва, Харкова, Дніпропетровська, Чернівців, Запоріжжя, Луганська та Полтави, серед яких 32 докторів та близько 130 кандидатів наук.

За останній час значно зріс методичний рівень кафедри, викладачі розробили навчально-методичне забезпечення усіх дисциплін, які ними викладаються. Особливо відзначаємо в цьому напрямку роботу професора П.А. Кравченка, доцентів Л.А. Усанової, Н.І. Головіної, А.П. Шибітченко.

Зокрема, у 2002 році опубліковано програма та плани семінарських занять для магістрів з курсу «Філософія», у 2003 р. – програма курсу, теми лекційних і семінарських занять з дисципліни «Логіка», методичні рекомендації до самостійної роботи з курсу «Логіка», у 2004 році – методичні рекомендації для студентів заочного відділення з курсу «Актуальні проблеми релігієзнавства», у 2005 році – програма, плани семінарських занять та теми для самостійної роботи з дисципліни «Історія філософії», у 2008 році – програма курсу, тематика контрольних робіт та методичні рекомендації для студентів заочної форми навчання усіх спеціальностей з курсу «Філософія», навчально-методичні матеріали та рекомендації для студентів II курсу з дисципліни «Філософія. Логіка» та програма курсу та навчально-методичні матеріали до спецкурсу «Вступ до гендерної теорії», 2009-2014 роках – навчально-методичні матеріали та рекомендації для студентів усіх напрямів підготовки педагогічного університету з дисципліни «Етика та естетика».

Викладачі кафедри не лише постійно підвищують свій методичний і науковий рівень, а й керують науково-дослідною роботою студентів та аспірантів.

Керівництво аспірантами здійснює доктор філософських наук, професор П. А. Кравченко. Протягом усього періоду існування аспірантури зі спеціальності 09.00.03 – соціальна філософія та філософія історії в ній навчалося 19 осіб; на червень 2014 року в аспірантурі навчаються 3 аспіранти денної форми навчання.

Аспірант Я.Є. Блоха у 2007 році став лауреатом щорічної міської премії імені Володимира Короленка у номінації «для студентської та творчої молоді» – за активну участь у громадському та культурному житті міста, а у 2008 році став переможцем III етапу Всеукраїнського просвітницько-патріотичного конкурсу «вчинених дій» «Голодомор 1932-1933 років. Пам'ять народу» (науковий керівник – професор П.А. Кравченко).

У 2013 році наукова робота аспіранта Т.С. Литвина «Голодомор 1932-1933 рр. на Глобинщині та Решетилівщині» відзначена дипломом I ступеня у групі аспірантські наукові роботи в Конкурсі наукових аспірантських і студентських робіт з тематики Голодомору з нагоди 80 роковин (науковий керівник – асистент Я.Є. Блоха).

Титульний аркуш матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції «Реалії та ілюзії свободи: філософський аналіз сучасності»

У жовтні 2013 року Т.С. Литвин взяв участь у Міжнародній науковій конференції «Опозиція як категорія культури», яка відбулася у Люблінському університеті Марії Склодовської-Кюрі, з доповіддю: «Бінарне мислення і аналіз соціокультурних процесів у постсучасності» і отримав відповідний сертифікат (науковий керівник – професор П.А. Кравченко).

Викладачі кафедри керують науково-дослідною роботою студентів. Найактивнішими серед них є професор П.А. Кравченко, доценти Л.А. Усанова, А.П. Шибітченко, доцент кафедри Я.Є. Блоха. На кафедрі працюють 7 проблемних груп: «Проблеми сучасного державотворення в Україні» (керівник – професор П.А. Кравченко (7 осіб)); «Проблеми комунікації» (керівник – доцент В.М. Вакуліна (4 особи)); «Філософсько-теоретичні проблеми культури» (керівник – доцент Н.І. Головіна (7 осіб)); «Актуальні проблеми сучасності» (керівник – доцент Л.А. Усанова (6 осіб)); «Проблеми моральної свідомості в сучасному суспільстві» (керівник – доцент А.П. Шибітченко (9 осіб)); «Розробка філософських ідей представниками української діаспори» (керівник – старший викладач Д.І. Слободянюк (4 особи)); «Культура як засіб формування свідомості сучасної молоді» (керівник – асистент О.Д. Сіпіна (3 особи), члени яких у 2004-2014 роках підготували понад 120 наукових публікацій.

Одним з пріоритетних напрямків наукової роботи студентів є їх участь у Всеукраїнських студентських олімпіадах та конкурсах студентських наукових робіт з філософії та релігієзнавства. Так, у травні 2006 року студент II курсу психолого-педагогічного факультету С.С.Лубін та студент IV курсу історичного факультету Я.Є. Блоха взяли участь у I Всеукраїнській студентській олімпіаді з дисципліни «Філософія. Релігієзнавство», яка відбувалася у м. Острозі (керівник – професор П.А. Кравченко). За її підсумками Я.Є. Блоха зайняв III місце серед студентів теологічних та філософських факультетів провідних вузів України.

У 2008 році студенти історичного факультету І. В. Загребельний та І. М. Руденко взяли участь у II Всеукраїнській студентській олімпіаді з дисципліни «Філософія. Релігієзнавство», яка відбувалася у м.Донецьку (керівник – професор П.А. Кравченко). За її результатами студент історичного факультету (групи ІС-31) І. В. Загребельний зайняв II місце, а команда Полтавського державного педагогічного університету імені В.Г. Короленка зайняла I місце серед 25 вузів.

У 2012 році наукова робота студенток V курсу А. О. Сень та О. С. Сулими «Археологія симулякрів» відзначена дипломом II ступеня (наукові керівники – професор П.А. Кравченко, доцент В.М. Вакуліна)

Викладачі кафедри (професор П.А. Кравченко, доценти Л.А. Усанова та В.М. Вакуліна) також забезпечують проведення кандидатських екзаменів з філософії та екзаменів з філософії при вступі до аспірантури. Надаються науково-теоретичні консультації пошукачам по написанню рефератів з філософії і перед складанням кандидатських екзаменів з філософії. Зокрема, професор П.А. Кравченко читає курс лекцій з філософії для аспірантів та пошукачів.

Кафедра філософії активно співпрацює з провідними науковими установами України та зарубіжними навчальними закладами.

Найбільш тісно викладачі кафедри співпрацюють з відділами соціальної філософії та філософської антропології Інституту філософії імені Г. С. Сковороди НАН України, кафедрами історії філософії та теорії філософії Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, кафедрою історії філософії Національного університету імені Тараса Шевченка, ка-

федрою соціальної філософії та філософії історії Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова.

Так, спільно з Інститутом філософії імені Г.С. Сковороди НАН України кафедра випускає науково-теоретичний часопис «Філософські обрії». За період з 1999 по 2014 роки випущено 30 номерів журналу, який з 2000 року входить до переліку наукових фахових видань України, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук у галузі «Філософські науки» (головні редактори – професор А. М. Колодний та професор П. А. Кравченко).

Постійні зв'язки з різними науковими закладами зарубіжжя підтримує професор П.А. Кравченко. Зокрема, він налагодив тісну співпрацю із Зеленогурським університетом (м. Зелена Гура, Польща), Башкірським державним університетом (м. Уфа, Російська федерація), Гуманітарною академією імені Олександра Гіетстора (факультет історії) (м. Пулпук, Польща) з питань сприяння публікуванню матеріалів, поданих науковцями обох сторін, у збірниках наукових праць факультетів чи окремими виданнями та спільного проведення наукових конференцій, симпозіумів, тематичних столів по узгодженій сторонами тематики.

25 листопада 2013 року кафедрою було укладено договір про співпрацю з Вищою школою європейських та регіональних досліджень (м. Чеське Будейовіце, Чеська Республіка). Серед напрямів співпраці договором визначені такі: дослідження з наукових проблем філософських, гуманітарних і суспільних наук, що становлять взаємний інтерес; експертиза науково-дослідних робіт, науково-технічної продукції, рецензування наукових статей, монографій; організація і проведення спільних наукових конференцій, симпозіумів, семінарів, виставок, нарад тощо; підготовка та видавництво підручників, навчальних посібників, наукових монографій та періодичних видань; поширення результатів наукових досліджень серед широкої наукової громадськості міжнародного співтовариства.

Завідувач кафедри філософії, доктор філософських наук, професор П. А. Кравченко

Колектив кафедри філософії (фото 2012 року)

На квітень 2014 року на кафедрі працює 10 штатних викладачів кафедри (з них – 1 – доктор наук, професор Петро Анатолійович Кравченко – автор понад 350 наукових праць, найбільш вагомим серед яких є 15 монографій та 9 навчальних посібників для учнів та студентів; 5 – кандидатів філософських наук, доцентів: Вікторія Миколаївна Вакуліна, Наталія Ігорівна Головіна, Юрій Юрійович Пономарьов, Людмила Анатоліївна Усанова, Антоніна Петрівна Шибітченко, 1 – кандидат філософських наук, доцент кафедри Ярослав Євгенійович Блоха (заступник завідувача кафедри), кандидат філософських наук, старший викладач Сергій Миколайович Москаленко, старший викладач Дмитро Іванович Слободянюк, асистент Олена Дмитрівна Сіпіна), які на високому професійному рівні забезпечують на усіх факультетах університету викладання більше 40 навчальних дисциплін з курсів: «Філософія»,

«Історія філософії», «Логіка», «Логіка і методи логічного аналізу тексту», «Релігієзнавство», «Етика», «Естетика», «Етика та естетика», «Історія науки і техніки», «Методика викладання предмету «Людина і світ», «Практична та комунікативна філософія», «Соціальна філософія», «Цінності європейських цивілізацій», «Громадянське суспільство в Україні», «Теоретичні і філософські проблеми культури», «Соціальна антропологія» тощо. Обов'язки старшого лаборанта понад 20 років сумлінно виконує Валентина Валентинівна Батеко.

Викладачі кафедри філософії (2014 рік)

В. М. Вакуліна

Н. І. Головіна

Ю. Ю. Пономарьов

Л. А. Усанова

А. П. Шebігченко

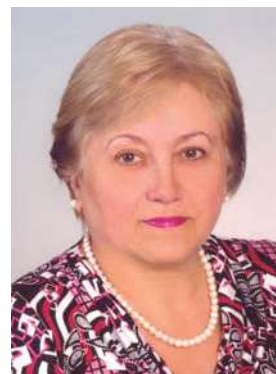
Я. С. Блоха

С. М. Москаленко

Д. І. Слободянюк

О. Д. Сіпіна

В. В. Батеко

КАФЕДРА ПРАВОЗНАВСТВА

Кафедра правознавства в Полтавському національному педагогічному університеті імені В.Г.Короленка була створена у вересні 2004 року на базі історичного факультету з ініціативи його декана – професора Кравченка Петра Анатолійовича. Така потреба виникла у зв'язку з необхідністю якісної підготовки фахівців напряму підготовки «Історія», спеціалізації «Правознавство» та забезпечення викладання низки правничих курсів для майбутніх учителів інших спеціальностей. Це наймолодша кафедра факультету не лише за часом створення, а й за середнім віком викладачів – 37 років. Сьогодні на кафедрі працюють 4 кандидати наук, 3 доценти, 5 із 9 викладачів мають вищу юридичну освіту.

Першим кроком у цьому напрямку стало відкриття спеціалізації «Право» в тодішньому педінституті, коли в 1986-1987 навчальному році було здійснено набір студентів за подвійною спеціальністю, котрі здобували кваліфікацію «Вчитель історії, суспільствознавства та правознавства». До того часу відбувалася підготовка студентів, котрі отримували кваліфікацію «Вчитель історії та суспільствознавства». Слід зазначити, що тоді навчальна дисципліна мала назву «Радянське право». Окрім цього курсу, що як обов'язковий викладався на всіх факультетах, на історичному факультеті вивчалися такі правничі курси: «Методика викладання радянського права», «Теорія держави і права», «Радянська держава і право», «Історія правових і політичних вчень», вивчалися такі галузі права як адміністративне, земельне, цивільне право і процес, сімейне, трудове, кримінальне, забезпечення законності та правопорядку в СРСР. Введення нової спеціальності потребувало підготовлених кадрів викладачів з правознавчих дисциплін. Поповнення кадрів відбувалося двома шляхами: залучення нових кадрів та перекваліфікація вже існуючих. На початку 1990-их років викладання правничих курсів забезпечували А.М. Утіралова і С.В. Захлестун, котрі мали юридичну освіту. Тривалий час в університеті працювала Н.І. Романенко, котра віддала нашому навчальному закладу 35 років свого життя, половину з яких викладала курс «Правознавство» на всіх факультетах.

Перший склад викладачів новоствореної кафедри правознавства. Фото 2005 р.

Відсутність спеціалізованої кафедри призвела до того, що викладання правничих дисциплін забезпечували в різний час різні кафедри, зокрема, кафедра соціально-політичних дисциплін (згодом політичної історії, згодом історії України), всесвітньої історії, політекономії. Звісно, це ускладнювало роботу викладачів відсутністю єдиного підходу та єдиних вимог до підготовки фахівців. Разом з цим, уведення нової спеціальності дало перші результати з виховання власних викладацьких кадрів. Саме серед перших випускників нової спеціальності був Б. М. Бездітько, нині старший викладач кафедри.

Збільшення правових дисциплін, поява досвідчених викладачів та висока популярність цієї спеціалізації абітурієнтів викликали необхідність створення спеціалізованої кафедри, що й відбулося у 2004 році. З часу створення кафедру очолювала д.ю.н., проф. Г. В. Лаврик (2004-2007 рр.), упродовж 2007-2008 років завідувачем була к.і.н., доц. Г. В. Терела, з 2008 року на чолі кафедри – к.і.н., доц. Т. В. Жалій.

Колектив кафедри правознавства забезпечує навчально-методичний супровід правничих дисциплін для всіх напрямків підготовки з вибіркових дисциплін «Основи конституційного права», «Правознавство» (освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр»), «Конституційного права України», «Чинники успішного працевлаштування за фахом» («спеціаліст»), «Правові основи здійснення освітньої діяльності», «Чинники успішного працевлаштування за фахом» («магістр»). Колектив кафедри правознавства забезпечує викладання дисциплін навчального плану напряму підготовки – «Історія», спеціалізації «Правознавство». Для вивчення студентам пропонується широкий спектр правничих курсів. До них належать: теорія держави і права, історія

держави і права України, історія держави і права зарубіжних країн, римське право, порівняльне правознавство, екологічне право України, конституційне право України, кримінальне право і процес, міжнародне право, судові й правоохоронні органи, адміністративне право, сімейне право, правові основи освітянської діяльності, методика викладання правознавства, правознавство, трудове право, криміналістика, екологічне право, правове регулювання соціальної політики в Україні, цивільне право і процес. Викладання навчальних курсів здійснюється на основі авторських навчальних програм, розроблених викладачами та затверджених вченою радою університету. У зв'язку із запровадженням кредитно-модульної системи організації навчального процесу до всіх курсів викладачі розробили методичне забезпечення, яке включає навчальну програму курсу, конспекти лекцій, плани семінарських занять, методичні рекомендації для підготовки до семінарських занять, питання для самостійної роботи студентів, індивідуальні навчально-дослідні завдання, списки навчальної, наукової, нормативної літератури, питання для самоконтролю студентів. Безумовним досягненням колективу кафедри є підготовка навчального посібника «Правознавство» з грифом МОН України (доц. – К.Б. Пивоварська).

Наукова робота сьогодні є пріоритетним напрямком діяльності викладачів. За період існування кафедри відбулося обговорення та захист таких дисертацій: К. Б. Пивоварська «Вірменська національна меншина в Україні у 20-30-ті роки ХХ ст.» (2005 рік); Т. В. Жалій (Нагорна) «Духовні християни в Україні наприкінці ХVІІІ – у першій половині ХІХ століть» (2007 рік); В.В. Нагорний «Правове регулювання діяльності релігійних течій православного походження в Україні наприкінці ХVІІІ – на початку ХХ століття» (2013 рік). Кількість публікацій викладачів у 2013 році – 33 одноосібні статті у фахових та закордонних виданнях: «Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету», серія «Юриспруденція», «Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова», Електронне наукове фахове видання «Порівняльно-аналітичне право», «Науковий вісник Херсонського державного університету», серія «Юридичні науки», «Международный научно-практический правовой журнал «Закон и жизнь» (Республіка Молдова).

**Завідувач кафедри
правознавства, кандидат
історичних наук, доцент
Т.В.Жалій**

Студентська наукова робота зорганізована шляхом залучення студентів до проблемних груп з альтернативної тематики: «Актуальні проблеми методики викладання правничих курсів у ЗНЗ та ВНЗ України», «Актуальні проблеми трудового законодавства», «Докази й доказування у вітчизняному процесуальному праві», «Актуальні питання правозахисного руху в Україні». Результатом такої співпраці є студентські публікації в наукових виданнях, матеріали конференцій (74 студентські статті за результатами 2013 року).

Традиційною стала Всеукраїнська студентська науково-практична конференція «Правозахисний рух в Україні: історія та сучасність», яка всьоме відбулася 09 квітня 2014 року. Найвищим досягненням студентської науки стала участь у ІІ турі Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт випускниць історичного факультету Валентини Мусієнко (наук. кер. – ст. викл. О. О. Штепа) та Марини Діденко (наук. кер. – доц. Т. В. Жалій), що проводився на базі юридичного факультету Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки (м. Луцьк, 2013).

Важливою видається навчально-методична діяльність колективу кафедри, тому забезпечується належний методичний рівень викладання курсів за кредитно-модульною системою організації навчального процесу. Викладачі кафедри розробили методичні рекомендації, які включають навчальні програми, робочі навчальні програми, плани семінарських і практичних занять, завдання для самостійної та індивідуальної роботи, типові завдання для проведення ректорського контролю, бази ККР, банк тестів, перелік літератури, контрольні запитання з усіх дисциплін навчальних планів (його варіативної та інваріативної частин). На внутрішньому сай-

ті університету розміщені необхідні для студентів навчально-методичні вказівки для вивчення правничих курсів, згідно затвердженого графіка здійснюється їх індивідуальне консультування, надання правової допомоги в рамках функціонування осередку «Юридичної клініки». Особливістю запровадження інноваційних технологій на кафедрі правознавства є поступовий процес застосування кейс-технологій, широке використання дидактичних матеріалів, збірників юридичних задач, правових ситуацій, робота з офіційними інтернет-сайтами органів державної влади та місцевого самоврядування.

Потужним є напрямок виховної роботи, що реалізується в різних його формах: просвітницькій, навчальній, науковій, методичній. Різноманітні заходи, лекторії, круглі столи, мета яких – підвищення рівня правової культури, подолання випадків правового нігілізму в молодіжному середовищі – систематично проводяться з ініціативи викладачів та студентів. Урочисто й невимушено відбуваються щорічні святкування Дня юриста (жовтень), Дня толерантності (листопад), Міжнародного дня прав людини (грудень), Дня захисту прав дитини (червень). Викладачі кафедри є кураторами академічних груп історичного факультету, беруть участь у загальноуніверситетських і факультетських заходах. Спрямованість заходів – правове, громадянське виховання молоді, формування правосвідомості, сприяння становленню активної громадянської позиції студентів.

Традиційними є заходи правничої тематики, які проводяться в рамках Днів історичного факультету: зустрічі з працівниками правоохоронних органів, екскурсії до судових органів, ви-

Колектив кафедри правознавства. Жовтень 2014 р.

конавчої та кінологічної служб, брейн-ринг для студентів V курсу – майбутніх учителів правознавства на тему «Я вмю й можу захищати свої права», круглий стіл для студентів I курсу «Мої права й обов'язки студента».

Викладачі кафедри долучаються до просвітницької роботи спільно з місцевими органами влади та громадськими організаціями, науковими керівниками учнівських наукових робіт школярів-членів МАН (Б.М. Бездітько, К.Б. Пивоварська, Т.В. Жалій). Викладачі кафедри є членами журі III етапу Всеукраїнської олімпіади з правознавства, завідувач кафедри у 2014 році взяла участь в оцінюванні учнівських робіт IV етапу Всеукраїнської олімпіади з історії у м. Полтаві.

Кафедра працює над удосконаленням системи моніторингу якості освіти на виконання «Програми дій щодо реалізації положень Болонської декларації в системі вищої освіти і науки України», організує просвітницькі заходи для реалізації положень «Програми правової освіти населення полтавської області 2011-2015 років». З метою підвищення науково-теоретичного та методичного рівнів викладання навчальних курсів проводяться відкриті заняття. Протягом кожного навчального року відбуваються засідання кафедри, де обговорюються актуальні питання методики викладання правничих дисциплін та навчальної, наукової й виховної робіт. Кафедральні методичні семінари присвячені особливостям організації навчального процесу з вивчення правознавства в середній та вищій школах. Викладачі оперативно реагують на зміни навчальних програм у ЗНЗ з предметів «Правознавство. Практичний курс», «Практичне право», «Ми – громадяни України», «Права людини» та вносять відповідні корективи до тих дисциплін, які вони викладають.

НАУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ СТУДЕНТІВ ФАКУЛЬТЕТУ

Протягом усього періоду існування на факультеті не переривається багаторічна традиція участі студентів під керівництвом викладачів у науково-дослідній роботі. Фундамент цієї традиції заклали перший викладач історії і географії Полтавського учительського інституту М.М. Тарасов, а згодом – відомі професори-історики Д. І. Багалій, І. Ф. Рибаків (перший декан тодішнього історико-філологічного факультету), О. М. Васильєва, Н. Ю. Мірза-Авакянц та інші.

У середині 20-х років в інституті здобував освіту майбутній директор інституту історії АН України О. К. Касименко. У довоєнні та повоєнні роки тут працювали випускники вузу доценти П. І. Шебітченко, С. О. Данішев, М. І. Малич. Уславили інститут його випускники, учителі історії, Герої Радянського Союзу А. І. Дробаха і П.І. Клепач.

У 1965 році було проведено перший інститутський конкурс на кращу дослідницьку роботу, в якому взяли участь і п'ять студентів-істориків. Переможцем конкурсу з гуманітарних наук став студент II курсу історико-філологічного факультету Л. Семергей.

У 1964-1966 роках практикувалося видання тез доповідей студентських наукових конференцій Полтавського педінституту. У 1966 р. понад 10 студентів-науковців історичного факультету опублікували висновки із своїх перших досліджень у галузі вітчизняної і всесвітньої історії.

Свідченням зростання рівня наукової роботи студентів-істориків у 60-і роки став факт участі членів студентського наукового товариства в кількох всесоюзних і республіканських конференціях. Студент III курсу історичного факультету Ю. Жуков у 1967 р. посів III місце та отримав диплом лауреата Всесоюзної студентської наукової конференції, присвяченої п'ятдесятиріччю Жовтневої революції. На республіканській науково-теоретичній конференції з історії комсомолу (м. Одеса, квітень 1969 р.) студент О. Єрмак зробив повідомлення про підпільно-партизанський рух на Полтавщині в 1941-1943 роках.

У травні 1969 р. в Луганську проходила перша республіканська студентська конференція педвузів України з суспільних наук. Історичний факультет Полтавського педінституту там презентували 4 студенти. Перші місця у різних секціях тоді посіли студенти IV курсу О. Єрмак та М. Якименко, які представили роботи з історії партизанської війни з німецько-фашистськими загарбниками на Полтавщині і Сумщині (науковий керівник професор А. С. Черевань).

У пошуках більш ефективних шляхів залучення студентів до науково-дослідної роботи кафедри історії СРСР і УРСР та всесвітньої історії з початку 70-х років почали організовувати проблемні наукові гуртки. Як правило, гуртківці досліджували проблематику, споріднену з науковими інтересами своїх керівників. Значна частина студентів стала виконувати курсові роботи з використанням архівних матеріалів та педагогічного досвіду вчителів області. У 1972 р. чотири випускники історичного факультету – В. Савельєв, С. Юренко, О. Черній і Б. Мороко вперше успішно захистили дипломні роботи.

Протягом багатьох десятиліть науково-дослідна робота студентів здійснювалася в наукових гуртках при кафедрах. Діяло студентське наукове товариство. Але у 80-х роках в інституті основною ланкою науково-дослідної роботи студентів стало написання ними курсових і дипломних робіт. Усі студенти 3-5 курсів під керівництвом викладачів займаються пошуковою діяльністю у так званих проблемних групах по 6-10 чоловік.

Тематика наукових досліджень студентів актуальна. Вона охоплює

Студентська наукова конференція з нагоди 100-річчя професора А. С. Череваня. У президії учні вченого – професори М. А. Якименко, Г. Т. Капустян, доценти Н. К. Кочерга, О. П. Єрмак. Вересень 2006 р.

ла всі дисципліни, що викладалися на кафедрах, а також постійно пов'язувалася з історичним та географічним краєзнавством. Студенти працювали переважно над дослідженням синтетичного характеру, але немало з них обирали і теми аналітичного напрямку. Десятки студентів, які досліджували теми з історії міст і сіл чи якихось значних подій з історії Полтавщини, опрацьовували не лише опубліковані джерела книгозбірень, а й збирали матеріали в архівах та музеях міста й області.

Студенти історичного факультету брали участь у наукових конференціях, публікували результати своїх наукових досліджень у наукових збірниках та в періодичній пресі. Так, лише в 1992 році, як засвідчує інститутський науковий збірник «Макаренківські читання» (м. Полтава, 1993), надруковано повідомлення таких студентів історичного факультету, як В. Яновський, І. Кундій, А. Гологуз, С. Борківець, В. Клусович та Ю. Шаповал. Щороку на трьох кафедрах історичного факультету студенти публікували по 7-10 наукових праць.

Нині дослідницька робота студентів концентрується навколо проблемних наукових груп. При п'ятьох кафедрах їх налічується 23 з кількістю учасників 297. Окрім того на кафедрі географії та краєзнавства діють 2 наукові гуртки, де працюють 35 студентів. Кожна кафедра є осередком наукової роботи студентів і забезпечує реалізацію пошукових інтересів науковців-початківців.

Апробацію результати досліджень молодих науковців проходять під час виступів на конференціях, метою яких є залучення студентів до науково-практичної діяльності й стимулювання, підтримка наукової діяльності молоді. Серед конференцій, проведення яких стало традицією для факультету – студентська наукова конференція історичного факультету, Всеукраїнська студентська науково-практична конференція «Правозахисний рух: історія та сучасність», Полтавські студентські наукові читання із всесвітньої історії.

Так, 26 квітня 1998 року 14 студентів зробили повідомлення з актуальних проблем історії краю на Першій науковій студентській конференції історичного факультету, присвяченій 825-річчю міста Полтави. Відтоді на факультеті було проведено 17 таких конференцій, у матеріалах яких щороку публікують результати своїх наукових досліджень понад 70 молодих науковців.

Хороший почин на факультеті зробила кафедра правознавства, яка організувала проведення в 2008-2014 рр. щорічної Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції «Правозахисний рух: історія та сучасність». До збірників матеріалів конференцій увійшли публікації, які відображають погляд студентства на проблемні питання історії правозахисного руху та реалій сучасності щодо реалізації прав і свобод людини і громадянина в Україні.

Значним здобутком в галузі організації студентської науково-дослідницької роботи стало проведення у березні 2014 року, до 100-ліття Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка кафедрою всесвітньої історії та методики викладання історії Перших Полтавських студентських наукових читань із всесвітньої історії за участю студентів і магістрантів ПНПУ імені В.Г. Короленка, Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка та Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. Всього в роботі цього форуму взяли участь 55 осіб.

Студенти і магістранти історичного факультету також гідно представляють Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка на Всеукраїнських конкурсах і олімпіадах.

Так, у 1992 р. студент В. Клусович на республіканській олімпіаді з історії у Київському педагогічному університеті імені М. П. Драгоманова в індивідуальному змаганні посів II місце. Там же на олімпіаді в 1996 р. студенти В. Дудка і Л. Подошвелєва отримали відповідно дипломи I та II ступеня.

На високому організаційному і науковому рівні пройшла олімпіада на історичному факультеті у 1997 році. Її призерами

в інституті стали студенти О. Гресь, О. Коваленко, Ю. Рожко і О. Ященко, а студенти О. Коваленко, Ю. Рожко та О. Ященко на Всеукраїнській олімпіаді з історії у Волинському університеті (Луцьк) посіли II загальнокомандне місце.

У 1998 році студент I курсу Д. Каплін посів I місце на VI Всеукраїнській студентській олімпіаді з історії України. На Міжнародній студентській науковій конференції «Історія очима молодих дослідників» була високо оцінена доповідь студентки II курсу Т. Нагорної.

У 2000 році студенти IV курсу О. Лахно та V курсу Р. Марченко взяли участь у II турі Всеукраїнської студентської олімпіади з історії та методики її викладання (м. Луганськ, квітень 2000 р.). Серед 66 учасників О. Лахно посів 6 місце, а Р. Марченко – 7 місце. Успіхи цих молодих дослідників були відзначені в «Українському історичному журналі»(2000. – №4. – С. 158). 6 місце завоювала студентка М. Богданова на Всеукраїнській студентській олімпіаді з географії та методики її викладання (м. Луцьк, квітень 2000 р.).

На Міжнародній студентській науковій конференції «Велика Вітчизняна війна очима молодих дослідників» (м. Донецьк, жовтень 2000 р.) за найкращу доповідь на тему «Діяльність партизанського загону ім. С. Будьонного на Полтавщині» була відзначена Т. Нагорна.

У 2001 році студент V курсу О.П. Лахно посів на Всеукраїнській студентській олімпіаді з історії в місті Луганську II місце, а студентка IV курсу Л. В. Кнюпа – 7 місце. На Міжнародній студентській конференції з історії народної освіти (м. Київ) студентка V курсу Н.М. Онищенко зайняла II місце. Студентка III курсу Т.В. Нагорна на Міжнародній студентській науковій конференції «Україна в системі міжнародних відносин очима молодих дослідників», що проходила у місті Донецьку 19-20 жовтня отримала диплом переможця у своїй науковій секції. Дана студентка також була відзначена Почесною грамотою виконавчого комітету Полтавської міської ради за зайняте II місце в конкурсі науково-публіцистичних проектів, присвяченому 10-й річниці Незалежності України.

У квітні 2002 року в місті Луцьку на Всеукраїнській олімпіаді зі спеціальності «Географія» команда історичного факультету посіла III командне місце, а студентка О. Сороколат виборола II місце. Студентка V курсу Л. Кнюпа на Всеукраїнській олімпіаді з історії у Кам'янець-Подільську зайняла III місце. На II етапі Всеукраїнської студентської олімпіади з навчальної дисципліни «Конституційне право» (травень 2002 року) команда історичного факультету серед 130 команд юридичних факультетів зайняла III місце.

Студентка IV курсу Т. В. Нагорна була нагороджена дипломом за I місце у Всеукраїнській студентській науковій конференції «Гуманістичні цінності світових цивілізацій та проблеми сучасного світу», що проходила у м. Кривий Ріг 23-24 квітня 2002 року.

Наукові досягнення та активна громадська робота Т. В. Нагорної були відзначені Почесними грамотами виконавчого комітету Полтавської міської ради (2001 рік) та Полтавської обласної державної адміністрації (2002 рік).

У березні 2003 року команда історичного факультету на II етапі Всеукраїнської студентської олімпіади з навчальної дисципліни «Конституційне право» посіла вже I командне місце, в тому числі студент О. Потапов здобув I особисте місце, О. Кульчий – II і Є. Федоренко – III місце.

У 2004 році студент V курсу І.О. Сердюк на Всеукраїнській олімпіаді з навчальної дисципліни «Методика викладання історії» (квітень 2004 року, місто Переяслав-Хмельницький) вибо-

ров 4 місце. Почесними грамотами оргкомітету Всеукраїнської студентської олімпіади з географії (м. Чернівці, квітень 2004 року) були нагороджені студентка V курсу О.С. Швець та студент IV курсу С. М. Шевчук.

У 2005 році студент II курсу Я. Є. Блоха завоював першість у Всеукраїнському етапі Міжнародного конкурсу з української мови і був нагороджений премією Освітньої фундації Петра Яцика (місто Торонто, Канада). На Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт «Роль профспілок у становленні та розвитку соціальної держави в Україні: погляд молоді» (м. Київ, 21-24 березня 2005 року) диплом I ступеня виборов студент V курсу О. О. Штепа. На Всеукраїнській олімпіаді з географії (22-23 березня 2005 року, м. Чернівці) студент V курсу історичного факультету С. М. Шевчук посів 5 місце.

У 2006 році студент III курсу О. Лук'яненко став переможцем Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт з природничих, технічних і гуманітарних наук з напрямку «Політичні науки». Він же нагороджений дипломом за I місце у номінації «наукове дослідження» Всеукраїнського молодіжного конкурсу «Новітній інтелект України». Студент IV курсу Я. Блоха та студентка III курсу І. Кругляк стали лауреатами VII Міжнародного конкурсу з української мови імені Петра Яцика.

Я. Є. Блоха був нагороджений грамотою Полтавської обласної ради за активну участь в організації місцевого самоврядування та з нагоди Дня студента.

У 2007 році студент IV курсу Я. Блоха зайняв III місце на Всеукраїнській олімпіаді зі спеціальності «Філософія. Релігієзнавство», яка проходила у Національному університеті «Острозька академія». У номінації «Політичні науки» у II турі олімпіади студент IV курсу В. Нагорний отримав спеціальний диплом. Робота студентів IV курсу Я. Є. Блохи та М. С. Ізюмова «Забезпечення законності і правопорядку в територіальній громаді міста Полтави» була відзначена дипломом III ступеня в конкурсі студентських наукових робіт «Від студентського самоврядування – до самоврядування громад», заснованому Полтавською обласною радою.

У 2008 році на Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт з історії імені Ковалевських студент-випускник В. Нагорний за ґрунтовне дослідження в галузі історії України «Юридична природа українсько-московського договору 1654 року: до історіографії проблеми» став переможцем конкурсу, отримав диплом I ступеня і грошову премію. Диплом I ступеня на Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт з історії отримав студент V курсу Я. Блоха за дослідження «Соціальна політика гетьмана І.С.Мазепи в 1707-1708 роках у працях істориків україномовної зарубіжної діаспори». Його ж робота «Голодомор 1932-1933. Пам'ять народу» посіла перше місце на Всеукраїнському просвітницько-патріотичному конкурсі «Вчинених дій щодо вшанування пам'яті жертв Голодомору 1932-1933 років».

Наукова робота «Проблема підвищення законності і правопорядку в територіальній громаді міста Полтави» студентів V курсу Я. Є. Блохи та М. С. Ізюмова була відзначена дипломом II ступеня на Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт з юридичних наук (3-4 червня, м. Харків).

Я. Блоха також зайняв перше місце на обласному турі VIII Міжнародного конкурсу з української мови імені П. Яцика.

На творчому турі Всеукраїнської студентської олімпіади з педагогіки у травні 2008 року студентка IV курсу Н. П'ятаха

здобула диплом за зайняте третє місце. Наукова робота студентки V курсу І. Кругляк «Актуальні проблеми вивчення Голодомору 1932-1933 років на Полтавщині» отримала перше місце на обласному конкурсі студентських і учнівських робіт з даної проблематики, яку в жовтні 2008 року проводило Управління освіти та науки Полтавської облдержадміністрації.

У 2009 році на II етапі Всеукраїнської студентської олімпіади зі спеціальності «Філософія, Релігієзнавство», яка відбулася 24-26 березня 2009 року в м. Донецьку, команда історичного факультету посіла I командне місце серед 25 вузів, а студент III курсу І. Загребельний – II індивідуальне місце. Магістрантка С. Шульга отримала диплом I ступеня на Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт з історії (м. Херсон, квітень 2009 року) за дослідження «Полтавське губернське земство як прогресивний чинник соціально-економічного розвитку Полтавщини».

Робота І. С. Кругляк «Динаміка рівня політичної активності студентської молоді регіону у 2004-2009 рр.» посіла третє місце на щорічному конкурсі студентських наукових робіт під егідою Полтавської обласної ради «Від студентського самоврядування – до самоврядування громад».

У 2010 році студентка IV курсу В. Морівець отримала диплом I ступеня як переможець у Міжнародному молодіжному конкурсі наукових робіт, який проводився Всеукраїнським благодійним фондом «Україна – Свята Родина» за працю «Полтавська битва і геополітичний вимір сьогодення». Вона ж завоювала заохочувальний диплом на Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт у місті Херсоні за оригінальність наукового дослідження «Полівасалітетність як засадничий принцип дипломатії Пилипа Орлика».

Грамотою була нагороджена студентка V курсу К. Шабалтій за кращий результат у теоретичному турі Всеукраїнської студентської олімпіади з географії серед педагогічних університетів, що проходила в м. Переяслав-Хмельницький.

Диплом отримав магістрант І. Перенесієнко за перемогу в номінації «Знавець джерелознавства та історіографії» на другому турі олімпіади з історії, що проходила у місті Харкові.

Студентка IV курсу Г. Верменич була нагороджена грамотою за перемогу в II етапі Всеукраїнської студентської олімпіади з культурології в номінації «Знавець історії культури» (м. Вінниця).

У 2011 році студентка V курсу Ю. Безсмертна отримала диплом II ступеня на Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт у напрямі «Історія» за дослідження «Українські жінки в опозиційному русі 60-х – 80-х років XX століття». Дипломом III ступеня на цьому ж конкурсі було нагороджено студента V курсу Б. Підгорного за роботу «Концентраційні табори у роки Другої світової війни як засіб політики етногеноциду Третього Рейху». Дипломом III ступеня також відзначено у напрямі «Географічні науки» магістрантка М. Титенко.

Дипломів на Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт з природничих, технічних та гуманітарних наук у різних номінаціях також удостоїлися студенти О. Сулима, А. Скоряк, магістрантка Т. Лимар. А однією з переможниць на Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт на здобуття премії імені Ковальських у галузі українознавства стала студентка V курсу М. Бондаренко.

Студентка К. Пивоварська стала переможцем щорічного літературного конкурсу на здобуття премії ім. М.В. Гоголя (старша вікова група).

У 2012 році студент IV курсу Д. Жмайло став переможцем II туру Всеукраїнської олімпіади з історичних дисциплін у м. Харкові (2-3 квітня 2012 р.) у номінації «Кращий знавець методики викладання історії». Студент II курсу М. Шевчук одержав диплом II ступеня на II турі Всеукраїнської олімпіади «Безпека життєдіяльності» (м. Суми, 26-29 березня 2012 р.). Студентка V курсу Т. Лимар посіла III місце на II турі Всеукраїнської олімпіади з спеціальності «Географія» (м. Київ, 10-13 квітня 2012 р.).

Студентка V курсу М. Максименко отримала диплом за III місце у Міжнародному конкурсу з українознавства для студентів та молодих учених (м. Київ). Тема її роботи «Творча спадщина Василя Верховинця як педагога, етнографа, музикознавця в галузі українознавства».

Студент IV курсу М. Хорольський на Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт з історії імені Ковалевських отримав диплом I ступеня. Тема роботи: «Конфлікти та злочини в українському ранньомодерному містечку (за матеріалами лохвицької ратушної книги 1652-1687 років)».

Наукова робота студенток V курсу А. О. Сень та О. С. Сулими «Археологія симулякрів» відзначена дипломом II ступеня на Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт з природничих, технічних і гуманітарних наук з напрямку «Філософські науки».

У 2013 році на Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт імені Ковалевських студентка II курсу М. Семко отримала диплом III ступеня за роботу «Внесок Василя Григоровича Кричевського у збереження етнографічної спадщини Полтавського краю». Такий же диплом отримала студентка III курсу О. Мусієнко за роботу «Жінка в судових справах Гетьманщини (за матеріалами «Актів Полтавського городового уряду)».

Студенти III курсу Р. Басенко і М. Коваленко отримали диплом на Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт з охорони і збереження водних ресурсів «До чистих джерел» за дослідження: «Запобігання виникненню екологічної проблеми струмка: теоретичні шукання та практична реалізація (на прикладі струмка у селі Горбанівка, Полтавський район)» та були нагороджені грамотою Міністерства екології України.

У 2013 році наукова робота аспіранта Т. С. Литвина «Голодомор 1932-1933 рр. на Глобинщині та Решетилівщині» була відзначена дипломом I ступеня у групі аспірантських наукових робіт в Конкурсі наукових аспірантських і студентських робіт з тематики Голодомору з нагоди 80 роковин.

Наукова та громадська робота студентів факультету відзначена також і місцевою владою. Так, студенти Я. Блоха (2008), І. Кругляр (2009), О. Свиридчук (2011) стали лауреатами щорічної міської премії імені В.Г. Короленка у номінації для студентської та творчої молоді «За активну участь у громадському та культурному житті міста».

Нині осередком науково-дослідної роботи студентів факультету є студентське наукове товариство, яке входить до складу загальноуніверситетського СНТ та керується у своїй діяльності окремим положенням (голова – Р. Басенко). Метою СНТ є сприяння розвитку культурного, наукового, фізичного та духовного життя краю на основі загальнолюдських та специфічно українських цінностей, вироблених протягом століть історичного розвитку.

Факультет дбає і про гідне поповнення студентства за рахунок талановитої учнівської молоді. Як показує практика, саме учні, які брали участь в олімпіадах та конкурсах МАН, у наступному продовжують дослідницьку роботу у складі членів СНТ. Професори Ю. В. Волошин, Б. В. Год, Р. А. Сітарчук, Л. Л. Бабенко, Л. М. Булава та О. П. Єрмак, Л. М. Булава, доценти П. Я. Гавриш, Т. П. Демиденко, К. Б. Пивоварська, Л. І. Шаповал, А. П. Шебінченко старші викладачі Б. М. Безділько, В. О. Рибачук, беруть активну участь у проведенні обласного туру

учнівських олімпіад з історії, археології, етнографії, географії, краєзнавства, правознавства, філософії, ведуть активну роботу в системі Малої академії наук. Зокрема, ними постійно здійснюються консультації для учителів-керівників учнівських науково-дослідницьких робіт із міст Полтави, Кременчука, Зінківського і Карлівського районів, вони ж очолюють відповідні секції при проведенні міського та обласного турів конкурсу МАН, безпосередньо є науковим керівниками і консультантами учнівських робіт.

Збірники матеріалів наукових студентських конференцій, виданих 2008-2014 рр.

ВИХОВНА ТА КУЛЬТУРНО-ОСВІТНЯ РОБОТА

Історичний факультет здавна славиться своїми традиціями. Це традиції навчання і виховання, дозвілля і етикету, культури і творчості. У відповідності з цим виховний процес на факультеті проходить системно, креативно і впорядковано.

На рубежі тисячоліть на факультеті сформувалася стала структура художньої самодіяльності. Центральним органом, який розробляє, спрямовує і коригує всі творчі заходи студентів, є художня рада факультету, до якої входять культурорг факультету, студентський декан, культуррги академічних груп, керівники творчих самодіяльних колективів. Очолює цю раду заступник декана з виховної роботи, доцент кафедри всесвітньої історії та методики викладання історії Ю. В. Вільховий, який підконтрольний декану і підзвітний вченій раді факультету. Співпрацює художня рада зі студентським самоврядуванням факультету, яке очолюється студентськими деканами. Упродовж останніх 15 років можна назвати таких студентських деканів як Т. Несторик, Т. Нагорна, Ю. Левченко, Я. Блоха, А. Єрмолаєва, Я. Руденок, М. Сахно.

Завдяки зусиллям художньої ради на історичному факультеті завжди проводяться концерти художньої самодіяльності, творчі конкурси, звіти. Особливої уваги заслуговує робота факультетських культуроргів, які мають великий вплив на організацію виховного процесу. Як правило, це талановиті, творчі та ерудовані студенти. Упродовж останніх років культуроргами були В. Василенко, Т. Нагорна, Н. Воронянська, С. Приймак, Н. П'ятаха, М. Яресько, І. Лясколо. Нині культуроргом історичного факультету є студент III курсу В. Булик.

Гарною традицією факультету стало проведення концертів художньої самодіяльності: «Знайомтесь – I курс» (у вересні), до «Дня вчителя» (у жовтні), до «Дня студента» (у листопаді), «Новорічний дарунок» (у грудні), «Педагогічний екватор» (у лютому), до «Міжнародного жіночого Дня 8 березня» (у березні), «За 100 днів до наказу» (у квітні), «Зірки істфаку» (у квітні). Ці заходи на факультеті проходять регулярно щороку. Крім того, колективи «Чебрець», «Тисяча років музики», «Черемшина», «Фабула» щороку, у травні, виступають зі звітними концертами.

В останні роки в університеті почали проводитися змагальні конкурси між факультетами: «Студент року», «Містер університет», «Міс університет». Студенти історичного факультету активно долучалися до цих конкурсів, неодноразово виборюючи перші (О. Юровська, А. Кадук, С. Приймак, М. Лихман) та другі (О. Рець, В. Тягло, І. Зінченко) місця серед 7 факультетів.

На історичному факультеті студенти об'єднані у 24 академгрупи (5 – на I курсі, 4 – на II-му курсі, 4 – на III-му курсі, 6 – на IV-му, 4 – на V-му). Усі куратори працюють згідно з планами виховної роботи, регулярно звітують про свою діяльність на засіданнях ради факультету, кафедр. Особливо варто відзначити досвідчених вихователів студентства професорів кафедри історії України Л.Л. Бабенко та О.П. Єрмака, доцентів Т.В. Тронько, Л.М. Кушнір, Т.П. Демиденко, Н.Я. Цехмістро, О.М. Мащенко, Л.П. Вішнікіну, Ю.В. Вільхового, Н.В. Бесєдіну, Н.В. Год, І.І. Діптан, К.Б. Пивоварську, В.М. Вакуліну, О.А. Федія, А.А. Шуканову, Л.І. Шаповал, О.В. Коваленко, С.М. Шевчука, К.В. Лобач, Л.А. Усанову, І.О. Сердюка, старших викладачів Д.І. Слободянюка, Л.М. Швеця. Спільно з художньою радою куратори академгруп здійснюють патріотичне, естетичне, фізичне та правове виховання студентів, ініціюють їхню участь у різноманітних громадських і культурних заходах ПНПУ та міста Полтави.

Усі куратори працюють згідно з планами виховної роботи, регулярно звітують про свою діяльність на засіданнях ради факультету, кафедр. При цьому аналізувалися такі аспекти роботи, як згуртування студентського колективу, контроль за дотриманням правил проживання студентів у гуртожитку, контакти з батьками, участь у підготовці та проведенні Тижня факультету, екскурсійна робота тощо. Більшість кураторів відповідально і серйозно ставляться до виконання своїх обов'язків.

Студенти I курсу, ще у статусі абітурієнтів, під час співбесіди з факультетською експертною комісією тестуються на наявність творчих здібностей (прослуховування вокалістів, декламаторів, музикантів). У складі факультетської експертної комісії є заступник декана з вихов-

ної роботи, керівники колективів художньої самодіяльності, які виявляють і фіксують форми участі майбутніх першокурсників у громадській роботі, художній самодіяльності, спортивних секціях. Ця інформація акумулюється в деканаті і стає в нагоді студентському самоврядуванню, кураторам в роботі з першокурсниками.

З перших днів навчання студенти залучаються до факультетських та університетських колективів художньої самодіяльності. Так, у фольклорно-пісенному гурті «Чебрець» з 20 учасників 12 (понад 50%) – першокурсники і другокурсники. Усього в колективах художньої самодіяльності постійно беруть участь понад 60 осіб, епізодично – значно більше.

Батьківські збори проводяться на факультеті щорічно у листопаді-грудні, після першої міжсесійної атестації першокурсників. Крім працівників деканату і кураторів, у зборах беруть участь викладачі, які працюють на I курсі. Цього дня батьки також мають змогу відвідати гуртожиток №1, де влаштовується День відкритих дверей, поспілкуватися з адміністрацією факультету, викладачами, кураторами.

Студенти-першокурсники нарівні з рештою беруть активну участь у громадській роботі через органи самоврядування, профспілкову діяльність, колективи художньої самодіяльності, роботу в поза університетських молодіжних, волонтерських об'єднаннях.

Активним і дієвим засобом естетичного виховання студентів є їхня участь у колективах художньої самодіяльності. Зокрема, університетських – народному хорі «Калина», факультетських – пісенно-фольклорному гурті «Чебрець», пісенно-фольклорному гурті «Черемшина», вокальному ансамблі «Тисяча років музики», історичному драматичному театрі «Фабула». Два факультетських колективи – «Чебрець» (художній керівник – Л. Співак) і «Тисяча років музики» (художній керівник – І.Цебрій) мають високе звання «народних». Упродовж 1997-2003 років існував камерний симфонічний оркестр (керівник – О.Абрамов). Крім того, на факультеті діє команда КВК, команда художньо-спортивної аеробіки, яку з 2003 року послідовно очолювали студенти І. Шерстюк, С. Шульга, Ю. Бербелюк.

Лише за останні десять років (з 2004 року) можна виділити студентів, які склали потужне творче ядро, мали великий художній потенціал. Серед них слід виділити: О. Реця, А. Кадука, В. Чернягу, С. Приймак, М. Ярьсько, В. Домненко, Я. Прокопенка, С. Куця, М. Войта, І. Малюк, К. Чорного, Н. Вовколупову, Н. П'ятаху, Я. Волощенко, С. Кагадія, В. Арамонова, В. Винника, О. Саражин, А. Гусаренко, К. Діденко, К. Демченко, А. Закаблук, І. Кахнія, В. Тягла, І. Ляскала, А. Костенка, В. Сушка, М. Замулу, М. Лихмана, І. Виноградова, О. Марченка, Д. Юрченка, І. Калюжного, І. Фастова, В. Литвин, І. Холодінову, Н. Коршак, В. Замулу, А. Погорецьку, І. Лисенка, К. Тринчук, А. Яненко, М. Нестеренко, Л. Горошко, В. Хрептака, Б. Недяка, Д. Іванішина, С. Мошенка, Д. Азізбекяна.

Безпосередньо виховним процесом упродовж останніх років керують заступники декана з виховної роботи доценти Т.П. Демиденко та Ю.В. Вільховий. Їхній творчий тандем уже 17 років має великий вплив на художньо-естетичний та патріотичний розвиток факультету. Значну допомогу у цьому процесі надавали молоді викладачі та аспіранти факультету О.А. Гура, Л.М. Швець, Н.О. Воронянська, Т.О. Лахач.

Заступники декана з виховної роботи безпосередньо працюють зі студентським активом факультету – студентським деканом М. Сахно, культургом В. Буликом, профоргом М. Головченко, старостою гуртожитку №1 С. Коряк. За ініціативою активу студенти історичного факультету брали участь у Всеукраїнській акції

Команда КВК історичного факультету «Кип'яток» (2014 рік)

«Запали свічку» (до 75-річчя трагедії Голодомору 1932-1933 років), а також у театралізованих заходах, присвячених 300-літтю Полтавської битви.

Добре налагоджена на факультеті волонтерська й соціальна робота студентів, скоординована обласними, міськими та університетськими центрами «Волонтер року», «Світло надії», «Акорд», «Рука допомоги» та інших. У рамках цих акцій студенти-історики брали участь у ряді традиційних заходів:

1. За підтримки Товариства Червоного хреста України, у рамках волонтерської акції «Від серця до серця» та «З вірою в серці» двічі на рік студенти факультету здають донорську кров й активно долучаються до благодійних пробігів.

2. Акція «Діти – Дітям», флеш-моби «Подаруй щастя дитині», «Зроби світ кольоровим» та численні благодійні студентські ярмарки, дозволяють збирати речі та кошти для дітей-сиріт, безхатченків, малозабезпечених сімей і пацієнтів онкогематологічного відділення міської клінічної лікарні.

3. Щорічні екологічні проекти «Охорона водоймищ Полтави», «Зроби Україну чистою» дозволяють щовесни облаштували не лише територію прилеглу до університету, а й місто. Зокрема, зусиллями студентів прибираються площа Співочого поля Марусі Чурай, Алея журналістів, а також музей В.Г. Короленка.

Керує волонтерським сектором факультету студентка V курсу А. Бабич.

Паралельно із студентською громадською діяльністю активну участь у профспілковій, волонтерській та соціальній роботі беруть викладачі історичного факультету. Вони активно долучаються до багатьох громадських ініціатив, як на загальнодержавному, так і на місцевому рівнях. Більшість із них були і є членами профспілкового комітету, авторами соціальних проєктів, співorganizаторами благодійних акцій, учасниками різних спортивних змагань, виступів на багатьох телерадіопрограмах компанії «Лтава», одnodумцями у масовій, виховній і організа-торській роботі студентства тощо.

Дуже популярними є колективні перегляди спектаклів у Полтавському обласному музично-драматичному театрі імені М. В. Гоголя. Кожне відвідування театру з вдячністю сприймається студентами, особливо активно – першокурсниками. Як певне досягнення, зазначимо, що вже впродовж 3-4 років на факультеті сформувався і поступово зростає осередок шанувальників класичної музики, для яких влаштовуються спільні відвідування виступів як філармонійних концертів, так і симфонічного оркестру під керівництвом народного артиста України В. Скакуна.

Окрасою факультету є колективи художньої самодіяльності. Про них варто сказати окремо. Камерний вокальний ансамбль «Тисяча років музики» був створений у листопаді 1988 року за ініціативою декана історичного факультету А. П. Шебїтченко. До його першого складу ввійшли студенти та викладачі факультету. За 26 років творчої роботи ансамбль став широко відомий у місті завдяки систематичній концертній діяльності. Ансамбль має постійне коло слухачів

**Народний камерний вокальний ансамбль
«Тисяча років музики» (художній керівник І. В. Цєбрій)**

серед полтавських шанувальників мистецтва.

Однак, головним завданням діяльності колективу є естетичне виховання студентської молоді факультету, підготовка музично-історичних програм, спрямованих на формування художніх смаків, розуміння культурно-історичних епох і мистецьких стилів.

Камерний вокальний ансамбль «Тисяча років музики» був неодноразовим дипломантом і лауреатом міжнародних конкурсів духовної хорової музики, серед яких мав диплом V-го ступеня X-го Міжнародного конкур-

су «Могутний Божа» (м. Могилев, Білорусь, 2002), диплом II-го ступеня III-го Міжнародного конкурсу «Catholicos music» (м. Київ, 2005). Ансамбль був дипломантом VIII-го, IX-го, X-го конкурсів православної духовної музики «Від Різдва до Різдва» у м. Дніпропетровську. 2005 року ансамбль став лауреатом даного конкурсу. У травні 2007 року ансамбль отримав диплом III-го ступеня Міжнародного конкурсу «Наддніпрянські пасхальні піснеспіви», а соліст ансамблю Федір Губачов став здобувачем Гран-прі вказаного конкурсу у номінації «Кращий соліст». Він також був нагороджений дипломами й грамотами інших номінацій регіонального значення. У квітні 2007 року ансамблю було присвоєно звання «народного» колективу.

Упродовж 2008-2009 років ансамбль виступив з кількома новими концертними програмами, в числі яких – концертна постановка опери Джузеппе Верді «Аїда», виконання 4-ї Григоріанської меси, ювілейний концерт, присвячений 20-літтю колективу. За 21 років діяльності колектива головними його здобутками стали спільний виступ з уповноваженим послом Франції в Україні Доменіком Шассаром та концерт ансамблю в французькому посольстві (1996), а також виступи з провідними зарубіжними співаками – Кейт Годдарт (Метрополітен-опера, США, 1995), Оленою Губіною (Камерний оперний театр Бориса Покровського, Москва, 1998), Георгієм Вигодським (Новоєрусалимська опера, 2002).

Нині склад камерного вокального ансамблю «Тисяча років музики» нараховує 10 виконавців. Репертуар колективу відзначається різноманітністю жанрів. Значну його частину складають хорові й вокальні твори західноєвропейського Середньовіччя. Тому ансамбль і має таку назву – «Тисяча років музики». Окрім світської й духовної середньовічної музики, до репертуару колективу входять українські народні пісні, твори вітчизняної класики, оперні хори та класичний джаз.

У стінах університету і за його межами ансамбль має коло постійних шанувальників, систематично виступає з новими програмами, які завжди чекають жителі нашого міста. На протязі 21 року постійної діяльності ансамбль дав місту близько 300 концертів, не враховуючи виїзних і конкурсно-фестивальних виступів. Пропагуючи твори світової класики, ансамбль веде велику просвітницьку діяльність по вихованню студентської молоді, має своє творче обличчя і мистецький стиль виконання.

У 2012 році ансамбль став лауреатом першого ступеня Міжнародного фестивалю-конкурсу «Життя-світло-любов» (Полтава-Мюнхен,), у 2013 році – лауреатом фестивалю «Небесні перевесла».

Чоловічий пісенно-фольклорний гурт «Чебрець» було створено у вересні 1998 року за ініціативи декана історичного факультету, доцента Б. В. Года. За задумом цей колектив мав об'єднувати викладачів і студентів, бути мобільною творчою одиницею, візитною карткою історичного факультету. До першого складу колективу ввійшли викладачі М. О. Герасименко (доцент, Заслужений працівник культури України), Ю. В. Вільховий (асистент, заступник декана з виховної роботи) та студенти Л. Швець, Ю. Радченко, М. Петренко, Ю. Семенчук, П. Присяжнюк, В. Несен, С. Лисяк, О. Кудь. Керівником нового колективу став випускник історичного факультету, кандидат педагогічних наук, доцент О.А. Лавріненко. Тодішній декан факультету Б.В. Год регулярно відвідував репетиції, контролював і усіяляко заохочував студентів.

Менш ніж за п'ять років «Чебрець» став знаним у місті й області гуртом. За пропаганду української пісні, активну участь у вихованні студентської молоді на національних традиціях учасники колективу нагороджені Почесними грамотами Полтавської обласної державної адміністрації, дипломом учасника обласного огляду художньої самодіяльності, присвяченого десятій річниці незалежності України. «Чебрець» – активний учасник різноманітних факультетських та університетських заходів. Його регулярно запрошують на чисельні міські та обласні урочистості. Неодноразово колектив виступав на сценах обласного драмтеатру імені М. Гоголя, палацу дозвілля «Листопад», міського будинку культури тощо. Колектив здійснює регулярні поїздки містами та селами Полтавської області, а також виступав у Києві. Репертуар «Чебреця» складають як українські народні пісні (козацькі, ліричні, патріотичні, серед яких домінує полтавська тематика), так і твори сучасних композиторів. Загальний репертуар «Чебреця» налічує близько 70 творів. Склад колективу регулярно поповнюється студентами пер-

**Народний чоловічий пісенно-фольклорний гурт «Чебрець»
(художній керівник – Л. А. Співак, громадський директор – Ю. В. Вільховий)
та жіночий вокальний гурт «Черемшина»**

шого курсу. Упродовж 16 років існування школи «Чебреця» пройшло дуже багато студентів-істориків. Деякі з них (Л. Швець, М. Лихман, С. Степаненко, Н. Воронянська, О. Кульчій) стали викладачами. Солісти гурту М. Герасименко, П. Присяжнюк, Ю. Радченко, В. Несен, О. Рець, М. Лихман, С. Куць відомі далеко за межами університету і Полтави. Зараз у «Чебреці» співають 25 студентів.

У різні роки колектив очолювали: О. А. Лавріненко (1998-2002), М. С. Савченко (2002-2004). З 2004 року «Чебрець» очолює Л. А. Співак. З 2002 року громадським директором гурту є доцент Ю. В. Вільховий. Колектив неодноразово ставав лауреатом популярних пісенних конкурсів і фестивалів «Молоді таланти Полтавщини» (Полтава, 2000), «Грими, лунай, могутня пісне» (Київ, 2003), «Барви Полтавщини» (Полтава, 2005), «Журавлиний ключ 2008» (Полтава, 2008) «Журавлиний ключ 2009» (Полтава, 2009) та ін. «Чебрець» щорічно (з 1999 року) бере участь у традиційних університетських художніх звітах «Студентська весна». За багаторічну творчу діяльність, популяризацію традицій народної культури і мистецтва у грудні 2006 року колектив отримав почесне звання «народного». Останнім часом «Чебрець» часто дає концертні програми з профорієнтаційною метою.

Серед нинішнього складу слід особливо відзначити О. Сушка, А. Костенка, Б. Недяка, І. Калужного, І. Фастова, В. Замулу, В. Мазура, В. Хрептака, Д. Азізбекяна, Р. Ритченка, А. Сергієнка.

Жіночий вокальний гурт історичного факультету «Черемшина» було створено восени 2007 року. Цей колектив виник на базі жіночого пісенного квартету (дівчата були солістками гурту «Чебрець»). По суті, це наймолодший колектив на факультеті. У своїй творчій діяльності ансамбль споріднений з гуртом «Чебрець», проте є самостійною організаційною одиницею. Художнім керівником «Черемшини» є Л. А. Співак, а його помічником і директором ансамблю – Ю.В. Вільховий. «Черемшина» взяла участь в ряді факультетських та університетських концертів. Її репертуар складає вже близько 15 творів. У колективі співають 20 дівчат. Серед фундаторів слід виділити Н. П'ятаху, В. Домненко, М. Ярьсько, А. Делендик, С. Неїжборщ, А. Закаблук, Я. Прокопенко. Серед нинішнього складу слід назвати В. Литвин, Н. Коршак, І. Холодінову, А. Погорецьку, К. Тринчук, А. Мелконян, М. Кальник, С. Тимченко, Ж. Авраменко.

Студентський аматорський театр «Фабула» був створений на початку березня 2006 року. Художнім керівником театру є професор кафедри всесвітньої історії та методики викладання історії І.В.Цебрій. Його перший виступ відбувся 12 квітня 2006 року під час Тижня історичного факультету, коли студентам і викладачам були показані фрагменти з середньовічних драматичних творів та імпровізована сценка «Таверна Чорний баран», присвячена великому французькому поету XV століття Франсуа Війону. Упродовж 2006-2007 років активна і творча робота театру принесла нові здобутки. Представивши на Всеукраїнському конкурсі студентського театрального мистецтва «Мельпомена-2006» (Дніпропетровськ-Павлоград, 2006) трагедію Бенджаміна Джонсона «Тричі переплвиги Темзу», театр одержав три відзнаки: диплом ла-

уреата III ступеня з номінації «За кращий акторський ансамбль і режисуру», диплом I ступеня з номінації «За краще музичне оформлення драматичного твору». Актор театру Олег Федюн (студент V-го курсу) став лауреатом II ступеня з номінації «Кращий актор класичного жанру».

До Тижня факультету 2007 року театром були підготовлені уривки з художніх творів історичної тематики: «Легенда про Атлантиду» (за мотивами роману Олеся Бердника «Подвиг Вайвасвати»), «Симпозіум у царя Олександра» (за романом Івана Єфремова «Таїс Афіньська») та фрагмент з комедії Карла Гольдоні «Мірандоліна».

Останньою виставою театру стала історична драма-епопея чеського драматурга XIX століття Владислава Пандича «Нехай не зникне княжий під», присвячена трагічним подіям чеської історії останнього року X-го століття.

Театр «Фабула» представив цю виставу в Галереї мистецтв, а також виступив з нею на Міжнародному науково-практичному семінарі «Педагогічна майстерність у дискурсі театральної творчості» (Київський Національний університет імені Тараса Шевченка, 29 травня 2007 року). П'єса отримала високу оцінку учасників конференції, які впродовж години спілкувалися з юними акторами, не бажаючи їх відпускати. Окрім того, на конференції з доповідями виступили студенти V-го курсу Віталій Мірошниченко та Олег Федюн.

На початку 2008 року театр «Фабула» взяв участь у Всеукраїнському конкурсі театального мистецтва «Золота пектораль-2008» (Полтава) студентських колективів із вишів мистецького спрямування. Представлено увазі журі конкурсу п'єсу англійського драматурга XIX століття Джозефа Роуслі «Гастінгс» (історичні події норманського завоювання Англії, XI століття). Колектив не належав до вузів мистецького спрямування, однак отримав звання лауреатів першого ступеня серед 64 мистецьких колективів.

Завершили театральний сезон 2007/2008 навчального року п'єсою єврейського драматурга початку XX століття Б. Грумберга «Остання любов Соломона» (Ізраїльсько-іудейське царство, X століття до нашої ери), яка завоювала любов глядачів різних вікових категорій – від студентів до пенсіонерів.

Останньою серйозною подією в житті театру була участь у Міжнародному конкурсі театального мистецтва «Театральні горизонти-2008» (м. Київ, листопад, 2008), куди повезли історичну драму болгарського драматурга Б. Калайкова «Хан Аспарух». Ця п'єса знайомить глядача зі складною, трагічною долею засновника Болгарської держави (681 рік) правителем, котрий прожив усього 34 роки та за короткий термін свого правління зміг об'єднати тюркських болгар зі слов'янськими родами, тричі розбити непереможну візантійську армію та побудувати на Балканах 12 міст-фортець. Театр за цю п'єсу отримав диплом другого ступеня.

У вересні 2009 року в зв'язку з 240-річницею від народження І.П. Котляревського виступили на заходах міста з виставою «Перша любов Котляревського».

Головна тематика вистав театру – події епохи середньовіччя, проте, час від часу актори грають у виставах, що зображають добу Античності, Відродження, XIX та XX століть. Серед останніх вистав театру викоремимо «Він пришов» (Дж. Прістлі) (2009), «Постріл у Голлівуді» (2010), «Коли єпископу вклонявся Папа Римський» (А. Реале) (2010), «Графиня Водзинська»

Студентський аматорський театр «Фабула». Вистава «Таверна Чорний баран» (2006 рік)

Студентський аматорський театр «Фабула». Вистава «Мазепа і Станіслав» (2013 рік)

(Ж. Дюфур) (2010), «Орфей великого Неаполя» (А. Різе) (2011), «Вибачте, Ви помилилися номером» (Л. Флетчер) (2012), «Дініш Лаврадор» (Р. М. Підаль) (2012), «Мазепа і Станіслав» (Р. М. Підаль) (2013).

У 2013 році театр був відзначений дипломом II ступеня Міжнародного конкурсу «Театральні горизонти 2013» та дипломом II ступеня за найкращий акторський дует П. Баранця та О. Лук'яненка Міжнародного конкурсу «Театральні горизонти 2013».

У 2014 році керівник театру проф. І.В. Цебрій була відзначена дипломом II ступеня за найкращу режисуру Всеукраїнського конкурсу театрального мистецтва «Слобожанська фантазія-2014» (Суми) та дипломом II ступеня за найкращу режисуру першого туру Всеукраїнського конкурсу театрального мистецтва «Рампа-2014» (Дніпропетровськ).

Займаються викладачі факультету і розвитком інтелектуальних здібностей студентів. Так, у 2012 році доцент кафедри філософії Я.Є. Блоха став ініціатором створення команди «Вендета», яка в турнірі серед команд вищих навчальних закладів м. Полтава з інтелектуальної гри «Брейн-ринг» у 2012 р. виборола II, у 2013 р. – I місце. До складу команди увійшли студенти історичного факультету Юрій Калініченко, Віталій Глухота та Віталій Демочко (група Г-34), магістрант Андрій Сапронов, а також аспірант кафедри філософії Тимур Литвин.

Команда «Вендета» ПНПУ імені В. Г. Короленка (2013 рік)

Серед доволі різноманітних форм виховної роботи у Полтавському національному педагогічному університеті імені В. Г. Короленка однією з найочікуваніших, найнасиченіших і найулюбленіших студентами є, безперечно, Тижні факультетів. Цікавий досвід організації і проведення цієї масової форми позааудиторної роботи накопичений на одному з найстаріших факультетів університету – історичному.

Оскільки Тижні факультетів належать до традиційних в університеті заходів, склалися вже випробувані і перевірені часом форми роботи, що віддзеркалюють обличчя кожного факультету.

Як правило, перший і всі наступні дні таких Тижнів розпочинаються з конкурсного огляду фотогазет академгруп I-V курсів. Кожного ранку студенти історичного й інших факультетів поспішають до фойє, де на них чекають все нові й нові представлення академгруп, кожна з яких намагалася різноманітними засобами – прозою, поезією, гумором, карикатурою, шаржем, фотоінформацією – створити неповторний і оригінальний колективний портрет свого студентського колективу. Газети віддзеркалюють різні сторони життя академгруп – навчання, подорожі, археологічну та педагогічну практики, спілкування з кураторами, сесійні випробування

Художня програма випускників історичного факультету «Сто днів до наказу» (2013, 2014 роки)

тощо. Під кінець проведення Тижня фойє прикрашають 20 фотогазет, котрі представляють усі академгрупи факультету і являли собою своєрідний репортаж про будні і свята істфаку.

Кожна кафедра факультету проводить певний захід (відповідно до профілю). Взагалі заходи художньо-естетичного спрямування традиційно посідають значне місце у програмі тижня історичного факультету. При цьому максимально враховуються різні смаки та вподобання студентства, популяризується і класична, і народна, і поп-музика.

Починаючи з 1999/2000 навчального року, до програми тижня факультету роблять свій оригінальний внесок п'ятикурсники, які започаткували традицію своєрідного останнього дзвінка. Це проходить у вигляді розважального шоу «За сто днів до наказу» (приблизно стільки часу до випускного вечора залишається у п'ятикурсників у час проведення Тижня факультету). Зал, як правило, не вміщає половину бажаних побачити це дійство, гучно вітає оплесками різні номери програми. На сцені лунають і слова подяки викладачам, і поради та напутні слова першокурсникам, і мрії та плани на майбутнє. Усі, хто побачив це супершоу, отримують велике задоволення, а п'ятикурсники – могутній позитивний емоційний заряд напередодні семестрових та державних іспитів.

Гала-концерт «Зірки істфаку», традиційно завершуючи культурну програму тижня факультету, являє собою звіт студентської самодіяльності і водночас вручення нагород у багатьох номінаціях, перелік яких щорічно частково оновлюється. На цих урочистих зібраннях вручаються почесні грамоти студентам, які перемогли в номінаціях: «За громадську роботу на факультеті», «За наукові досягнення», «За спортивні досягнення», «За популяризацію тради-

Гала-концерт «Зірки істфаку» (2009, 2014 роки)

цій народної творчості, культури і мистецтва», «За успіхи у навчанні», «Конкурс на найкращу кімнату в гуртожитку» тощо.

Безперечно, розважальні програми становлять важливу, та далеко не єдину частину запланованих заходів. На високому рівні, за активної участі студентів пройшли фахові змагання першокурсників з географії та всесвітньої історії («Брейн-ринг»), історії України («Перший мільйон»), засідання студентського наукового гуртка, на якому в обговоренні проблем беруть участь не тільки студенти, але й викладачі, аспіранти, докторанти факультету. Останній день Тижня факультету традиційно проводиться як День науки і відзначається презентацією збірки студентських наукових робіт та проведенням студентської наукової конференції.

До традиційних заходів Тижня слід віднести також щорічні виставки-конкурси виготовленої студентами наочності «Майбутні вчителі – школі», експозицію живописних творів студентів і викладачів, виставки «Світ наших захоплень». Усе більше захоханих у поезію істориків збирає започаткована на факультеті «Поетична світлиця», в якій і студенти, і викладачі читають і обговорюють власні вірші.

Перебіг подій на факультеті, їх оцінку, відгуки учасників висвітлює газета історичного факультету «Історик». Газета стала невід'ємною частиною життя факультету, користується великою популярністю, кожний її номер віддзеркалює найактуальніші проблеми сьогодення.

Варто зазначити, що не тільки кожний захід Тижня факультету, але й усі важливі, цікаві, непересічні події на факультеті фіксуються відеокамерою, а відзнятий матеріал служить основою

для народження у «Творчій майстерні» істориків фільмів, відео літопису з життя факультету. З особливим хвилюванням і вдячністю переглядають сюжети цієї відеоісторії колишні випускники факультету, живий зв'язок з якими завжди підтримується в університеті.

Таким чином, навіть далеко не повна характеристика виховних заходів тижня історичного факультету як традиційної форми огляду його досягнень у різних сферах життя, виявлення потенційних можливостей, творчих здібностей, переконує, на наш погляд, у високій ефективності такої практики виховної роботи, її перспективності з огляду на різноманітність, різновекторність засобів виховного впливу на студентів, відсутність регламентації, гнучкість, динамізм, потенціал оновлення й удосконалення.

Факультет плідно співпрацює з місцевими органами управління освітою. Так, до програми останнього Тижня історичного факультету було включено такий захід, як День кар'єри для студентів IV-V курсів та магістрантів, який передбачає низку зустрічей із працівниками міського, обласного управління освіти і науки з метою допомогти випускникам у працевлаштуванні.

У гуртожитку №1, де мешкають студенти історичного факультету, працює студентська рада гуртожитку. Варто визначити сумлінну роботу старост гуртожитку Н. Москаленко, С. Ляшука, А. Костенка.

Серед мешканців гуртожитку проводяться конкурси на кращі кімнати. Особлива увага приділяється роботі зі студентами першого курсу, що включає питання організації побуту, дозвілля, дотримання правил співжиття тощо. Щомісяця в гуртожитку здійснюються комплексні рейди-перевірки санітарного стану кімнат, дотримання правил проживання. Для вивчення думок мешканців гуртожитку №1 щодо умов їхнього проживання, організації дозвілля проводиться анкетування студентів, результати якого обговорюються на раді факультету.

Таким чином, навіть далеко не повна характеристика виховних заходів на історичному факультеті переконує, на наш погляд, у високій ефективності такої практики виховної роботи, її перспективності з огляду на різноманітність, різновекторність засобів виховного впливу на студентів, відсутність регламентації, гнучкість, динамізм, потенціал оновлення й удосконалення.

ФІЗКУЛЬТУРА І СПОРТ НА ФАКУЛЬТЕТІ

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г.Короленка є осередком культурно-оздоровчої та спортивно-масової роботи серед студентської молоді на Полтавщині. Випускниками навчального закладу є провідні спортсмени, відомі не лише на всеукраїнському, але й європейському рівнях: Юрій Чебан став олімпійським чемпіоном ХХХ Олімпійських ігор в Лондоні та бронзовим призером ХХІХ Олімпійських ігор у Пекіні з веслування на каное, Альона Бербасова – чемпіонка Європи, учасниця Всесвітньої Універсиади в Таїланді з плавання, учасниця і фіналістка Чемпіонату світу з водних видів спорту в Римі в 2009 році на відкритій воді. Голкіпер національної збірної України з футболу Андрій П'ятов теж є випускником університету.

Заступник декана факультету з спортивно-масової роботи старший викладач С. Д. Гостіщев

Історичний факультет має свої славні спортивні традиції з часу його створення. Традиційною упродовж десятиліть є спартакіада між студентами з ігрових видів спорту та єдиноборств. Історики завжди найкраще виступали в турнірах з волейболу та футболу, різних видах ритмічної гімнастики й аеробіки. Сильними є збірні команди першого курсу з настільного тенісу, легкої атлетики.

Студенти історичного факультету є активними учасниками іменних турнірів на призи ректора Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г.Короленка професора М. І. Степаненка з волейболу серед чоловічих команд, який вони завоювали у 2009 та 2014 роках, у 2010 році зайняли II місце.

Великої популярності серед студентів історичного факультету набули футбольні турніри на призи ректора університету. Упродовж декількох останніх турнірів з міні-футболу хлопці традиційно посідають призові місця, поступаючись у фіналі змагань лише збірній команді факультету фізичного виховання.

Цей вид спорту підтримується деканом історичного факультету професором П. А. Кравченком, який сприяє розвитку та популяризації ігрових видів спорту в університеті.

У рамках низки заходів Тижня історичного факультету обов'язковим і найбільш улюбленим студентами є турнір з міні-футболу на призи декана. Його учасники – збірні команди не лише всіх курсів факультету, але й окремих академічних груп.

Студенти історичного факультету є членами збірних команд університету. Вони беруть участь у змаганнях з футболу, волейболу, баскетболу, гандболу, ініційованих фізкультурно-спортивним товариством «Спорт для всіх» між студентами, які проживають у гуртожитках вишів Полтавської області.

Окремим напрямом діяльності спортивного клубу університету є розвиток різних видів аеробічної гімнастики, степ-аеробіки, футболу. З року в рік зростає професійна майстерність дівчат-черлідерів, які захищають честь факультету у відкритому кубку з черліденгу на призи ректора. Яскраві костюми, оригінальні композиції, вдале музичне оформлення забезпечується завдяки ініціативності тренера команди, підтримці декана факультету, зацікавленості самих студенток. До святкування Дня працівника фізичної культури та спорту найбільш активно долучається й історичний факультет, оскільки у святкових змаганнях студенти представлені в усіх видах спорту, які пропонуються.

Всесвітній день туризму щоосені кожного навчального року супроводжується його відзначенням на загальноуніверситетському та факультетському рівнях. Так, завдяки активній роботі заступника декана фізичного виховання зі спортивно-масової роботи старшого викладача С. Д. Гостіщева студенти II-III курсів проводять туристичний зліт з «Веселими стартами»,

туристичними естафетами, змаганнями з техніки пішохідного туризму. Студенти вдосконалюють не лише свої уміння та навички у сфері туризму, але цікаво й насичено проводять час, готуючись до конкурсів кращої туристичної пісні, конкурсу найсмачнішої туристичної каші.

Свій приклад спортивно-масової роботи демонструє професорсько-викладацький склад історичного факультету, який залучається до організованих факультетом фізичного виховання секційних занять для викладачів з плавання, волейболу, аеробіки, йоги.

Збірна команда викладачів факультету з волейболу, яка виборола першість у загальноуніверситетських змаганнях 2014 року

Чоловіча команда факультету з міні-футболу

Викладачі постійно відвідують тренажерний і гімнастичний зали спортивного корпусу, майданчик зі штучним покриттям, зал кікбоксингу та єдиноборств.

Два роки поспіль збірна команда викладачів та аспірантів історичного факультету стає переможцем традиційної спартакіади між професорсько-викладацьким складом університету «Бадьорість та здоров'я», організованої профспілковим комітетом університету. Викладачі захищають честь університету на аналогічній обласній спартакіаді, що кожної зими проводиться у місті Кременчук.

З ініціативи викладачів кафедри фізичної культури та здоров'я для дозвілля студентів відкрито 17 секцій з легкої атлетики, плавання, боксу, кікбоксингу, дзюдо, самбо, вільної боротьби, пауерліфтингу, аеробічної гімнастики, баскетболу, футболу, волейболу, гандболу та інших видів спорту. У них із задоволенням тренуються студенти історичного факультету, загартовуючи там своє здоров'я, підвищуючи спортивну майстерність.

ДЕКАНИ ІСТОРИЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ У 1946-2014 рр.

1. **Малич Марія Іванівна** (старший викладач) – декан історичного факультету – 1946-1948 рр.
2. **Бабенко Сергій Павлович** (старший викладач) – декан історичного факультету – 1 вересня 1948 – 6 листопада 1949 рр.
3. **Мудраченко Петро Дементійович** (старший викладач) – декан історичного факультету – 6 листопада 1949 – 1950 рр.
4. **Годенко Петро Ілліч** (викладач) – виконувач обов'язки декана історичного факультету 11 листопада 1949 – 1 вересня 1950 рр.
5. **Чирко Іван Трохимович** (кандидат філологічних наук (російська філологія), доцент) – декан історико-філологічного факультету – 19 жовтня 1951 – 27 травня 1959 р.
6. **Денисовець Павло Мусійович** (кандидат історичних наук, доцент) – декан історико-філологічного факультету – 28 травня 1959 – 20 березня 1961 р.
7. **Євтушенко Василь Гаврилович** (кандидат економічних наук, доцент) – декан історико-філологічного факультету – 20 березня 1961 – 1 серпня 1964 р.
8. **Денисовець Павло Мусійович** (доктор історичних наук, професор) – декан історико-філологічного (з 8 жовтня 1966 р. – історичного) факультету – 26 жовтня 1964 – 1 липня 1971 р.
9. **Бойко Микола Корнійович** (кандидат історичних наук, доцент) – декан історичного факультету – 1 липня 1971 – 26 серпня 1974 р.
10. **Тригуб Петро Микитович** (кандидат історичних наук, доцент) – декан історичного факультету – 26 серпня 1974 р. – 30 червня 1976 р.
11. **Ніколенко Степан Васильович** (кандидат економічних наук, доцент) – декан історичного факультету – 1 липня 1976 – 30 квітня 1977 р.
12. **Побеленський Яків Аврамович** (кандидат історичних наук, доцент) – декан історичного факультету – 1 травня 1977 – 30 вересня 1978 р.
13. **Кадетов Сергій Микитович** (кандидат економічних наук, доцент) – декан історичного факультету – 1 жовтня 1978 – 4 лютого 1982 р.
14. **Пащенко Володимир Олександрович** (кандидат історичних наук, доцент) – декан історичного факультету – 27 лютого 1982 – 10 лютого 1983 р.
15. **Колбін Володимир Григорович** (кандидат історичних наук, доцент) – декан історичного факультету – 15 лютого 1984 – 15 листопада 1984 р.
16. **Шебітченко Антоніна Петрівна** (кандидат філософських наук, доцент) – декан історичного факультету – 15 листопада 1984 – 22 листопада 1989 р.
17. **Кравченко Петро Анатолійович** (кандидат філософських наук, доцент) – декан історичного факультету – 9 грудня 1989 – 31 серпня 1997 р.
18. **Год Борис Васильович** (кандидат історичних наук, доцент) – декан історичного факультету – 1 вересня 1997 – 4 лютого 2002 р.
19. **Кравченко Петро Анатолійович** (доктор філософських наук, професор) – декан історичного факультету – із 5 лютого 2002 р.

СТОРІНКИ ПАМ'ЯТІ

ПЕТРО ХОМИЧ БІЛИЙ

(1924 – 2003)

Народився в місті Олевськ на Житомирщині в багатодітній родині. Перші кроки самостійного життя обпало на полум'я війни. Аби потрапити на фронт, приписав собі у військкоматі три зайвих роки. Спочатку був вишкіл у Київському військово-повітряному училищі та окружній школі снайперів у місті Бар на Вінниччині, а потім служба в 477-му окремому експлуатаційному батальйоні зв'язку в Ірані та 23-му автомобільному батальйоні в Москві.

У 1947 році лейтенант Радянської армії П.Х. Білий став студентом історичного факультету Київського державного педагогічного інституту імені О. Горького (нині Київський національний педагогічний університет імені М. Драгоманова). Після його закінчення з 1952 року на посаді старшого викладача розпочинає педагогічну діяльність в Ніжинському педагогічному інституті, пізніше став доцентом кафедри марксизму-ленінізму. У 1956 році успішно захистив кандидатську дисертацію.

1963-1968 роки пов'язані з роботою в Полтавському педагогічному інституті. Окрім викладацької роботи, П.Х. Білий бере активну участь у громадському житті закладу. Керує роботою студентського наукового гуртка, активно працює в профспілковому комітеті. Вніс значний вклад у підготовку Полтавського тому «Історії міст і сіл Української РСР».

З 1969 року працює доцентом, старшим науковим співробітником, завідувачем кафедри Полтавського кооперативного інституту. У 1981 році захистив докторську дисертацію та отримав учене звання професора. Інтелігентність та глибока професійна обізнаність Петра Хомича викликали незмінне почуття поваги серед студентів та колег.

АНАТОЛІЙ ЯКОВИЧ ВАРАВА

(1926 – 2009)

Народився в селі Лазірки Оржицького району на Полтавщині в родині службовця. Лихоліття війни, що пронеслося над рідним краєм, розлучило з дитинством, змусило рано стати дорослим. Після звільнення території Полтавщини від німецько-фашистських окупантів, у жовтні 1943 року призваний до лав Радянської армії.

У період 1949-1954 років здобував освіту на відділенні марксизму-ленінізму Київського державного педагогічного інституту імені О. Горького. По завершенні навчання перебував на партійній та педагогічній роботі в Чернігівській та Полтавській областях.

Упродовж 1961-1966 років працював викладачем філософії Комунарського гірничо-металургійного інституту. З 1966 року розпочинається його робота в Полтавському педагогічному інституті, котрій присвятив більше двадцяти років свого життя. Викладав різні філософські дисципліни.

Викладачі та студенти інституту шанували його за високу професійну майстерність і вимогливість, доброзичливість та толерантність.

ВІКТОР СТЕПАНОВИЧ ВОЛОВИК

(1938 – 2004)

Народився в Полтаві у родині службовця. Здобувши ґрунтовну освіту на історичному факультеті (відділення історії Греції та Риму) Ленінградського державного університету, з 1963 року працював на історичному факультеті Полтавського педінституту. Тридцять шість літ свого життя він присвятив вихованню вчителів-істориків, успішно поєднуючи викладацьку роботу з громадською діяльністю.

В.С. Воловик викладав на першому курсі таку складну, але вкрай потрібну для формування базових наукових знань студентів навчальну дисципліну, як історія стародавнього світу. Досвідчений лектор, він умів донести до слухачів закономірності історичного процесу, специфіку

розвитку кожної з античних країн. На його семінарських заняттях, які вважалися зразковими, студенти отримували навички системності у здобутті знань. Викладач учив першокурсників працювати з різними видами джерел, розвивав їх історичне мислення.

Ерудованість, широка професійна обізнаність, толерантність і людяність стали запорукою незаперечного авторитету старшого викладача кафедри всесвітньої історії В.С. Воловика серед колег та студентів педагогічного інституту.

БОРИС МИКОЛАЙОВИЧ ГОЛОВКО

(1949 – 1997)

Народився в місті Брянка Ворошиловградської області у шахтарській родині. У сімнадцятирічному віці на шахті «Анненській» розпочав свій трудовий шлях. Працював слюсарем, кріпильником, замірником гірних виробіток. Згодом навчався в Лисичанському педагогічному училищі, після закінчення якого працював учителем праці в школі.

Прагнучи здобути вищу освіту, в 1974 році вступає на філософський факультет Київського державного університету. По закінченні навчання за розподілом працює в Кіровоградському педагогічному інституті. Незабаром повертається до Київського університету для навчання в аспірантурі, де в 1984 році успішно захищає кандидатську дисертацію.

З кінця 1986 року по 1994 рік працював на посаді старшого викладача кафедри філософії Полтавського педагогічного інституту. За оцінкою його колег, мав ґрунтовні знання, відповідально ставився до своїх службових обов'язків.

Життя обірвалося надто завчасно, перекресливши плани, мрії, надії, сподівання...

ПАВЛО МУСІЙОВИЧ ДЕНИСОВЕЦЬ

(1920 – 1991)

Народився в селі Іванівка Баранівського району Житомирської області у родині селянина-середняка. Навчання на історичному факультеті Київського державного університету перервала війна. На студентську лаву вдалося повернутися лише в 1946 році, пройшовши з боями фронти Великої Вітчизняної війни та службу в групі радянських окупаційних військ у Німеччині.

У 1948 році захистив кандидатську дисертацію, в 1969 році – докторську дисертацію. Викладацьку діяльність розпочав у 1946 році старшим викладачем Херсонського педінституту. Пізніше, в різний час, очолював кафедру історії СРСР в Херсонському, Івано-Франківському, Луцькому педагогічних інститутах (зокрема, у 1955-1957 роках – ректор Луцького педінституту).

З 1957 року по 1991 рік працював у Полтавському державному педагогічному інституті імені В. Г. Короленка на посадах декана історико-філологічного факультету, декана історичного факультету, професора та завідувача кафедри історії СРСР і УРСР. Досліджував аграрну історію України ХІХ – першої чверті ХХ століття, історію Полтавщини. Творчий доробок вченого складає близько 115 наукових праць.

За мужність і хоробрість на фронтах Великої Вітчизняної війни, самовіддану працю на педагогічній ниві П.М. Денисовець нагороджений численними високими державними відзнаками і нагородами, зокрема орденами Бойового Червоного Прапора, О.Невського. Світлу пам'ять про мужню людину, талановитого вченого-історика зберігають тисячі його вдячних учнів.

ВІРА НИКАНОРІВНА ЖУК

(1928 – 2008)

Народилася в селі Кривуші Кременчуцького району Полтавської області у родині службовця.

Навчалася в Київському державному університеті імені Т.Г. Шевченка, по закінченні якого в 1955 році отримала диплом історика-архівіста. Відтоді двадцять п'ять років свого життя віддала улюбленій архівній справі. Працювала в Державному архіві Полтавської області на посаді старшого наукового співробітника, начальника відділу використання та публікації документів. Займалася дослідженням історії архівної справи, історії Полтавщини, підготовкою збірників документів з фондів ДАПО тощо. Брала активну участь у створенні фундаменталь-

ної книги «Історія міст і сіл Української РСР. Полтавська область» (1997), за що була удостоєна почесного звання «Заслужений працівник культури УРСР».

У 1977 році успішно захистила кандидатську дисертацію. З 1978 року на викладацькій роботі в Полтавському державному педагогічному інституті імені В.Г. Короленка. Упродовж майже десяти років передавала Віра Никанорівна свої глибокі теоретичні знання та багатий практичний досвід допитливому студентству.

До останніх днів свого життя не залишала подвижницької праці вченого-дослідника. Основними напрямками наукової діяльності В.Н. Жук були історичне краєзнавство, історія Полтавщини, пам'ятники історії та культури, давня історія України, українсько-болгарські, українсько-німецькі зв'язки. Її науковий доробок налічує понад 600 друкованих праць, у тому числі кілька монографій. Надавала велику методичну допомогу вчителям та учням, розробляла методичні рекомендації, посібники. Активно співпрацювала з Полтавським обласним інститутом післядипломної педагогічної освіти імені М. В. Остроградського.

ОЛЕКСАНДР КАРПОВИЧ ЗУБАНЬ

(1921 – 1993)

Народився в селі Плехів Оржицького району в сім'ї селянина-бідняка. У 1939 році закінчив Великосорочинський педагогічний технікум і того ж року був призваний у Червону армію. Навчався в Ленінградському військовому училищі зв'язку, після закінчення якого в серпні 1941 року направлений у війська протиповітряної оборони Закавказького фронту. Після демобілізації з армії навчався в Київському державному університеті імені Т.Г. Шевченка. З 1950 по 1967 роки працював старшим викладачем, доцентом, професором у вищих навчальних закладах міста Львова. У 1955 році захистив кандидатську дисертацію, в 1967 році – докторську.

У Полтавському державному педагогічному інституті імені В.Г.Короленка професор О.К. Зубань працював з листопада 1967 року по жовтень 1976 року завідувачем кафедри історії КПРС і філософії і одночасно в 1971-1975 роках – ректором інституту. У наступному був обраний за конкурсом завідувачем кафедри філософії і наукового комунізму Полтавського інженерно-будівельного інституту, де й працював до виходу на пенсію в 1981 році.

О.К. Зубань спеціалізувався на дослідженні історії народної освіти в Україні в перші повоєнні роки. З цієї теми опублікував кілька монографічних праць.

Залишив по собі добру пам'ять у колективі педінституту як ерудований викладач, доброзичлива й чуйна людина.

ЛІДІЯ ЛОГВИНІВНА МАЗУРЕНКО

(1920 – 2000)

Народилася в родині військовослужбовця у місті Немирів на Вінничині. Після закінчення школи вступила на історичний факультет Харківського державного університету. Однак навчання улюбленій професії перервала війна. Упродовж трьох років Лідія Логвинівна працювала медсестрою в евакогоспіталях Харкова, а пізніше Новосибірська.

Закінчити навчання та здобути фах історика вдалося лише в 1945 році. Відтоді майже на тридцять літ свій життєвий та творчий шлях Лідія Логвинівна пов'язала з Полтавським педагогічним інститутом, куди за розподілом була направлена по закінченні історичного факультету Київського державного університету імені Т. Г. Шевченка.

Працюючи на кафедрі історії та загальної історії, викладала курс нової історії, історії країн Сходу, активно долучалася до громадської роботи.

Завдяки високому професіоналізму, педагогічній майстерності та людяності користувалася повагою серед колег-викладачів та студентів.

МАРІЯ ІВАНІВНА МАЛИЧ

(1915 – 2002)

Народилася в місті Полтаві. Трудовий шлях розпочала робітницею промислово-кооперативної артілі. Навчалася на педагогічних курсах в місті Красноград, Красноградському інсти-

туті соціального виховання, а пізніше в Полтавському педагогічному інституті, який успішно закінчила в 1935 році. Упродовж 1935-1940 років викладала історію в середніх навчальних закладах Полтави. Водночас вона заочно закінчує історичний факультет Харківського державного педагогічного педінституту і тут же вступає до аспірантури на кафедрі нової історії.

З березня 1940 року трудова біографія Марії Іванівни на довгі десятиріччя пов'язується з Полтавським педагогічним інститутом. Тут вона успішно пройшла щаблі викладацької кар'єри від асистента до доцента, захистила кандидатську дисертацію (1953 рік), здобула авторитет, любов і пошану у студентів і колег. І тільки одного разу переривалося піввікове служіння рідному вишу – з серпня 1941 року по березень 1941 року вона перебувала в евакуації, де самовіддано працювала на трудовому фронті. У квітні 1944 року М.І.Малич повертається до Полтави і відтоді аж до виходу на пенсію в 1986 році трудилася в рідному педінституті. Окрім плідної викладацької та наукової роботи, М.І.Малич активно займалася громадською роботою: читала лекції в трудових колективах міста і області, очолювала факультет громадських професій у ПДП. Та чи не найбільш відповідальним і улюбленим серед її громадських доручень було наставництво, опікування колективами художньої самодіяльності й, зокрема, студентською хоровою капелюю.

Викладацька діяльність Малич, її громадська робота знайшли визнання і були відзначені нагородами: орденом Трудового Червоного Прапора, кількома медалями, медаллю АПН СРСР «А.С. Макаренко».

ВАСИЛЬ ЄГОРОВИЧ ЛОБУРЕЦЬ

(1930 – 2006)

Народився в селянській родині в селі Підруда Миргородського району Полтавської області. Навчався на історичному факультеті Київського державного педагогічного інституту імені О.Горького. Після закінчення з відзнакою вищого навчального закладу продовжив навчання в аспірантурі цього ж інституту.

У грудні 1956 року В.Є. Лобурець відповідно до розподілу прибув на роботу до Полтавського педінституту. Обіймав посади асистента, старшого викладача, доцента кафедр загальної історії та історії СРСР і УРСР. У 1963 році захистив кандидатську дисертацію, у 1981 році – докторську.

З 1981 року професор В.Є. Лобурець понад 20 років був завідувачем кафедр загальної історії, історії СРСР і УРСР, тривалий час обіймав посаду проректора з наукової роботи.

У дослідницькому доробку науковця і викладача – публікації з історії робітництва України, історичного краєзнавства, історії педагогічних досліджень, наукова документалістика та публіцистика. В. Є. Лобурець стояв біля витоків відродженої у 1990 році Всеукраїнської спілки краєзнавців, Полтавського наукового товариства краєзнавців. Автор і член редколегії Полтавського тому серії книг «Реабілітовані історією». Всього ним опубліковано близько 300 друкованих праць.

Наукова викладацька та громадська діяльність В.Є. Лобурця відзначені державними нагородами, зокрема орденом Трудового Червоного Прапора. Йому було присвоєно почесне звання «Заслужений діяч науки і техніки України». З усіх своїх трудових нагород професор В.Є. Лобурець найбільше цінував медаль АПН СРСР «А.С.Макаренко» – свідчення його як людинознавця, Учителя з великої літери.

Колеги і студенти шанували Василя Єгоровича за високий професіоналізм, вимогливість і справедливість, блискучі організаторські якості, людяність і доброту.

ОЛЕКСАНДР ФЕДОСІЙОВИЧ НІКОЛАЄНКО

(1942 – 2004)

Народився в селі Соснівка на Полтавщині в селянській родині. Закінчивши школу, за комсомольською путівкою поїхав до шахтарського краю. Тут, у місті Краснодон на Луганщині, з роботи на шахті розпочинається його трудова біографія.

Упродовж 1964-1969 років навчався на філософському факультеті Київського державного університету. По його закінченні – на лекторській роботі в системі партійних органів, а потім працював старшим викладачем в Полтавському медичному інституті. У 1986 році захистив

кандидатську дисертацію. Викладацьку, наукову, методичну роботу успішно поєднував з активною громадською діяльністю.

Останні роки життя нерозривно пов'язані з Полтавським педагогічним інститутом, де він працював доцентом кафедри філософії. Завдяки широкій ерудиції, фаховій обізнаності, вимогливим та доброзичливим ставленням до студентів здобув професійне визнання та повагу студентів і колег.

ВОЛОДИМИР ОЛЕКСАНДРОВИЧ ПАЩЕНКО

(1947 – 2010)

Народився майбутній вчений і педагог у селі Дружба Решетилівського району в сім'ї колгоспника. По закінченню середньої школи рік пропрацював водієм у колгоспі. З вересня 1966 року по листопад 1968 року проходив строкову службу в Південній групі радянських військ в Угорщині, був свідком і вимушеним учасником відомих подій у Чехословаччині. Демобілізувавшись з армії, влаштувався слюсарем на Київський завод «Ленінська кузня». Одночасно навчався на вечірньому, а згодом на заочному відділенні філософського факультету Київського державного університету імені Т.Г. Шевченка.

Перші кроки на педагогічній ниві В.О. Пащенко зробив, працюючи в 1972-1975 роках учителем історії Фарбівської середньої школи Яготинського району Київської області. В червні 1975 року успішно склав державні екзамени і отримав диплом з відзнакою зі спеціальності «Філософ. Викладач філософських дисциплін і суспільствознавства». З вересня 1975 року В.Пащенко працював у Полтавському державному педагогічному інституті імені В.Г. Короленка спочатку старшим лаборантом, завідувачем кабінету філософії, з 1976 року – асистентом цієї ж кафедри. Через рік його призначили старшим викладачем та заступником декана філологічного факультету, доцентом, проректором, а з лютого 1991 року по 2008 року – ректором Полтавського державного педагогічного інституту (з 1999 року – педуніверситету).

Ректорську посаду Володимир Олександрович обіймав у надзвичайно напружений час становлення незалежної України, в умовах економічної кризи, котру переживала країна. За 18 років ректорства йому вдалося зробити багато: збережено професорсько-викладацький склад вишу, його матеріально-технічну базу, акредитовано нові спеціальності, педінститут здобув статус педуніверситету. Значною була роль ректора у підготовці науково-педагогічних кадрів для вишу. При ньому почали функціонувати аспірантура і докторантура в тому числі на історичному факультеті спеціальності «Вітчизняна історія». Під його науковим керівництвом захищено 2 докторських і 7 кандидатських дисертацій. Редагував на історичному факультеті науково-теоретичний часопис «Історична пам'ять».

У 1978 році В.О. Пащенко захистив кандидатську дисертацію з філософії, а в 1994 році – дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора історичних наук. Як науковець був спеціалістом у галузі вивчення взаємин держави і церкви. Мав понад 380 публікацій здебільшого з цієї проблематики, в тому числі 18 індивідуальних і колективних монографій. Уперше у вітчизняній історіографії здійснив фундаментальне дослідження проблеми державної політики радянської влади щодо православної та греко-католицької церков. На основі його ідей і розробок сформувалася наукова школа академіка Пащенко навколо якої згуртувалось понад двадцять дослідників.

З історичним факультетом В.О. Пащенко пов'язує праця на посадах декана (1982-1983 роки), завідувача кафедри історії України, а з липня 2008 року до останніх днів життя – професора цієї ж кафедри.

Вагомий внесок кандидата філософських наук, доктора історичних наук, професора, академіка НАПН України В.О. Пащенко в українську науку, освіту та культуру, його громадську діяльність гідно поціновані: церковними орденами Миколи Чудотворця «За примноження добра на землі», «За патріотизм», «Преподобного Нестора Літописця», медалями Антона Макаренка, Костянтина Ушинського, Петра Могили, званням «Заслужений працівник освіти і науки України» та багатьма іншими нагородами.

Залишив по собі добру пам'ять в колективі педуніверситету за високий професіоналізм, блискучі організаторські здібності, чуйність і доброзичливість.

ІВАН МИКИТОВИЧ РЕВА

(1920 – 2004)

Народився в селі Піщане Золотоніського району Черкаської області в селянській родині. Навчання на історичному факультеті Сумського державного педагогічного інституту перервала війна. До студіювання історичних дисциплін вдалося повернутися лише в 1946 році. По закінченні Київського державного педагогічного інституту імені О. Горького продовжує навчання в аспірантурі при кафедрі історії СРСР. 1965 року захистив кандидатську дисертацію.

Наступного року розпочинає викладацьку діяльність у вищій школі. Спочатку на посаді старшого викладача кафедри історії СРСР Уманського педагогічного інституту, а з 1967 року доцента кафедри загальної історії, історії СРСР і УРСР Полтавського педагогічного інституту. Як науковець спеціалізувався на дослідженні проблем аграрної історії України початку ХХ століття, революційного руху 1905-1907 роках.

За роки роботи в інституті зарекомендував себе висококваліфікованим спеціалістом. Активно долучався до громадської, методичної роботи, багато часу та сил віддавав роботі з студентами.

ЛЕОНІД ЮРІЙОВИЧ САВИЦЬКИЙ

(1923 – 2000)

Народився в селі Образівка Шосткинського району Сумської області у родині службовця. Закінчив середню школу і вступив до Московського інституту хімічного машинобудування, та студіювати науки довелося не довго.

3 липня 1941 року студент Л.Ю.Савицький добровольцем вступив у дивізію народного ополчення Бауманського району, і відтоді розпочалася його військова біографія. Учасник боїв на Західному, Другому Білоруському, Першому Далекосхідному фронтах. Після закінчення Великої Вітчизняної війни він продовжував навчання, але вже у військових ВНЗ, зокрема закінчив військово-політичну академію. Служив у військах та військових училищах.

У 1972 році підполковник Л.Ю.Савицький звільнився з військової служби в запас, що стало початком нового етапу його життя та педагогічної діяльності. З цього часу майже на два десятиліття пов'язав свою трудову біографію з Полтавським педагогічним інститутом. У 1974 році успішно захистив кандидатську дисертацію. Викладав курси історичного матеріалізму та етики, щедро ділився з студентами своїм багатим життєвим досвідом. Завжди відзначався активною життєвою позицією, брав активну участь у громадській роботі.

ОЛЕКСАНДР ПАВЛОВИЧ САМОЙЛЕНКО

(1931 – 2003)

Народився в селі Моринці Звенигородського району на Черкащині в сім'ї селянина-колгоспника. Навчання на історико-філософському факультеті Київського державного університету імені Т.Г. Шевченка передували служба в армії та перші трудові «університети» Київського машиноскладального заводу «Більшовик».

Здобувши історичну освіту, молодий спеціаліст за розподілом кілька років працював у партійному архіві Полтавського обкому партії. Далі продовжив навчання в аспірантурі Київського державного університету, після завершення якої, в 1969 році, успішно захистив кандидатську дисертацію. Цього ж року розпочинається викладацька діяльність в Полтавському державному педагогічному інституті, котрій присвятив тридцять років свого життя.

У сфері наукових зацікавлень доцента О.П. Самойленко була проблематика Великої Вітчизняної війни, різним аспектам її історії присвячено ряд публікацій дослідника. Успішна викладацька робота органічно поєднувалася з виконанням численних громадських доручень, активною лекційною роботою серед населення області, різноплановою виховною роботою з студентами, вдячні спогади про яку через роки проносять вихованці історичного факультету.

ІВАН ГРИГОРОВИЧ СЛЮСАРЕНКО

(1940 – 2004)

Народився в селі Велика Кохнівка Кременчуцького району на Полтавщині в родині робітника. Після закінчення семирічної школи продовжив навчання в Александрійському сільсько-господарському технікумі. Згодом служба в Радянській армії. Після демобілізації трудовий шлях розпочав на Кременчуцькому автомобільному заводі, працюючи токарем.

У 1964-1970 роках навчався на філософському факультеті Київського державного університету імені Т. Г. Шевченка. По завершенні навчання, за розподілом Міністерства освіти УРСР, був направлений до Полтавського педагогічного інституту. Пройшов шлях від асистента до доцента, завідувача кафедри філософії. Викладав курс діалектичного та історичного матеріалізму. Закінчив цільову аспірантуру на кафедрі філософії Харківського державного університету. У 1987 році захистив кандидатську дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук, наступного року отримав вчене звання доцента.

Тридцять років невтомної праці на освітянській ниві, вдячна пам'ять учнів-студентів і колег-викладачів – такий найвагоміший доробок науково-педагогічної діяльності І. С. Слюсаренка.

ОЛЕКСІЙ ХРИСАНТОВИЧ СОКОЛОВСЬКИЙ

(1914 – 2000)

Народився в селі Ступки Лохвицького району Полтавської області у робітничій сім'ї. Здобуваючи фах історика, навчався спочатку в Харківському, а пізніше в Одеському державному педагогічному інституті. Після закінчення вишу в 1935 році, як один з кращих випускників, був залишений в аспірантурі на кафедрі історії Середніх віків. Одночасно розпочинає педагогічну діяльність, працюючи асистентом кафедри.

З перших днів Великої Вітчизняної війни – в лавах Червоної армії, командир взводу, роти.

У 1946 році направлений на роботу до Полтавського державного педагогічного інституту імені В. Г. Короленка, з яким пов'язує весь подальший творчий шлях. Викладання курсів історії Стародавнього світу, Середніх віків, нової та новітньої історії країн Європи та Америки на кафедрі загальної історії вдало поєднувалися з науковими пошуками вченого-дослідника. У 1954 році успішно захистив кандидатську дисертацію. Цікавився проблемами історії Сербії, Болгарії, Чехії, займався дослідженням краєзнавчої проблематики.

Майже чотири десятиліття доцент О.Х. Соколовський передавав свої знання молоді, ділився з нею багатим життєвим досвідом. Високий професіоналізм, вимогливість і справедливість, людяність і доброта здобули визнання і пошану студентів та викладачів інституту.

ЯКІВ ІВАНОВИЧ ТАРАН

(1937 – 1993)

Народився в селі Зубівка Миргородського району на Полтавщині, в сім'ї селянина-колгоспника. Певно саме тому перша професія, здобута в Хомутецькому зоотехнікумі, була тісно пов'язана з сільським господарством. З вибором професії, що стала справою всього його життя, остаточно визначився в 1961 році, вступивши на філософський факультет Київського державного університету імені Т. Г. Шевченка.

Навчання в університеті поєднував з педагогічною роботою в школах Гадяцького та Миргородського районів. У 1967 році дипломований випускник Київського університету розпочинає викладацьку діяльність у вищій школі. Працював на посаді старшого викладача в Полтавському медичному інституті, згодом, після закінчення аспірантури, в Дніпродзержинському індустріальному інституті.

З 1976 року Я.І. Таран упродовж сімнадцяти років трудився у Полтавському державному педагогічному інституті на посадах старшого викладача, доцента кафедри філософії.

Викладацький колектив та студенти шанували його за високий професіоналізм, вимогливість і справедливість, людяність та доброзичливість.

ДОДАТКИ

Список викладачів і співробітників історичного факультету Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка станом на 1 червня 2014 року

ДЕКАНАТ

Кравченко Петро Анатолійович, декан історичного факультету;
Блоха Ярослав Євгенійович, заступник декана з навчальної роботи;
Лахно Олександр Петрович, заступник декана з наукової роботи;
Тронько Тетяна Володимирівна, заступник декана з питань практик;
Вільховий Юрій Віталійович, заступник декана з виховної роботи;
Пантюхова Наталія Анатоліївна, диспетчер (декретна відпустка);
Полтавська Світлана В'ячеславівна, диспетчер;
Трунова Світлана Станіславівна, диспетчер.

КАФЕДРА ІСТОРІЇ УКРАЇНИ

Сітарчук Роман Анатолійович, зав. кафедри, професор;
Бабенко Людмила Леонідівна, професор;
Волошин Юрій Володимирович, професор;
Гавриш Петро Якимович, доцент;
Гура Олексій Анатолійович, ст. викладач;
Демиденко Тетяна Прокопівна, доцент;
Діптан Ірина Іванівна, доцент;
Дивуленко Світлана Григорівна, старший лаборант;
Єрмак Олександр Петрович, професор;
Киридон Петро Васильович, професор;
Коваленко Оксана Валентинівна, доцент;
Лахач Таміла Олександрівна, ст. викладач;
Сердюк Ігор Олександрович, доцент;
Шаповал Лариса Іванівна, доцент.

КАФЕДРА ВСЕСВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ ТА МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ ІСТОРІЇ

Год Борис Васильович, зав. кафедри, професор;
Басенко Руслан Олександрович, ст. лаборант
Бесєдіна Наталія Василівна, доцент;
Вільховий Юрій Віталійович, доцент;
Год Наталія Володимирівна, доцент;
Лахно Олександр Петрович, доцент;
Рибачук Віктор Олексійович, ст. викладач;
Тронько Тетяна Володимирівна, доцент;
Цебрій Ірина Василівна, професор;
Цехмістро Ніна Яківна, доцент;
Швець Леонід Миколайович, ст. викладач.

КАФЕДРА ГЕОГРАФІЇ ТА КРАЄЗНАВСТВА

Булава Леонід Миколайович, зав. кафедри, професор кафедри;
Вішнікіна Любов Петрівна, доцент;
Гайдар Олена Володимирівна, ст. лаборант;
Кубарева Любов Дмитрівна, ст. викладач;
Кушнір Людмила Миколаївна, доцент;
Мащенко Ольга Миколаївна, доцент;
Федій Олександр Анатолійович, доцент;
Шевчук Сергій Миколайович, доцент;
Шуканова Анжела Анатоліївна, доцент.

КАФЕДРА ФІЛОСОФІЇ

Кравченко Петро Анатолійович, зав. кафедри, професор;
Батеко Валентина Валентинівна, ст. лаборант;
Блоха Ярослав Євгенійович, доцент;
Вакуліна Вікторія Миколаївна, доцент;
Головіна Наталія Ігорівна, доцент;
Москаленко Сергій Миколайович, ст. викладач;
Пономарьов Юрій Юрійович, доцент;
Сіпіна Олена Дмитрівна, асистент;
Слободянюк Дмитро Іванович, ст. викладач;
Усанова Людмила Анатоліївна, доцент;
Шебітченко Антоніна Петрівна, доцент.

КАФЕДРА ПРАВОЗНАВСТВА

Жалій Тамара Віталіївна, зав. кафедри, доцент;
Бездітько Борис Миколайович, ст. викладач;
Лобач Катерина Василівна, доцент;
Мілославська Лариса Сергіївна, асистент;
Нагорний Віталій Віталійович, доцент;
Пивоварська Каріна Борисівна, доцент;
Потапов Олексій Миколайович, ст. викладач;
Харченко Світлана Анатоліївна, ст. лаборант;
Штепа Олексій Олександрович, ст. викладач.

ТВОРЧА МАЙСТЕРНЯ ІСТОРИЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ

Бровко Віталій Миколайович, ст. лаборант.

ДОКУМЕНТИ І МАТЕРІАЛИ

Из доклада Полтавской губернской земской управы [конец 1914 г.] №23. О земских стипендиатах в учительском институте

По ходатайству перед губернским земством попечителя Киевского учебного округа о субсидировании в той или иной форме учительского института, губернское земское собрание 14 декабря 1913 г. постановило учредить 30 стипендий по 200 рублей каждая для воспитанников учительского института с тем, чтобы выбор стипендиатов принадлежал земству.

Ввиду того, что попечителем не было указано время открытия института, вопрос был решён принципиально без внесения какой-либо суммы в счету. С сентября месяца 1914 года в городе Полтаве начал функционировать учительский институт и таким образом воспитанники его остались без стипендий.

Науково-довідкова бібліотека Державного архіву Полтавської області (далі ДАПО). – Інв. №3057/35. – Арк. 42.

Из постановления педсовета Полтавского учительского Института

МНП
Полтавский
учительский
институт
марта 4 дня 1915 г.
№220
г. Полтава

Его Превосходительству Господину Попечителю
Киевского учебного округа

Ходатайство
об увеличении
размера казенных
стипендий для
воспитанников
института

Представляя при этом в постановление заседания Педагогического совета вверенного мне учительского института от 23 минувшего февраля по вопросу увеличения размера казенных стипендий для воспитанников института с 166 руб. 66 2/3 коп. в год до 200 руб. по примеру Киевского учительского института, или даже до 240 руб., по примеру институтов Екатеринбургского и Уфимского, честь имею почтительнейше просить Ваше Превосходительство о возбуждении соответствующего ходатайства об увеличении казенной стипендии до означенного размера, но изъясненным в постановлении основаниям, присовупляя со своей стороны, что увеличение размера стипендий до 240 руб. в год соответствовало бы только жизненным потребностям, так как на 20 руб. в месяц в настоящее время, при дороговизне на квартиру и стол, воспитаннику можно прожить только при самом непрехотливом отношении к своим потребностям.

Директор института

А. Волнин

Центральний державний історичний архів (м. Київ) (далі ЦДА України (м. Київ)). – Ф.707. – Оп. 220. – Спр. 6. – Арк. 155.

Докладная записка директора Полтавского учительского института А. К. Волнина

МНП
Полтавский учительский
институт
мая 18 дня 1915 г.
№1
г. Полтава

Его Превосходству Господину Попечителю
Киевского учебного округа

Донесение о том,
что желательных
перемещений
в институте не
усматривается

Вследствие циркулярного распоряжения от 29 апреля 1912 года за 183, честь имею почтительнейше донести Вашему Превосходительству, что мною личном составе не усматривается нужды в желательных перемещениях в личном составе вверенного мне учительского института.

Директор института

А. Волнин

ЦДА України (м. Київ). – Ф. 707. – Оп. 229. – Спр. 326. – Арк. 204.

№	Должность и фамилия преподавателей	Соблюдение внешних обязанностей, соединенных с делом обучения, посещение классов, ведение классных журналов
1.	Временно исполняющий обязанности законоучителя по вольному найму священник А. Каменский	Отличается усердием и аккуратностью.
2.	Преподаватель русского языка Ф. Лисогорский	Отличается усердием и аккуратностью.
3.	Преподаватель математики М. Квятковский	Отличается усердием и исправностью
4.	Преподаватель истории и географии В. Тарасов	Отличается усердием и исправностью
5.	Преподаватель естествоведения и физики И. Шестаков	Отличается усердием и исправностью
6.	Исполняющий обязанности преподавателя графических искусств К. Чигирик	Старателен и вообще исправен
7.	Исполняющий обязанности преподавателя священник В. Клемент	Исправен и аккуратен
8.	Исполняющий обязанности преподавателя гимнастики подполковник В. Шереметов	Достаточно исправен и аккуратен

ЦДІА України (м. Київ). – Ф. 707. – Оп. 229. – Спр. 326. – Арк. 202 зв.

З вітальної адреси О.К. Волніну від викладачів

Полтавського учительського інституту з нагоди його від'їзду до Новосибірська

«Расставаясь с Вами нет нужды говорить, как много мы теряем в Вашем лице и как остро мы эту потерю чувствуем.

На прощание просим принять от нас выражение глубокого сожаления и благодарности. Благодарности за чистоту и чуткость Ваших отношений к людям, за ту высокую интеллигентность и чистую атмосферу, которую Вы так просто и естественно можете установить.

От души и совершенной искренности желаем Вам счастливых дней в будущем, здоровья, радостной работы. В том, что Вас будут любить люди мы не сомневаемся.

8 подписей преподавателей».

1917 г.

Архів Полтавського національного педагогічного університету (далі АПНПУ). – КД (колекція документів). – Спр. 3. – Арк. 1.

Юридичний факультет

Давно возникшая мысль об основании Университета в Полтаве близка к осуществлению. В самом непродолжительном времени откроется юридический факультет, организуемый Полтавским городским правлением и коллегией преподавателей (профессоров, доцентов и приват-доцентов) юридического факультета Харьковского университета. Чтобы ускорить дело, решено открыть занятия немедленно и в тоже время принять все необходимые меры к тому, чтобы слушатели получили все права студентов государственных университетов. Во всяком случае профессорская коллегия берет на себя нравственное обязательство содействовать возможности перехода слушателей на соответствующий курс Харьковского университета, с зачетом результатов испытаний, если таковые будут проведены на Полтавском факультете. В студенты будут приниматься лица обоего пола, сверх того – по правилам о приеме на Харьковский.

Высшие женские курсы; такие лица будут уравниены в правах со слушателями этих последних курсов. В Полтаву уже приехал секретарь факультета, профессор Сабинин, который будет принимать прошения лично в помещении факультета (ул. Шевченко, здание Комерческого училища) от 10-00 до 2-00 дня и по почте.

Начало занятий предположительно 1 июля нового стиля.

Чтобы была возможность использовать ученые силы Харьковского факультета, занятия будут происходить в два семестра: летний и зимний. Планы и программы, равно как и преподавательский состав те же, что и в Харьковском университете. Плата по примеру государственных и частных высших учебных заведений Харькова назначена в 250 руб.

Открывается на первое время первый курс в составе профессоров: Г. И. Семека-Максимовичча (политическая экономия), Ф. В. Тарновского (история русского и украинского права), Ф. И. Фатеева (общая теория права) и В. А. Ястржембського (история международных отношений). Деканом факультета состоит профессор А. Д. Киселев.

Киселев А. Д.

Полтавский день. – Полтава. – 1918. – 16(30)июня. – С. 3.

Вища школа
Історико-філологічний факультет
2/IV дня 1921 р.
№ 508
Укрпрофобраз
м. Полтава

11.IV.21 р.

Беручи на увагу насущну потребу для Полтавщини в педагогах з вищою загальною і разом спеціальною педагогічною освітою та ґрунтуючись на відношенні Наркомпросу та Полтавського Губнаробразу від 8.X. – 20 року за № 1006, що Наркомпросом в принципі визнано необхідним і можливим заснування в Полтаві Вищого Інституту Народної Освіти («ВІНО») Ради Полтавського Історико-філологічного факультету і Полтавського педагогічного Інституту в своїх спільних засіданнях від 28/II, 4/III, 12/III, 26/III. – 21 року винесли постанову відносно заснування в Полтаві «ВІНО», шляхом відповідного переформування і об'єднання двох зазначених шкіл Полтави, – поки що в складі двох відділів: 1) словесно-історичного з двома факультетами – соціально-історичним та літературно-мистецьким і 2) природничо-математичного (теж з двома факультетами – природничим та фізико-математичним). Причому при «ВІНО» негайно мусять бути ближчому у часі засновано переформовані в дошкільний і шкільний відділи соціального виховання «ВІНО» і підготовчі курси для тих осіб, головним чином незаможних робітників і селян, які бажають вступити студентами до «ВІНО», але не мають відповідної до цього учбової підготовки. На зазначених спільних засіданнях рад Факультету та Педагогічного інституту було зроблено переобрання професорів та викладачів «ВІНО» і розподіл кафедр, був вироблений і ухвалений статут «ВІНО», складені штати і кошторис на утримання до 1/VII. – 21 р., нарешті – обрані члени президії (ректором – В.О.Щепотьев, проректором Н.Ю. Мірза-Авакянц, секретарем Ради – І.Я. Чаленко).

Центральний державний архів вищих органів влади та управління України (далі – ЦДАВО України). – Ф.166. – Оп.1. – Спр. 1101. – Арк.101.

**Анкета на Полтавский украинский институт народного образования
Общий комитет профессионально-технического и специального образования
Профобраза УССР
Анкета учебных заведений
Полтавский украинский институт народного образования**

1. Когда именно составлена: В июне 1921 года.
 2. Адрес: Полтава, ул. Сретинская, № 37, Шевченковская, 20, Ново-Кременчукская, дом Аркова, Пролетарский музей.
 3. Маршрут по направлению к г. Харькову: Полтава, Кочубеевка, Люботин.
 4. Расстояние от ближайшей железнодорожной станции: 2 версты.
 5. Когда основано учебное заведение: переформировано в 1921 году.
 6. Когда зарегистрировано в Укрглавпрофобразе: 12 апреля 1921 года.
 7. Преобразовано из какого учебного заведения в какое: Из Полтавского педагогического института и Историко-филологического факультета в Полтавский украинский институт народного образования.
- ЦДАВО України. – Ф.166. – Оп.1. – Спр. 1101. – Арк.54.*

**ИЗ РЕЧИ А. С. МАКАРЕНКА НА ЮБИЛЕЕ ШКОЛЫ № 1
ЯРОСЛАВСКОЙ ЖЕЛЕЗНОЙ ДОРОГИ В МОСКВЕ (18.02.1939 г.)**

... Среди вас я вижу и моего учителя – Александра Константиновича Волнина. После девяти лет работы в бедной железнодорожной школе я пошел учиться, и я попал в руки Александра Константиновича. Жизненные ценности, не всегда поддаются точному измерению. Часто в руках наших нет даже тех масштабов, которыми можно измерить важнейшие явления. Так и мне трудно измерить и трудно вам рассказать, как много сделал для меня и для других Александр Константинович. Он был директором Полтавского учительского института перед самой революцией. В то время, разумеется, директор не мог открыто быть большевиком и воспитывать большевистские характеры. Но из его рук много вышло большевиков, и многие из них положили головы на фронтах гражданской войны. Это потому, что он был всегда настоящим человеком и он воспитывал в нас лучшие человеческие стремления. В моем же педагогическом развитии он создал самые главные принципы и навыки духа. У него я заимствовал главное положение моей педагогической веры: как можно больше требования к человеку и как можно больше уважения к нему.

Сегодняшняя встреча с ним для меня чрезвычайно радостна. Я потерял его из виду двадцать два года назад. Я часто о нем вспоминал, и часто мне приходилось спрашивать себя: где Александр Константинович, отдал ли он революции свои замечательные силы? Не зная ничего о нем в течение такого долгого времени, я, естественно, начинал сомневаться. И вот сегодня я вижу, с какой большой благодарностью, с каким искренним горячим

чувством здесь все чествуют Александра Константиновича, премируют его, подносят ему подарки и с каким искренним и надежным желанием все ожидают от него и впереди такой же большой и такой же человеческой работы в деле коммунистического воспитания.

18/11/1939 г.

А. Макаренко

Макаренко А.С. Публичные выступления (1936-1939 гг.) Аутентичное издание. Составитель, автор комментариев: Гётц Хиллинг. Серия: Научные публикации в Елецком и Марбургском университетах. – Елец: ЕГУ им. И.А. Бунина, 2012. – С. 415-416.

**Олександр Костянтинович Волнін
(коротка біографія довідка)**

Народився 1872 року в Ярославській губернії. Закінчив Московську духовну академію та Київський університет за історичним циклом (1907 рік). Працював викладачем учительської семінарії в селі Великі Сорочинці Миргородського повіту. В 1914-1917 роках директор Полтавського учительського інституту. Забезпечив хорошу організацію навчально-виховного процесу та творчу атмосферу в роботі інституту. Переведений на роботу до Новосибірського учительського інституту (місто Ново-Миколаївське) в 1917 році, де працював до 1921 року.

Згодом робота на викладацьких посадах у Вятському педагогічному інституті (1921-1925), на робітфаци Академії комуністичного виховання. З 1927 року – учитель залізничної школи №1 Ярославської залізниці міста Москви. У вересні 1940 року йому, в числі перших в країні вчителів, присвоєно звання заслуженого учителя РРФСР. Помер у Москві в 1942 році.

**Із звіту Полтавського педагогічного інституту
Полтавському губернському відділу народної освіти від 11 серпня 1920р.**

... Перетворення колишнього Полтавського учительського інституту у вищу школу під назвою «Полтавський педагогічний інститут» було переведено в життя в травні-липні місяцях 1919 року. Проект статуту був поданий на розгляд Ради комісарів вищих шкіл міста Полтави, а ця Рада, відповідно, подала його в свою чергу, із затвердженням завідуючого відділом вищих шкіл т. Володарського, повернула до інституту.

ЦДАВО України. – Ф. 166. – Оп. 1. – Спр. 950. – Арк.30.

**Звіт
про сучасний стан Полтавського педагогічного інституту**

Перетворення колишнього Полтавського учительського інституту у вищу школу під назвою «Полтавський педагогічний інститут» фактично було проведено в життя у травні-липні місяцях 1919 року.

Проект статуту був поданий на розгляд Ради комісарів вищих шкіл міста Полтави, а ця Рада, з відповідними висновками, подала його, в свою чергу, на затвердження до відділу вищих шкіл при Наркомпросі (в місті Києві). В середині липня в примірних статуту з підписом на ньому про затвердження завідуючого відділом вищих шкіл т. Володарського було повернуто до інституту. Здавалося, що ніяких перешкод до остаточного здійснення реформ не зустрінеться, але ж помітне на становище України з початку серпня змінилося і інститут опинився в катастрофічному стані. Денікінська влада не визнавала реформ, повернула інститут в попередній дореволюційний стан і розігнала лекторів.

У грудні місяці, коли денікінська влада залишила Полтаву, місцевий відділ народної освіти, оголосивши наказом від 13 січня 1921р. інститут вищою школою під назвою: Полтавський педагогічний інститут. Інститут функціонує в складі 3 відділів: словесно-історичного, природничого та фізико-математичного; крім того, засновується ще 2 відділи: по дошкільному вихованню й позашкільної освіти. Для вироблення програми нових відділів обрана спеціальна комісія, яка й проводить зараз працю. В складі лекторів педагогічного інституту налічується 24 особи. По окремих відділам вони розподіляються так: на фізико-математичному 4, на природничому 3, на словесно-історичному 9, лекторів загальних дисциплін 3, асистентів (на природничому відділі) 3. Вакантних посад налічується: на фізико-математичному відділі – 8, на природничому – 9, на словесно-історичному – 8, разом 25. Для заміщення посад вжиті відповідні заходи: закликані професори з Харкова, деякі з них вже дали свою згоду.

Кількість студентів у педагогічному інституті по окремих відділам і курсам:

Курси	Відділи			Разом
	Словесно-історичний	Фізико-математичний	Природничий	
II	36	16	33	85
III	28	12	15	55
IV	15	16	15	46
	79	44	63	186

Загальне керівництво педагогічним інститутом належить науково-учебній раді, яка складається з представників від лекторів і слухачів у рівній кількості. Розв'язання біжучих справ і взагалі керування адміністративним життям інституту належить президії або правлінню науково-учбової ради, котре складається з голови і товарища голови науково-учбової ради, а також з голів і секретарів окремих відділів. Відділи теж мають свої окремі ради, котрі й керують їх внутрішнім життям.

Господарчими справами відає господарчий комітет, в склад якого науково-учбова рада посилає 2 представників, а ради відділів – теж своїх представників.

При інституті мається бібліотека, яка налічує 2413 томів і для її поповнення в житті плануються відповідні заходи перед губвидавом. Бібліотека має більш спеціальний характер; загальні потреби лекторів і слухачів інституту задовольняє з центральної бібліотеки міста Полтави. Мається на меті улаштувати читальню як для студентів, так і для сторонніх осіб. Але позаяк більша частина помешкання інституту зайнята військовою частиною, то здійснити цей намір, вже ухвалений науково-учбовою радою, в даний момент неможливо. При інституті маються також такі кабінети: ботанічний, зоологічний, анатомо-гістологічно-фізіологічний, мінералогічний і геологічний, фізичний, а також хімічна лабораторія; ці допоміжні інституції до певної міри забезпечені мінімумом необхідних приладів. Для проведення студентами практичних занять по методиці при інституті мається дослідна школа.

Студенство інституту організоване в громаду, статут котрої затверджений виконкомом; громада відіграє досить значну роль в житті інституту, складає постійні збори і взагалі дієво відгукується на всі події в житті інституту. Керування життям інституту проводиться в повній згоді з студентством.

У першу чергу приймаються особи з середньою педагогічною освітою і педагогічним стажем, далі особи з середньою освітою взагалі, але без стажу. Прийом на перший курс в даний момент проводиться. Для осіб, які не мають середньої освіти, передбачається колоквіум, який не має характеру іспитів. Перехід на наступні курси відбувається автоматично, позаяк мінімуму заліків не зазначено. Перший семестр має розпочатися з 1 вересня. Пропускна здатність інституту не менше 180 осіб на кожному курсі.

... Педагогічний інститут, як справжній осередок у загальній схемі освітнього будівництва радянської влади, не повинен обмежувати свої завдання постачанням кадрів свідомих робітників у галузі освіти; він повинен також забезпечувати і різні чергові потреби, наприклад готувати працівників бібліотечної справи та ін. З огляду на це в майбутньому академічному році має бути влаштований цілий ряд курсів, наприклад, з бібліотечної справи, по трудовій школі та ін.

11 серпня 1920 р.

Голова науково-учбової ради
Товариш голови науково-учбової ради
Діловод

Ол. Булдовський
І. Лебединський
П. Маслік

ЦДАВО України . – Ф.166. – Оп.1. – Спр. 30. – Арк. 31.

Рибаков Іван Федотович (коротка біографічна довідка)

Народився 1889 року в Москві. Закінчив юридичний та історико-філологічний факультети Московського університету. Викладав курс вітчизняної історії у навчальних закладах Полтави. Декан Історико-філологічного факультету в Полтаві (1918-1921 роки). У 1929 році спільно з Г.Г. Ващенко редагував журнал «Українська культура». У 1920-1923 роках виконував обов'язки завідувача Центральним історичним архівом Полтавщини.

З 1921 року – професор, а в 1922-1924 роках – ректор Полтавського інституту народної освіти.

У 1924-1929 роках – член Полтавського наукового товариства при ВУАН. Автор низки праць з історії революційного руху в Україні і на Полтавщині в XIX – на початку XX століття. Редактор збірки «Вся Полтавщина на 1930 рік».

В умовах переслідувань інтелігенції з боку радянської влади, змушений був виїхати з Полтави. Помер і похований в Москві в другій половині 1950-х років.

Мірза-Авакянц (Дворянська) Наталія Юстинівна (коротка біографічна довідка)

Народилася в 1888 році у місті Борисполі в родині земського лікаря. У 1907 році закінчила жіночу гімназію в місті Києві. Працювала на однорічних педагогічних курсах Московського учбового округу. В 1913 році склала державний іспит на право викладати історію при Московському університеті. Працювала учителем історії у середніх навчальних закладах Києва. У 1919 році запрошена на роботу лектора (викладача) Полтавського педагогічного інституту. З квітня 1921 року по березень 1922 року виконувала обов'язки ректора та професора історії України Полтавського інституту народної освіти. Одна з фундаторів Полтавського товариства дослідження і охорони пам'яток старовини та мистецтва, науковий співробітник науково-дослідної кафедри історії України та Інституту історії України. Член комісії ВАУН з вивчення соціально-економічної історії України XVIII століття. Автор ряду наукових праць з історії селянського руху в Україні початку XX століття. З 1924 року – професор історії

України ВНЗ Харкові і Києва. У 1939 році була запрошена на прийом до Кремля у числі кращих представників вищої школи Радянського Союзу. Того ж року репресована за сфальсифікованою НКВС справою. 1959 року реабілітована посмертно.

Щепотьєв

**Володимир Олександрович
(коротка біографічна довідка)**

Народився у 1880 році в місті Полтава в сім'ї дрібного чиновника. Навчався у місцевому духовному училищі та Полтавській духовній семінарії. Вищу освіту здобув, закінчивши в 1904 році словесний відділ Петербурзької духовної академії. Працював на вчительській роботі в Полтавській єпархіальній жіночій школі, одночасно брав участь у формуванні фондів Полтавського архіву, у збиранні фольклору, виступав з публічними лекціями.

З 1917 року починається його викладацька діяльність як спеціаліста з української літератури в Полтавському учительському інституті, а з утворенням у 1918 році в Полтаві Історико-філологічного факультету став лектором (викладачем) цього закладу. В. О. Щепотьєв належав до числа тих, хто здійснював українізацію шкіл на Полтавщині, займався перепідготовкою вчительських кадрів. Був одним з фундаторів українського товариства дослідження пам'яток старовини та мистецтва на Полтавщині, співпрацював із Всеукраїнською академією наук в справі охорони пам'яток старовини та мистецтв, збиранні фольклорних матеріалів.

Після об'єднання у липні 1921 року Полтавського Історико-філологічного факультету і педагогічного інституту в один ВНЗ – інститут народної освіти (ІНО) В. О. Щепотьєва обрали його ректором, але він відмовився від цієї посади і працював лектором ІНО. Викладав на словесно-історичному відділі ІНО українську мову і літературу, фольклористику. Автор близько 100 наукових праць. Користувався беззаперечним авторитетом серед викладачів і студентів.

Наукова, педагогічна і громадська діяльність ученого скінчилася в 1929 році, коли його було заарештовано у сфабрикованій ДПУ справі «Спілки визволення України». В. О. Щепотьєва засудили до чотирьох років заслання на Північ. А після повернення (у 1934 році) йому заборонили проживати в Полтаві й займатися викладацькою діяльністю. Володимир Олександрович змушений був виїхати в село Веприк Гадяцького району і жив там три роки в повній ізоляції під невисипущим наглядом НКВС. Вдруге був заарештований у вересні 1937 року. Засуджений Особливою трійкою при УНКВС Полтавської області 17-19 листопада 1937 року за ст. 54-10 ч.1., 54-11 КК УРСР до розстрілу. Вирок виконано 29 листопада 1937 року. Реабілітований Полтавським обласним судом 5 липня 1958 року (посмертно).

З відношення декана Історико-філологічного факультету І.Ф.Рибаківа і голови науково-навчальної ради Педагогічного інституту В. Ф. Ніколаєва до Укрпрофосвіти від 2 квітня 1921 року

... Беручи до уваги насущну потребу для Полтавщини в педагогах з вищою загальною і разом з тим спеціально-педагогічною освітою і ґрунтуючись на відношенні Наркомпросу до Полтавської губнаросвіти від 8.10.1920 року за №1006, із якого видно, що Наркомпросом у принципі визнано необхідним і можливим заснування в Полтаві вищого інституту в своїх спеціальних засіданнях від 28.02, 4.03, 12.03 і 16.03 – 21 року, винесли постанову відносно заснування в Полтаві ВІНО шляхом відповідного пере формування і об'єднання двох зазначених вищих шкіл Полтави...

... Ради Полтавського Історико-філологічного факультету і Полтавського педагогічного інституту звертаються до Укрпрофобру з проханням визнати факт заснування в Полтаві Українського Вищого Інституту Народної Освіти, затвердити статут його, розподіл кафедр та викладачів, штати і кошторис.

ЦДАВО України. – Ф. 166. – Оп.1. – Спр. 1101. – Арк. 100.

Діяльність історичного семінару підвищеного типу

У листопаді 1924 року при Полтавському ІНО було засновано історичний семінар підвищеного типу. Спершу семінар працював під керівництвом професора ІНО В.О. Пархоменка, а з квітня 1926 року – під керівництвом П.Г. Клепацького. В склад семінару увійшли переважно студенти ІНО, що відбувають у місті Полтаві педагогічний стаж, але на засіданнях семінару бувають представники місцевого учительства.

Семінаром пророблені такі теми:

- 1) Основні питання історичного матеріалізму (доп. проф. Клепацького);
- 2) Завдання семінару підвищеного типу й план роботи на майбутнє (доп. керівника);
- 3) Заселення Яготинського степу (доп. уч. Козубенка);
- 4) Нові дослідження над літописом Самовидця (доп. проф. Клепацького);
- 5) Розгляд «Нарису історії України» Яворського (доп. проф. Клепацького);
- 6) Історичний матеріалізм та філософія за Лабріолою (доп. уч. Білосоня);
- 7) Що дав Диканський архів Кочубеїв для історії Полтавщини? (доп. проф. Клепацького);
- 8) Що дав Яготинський архів Репніних для історії Полтавщини? (доп. уч. Козубенка);
- 9) Що дають інші найважливіші фонди Полтавського краєвого архіву для історії Полтавщини? (доп. уч. Герасименка);

- 10) Як відбувся 1812 рік на Полтавщині за архівом Кочубеїв? (доп. проф. Клепацького);
- 11) Селянський союз у революційних рухах селянства на Полтавщині у 1905-1907 роках (доп. уч. Кособуцького);
- 12) Селянська реформа 1861 року на Полтавщині (доп. уч. Добровольської);
- 13) Повстання кріпаків Семена Кочубея 1814 року (доп. уч. Герасименка).
- 14) Коліївщина у висвітленні новітніх наукових даних (доп. уч. Савченка) та ін.

Записки Полтавського ІНО. Т.І.: Перший триместр 1925/26 академічного року. – Полтава, 1926. – С.79.

**Пояснювальна записка до кошторису
Полтавського інституту народної освіти на 1926/1927 бюджетний рік**

Полтавський ІНО засновано у 1921 році /22 квітня/ шляхом об'єднання колишнього Учительського інституту та Історико-філологічного факультету. Учительський інститут, на матеріальній базі якого заснований ІНО, відкрито в Полтаві колишнім Міністерством освіти 1914 року. Що ж до Історико-філологічного факультету, то це була приватна школа, заснована в 1918 році Полтавським товариством «Просвіта».

Полтавський інститут народної освіти має один факультет соцвиху, з розподілом на третьому році навчання на секції:

- 1) суспільствознавчу; 2) індустріальну та 3) сільськогосподарську.

У 1924-1925 році інститут випустив 48 чоловік, що скінчили курс, а в біжучому році випускає 68 чоловік. Випуск розподіляється по згаданих секціях рівномірно.

При інституті існують такі науково-допоміжні установи: кабінет суспільствознавчий з розподілом на відділи: 1) літератури, 2) історії економіки; кабінет педагогічний, який також розподіляється на відділи: 1) гігієни та 2) педології; кабінети: фізичний, хімічний, зоологічний, мистецтвознавчий, краєзнавчий та фізкультурний. З майбутнього року передбачається організувати слюсарню.

У момент заснування інститут мав у своєму складі студентів 558, викладачів 37 та обслуговуючого персоналу – 18. У подальшому рух студентства, педагогів і обслуговуючого персоналу характеризується такими даними:

Роки	Персонал на 1-е січня			Адміністративно-технічний персонал на 1.1	Загальна кількість студентів на 1.1	Прийм	Випуск
	Викладачів		Лаборантів				
	Штатних	Нештатних					
1922	34	–	–	18	369	77	–
1923	20	–	–	19	316	108	57
1924	22	–	–	16	202	75	144
1925	12	10	10	19	194	127	48
1926	12	10	10	19	253	220	68

Записки Полтавського ІНО. Третій триместр 1925/26 академічного року. Присвячується 5-и річному ювілею існування ІНО. – Полтава, 1926. – С.70.

**Праця кабінетів Полтавського інституту народної освіти
у III триместрі 1925-1926 академічному році.**

Суспільствознавчий кабінет

Праця полягала майже виключно в обслуговуванні студентів книжковим матеріалом і приладдям (таблицями, плакатами, діаграмами). Було зроблено 523 книжкових видачі. В кабінеті відбувалася вся робота зі студентами третього курсу соціально-економічної секції.

Під час конференції стажерів кабінет оглядався ними.

Облік праці в кабінеті вівся в записках зробленої роботи в щоденнику кабінету. Лаборанта не було.

Записки Полтавського ІНО. Третій триместр 1925/26 академічного року. Присвячується 5-и річному ювілею існування ІНО. – Полтава, 1926. – С.57.

Протокол

екскурсійної комісії Полтавського інституту соціального виховання від 14/V. 1932 року

Комісія, що виділена факультетською учбово-методичною комісією для складання плану дальніх екскурсій студентів ПІСВ у складі: професорів Г.Г. Ващенко, Ю.Ф. Костенецького та представника профкому т. Мороза, в засіданні своєму від 14/V. 1932 р. за участю студентського профактиву, ухвалила:

1. Виходячи із вимог, які ставить радянська сучасна школа до вчителя, вважати за основну мету екскурсії: а) ознайомлення студентів із роботою зразкових педолого-педагогічних установ; б) використання культурно-освітніх установ великих міст; в) ознайомлення на місці з роботою одного хоча б із нових велетнів радянської промисловості.

2. Вважати за бажане, аби в екскурсії участь взяли 80 найкращих ударників шкільного й дошкільного факультетів та 30 ударників робітфаку, які виділяються організаторами інституту в погодженні з керівниками відділів і затверджуються дирекцією.

3. Ударники шкільного факультету діляться на дві групи по 40 осіб і їдуть по двох маршрутах, а робітфак – однією групою за своїм маршрутом.

4. Для керівництва екскурсіями необхідно виділити 4-х керівників із педперсоналу для шкільних і 2-х керівників для групи робітфаку. Для допомоги їм в справі організаційній та господарчій виділити по 2 студента – активіста в кожній групі.

5. Намітити такі маршрути для груп шкільного відділу:

А. Москва – Нижній – Магнітобуд – Самара.

Б. Київ – Дніпропетровськ – Дніпробуд – Крим – Одеса – Харків.

В. Владикавказ – Тифліс – Баку – Грозний.

6. Для груп робітфаку – Москва – Ленінград.

ЦДАВО України. – Ф. 166. – Оп. 10. – Спр. 1187. – Арк. 73.

**Наказ
по Полтавському педагогічному інституту
від 2 жовтня 1933 р.
§ 1.**

Про виконання
Койнашем Петром
Михайловичем
обов'язків директора
Інституту

У зв'язку з переходом Куліненка Радіона
Петровича на іншу роботу
(політвідділ транспорту) з 1.Х. ц. р.
виконання обов'язків директора інституту, за розпорядженням НКО, приймаю я.

Бухгалтерії та господарській частині підготувати матеріали до передачі справ відповідними актами.

Директор

П. К. Койнаш

АПНПУ. – Книга наказів (далі КН). – 1933. – Арк. 101.

**Наказ
директора Полтавського педагогічного інституту
№121
27.Х.1934 р.
§ 3.**

За наказом Наркома освіти тов. Затонського В. П. від 17.Х. 1934 р. за № 622, сьогодні я відбуваю в Одесу на посаду директора Одеського педагогічного інституту.

Справи інституту передано тов. Дашенку М. С.

Директор

П. К. Койнаш

АПНПУ. – КН. – 1934. – Арк. 106.

**Наказ
директора Полтавського педагогічного інституту
№20
7.ІІ.1935 р.
§ 6.**

Керівниками кафедр інституту з 1 січня 1935 р. призначити таких педробітників:

Кафедра історії
Кафедра діамату
Кафедра економіки

в. о. доцента Касименко О. К.
в. о. професора Хоменка О. Ю.
в. о. доцента Дашенка М. С.

Директор

М. С. Дашенко

АПНПУ. – КН. – 1935. – Арк. 13.

**Наказ
Директора Полтавського педагогічного інституту
№25
§1
29 березня 1938 р.**

Наказом №494 від 27.ІІІ.1938 р. НКО УРСР Доценка Микиту Васильовича призначено директором Полтавського педінституту.

Директор

М.В. Доценко

АПНПУ. – КН. – 1938. – Арк. 25.

Професорсько-викладацький склад
Полтавського державного педагогічного інституту станом на 28 липня 1941 року

№	Назва кафедри, прізвище, ім'я, по-батькові.	Рік народження	Освіта	Науковий ступінь	Вчене звання	Посада
1	<u>Марксизму – ленінізму</u> Пантелєєв Володимир Іванович	1897	Закавказький комуніверситет	-	Доцент	Зав. кафедри, доцент
2	Асєєв Петро Миколайович	1905	Полтавський ІСВ, 1932р.	-	-	Ст. викладач
3	Редько Микола Павлович	1899	МІФЛІ (філософське відділення), 1937р., аспірантура 1941р.	-	-	Ст. викладач
4	Штицький Захар Сидорович	1912	Харківський університет,	-	-	Ст. викладач
5	Шейхзахсон Софія Яківна	1894	Харківський педінститут, 1939р.	-	-	Ст. викладач
6	Гельміх Віталій Юрійович	1910	Одеський педінститут, 1936р.	-	-	Викладач
7	Шебїтченко Павло Іванович	1899	Полтавський ІСВ, 1933р.	-	-	Викладач
8	Бойко Антон Гаврилович	1904	Харківський університет, 1938р.	-	-	Викладач
9	Гірич Максим Іванович	1900	Полтавський педінститут	-	-	Ст. викладач
10	Данішев Степан Остапович	1900	Полтавський ІНО, 1924 р.	-	-	Викладач
11	Малич Марія Іванівна	1913	Харківський педінститут 1939 р.; аспірантура в 1941 р.	-	-	Викладач

ДАПО. – Ф. 1507. – Оп. 1. – Спр. 6. – Арх. 21-25.

Постанова № 380
Ради Народних Комісарів УРСР
21 жовтня 1943 року

«Про поновлення роботи Полтавського та Сумського педагогічного інститутів»

Рада Народних Комісарів УРСР постановляє:

1. Дозволити Народному Комісаріату освіти УРСР поновити роботу Полтавського та Сумського педагогічних інститутів.
2. Затвердити план прийому на перші курси:
 - до Полтавського педагогічного інституту – 180 осіб;
 - до Сумського педагогічного інституту – 120 осіб.
3. Доручити Наркомфіну УРСР та Наркомосвіти УРСР передбачити за планом IV кварталу необхідні кошти на утримання Полтавського та Сумського педагогічних інститутів.

Заступник Голови

Ради Народних Комісарів УРСР
Керуючий справами РНК УРСР

В. Старченко
С. Савченко

ДАПО. – Ф. 1507. – Оп. 1. – Спр. 28. – Арх. 10.

Наказ №61
від 16.IX.1941 р. директора Полтавського державного педінституту

§3.

Згідно з розпорядженням НКО УРСР про евакуацію Полтавського педінституту до міста Тюмень Свердловської області провести розрахунок з професорсько-викладацьким складом та адміністративно-технічним персоналом відповідно законодавству.

Зобов'язую всіх робітників інституту нормально продовжувати роботу до особистих моїх вказівок.

Директор

П.М. Асєєв

АПНПУ. – КН. – 1941. – Арк. 77.

11.ІІІ.1946р

Начальнику Управління вищої школи при РНК УРСР тов. Бухалу С.
Заступнику Наркома освіти УРСР тов. Руську О.

м. Полтава

Наказ №4060

Народного комісара освіти УРСР Тичини П.Г. від 17 жовтня 1944 р.

§1.

На зміну наказу за №2806 від 2 вересня 1944 р. призначити Редька Федора Андрійовича директором Полтавського педагогічного інституту з 10 жовтня 1944 р.

§2.

Виконуючого обов'язки директора інституту Бойка Антона Гавриловича відкликати у розпорядження Народного комісаріату освіти.

Народний комісар освіти УРСР

П.Г. Тичина

АПНПУ. – КН. – 1944. – Арк.60.

Доповідна записка

У складі Полтавського педінституту з 1917 р. існував історичний факультет. Лише в останні роки на історичному факультеті було припинено набір студентів. Школи Полтавщини відчувають гостру недостачу викладачів історії.

У зв'язку з цим Наркомат освіти УРСР вимушений був протягом трьох передвоєнних років організувати в м. Полтава річні педкурси для підготовки вчителів історії. Оскільки цей захід розв'язував проблему лише частково, Наркомат запропонував дирекції Полтавського педагогічного інституту з 1941 року знову поновити у складі інституту історичний факультет.

Тимчасова окупація німецькими військами м. Полтави припинила роботу інституту. Коли місто було звільнено від німецько-фашистських загарбників і педінститут поновив свою роботу, йому було запропоновано забезпечити функціонування всіх факультетів. Однак, дирекція інституту (т.т. Бойко і Зиза) тоді цього факультету не відкрили, посиляючись на брак інститутських приміщень та відсутність фахівців-істориків.

У зв'язку з масовою мобілізацією учителів з Полтавщини у західні області України, проблема вчителів-істориків стала ще гострішою.

Педінституту має можливість з нового навчального 1945/1946 року відкрити істфак. Основними кафедрами факультет забезпечено, а доукомплектування частини викладачів буде здійснено протягом літа 1946 р. Відкриття істфаку при Полтавському педінституті більш потрібно, бо найближчі істфаки є лише у Києві та Харкові і вчителям-заочникам це в значній мірі утруднює справу навчання.

Виходячи з цих міркувань, просимо НКО УРСР дати дозвіл на поновлення з 1946/1947 навчального року історичного факультету у складі Полтавського педагогічного інституту з контингентом набору 60 чоловік.

Директор

Ф. Редько

ДАПО. – Ф.1507. – Оп.1. – Спр.75. – Арк.1.

Наказ № 3036

заступника Міністра освіти УРСР О.М. Руська

від 4.05.1946 р.

м. Київ

1. Організувати з 1 вересня 1946 року:

У педагогічних інститутах:

Історичний факультет у Полтавському педагогічному інституті.

В учительських інститутах:

Природничо-географічний відділ у Полтавському педагогічному інституті.

О. Русько

ДАПО. – Ф. 1507. – Оп. 1. – Спр.65. – Арк. 4-5.

Наказ № 2408

Міністра освіти Української РСР тов. Тичини П.Г. від 3.04.1946 р.

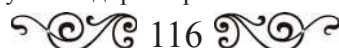
Відзначаючи активну участь професорсько-викладацького персоналу Полтавського державного педагогічного інституту в справі відновлення його діяльності й поліпшення якості навчально-виховної роботи,

Наказую:

За високі показники роботи в галузі підготовки педагогічних кадрів нагородити грошовою премією в розмірі 2000 крб.:

1. Редька Федора Андрійовича, директора інституту.

2. Данішева Степана Остаповича, заступника директора по навчальній та науковій роботі.

Нагородити знаком «Відмінник народної освіти» таких представників інституту:

1. Бабенка Сергія Павловича – ст. викладача кафедри основ марксизму-ленінізму.
2. Малич Марію Іванівну – ст. викладача кафедри основ марксизму-ленінізму.
3. Чирка Івана Трохимовича – ст. викладача кафедри російської літератури....

Надати в розпорядження директора інституту 11 000 крб. для нагородження грошовими преміями старанних працівників Полтавського державного педагогічного інституту.

Міністр освіти УРСР

П. Тичина

ДАПО. – Ф. 1507. – Оп. 1. – Спр. 62. – Арк. 65.

Приказ

**Міністра вищого образования СССР
г. Москва №5 4. 01.1947 г.**

Об увековечении памяти В.Г. Короленка
в соответствии с постановлением Совета Министров СССР № 2766 от 28.12.1946 г.

Приказываю:

1. Присвоить имя В.Г. Короленка Полтавскому педагогическому институту, Глазовскому учительскому институту.
2. Установить стипендии имени В.Г. Короленка для студентов: в Полтавском педагогическом институте – две стипендии, в Горьковском педагогическом институте – две стипендии, в Якутском педагогическом – две стипендии, в Литературном институте Союза советских писателей СССР – две стипендии – в 400 руб. каждая.

С. Кафтанов

ДАПО. – Ф. 1507 – Оп. 1. – Спр. 98. – Арк. 1.

Наказ № 325 від 11.09.1948 р.

директора Полтавського державного педагогічного інституту імені В.Г. Короленка

Моцака Андрія Артемовича – студента-заочника І-го курсу історичного факультету звільнити від плати за навчання на 1948-1949 н.р. як інваліда Великої Вітчизняної війни.

Підстава: довідка Полтавського облвоєнкомату від 25.10.1948 р. №ФП-25-6.

Директор інституту

Ф.А. Редько

АПНПУ. – КН. – 1948. – Арк. 138.

Наказ № 144 від 14.07.1949 р.

директора Полтавського педагогічного інституту імені В.Г. Короленка

§ 1.

Нижчезазначених студентів-заочників педінституту звільнити від плати за навчання на 1949/1950 н.р. як нагороджених орденом «Слава» III ступеня:

1. Ляпоту П.П., III курс історичного факультету;
2. Рахубу О.Г., I курс історичного факультету.

Директор інституту

Ф.А. Редько

АПНПУ. – КН. – 1949. – Арк. 20.

Звіт

про роботу історичного факультету

Полтавського державного педагогічного інституту за 1949-1950 навчальний рік

Історичний факультет протягом всього 1949-1950 н.р. працював у другу зміну в приміщенні, в якому розміщувався і природничий факультет інституту. Академічні заняття на факультеті розпочиналися о 13 год. 25 хв. і продовжувалися до 18 год. 30 хв. з перервами між академічними годинами 5 хв. і між парами лекцій 10 хв.

Приміщення цілком зайняте лабораторіями, кабінетами та іншими навчально-допоміжними потребами природничого факультету. Ця обставина не давала можливості розгорнути роботу кабінетів історії і обмежуватись лише використанням чотирьох аудиторних кімнат для проведення лекційних та семінарських занять.

Замість викладача основ марксизму-ленінізму Бабенка С. П., який направлений на роботу у Львівський педінститут, був призначений Попик І. М.

Для читання курсу історії російського живопису в другому півріччі 1949-1950 н.р. був запрошений член Спілки радянських художників Горобець П. М. Курс політекономії читав доцент Кірса І. Я., курс історії СРСР (до XIX ст.) доцент Данішев С. О.

Контингент студентів на початок і кінець року 117 осіб.

Навчальний план

I курс

Назва дисципліни	Кількість годин
1. Основи марксизму-ленінізму	123
2. Психологія	87
3. Фізвиховання	70
4. Іноземна мова	70
5. Історія СРСР	263
6. Історія давнього світу	212
7. Російська література	104
8. Мова (російська або українська)	194
9. Всесвітня література	51
10. Історія УРСР	34
Разом	1208

II курс

1. Основи марксизму-ленінізму	123
2. Педагогіка	104
3. Фізвиховання	70
4. Іноземна мова	70
5. Історія СРСР	140
6. Історія УРСР	70
7. Історія середніх віків	176
8. Основи радянського права	106
9. Російська література	99
10. Зарубіжна література	105
11. Історія нового часу	51
12. Історія російського живопису	24
Разом	1138

III курс

1. Політекономія	88
2. Історія педагогіки	98
3. Шкільна гігієна	36
4. Історія СРСР	54
5. Історія нового часу	237
6. Спецсеминар з історії нового часу	33
7. Зарубіжна література	36
8. Українська література	70
9. Методика викладання історії	94
10. Історія УРСР	36
11. Спецсеминар з історії СРСР	55
12. Діалектичний та історичний матеріалізм	44
13. Спецкурс з історії СРСР	44
Разом	925

IV курс

1. Політекономія	56
2. Історичний матеріалізм	95
3. Історія новітнього часу	168
4. Спецсеминар з історії новітнього часу	48
5. Спецкурс з історії новітнього часу	48
6. Спецкурс з історії СРСР	44
7. Спецсеминар з історії СРСР	55
8. Спецсеминар з педагогіки	24
Разом	538

Декан

П. І. Годенко

ДАПО. – Ф.1507. – Оп.1. – Спр.242. – Арк. 21-23

**Наказ № 218 від 20.X.1950 р.
директора Полтавського державного педагогічного інституту
імені В. Г. Короленка
§1.**

Посада декана у вузах затверджується при наявності на даному факультеті контингентів студентів стаціонарної форми навчання не менше 200 чоловік.

Згідно з цим звільнити Попика І.М. з посади декана історичного факультету.

Обов'язки декана історичного факультету з 20.X.1950 р. покласти на декана мовно-літературного факультету доцента Чирка І.Т.

Директор

доц. І.Я. Кірса

АПНПУ. –1950. – Арк.160.

**Наказ
по Міністерству освіти УРСР
№473 26 травня 1951 р.**

Відповідно до наказу №708 Міністерства вищої освіти СРСР від 5. V. 1951 року «Про об'єднання факультетів і відділів педагогічних і учительських інститутів Міністерства освіти УРСР наказую:

1. У Полтавському педагогічному інституті історичний факультет і факультет мови та літератури об'єднати в історико-філологічний факультет.

Заступник Міністра
освіти УРСР

О. Русько

ДАПО. – Ф.1507. – Оп.1. – Спр. 274. – Арк.14.

Конкурс стінних газет в педінституті

В Полтавському педагогічному інституті імені В.Г. Короленка проведено конкурс на найкращу стінгазету. Жюрі відзначило, що всі 43 стінгазети виходять систематично, вміщують змістовний і цікавий матеріал. Вказано також на недоліки, що є в роботі редколегії стінгазет.

Премії присуджено стінним газетам відділу фізики фізико-математичного факультету «За знання» та відділу історії історико-філологічного факультету «Радянський історик».

Зоря Полтавщини. – 1953. – 22 листопада. – С.1.

Державний екзамен в педінституті

Хто ніколи не вчився і не здавав екзаменів (а таких у нас дуже і дуже мало), той не зможе зрозуміти того хвилювання, якоїсь внутрішньої тривоги і нетерпіння, що охоплює учня чи студента в день екзаменів, особливо, коли стоїш перед дверима аудиторії, де вже порядкує працівник кафедри, розкладаючи на столах папір, олівці, атласи, розвішуючи по стінах карти.

... У студентів четвертого курсу історичного відділу історико-філологічного факультету Полтавського педінституту – державний екзамен з історії СРСР. Сьогодні першими складатимуть його студенти тт. Щербань, Чередник, Толок, Соболев. Це – перша четвірка. Але прийшло багато більше. Хіба ж можна всидіти вдома, коли товариші вже складають! А скільки думок роїться в голові... Що ж дістанеться?! А що як те, що недостатньо повторене?

В невсучаючих хвилюючих розмовах минає кілька хвилин. Та ось заходить викладач історії СРСР, кандидат історичних наук, доцент Григорій Іванович Кулик, за ним – голова Державної екзаменаційної комісії кандидат філософських наук, доцент Дмитро Васильович Степанов та інші члени комісії. Студентів запрошують до аудиторії. Кожен з них бере екзаменаційний білет і сідає за стіл. У кімнаті настає напружена тиша. Випускники зосереджено думають над запитаннями.

За одним із столів сидить випускник Петро Щербань. В 1941 році він закінчив 8 класів середньої школи в Карлівці Полтавської області. Потім перебував у рядах Радянської Армії. Жадоба до знань, тяга до навчання, властива молоді нашої країни, ні на мить не залишали його в спокої. Перебуваючи в рядах Радянської Армії, т. Щербань закінчив 9-й клас середньої школи, а, повернувшись з армії, – склав екзамен на атестат зрілості.

І ось мрія – вчитися у вузі – здійснилась. З 1951 року т. Щербань – студент історичного відділу Полтавського педінституту. Він – відмінник навчання, сталінський стипендіат, активний громадський працівник.

На екзамені з історії СРСР т. Щербань відповідав першим. Він глибоко і всебічно, з марксистсько-ленінських позицій охарактеризував буржуазні реформи 60-70 років XIX сторіччя, стисло і змістовно розповів про причини російсько-японської війни, про героїзм російських солдат при обороні Порт-Артура та поразку російської армії у війні. Хорошою і повною була його відповідь і на третє запитання.

Державна екзаменаційна комісія оцінила відповіді т. Щербаня на відмінно.

Тов. Щербань одержав призначення в середню школу села Біликів, Кобеляцького району.

– Я дуже задоволений призначенням і з охотою поїду працювати в школу, – сказав він.

Спокійно, докладно і змістовно відповідала на державних екзаменах Аліса Чередник. Вона розповідала про виникнення феодальних відносин у східних слов'ян, про давньоруську державу з центром у Києві, про підготовку і проведення жовтневого збройного повстання, об'єктивні умови перемоги соціалістичної революції в Росії та про II сесію Верховної Ради Союзу РСР.

Ось підходить до кафедри невеличка, скромна дівчина з серйозними очима і хвилястим каштановим волоссям. Це – відмінниця навчання Лідія Мікос. Вона блискуче давала уроки, будучи на педпрактиці в 10-й середній школі м. Полтави, яку чотири роки тому закінчила сама. Чіткі, глибокі і ґрунтовні були і її відповіді на державному екзамені з історії СРСР.

Глибоке знання предмету, всебічну підготовку показали на екзаменах студенти Олексій Салашний, Людмила Парасочка, Валентина Бомба, Леонід Коркішко, Люба Роман та інші.

Все ж прикро те, що не всі студенти добре володіють українською мовою. Адже молоді випускники педінституту підуть в школи, здебільшого українські, і тому дивно, що протягом навчання в інституті на українську мову зверталось недостатньо уваги. Це, звичайно, дещо зв'язувало окремих товаришів, робило їх відповіді недостатньо виразними. Бо, не вміючи швидко перекласти те чи інше слово на українську мову, вони або ж уникали його зовсім, або говорили по-російськи.

В цьому році Полтавський педінститут випускає 22 вчителів історії. Всі вони пойдуть працювати в школи нашої області. Студенти-випускники вже склали два державних екзамені – з основ марксизму-ленінізму та історії СРСР. Перший екзамен на відмінно склали 15 чоловік, другий, з історії СРСР, на відмінно – 12 чоловік і на добре – 8.

Групі істориків залишилось скласти ще два екзамені – з нової історії і педагогіки. Побажаємо їм успіху!

Зоря Полтавщини. – 1955. – 17 червня. – С. 3.

**Наказ
по Міністерству освіти УРСР 12 червня 1957 року**

№252

З метою розширення в педагогічних інститутах підготовки вчителів співів; на зміну наказу по Міністерству освіти УРСР від 6 жовтня 1956 року №451 «Про затвердження переліку факультетів і спеціальностей широкого профілю педагогічних інститутів Української РСР» наказую:

1. Затвердити з 1 вересня 1957 року змінений перелік спеціальностей широкого профілю історико-філологічних і філологічних факультетів Ворошиловградського, Дрогобицького, Кримського, Миколаївського, Полтавського, Ровенського, Станіславського, Херсонського і Черкаського педагогічних інститутів, згідно з додатком №1, та план набору студентів по цих спеціальностях на поточний рік згідно з додатком №2.

Заступник Міністра освіти УРСР

О. Русько

ДАПО. – Ф. 1507. – Оп. 1. – Спр. 570. – Арк. 3.

**Витяг із додатку №1 до наказу по Міністерству освіти УРСР
від 12 червня 1957 року №252**

Список

Педагогічних інститутів УРСР з переліком зміненої з 1 вересня 1957 року номенклатури спеціальностей широкого профілю історико-філологічних і філологічних факультетів.

№ п/п	Назва		
	Педагогічного інституту	Факультету	Спеціальностей широкого профілю
5.	Полтавський	1. Філологічний 2. Історико-філологічний	1. Російська мова і література, співи. 2. Українська мова і література, історія.

ДАПО. – Ф. 1507. – Оп. 1. – Спр. 570. – Арк. 4.

**Штатний формуляр викладачів кафедри історії
Полтавського державного педагогічного інституту імені В.Г. Короленка
на 1964-1965 навчальний рік.**

№ п/п	Прізвище, ініціали	Посада	З якого часу працює на кафедрі	Коли захистив кандидатську дисертацію	Коли отримав звання доцента
1	Кулик Г. І.	зав. кафедри, доцент	29.V.1954	1949	1950
2	Соколовський О. Х.	доцент	1.VII.1946	1949	1950
3	Данішев С. О.	доцент	1.X.1953	1956	1957
4	Чупрун М. Й.	доцент	25.VIII.1956	1956	1964
5	Денисовець П. М.	декан історичного факультету, доцент	15.VII.1957	1948	1950
6	Черевань А. С.	доцент	1.X.1960	1949	1951
7	Лобурець В. Є.	ст. викладач	5.XII.1956	-	-
8	Мазуренко Л. Л.	асистент	1.III.1945	-	-
9	Ліхіна Л. С.	асистент	15.VIII.1950	-	-
10	Воловик В. С.	асистент	11.XI.1963	-	-
11	Дишлевий П. С.	асистент	23.XI.1963	-	-
12	Бака М. В.	асистент	2.XI.1963	-	-

ДАПО. – Ф.1507. – Оп.1. – Спр.955. – Арк.5-6.

Господарі свого будинку

Комсомольський комітет Полтавського педагогічного інституту одержує центральну і республіканські молодіжні газети. Юнаки і дівчата, які заходять сюди у різних справах, дізнаються про новини в комсомольських організаціях нашої країни. І ось одного разу в газеті «Комсомольская правда» вони прочитали відповідь студентів Московського університету своїм білоруським колегам. Мова йшла про обслуговування в студентських гуртожитках.

Полтавці, як і москвичі, обурювались «порядками», що існують в колективі одного з вузів Білорусії.

– Запросили б до нас цих студентів. Нехай подивляться, як наша молодь слідкує за чистотою в своїх кімнатах, у всьому приміщенні гуртожитку, – зауважив секретар комсомольського комітету педінституту Василь Єгорович Лобурець.

Майбутні педагоги можуть поділитися досвідом самообслуговування не тільки в гуртожитку, а й в учбовому корпусі. Комендант інституту Андрій Романович Кравченко дуже задоволений працьовитими студентами, які добре прибирають аудиторії, кабінети, лабораторії, спортивний зал та інші приміщення, де вони навчаються і проводять своє дозвілля.

Ініціатива про перехід на самообслуговування в учбовому корпусі належить Ніні Трохименко, Ліді Трибурт, Борису Костенку, Раїсі Крижанівській, Аллі Ключник та іншим комсомольцям.

На всіх факультетах, на всіх курсах студенти заявили: «Ми – за самообслуговування!». І енергійно взялися за здійснення корисного задуму. Щоб показати приклад товаришам, першими чергували ініціатори – друга група 5-го курсу фізико-математичного факультету. Більше 20-ти юнаків і дівчат одягли сині халати, «озброїлись» всім необхідним для наведення порядку і чистоти, приступили до роботи. Комсорг групи Віра Шарпило разом з своїми колегами в кожній кімнаті і у вестибюлях учбового корпусу підмітали і натирали підлогу, витирали пил, квіти не забули полити свіжою водою.

На зміну майбутнім фізикам і математикам прийшли студенти природничого, філологічного та інших факультетів. Замість штатних прибиральниць вони все робили самі. Кожна академічна група в повному складі чергує протягом дня. Обов'язків у неї чимало. Розпорядження студентів з червоними пов'язками є законом для всіх, хто навчається в інституті.

– Студенти, це господарі свого будинку, – говорить секретар комсомольського комітету В. Лобурець. Хорошу, цінну справу роблять майбутні педагоги. Так, вони є справжніми господарями свого будинку.

Зоря Полтавицини. – 1959. – 31 травня. – С. 4.

З «Інформації про роботу студентських наукових гуртків Полтавського державного педагогічного інституту імені В.Г. Короленка» №1-24 від 9.XII.1960 р.

Перебудова навчально-виховної роботи в інституті у світлі Закону про народну освіту торкнулася і роботи студентських наукових гуртків. Це стало предметом спеціального обговорення у минулому навчальному році на раді інституту.

З метою поживлення діяльності наукового студентського товариства і більш ефективної допомоги до студентів, які виявляють нахил до наукової роботи, прикріплено доцентів, кандидатів наук та старших викладачів інституту.

Зараз 47 науковців інституту керують науковою роботою 83 студентів.

Робота члена історичного гуртка Лаціса М.П. «Народна війна проти німецько-фашистських загарбників на Полтавщині в період Великої Вітчизняної війни» розміром 45 машинописних аркушів, виконана під керівництвом кандидата історичних наук Соколовського О.Х., надіслана в листопаді 1960 р. на Всесоюзний конкурс студентських робіт у м. Казань.

Робота студентки IV курсу Жигілій Н.В. «Нерозкладені словосполучення і вивчення їх у школі» обсяг – 10 стор. машинопису, виконана під керівництвом доцента Дудика П.С., друкується у мовознавчо-методичному випуску «Наукових записок» інституту, т. XII.

Наукове студентське товариство об'єднує 23 наукових та технічних гуртків, що охоплюють понад 300 студентів...

Рада наукового студентського товариства видає стінну газету «Наука», на сторінках якої друкуються кращі реферати та перші наукові дослідження студентів, висвітлюються новини техніки і науки, поточне життя і діяльність наукових гуртків.

Директор інституту

М.В. Семиволос

ДАПО. – Ф.1507. – Оп.1. – Спр. 717. – Арк.1.

Інформація

про участь викладачів Полтавського державного педагогічного інституту в написанні «Історії міст і сіл Української РСР».

Кафедра історії

1. Доц. Данішев С. О. написав нарис «Полтава» (його надруковано в «Українському історичному журналі», 1964, №5). Нарис буде вміщено у відповідному томі «Історії міст і сіл Української РСР».
2. Викладачі кафедри тт. Данішев С.О., Ліхіна Л.С., Соколовський О.Х. і Кулик Г.І. написали вступну статтю до тому «Історії міст і сіл Української РСР», присвяченого Полтавщині. У статті висвітлено минуле Полтавщини від найдавніших часів до закінчення громадянської війни.
3. Викладачі кафедри доопрацювали нариси з історії окремих населених пунктів, які були подані районними редколегіями, а саме:
 - Лобурець В.Є. – історію села Зубівки Миргородського району.
 - Ліхіна Л.С. – історію села Оржиці Лубенського району.
 - Бака М.В. – історію села Шевченкове Решетилівського району.
 - Черевань А.С. – історію села Опішня Зіньківського району.
 - Дишлевий П.С. – історію села Машівка Карлівського району.
4. Допрацювали довідки про населені пункти:
 - Воловик В.С. – історію сіл Жовтневе і Липняш Хорольського району.
 - Дишлевий П.С. – історію сіл Погреби, Куп'євате Глобинського району.
 - Ліхіна Л.С. – історію сіл Снітино, Старий Іржавець Лубенського району.
5. Викладач кафедри історії Дишлевий П.С. на сторінках «Українського історичного журналу» (1964, № 4) поділився досвідом роботи над історією села. Стаття, безумовно подасть допомогу по написанню «Історії міст і сіл Української РСР».
6. Студенти-заочники історичного факультету були орієнтовані на написання курсових робіт з історії міст і сіл. Таких робіт виконано студентами, які вчителюють у Київській, Чернігівській, Одеській, Дніпропетровській, Полтавській областях, – 89. Ці роботи поступили до відповідних районних редколегій тих областей, де працюють студенти-заочники.
7. Частина студентів стаціонару, членів історичного гуртка, працювали над нарисами з історії міст і сіл. Обласна редколегія прийняла нариси, які виконані на належному науковому рівні студентів II курсу історичного факультету Л. Семергея «Історія села Білоцерківки» та В. Комарова «Історія села Радивонівки».
8. Кафедра історії передала в обласний архів, де сконцентрована література для авторів, що працюють над історією міст і сіл, наукові праці з краєзнавства викладачів Данішева С.О., Денисовця П.М., Соколовського О.Х., Ліхіної Л.С., Кулика Г.І. та ін.

Кафедра марксизму-ленінізму

Викладачі кафедри доопрацювали (в ряді випадків написали наново) нариси історії окремих населених пунктів, які були подані районними редколегіями, в окремих випадках ще доопрацьовують, а саме;

- Великолуг М.І. – історія села Вишняки Хорольського району.
- Мудраченко П.Д. – історія села Максимівки Глобинського району.
- Білий П.Х. – місто Лубни.
- Малич М.І. – історія села Кохнівки Кременчуцького району.
- Олексієнко М.Ф. – історія села Лазірки Лубенського району.

Грудень 1964 р.

Ректор інституту

М.В. Семиволос

ДАПО. – Ф.1507. – Оп.1. – Спр. 919. – Арк. 1-3.

Доповідна записка ректора Полтавського педагогічного інституту

1 – 05/ 155

22 квітня 1966 р.

Заступнику Міністра освіти УРСР
тов. Завало С. Т.

Ректорат Полтавського педагогічного інституту імені В. Г. Короленка, керуючись «Положенням про факультети вищих учбових закладів», затвердженим наказом Міністра вищої і середньої спеціальної освіти СРСР від 15 червня 1962 р. за № 233, просить поділити нині існуючий історико-філологічний факультет на два: Історичний факультет і філологічний факультет.

На 1 вересня 1966 р. контингент студентів (з урахуванням можливого відсіву) становитиме:

Факультет	Денне відділення	Заочне відділення	Разом студентів
Філологічний	48	436	612
Історичний	189	319	317

Таким чином, уже зараз є всі підстави для створення окремого історичного факультету.

Крім того, вакантні місця на денному відділенні будуть заповнені за рахунок переводів з інших вузів та заочного відділення.

Розукрупнення факультету сприятиме поліпшенню керівництва, кращій організації навчальної і наукової роботи, більш глибокому вивченню студентів і, відповідно, покращенню виховної роботи.

Створення двох факультетів, крім всього відповідатиме нинішнім вимогам підготовки за вузівським профілем:

Спеціальність № 2102 – українська мова та література;

Спеціальність № 2101 – російська мова та література;

Спеціальність № 2108 – історія, за навчальними планами яких працює наш інститут.

Ректор

М.В. Семиволос

ДАПО. – Ф. 1507. – Оп.1. – Спр. 1015. – Арк. 45.

Із статистичного звіту Полтавського державного педагогічного інституту імені В.Г. Короленка за 1965-1966 н.р.

Звіт про якісний склад зарахованих на I курс денного навчання в 1966 році до Полтавського педінституту за станом на 25. VIII. 1966 р.

На спеціальність	План прийому	Всього подано заяв	Всього зараховано	В тому числі в порядку конкурсного відбору		
				Осіб, які мають стаж 2 і більше років – 4	З стажем менше 2-х років і без стажу – 46	З них медалістів 23
Історія	50	673	50			

Ректор

М.В. Семиволос

ДАПО. – Ф.1507. – Оп.1. – Спр.1029. – Арк.4.

Із звіту про роботу Полтавського державного педагогічного інституту імені В. Г. Короленка за 1965-1966 навчальний рік

Історико-філологічний факультет

Кафедра історії

На кафедрі працює 12 викладачів та один лаборант. Серед викладачів: доцентів – 7, ст. викладачів – 1, асистентів – 4. Більшість має великий досвід педагогічної роботи. На стаціонарі працювали погодинники з історії УРСР і новітньої історії.

Кафедра проводить значну роботу і постійно дбає про поліпшення теоретичної і практичної підготовки студентів. На засіданнях кафедри систематично розглядаються теоретичні і методичні питання. Наприклад: Про посилення виховного впливу лекцій і семінарських занять; Про використання місцевого матеріалу у викладанні історії та ін.

Багато уваги приділяється підвищенню ідейно-теоретичного рівня навчальних занять. Тут, як не на одній іншій кафедрі інституту, найбільше попередніх обговорень текстів занять, написано і затверджено на кафедрі методозробок семінарських занять.

При обговоренні відкритих занять, текстів лекцій, методозробок особлива увага приділялась професійному спрямуванню викладання. Так, розглядаючи вступну лекцію доцента Данішева С.О. на I курсі філологічного факультету, кафедра запропонувала йому звернути особливу увагу на висвітлення тих питань, які допомагають філологам глибше розуміти літературні твори, частіше ілюструвати виклад історії літературними пам'ятками (уривки із «Слово о полку Ігореві», «Полтави» О. Пушкіна, «Петра Першого» О. Толстого, «Тихого Дону» і «Піднятої цілини» М. Шолохова та ін.).

Щоб працівники кафедри краще знали школу і відповідним чином педагогізували викладання історії, протягом 1965/1966 навчального року вони знайомилися з викладанням історії в школі № 5 м. Полтави, Зінківських середніх школах №№ 1 і 2, Шевченківській 8-річній школі Решетилівського району, Оржицькій та Велико-Кахнівській середніх школах та ін.

Усі викладачі особливо наголошують на тих темах, які вивчаються в шкільному курсі, з'ясовують різницю у висвітленні тих чи інших питань у візівському навчальному курсі і в школі, де викладаються основи науки.

Окрім систематичної роботи по підвищенню змістовності та методичної майстерності лекцій та семінарських занять у минулому році для більшої ефективності навчально-виховної роботи було здійснено ряд заходів.

Так, при вивченні теми з історії СРСР на III курсі «СРСР на сучасному етапі» була проведена трьохгодинна екскурсія на велике, оснащене найновішою технікою, промислове підприємство в Полтаві – завод газорозрядних ламп. Практичні заняття по темі: «Полтавська битва» проводилися у Державному музеї історії Полтавської битви з оглядом поля битви.

Студенти II курсу історичного відділу перед колоквиумом оглянули виставку російського живопису XIX ст. (з фондів Третьяковської галереї) та переглянули діафільм «Російська культура другої половини XIX ст.». Такий спосіб додаткової підготовки колоквиумів з тем, що не виносяться на семінарське заняття, дає добрі результати.

Значний ефект у навчальній роботі дає те, що студенти історичного відділу для проходження археологічної практики включаються в археологічні експедиції Інституту археології АН УРСР і беруть участь у важливих розкопках (Ольвія, Крим, Путивль та ін.). При написанні курсових робіт студенти залучаються до роботи в архівах.

Переліченим не вичерпується різноманітність форм і методів навчальної роботи кафедри історії. У цьому відношенні кафедра історії може послужити взірцем для всіх інших кафедр інституту. В наступному ректорат вживе більш ефективні заходи для популяризації і передачі досвіду кафедри іншим викладачам інституту.

Ректор

М.В. Семиволос

Проректор з навчальної роботи

Ю.А. Гулак

ДАПО. – Ф.1507. – Оп.1. – Спр.1027. – Арк.34-36.

Наказ № 123-в

ректора Полтавського державного педагогічного інституту імені В. Г. Короленка

м. Полтава

11 листопада 1971 р.

§ 4.

Денисовцю П. М., зав. кафедрою історії СРСР і УРСР у зв'язку з затвердженням у вченому званні професора встановити з 23 червня 1971 р. оклад 500 крб. в місяць.

Підстава: заява, атестат професора МПР №017360

§ 5.

Череваню А. С., професору кафедри історії СРСР і УРСР у зв'язку з затвердженням у вченому званні професора встановити з 23 червня 1971 р. оклад 450 крб.

Підстава: заява, атестат професора МПР №017362

Ректор інституту

О.К. Зубань

АПНПУ. – КН. – 1971. – Арк.198.

Студентська весна

Новими успіхами в навчанні і громадській роботі зустрічає наша дружна студентська сім'я славний Першотравень. Для майбутніх учителів – вихованців Полтавського державного педагогічного інституту імені В.Г. Короленка він по-особливому радісний і привітний. Адже в святковій колоні крокуватимуть юнаки і дівчата багатьох національностей, що набувають освіту в нашому вузі: росіяни і українці, казахи і узбеки, білоруси і грузини, таджики і татари. Серед них відмінники навчання, активісти комсомольської роботи. Борис Хорошун, Таня Злобинець, Любов Боднарська, Туракул Єгамов, Гадшан Такібаєва, Людмила Моклякова, Юрій Сопільняк... 213 студентів склали останню екзаменаційну сесію на «відмінно».

З кожним роком міцніють інтернаціональні зв'язки нашого інституту з братніми народами. Уже не один рік у нас діє клуб інтернаціональної дружби. Члени його листуються з юними друзями із соціалістичних країн. А нещодавно ми тепло зустрічали туристську делегацію з братньої Чехословаччини, студентів Ірану, Сирії, Алжіру, Марокко.

Цікавими, різноманітними справами наповнене студентське життя. При інституті працюють: 23 наукових гуртки, в яких 600 юнаків і дівчат набувають навички дослідницької роботи. А члени гуртка «Юний макаренківець» І. Лісний, Н. Усанова, А. Лагода, О. Тимошенко, В. Побідинська відзначені грамотами ректорату і наукового студентського товариства, сім кращих наукових робіт рекомендовані на всесоюзний конкурс.

Наша хорова капела удостоєна золотої медалі на республіканському фестивалі, присвяченому 50-річчю утворення СРСР, а інтернаціональний дует в складі українця Івана Делії та узбека Нуриддіна Марунова завоював срібну нагороду.

Багато можна розповідати про хороші справи студентів. Хочеться згадати і нашу баскетбольну команду, котра успішно виступила на республіканській першості педвузів України, і традиційні тижні факультетів, що сприяють активнішому і цілеспрямованішому навчанню, і клуб «Палітра», ініціатором якого стала група IV курсу природничого факультету, що зайняла перше місце в ленінському огляді груп, і літературна студія «Заспів», члени якої стали переможцями обласної «Поетичної весни». А попереду стеляться нові манливі дороги. Цього літа на будівельні об'єкти Тюмені з Полтавської області виїде не три, а сім студентських будівельних загонів.

Про всі ці скромні дарунки рідній Вітчизні ми розповімо трудящим нашого міста, крокуючи в святковій колоні.

О. Кулик,

студент Полтавського педінституту імені В.Г. Короленка

Зоря Полтавщини. – 1973. – 1 травня. – С. 4.

Наказ 16-в

ректора Полтавського педагогічного інституту імені В.Г. Короленка

м. Полтава

25.03.1977 р.

Згідно рішення виконкому Жовтневого району Ради депутатів трудящих від 18.01.1977 року № 55 по благоустрою міста Полтави і перетворення Полтави в місто високої культури і зразкового порядку наказую:

1. Закріпити територію для наведення порядку за факультетами:

Філологічний факультет: (вул. Радянська від вул. Жовтневої до вул. Комуни, вул. К. Маркса №2, вул. Остроградського, вул. Сковороди в межах учбового корпусу).

Історичний факультет: (I – II сектори Жовтневого парку).

Фізико-математичний факультет: (III – IV сектори Жовтневого парку, сквер ім. Кірова).

Природничий факультет: (агробіостанція, спортивно-оздоровчий табір). Відповідальний Каришин А.П.

2. Методичне керівництво по благоустрою території інституту закріпити за кафедрою ботаніки. Відповідальний доц. Щербина Д.М.

3. Проректору по навчальній роботі Черненко М.А., голові студентського профкому Яворському Л.Б. та голові МК Люрину І.Б. скласти графіки робіт студентів та співробітників згідно обсягу робіт.

4. Загальне керівництво та відповідальність покласти на проректора по адмінгоспроботі Чухутіну В.В.

Ректор

доц. Зязюн І.А.

АПНПУ. – КН. – 1977. – Арк. 88.

Міністерство освіти УРСР

Полтавський державний педагогічний інститут імені В.Г. Короленка

Наказ

17.08.1977 р.

м. Полтава

№ 53-в

§ 7.

У відповідності з положенням про порядок призначення стипендій студентам вищих учбових закладів та на подання рад педагогічних інститутів УРСР призначити кращим студентам-відмінникам такі стипендії:

2. Нестулі О.О., студенту IV курсу історичного факультету стипендію ім. В.І.Леніна в розмірі 100 крб. на місяць. Виплату стипендії проводити з 1.07.1977 р.

Підстава: МО УРСР. Наказ за № 151 від 8.08.1977 р.

Ректор інституту

доц. І.А. Зязюн

АПНПУ. – КН. – 1977. – Арк. 70.

Студентські новосілля

Ще донедавна в гуртожитку було тихо, а сьогодні ним заволоділи повноправні господарі – студенти інституту. Кожен з них прибув на кілька днів раніше, бо скучив за своєю оселею, за товаришами, з якими жив в одній кімнаті і, звичайно, подружився.

За час літніх канікул у гуртожитку № 1, що по вулиці Остроградського, сталися великі зміни. Чотириповерховий будинок капітально відремонтували. Тут у великих кімнатах жили по 8 студентів. Це, безумовно, було не дуже зручно. А тепер на цій же площі збільшилась кількість кімнат – з розрахунку четверо осіб у кожній. У приміщеннях на зовнішній електропроводці збиралось чимало пилу, а нині дротів не видно, електрика повністю «схована»... Одне слово, будинок не впізнати, наче новозбудований.

У гуртожитку № 1 коменданта немає. Його функції сумлінно виконує студент 3 курсу історичного факультету Василь Шпак. Енергійний, ініціативний хлопець. Він завжди радиться зі мною, і я охоче йому допомагаю, ділюсь досвідом. Адже в гуртожитку № 2, що по вулиці Карла Маркса, працюю комендантом з 1967 року, з дня його відкриття.

Все роблю для того, щоб у наших просторих світлих будинках студенти відчували себе, як у рідному домі. Щоб завжди тут було чисто, привітно, затишно, радісно. В цьому році мешканці гуртожитків одержують нові вовняні ковдри, покривала. Вікна прикрашають нові красиві порт'єри. В кімнатах більше не побачите маленьких етажерок, їх замінили сучасні поліровані книжкові шафи. Придбали і нові стільці.

У нас встановилась хороша традиція: напередодні канікул студенти самі наводять порядок у своїх кімнатах – білять стіни, стелю, фарбують підлогу, двері, віконні рами, а в коридорах – панелі. Впорядковують кухні, душові з роздягальнями та інші побутові приміщення. Так було і в цьому році. Майбутні педагоги як справжні будівельники оздоблювали своє житло. Особливо на цій роботі відзначились студенти Володимир Корзійко, Катерина Тихонюк, Лариса Неїла та ін. Після відпочинку наша молодь повертається в свої благоустроєні оселі. Як і торік, кожен факультет матиме свій поверх. Це зручно для деканів, які цікавляться життям своїх студентів, так краще і для організації соціалістичного змагання між кімнатами і поверхами.

У цьому році в свою дружну сім'ю приймаємо більше 200 вчорашніх абітурієнтів. У двох гуртожитках житимуть 835 юнаків і дівчат. До їх послуг – читальні зали, кімнати відпочинку, буфети, душові. В їх розпорядження, особливо дівчат, – десять швейних машин. Будь ласка, користуйтесь. Всі умови створені у гуртожитках і для підготовки до занять та проведення культурного дозвілля.

А. Філіпова,
комендант гуртожитку № 2

Зоря Полтавщини. – 1978. – 1 вересня. – С. 3.

**Міністерство освіти УРСР
Полтавський державний педагогічний інститут імені В.Г. Короленка**

Наказ

2.10.1978 р.

м. Полтава

№ 46

У відповідності з штатним розписом затвердженим Міністерством освіти УРСР на 1978-1979 навчальний рік, з 1 вересня 1978 року призначити на посади і встановити річне навантаження та місячні оклади:

1. Кафедра історії КПРС

№ п.п.	Прізвище, ім'я, по батькові	Посада	Стаж роботи у вузі	Вчений ступінь	Вчене звання	Оклад	Річний об'єм роботи
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
1.	Гурін Олексій Овсійович	зав. каф., доцент	2	к. і. н.		336	280
2.	Гончаренко Сергій Васильович	заст. дек., доцент	12	к. і. н.	доцент	416	500
3.	Синенко Петро Степанович	доцент	21	к. і. н.	доцент	320	550
4.	Овсяницький Анатолій Овксентійович	доцент	8	к. і. н.	доцент	280	551
5.	Собко Федір Микитович	ст. викладач	15	-	-	185	555
6.	Романенко Ніна Іванівна	ст. викладач	7	-	-	160	551
7.	Даниленко Михайло Трохимович	асистент	26	-	-	160	561
8.	Підсадна Антоніна Іванівна	асистент	6	-	-	140	559

Всього годин по кафедрі – 4291

Виконується штатними викладачами – 4107

Погодинний фонд – 184

2. Кафедра філософії

1.	Зязюн Іван Андрійович	ректор, зав. каф., професор	11	д. філос. н.	доцент		погодинно
2.	Бойко Григорій Дмитрович	доцент	16	к. філос. н.	доцент	320	287
3.	Савицький Леонід Юрійович	доцент	13	к. філос. н.	-	320	565
4.	Родчанін Євген Георгійович	доцент	4	к. філос. н.	-	250	512
5.	Пащенко Володимир Олександрович	ст. викладач, заст. декана	3	-	-	188	561
6.	Варвара Анатолій Якович	ст. викладач	19	-	-	185	572
7.	Слюсаренко Іван Григорович	ст. викладач	11	-	-	185	565
8.	Таран Яків Іванович	ст. викладач	8	-	-	160	562
9.	Кудій Олександр Вячеславович	асистент	3	-	-	125	551
10.	Шебітченко Антоніна Петрівна	асистент	-	-	-	125	550
11.	Гурін Едуард Олексійович	асистент	-	-	-	125	554

Всього годин по кафедрі – 5968

Виконується штатними викладачами – 5538

Погодинний фонд – 430

3. Кафедра політичної економії та наукового комунізму

1.	Жученко Володимир Семенович	проректор, зав. каф, професор	29	д. екон. н.	професор		погодинно
2.	Малич Марія Іванівна	доцент	34	к. і. н.	доцент	320	575
3.	Кузняк Богдан Ярославович	доцент	23	к. екон. н.	доцент	320	283
4.	Пашенко Василь Якович	доцент	16	к. і. н.	доцент	320	576
5.	Ніколенко Степан Васильович	доцент	13	к. екон. н.	доцент	320	551
6.	Кадетов Сергій Микитович	доцент	3	к. екон. н.	-	250	551
7.	Тенянюк Юрій Пантелеймонович	доцент	11	к. філос. н.	-	320	562
8.	Ніколенко Сергій Степанович	асистент	-	-	-	125	553
9.	Акішнін Віталій Володимирович	асистент	-	-	-	125	569

Всього годин по кафедрі – 5266

Виконується штатними викладачами – 4220

Погодинний фонд – 1046

4. Кафедри історії СРСР і УРСР

1.	Денисовець Павло Мусійович	зав. каф, професор	34	д. і. н.	професор	500	270
2.	Самойленко Олександр Павлович	доцент	9	к. і. н.	доцент	280	570
3.	Рева Іван Микитович	доцент	14	к. і. н.	доцент	329	580
4.	Єрмак Олександр Петрович	доцент	9	к. і. н.	-	280	570
5.	Ревегук Віктор Якович	доцент	3	к. і. н.	-	250	570
6.	Жук Віра Никанорівна	асистент	-	к. і. н.	-	175	560
7.	Ліхіна Людмила Степанівна	ст. викладач	30	-	-	185	580
8.	Башкат Олександр Сидорович	асистент	11	-	-	160	580
9.	Юренко Світлана Павлівна	асистент	4	-	-	125	570
10.	Стовбун Раїса Іванівна	ст. викладач	8	-	-	160	580
11.	Демиденко Тетяна Прокопівна	асистент	3	-	-	125	580
12.	Новохатько Леонід Михайлович	асистент	-	-	-	125	580

Всього годин по кафедрі – 8537

Виконується штатними викладачами – 6440

Погодинний фонд – 2097

5. Кафедра загальної історії

1.	Бака Михайло Васильович	зав. каф. доцент	12	к. і. н.	доцент	384	680
2.	Чупрун Микола Йосипович	доцент	31	к. і. н.	доцент	320	750
3.	Соколовський Олексій Хрисанфович	доцент	36	к. і. н.	доцент	320	800
4.	Побіленський Яків Аврамович	доцент	21	к. і. н.	-	432	700
5.	Авдеева Маргарита Олександрівна	доцент	10	к. і. н.	-	320	840
6.	Мазуренко Лілія Логинівка	асистент	33	-	-	160	940
7.	Лахижа Микола Іванович	асистент	-	-	-	125	840
8.	Воловик Віктор Степанович	асистент	15	-	-	160	860

Всього годин по кафедрі – 8872

Виконується штатними викладачами – 6410

Погодинний фонд – 2462.

АПНПУ. – КН. – 1978. – Арк. 264-267.

Привезли додому приз...

На першому обласному огляді-конкурсі студентських агітаційно художніх бригад найвищу оцінку журі одержав здібний агітколектив «Темп» Полтавського педагогічного інституту імені В. Г. Короленка. Як переможець він взяв участь у першому республіканському огляді, що відбувся у Чернівцях.

Нову цікаву театралізовану програму підготували майбутні вчителі. Вони виступили злагоджено, чітко, в темпі, виправдовуючи назву бригади. Протягом 20 хвилин юнаки і дівчата зуміли розповісти і про роботу студентських будівельних бригад інституту на ударних будовах країни, і про історію комсомолу рідного краю, показали навіть

сценку з вистави «Нескорена полтавчанка». Значне місце в програмі присвятили темі захисту дітей...

У полтавців було 35 «суперників» з різних вузів України. І все ж вони здобули шосте місце, привезли додому приз редакції газети «Радянська освіта» – за пропаганду педагогічної професії і макаренківської боротьби за щасливе дитинство.

Агітаційно-художня бригада Полтавського педагогічного інституту стала лауреатом першого республіканського огляду. Її нагороджено Почесною грамотою ЦК ЛКСМ України.

Б. Григоренко

Зоря Полтавщини. – 1979. – 6 лютого. – С. 8.

Відпочинок це серйозно

Полтавці, напевно, знають, що у педагогічному інституті імені В.Г. Короленка відкрито перше у місті студентське кафе «Ворсклянка». Тут уже зустрічалися вузівські комсомольські активісти кількох поколінь, проведено багато цікавих вечорів.

Кожна студентська група згідно з чергою у визначений день одержує в своє розпорядження кафе. Та попередньо вона старанно готується до вечора, подає в комітет комсомолу розроблений власними силами сценарій.

Давайте завітаємо на один з вечорів, господарі якого – студенти-історики групи «А» другого курсу.

...Що це? Перед входом строкато одягнута гомінлива юрба, на дверях – півметровий замок. О, та це ж знамениті гоголівські герої зустрічають гостей, що прийшли на вечорниці. Після вдалих відповідей на загадки замок зникає.

І задзвеніли веселі голоси, заграли музики, пустилася в танок молодь. Один з-поперед одного показують свій хист парубки, та й дівчата не відстають. Одяглися по-святковому, причепурились, стрічки з квітками повплітати в коси. А як заспівали, аж луна пішла, А потім гопак підхопив усіх.

А ось з'явився Черевик (М. Охріменко) з великою макітрою вареників. «Кажуть, що година сміху заміняє ложку сметани, але й сметану ігнорувати не потрібно». Та ж хіба відмовишся сметани покуштувати, коли всюдисуща Хівря (Л. Якимовська) так гостинно запрошує до столів?..

Довго будуть згадувати студенти дотепи дядька, у якого вдало перевтілювався І. Криворучко, жарти Вакули (В. Безменов) та ін. І веселий російський танець, що підхопив у свій вихор навіть найбільших любителів, за словами М. Гоголя, «полежати на лежанці».

На вечорі виступили майстер художнього слова Ілля Михайлович Галін та молодий робітничий поет Юрій Юренко.

Масові ігри, вікторини урізноманітнювали програму, Для цього немало постаралися В. Набока, В. Соколейко та І. Димарець.

Відпочинок – справа серйозна. В цьому ще раз переконалися вихованці вузу, як і в тому, що сміх – цілюща сила.

М. Лахижа, Л. Новохатько

Зоря Полтавщини. – 1979. – 5 квітня. – С. 4.

Республіканська нарада краєзнавців

Два дні в актовому залі Полтавського державного педагогічного інституту імені В. Г. Короленка працювала республіканська науково-методична конференція з історичного краєзнавства, яку проводили Інститут історії Академії наук Української РСР, Міністерство освіти Української РСР, Полтавський державний педагогічний інститут імені В.Г. Короленка, Українське товариство охорони пам'яток історії та культури, наукових працівників музеїв та архівів України, викладачі історії вузів та шкіл, студенти.

Конференцію відкрив вступним словом голова правління Українського товариства охорони пам'яток історії та культури академік АН Української РСР, лауреат Державної премії СРСР П. Т. Тронько. Він сердечно подякував полтавцям за теплий прийом учасників республіканської науково-методичної конференції і висловив впевненість, що цей історичний захід сприятиме дальшому розвитку історичного краєзнавства в Україні.

Потім на пленарному засіданні з доповіддю «Полтавщина напередодні XXVI з'їзду КПРС» виступив кандидат історичних наук, секретар обкому Компартії України І. Ю. Горобець.

З доповіддю про стан завдання історичного краєзнавства в республіці виступив академік АН УРСР П.Т. Тронько.

Про завдання історичного краєзнавства і вивчення його історії, краєзнавчу роботу, як засіб формування світоглядних переконань, а також про історичне краєзнавство у вузах і школах УРСР говорили у своїх виступах кандидат історичних наук, заступник Міністра освіти УРСР В. М. Курило, кандидат історичних наук, старший науковий співробітник Інститут археології АН УРСР П. П. Толочко.

На конференції працювали секції «Теоретичні питання історичного краєзнавства», «Дослідження історії міст і сіл, підприємств, колгоспів та радгоспів», «Питання методики викладання історичного краєзнавства у вузі», «Історико-краєзнавча робота в школі», «Історичне краєзнавство на Полтавщині». Керували секціями відомі вчені, зокрема члени-кореспонденти АН УРСР Ф.П. Шевченко, І.М. Мельникова, доктор історичних наук Ю.О. Тихонов, В.І. Стрельський, Є.М. Складенко, П.М. Денисовець, доцент В.Є. Лобурець, кандидат історичних наук В.Н. Жук та ін.

Вчені-красознавці зустрілися з робітниками Полтавської бавовнопрядильної фабрики, робітниками колгоспу імені Благоева Полтавського району, студентами педінституту.

Учасники конференції поклали квіти до підніжжя пам'ятника В. І Леніну і монумента солдатської слави.

Т. Пругло

Зоря Полтавщини. – 1980. – 20 листопада. – С. 1.

**Міністерство освіти УРСР
Полтавський державний педагогічний інститут імені В. Г.Короленка**

Наказ

30.04.1981 р.

м. Полтава

4-к

§1.

Лобурця Василя, кандидата історичних наук, доцента з 1.05.1981 року призначити на посаду проректора по науковій роботі згідно наказу Міністра освіти УРСР від 24.04.1981 р. №6-7/278. Встановити оклад 400 карбованців на місяць.

Ректор

І.А. Зязюн

АПНПУ. – КН. – 1981. – Арк.28.

**Міністерство освіти УРСР
Полтавський державний педагогічний інститут**

Наказ

28.08.1981 р.

м. Полтава

№ 42-к

Кравченка Петра Анатолійовича 31.09.1981 р. перевести на посаду викладача кафедри філософії з погодинною оплатою. Встановити навантаження на 1981-1982 н.р. до 240 годин.

Підстава: наказ МО УРСР №6-7/653 від 28.08.1981 р.

Ректор

І.А. Зязюн

АПНПУ. – КН. – 1981. – Арк. 54.

ПОЧЕСНІ ЗВАННЯ І НАГОРОДИ ВИКЛАДАЧІВ ІСТОРИЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ ПНПУ

Заслужений діяч науки і техніки України

Єрмак Олександр Петрович.

Заслужений працівник освіти України

Год Борис Васильович;
Кравченко Петро Анатолійович.

*Лауреати Полтавської обласної премії
імені Панаса Мирного*

Бабенко Людмила Леонідівна;
Год Борис Васильович;
Демиденко Тетяна Прокопівна;
Діптан Ірина Іванівна;

Єрмак Олександр Петрович;
Киридон Алла Миколаївна;
Киридон Петро Васильович;
Цехмістро Ніна Яківна.

*Лауреати Полтавської обласної премії
імені Леоніда Бразова*

Єрмак Олександр Петрович.

*Лауреати премії Полтавської міської Ради
імені Самійла Величка*

Бабенко Людмила Леонідівна;
Волошин Юрій Володимирович;
Діптан Ірина Іванівна;

Єрмак Олександр Петрович;
Кравченко Петро Анатолійович.

*Лауреати премії Полтавської міської Ради
імені Володимира Малика*

Єрмак Олександр Петрович.

Нагороджені:

Нагрудним знаком МОН України «Петро Могила»

Киридон Петро Васильович.

Нагрудним знаком МОН України «Василь Сухомлинський»

Булава Леонід Миколайович.

Нагрудним знаком МОН України «За наукові досягнення»

Год Борис Васильович.

Нагрудним знаком МОН України «Відмінник освіти України»

Бабенко Людмила Леонідівна;
Бака Михайло Васильович;
Булава Леонід Миколайович;
Вішнікіна Любов Петрівна;
Год Борис Васильович;

Демиденко Тетяна Прокопівна;
Єрмак Олександр Петрович;
Киридон Петро Васильович;
Кравченко Петро Анатолійович;
Шебітченко Антоніна Петрівна.

Почесною Грамотою МОН України

Бабенко Людмила Леонідівна;
Булава Леонід Миколайович;
Год Борис Васильович;

Єрмак Олександр Петрович;
Кравченко Петро Анатолійович.

ЗМІСТ

<i>Слово ректора</i>	3
<i>З минулого і сьогодення історичного факультету</i>	4
<i>Кафедра історії України</i>	24
<i>Кафедра всесвітньої історії та методики викладання історії</i>	40
<i>Кафедра географії та краєзнавства</i>	52
<i>Кафедра філософії</i>	64
<i>Кафедра правознавства</i>	76
<i>Наукова діяльність студентів факультету</i>	79
<i>Виховна та культурно-освітня робота</i>	86
<i>Фізкультура і спорт на факультеті</i>	95
<i>Декани історичного факультету у 1946-2014 рр.</i>	97
<i>Сторінки пам'яті</i>	98
<i>Додатки</i>	105
<i>Почесні звання і нагороди викладачів історичного факультету ПНПУ</i>	130

ISBN 978-966-192-053-7

Наукове видання

**Історичний факультет
Полтавського національного педагогічного університету
імені В. Г. Короленка: історія і сучасність**

Літературний редактор
Олександр Єрмак

Художній редактор
Ярослав Блоха

Коректор
Валентина Снігуренко

Комп'ютерна верстка
Віталій Бровко

Підписано до друку 23.07.2014 р. Формат 64x8. Папір офсетний №1.
Друк офсетний. Ум. друк. арк. 15,35. Обл. вид. арк. 14,1.

Наклад 500 прим. Зам. № 14,29

Видруковано в ПНПУ імені В.Г. Короленка
36003, м. Полтава, вул. Остроградського, 2.

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру
серія ДК № 3817 від 01.07.2010 р.